

НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ ПЕДАГОГІЧНИХ НАУК УКРАЇНИ
ДЕРЖАВНИЙ ЗАКЛАД ВИЩОЇ ОСВІТИ
«УНІВЕРСИТЕТ МЕНЕДЖМЕНТУ ОСВІТИ»
БІЛОЦЕРКІВСЬКИЙ ІНСТИТУТ НЕПЕРЕРВНОЇ ПРОФЕСІЙНОЇ ОСВІТИ

«ІННОВАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ ПРИ ПІДГОТОВЦІ ФАХІВЦІВ СФЕРИ ПОСЛУГ ТА НАРОДНИХ РЕМЕСЕЛ В УМОВАХ ВОЄННОГО ТА ПОВОЄННОГО ЧАСУ»

МАТЕРІАЛИ

Всеукраїнської науково-практичної інтернет-конференції
(22 вересня 2022 року)

**НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ ПЕДАГОГІЧНИХ НАУК УКРАЇНИ
ДЕРЖАВНИЙ ЗАКЛАД ВИЩОЇ ОСВІТИ
«УНІВЕРСИТЕТ МЕНЕДЖМЕНТУ ОСВІТИ»
БІЛОЦЕРКІВСЬКИЙ ІНСТИТУТ НЕПЕРЕРВНОЇ ПРОФЕСІЙНОЇ ОСВІТИ**

**«ІННОВАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ ПРИ
ПІДГОТОВЦІ ФАХІВЦІВ СФЕРИ ПОСЛУГ ТА
НАРОДНИХ РЕМЕСЕЛ В УМОВАХ
ВОЄННОГО ТА ПОВОЄННОГО ЧАСУ»**

**МАТЕРІАЛИ
ВСЕУКРАЇНСЬКОЇ НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ ІНТЕРНЕТ-КОНФЕРЕНЦІЇ
22 вересня 2022 року**

м. Біла Церква-2022

Рекомендовано Вченою радою Білоцерківського інституту неперервної професійної освіти ДЗВО «УМО» НАПН України (протокол № 9 від 23 листопада 2022 року).

Рецензенти:

Ковальчук Василь Іванович, завідувач кафедри професійної освіти та технологій сільськогосподарського виробництва Глухівського національного педагогічного університету імені Олександра Довженка, доктор педагогічних наук, професор;

Івашев Євгеній Володимирович, заступник директора з навчальної роботи Білоцерківського інституту неперервної професійної освіти ДЗВО «УМО» НАПН України, кандидат юридичних наук, доцент кафедри ТНОПтаД.

Упорядники:

Єрмоленко Андрій Борисович, завідувач кафедри методики професійної освіти та соціально-гуманітарних дисциплін БІНПО, кандидат політичних наук, доцент;

Геревенко Андрій Михайлович, старший викладач кафедри методики професійної освіти та соціально-гуманітарних дисциплін БІНПО;

Мозгова Світлана Віталіївна, старша викладачка кафедри методики професійної освіти та соціально-гуманітарних дисциплін БІНПО.

Інноваційні технології при підготовці фахівців сфери послуг та народних ремесел в умовах воєнного та повоєнного часу: матеріали Всеукраїнської науково-практичної інтернет-конференції (22 вересня 2022 року). БІНПО ДЗВО «УМО» НАПН України / упор. А. Єрмоленко, А. Геревенко. Біла Церква, 2022. 330 с.

Збірник укладено на основі матеріалів і тез учасників Усеукраїнської науково-практичної інтернет-конференції «Інноваційні технології при підготовці фахівців сфери послуг та народних ремесел в умовах воєнного та повоєнного часу», що відбулася 22 вересня 2022 року. Організатор заходу: кафедра методики професійної освіти та соціально-гуманітарних дисциплін Білоцерківського інституту неперервної професійної освіти ДЗВО «УМО» НАПН України.

У ході роботи конференції було розглянуто низку актуальних питань стосовно: особливості підготовки фахівців сфери послуг, підприємств туристичної індустрії та народних ремесел в умовах воєнного часу та повоєнного відновлення країни; розвиток професійних компетентностей фахівців сфери послуг та народних ремесел шляхом формальної, неформальної та інформальної освіти; методика формування soft skills у системі професійної підготовки фахівців сфери послуг і туризму; національні народні ремесла як складник креативних індустрій України; школи народних ремесел як чинник культурного та соціально-економічного розвитку України, удосконалення технічної та технологічної майстерності фахівця; механізми партнерства закладів освіти, роботодавців і ключових стейкхолдерів при підготовці фахівців сфери послуг і народних ремесел.

ЗМІСТ

I.	ПРЕС-РЕЛІЗ Усеукраїнської науково-практичної інтернет-конференції «Інноваційні технології при підготовці фахівців сфери послуг та народних ремесел в умовах воєнного та повоєнного часу»..	10
II.	ПРОГРАМА Всеукраїнської науково-практичної інтернет-конференції «Інноваційні технології при підготовці фахівців сфери послуг та народних ремесел в умовах воєнного та повоєнного часу»..	16
III.	ТЕЗИ учасників Усеукраїнської науково-практичної інтернет-конференції	21
	Баркар Вікторія Іванівна	
	РОЗВИТОК ТВОРЧОСТІ ЗДОБУВАЧІВ ОСВІТИ В ПОЗААУДИТОРНІЙ РОБОТІ ЗАКЛАДІВ ОСВІТИ.....	21
	Бєляєва Олена Павлівна	
	ПОЗААУДИТОРНА АКТИВНІСТЬ МОЛОДІ ЯК НЕОБХІДНА УМОВА САМОСТВЕРДЖЕННЯ	26
	Богдадюк Мар'яна Володимирівна	
	АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ СУЧАСНОЇ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ ФАХІВЦІВ НАРОДНИХ ХУДОЖНІХ ПРОМИСЛІВ У ЗП(ПТ)О ЗАХІДНОЇ УКРАЇНИ	30
	Бойко Людмила Миколаївна	
	ПІДГОТОВКА ФАХІВЦІВ З ПРОФЕСІЇ «КУХАР», «КОНДИТЕР» В УМОВАХ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИХ ТРАНСФОРМАЦІЙ: ВИКЛИКИ, ЗМІСТ, АКЦЕНТИ	34
	Буряк Анна Олександрівна	
	РОЗВИТОК ХУДОЖНЬО-ТВОРЧОЇ КОМПЕТЕНЦІЇ ХУДОЖНИКА РОЗМАЛЮВАННЯ ПО ДЕРЕВУ ЗАСОБАМИ ПЕТРИКІВСЬКОГО РОЗПИСУ	41
	Волянська Юлія Ярославівна	
	ПЕРСПЕКТИВНІ НАПРЯМКИ ВИРОБНИЦТВА КИСЛОМОЛОЧНИХ ПРОДУКТІВ ПІДВИЩЕНОЇ БІОЛОГІЧНОЇ ЦІННОСТІ	45
	Геревенко Андрій Михайлович	
	РОЗВИТОК ТА ПЕРСПЕКТИВА УЧАСТІ ЗАКЛАДІВ ПРОФЕСІЙНОЇ ОСВІТИ В ГРАНТОВИХ ПРОГРАМАХ ТА КОНКУРСАХ ЯК ПЕРЕДУМОВА УСПІШНОСТІ	50
	Гончарова Ірина Петрівна	
	ВИКОРИСТАННЯ ЦИФРОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ У РОЗВИТКУ ТВОРЧОГО ПОТЕНЦІАЛУ ЗДОБУВАЧІВ ОСВІТИ В	

ПОЗААУДИТОРНИЙ РОБОТІ ЗАКЛАДУ ПРОФЕСІЙНОЇ (ПРОФЕСІЙНО-ТЕХНІЧНОЇ) ОСВІТИ.....	55
<i>Грабар Анжела Олександрівна</i> МЕТОДИКА ФОРМУВАННЯ SOFT SKILLS У СИСТЕМІ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ ФАХІВЦІВ СФЕРИ ПОСЛУГ І ТУРИЗМУ	62
<i>Грядуща Віра Володимирівна</i> ВИКОРИСТАННЯ СОЦІАЛЬНИХ МЕРЕЖ ПРИ ПІДГОТОВЦІ ФАХІВЦІВ СФЕРИ НАРОДНИХ РЕМЕСЕЛ	69
<i>Гуркіна Христина Олександрівна</i> ВИКОРИСТАННЯ ІННОВАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ ПРИ ПІДГОТОВЦІ ПЕРУКАРІВ ЗА УМОВИ ЗМІШАНОГО НАВЧАННЯ	77
<i>Дейсун Світлана Федорівна</i> РОЗВИТОК ТВОРЧОСТІ ЗДОБУВАЧІВ ОСВІТИ В ПОЗААУДИТОРНИЙ РОБОТІ ЗАКЛАДІВ ОСВІТИ	81
<i>Єрмоменко Галина Геннадіївна</i> РЕМЕСЛО ЖИВОПИСУ В УМОВАХ СОЦІАЛЬНО- ЕКОНОМІЧНОЇ ТРАНСФОРМАЦІЇ	86
<i>Журавель Алла Олександрівна</i> МЕТОДИКА ВИКОРИСТАННЯ ТВОРЧИХ ЗАВДАНЬ З ТЕХНОЛОГІЇ ВИГОТОВЛЕННЯ ОДЯГУ В НАВЧАЛЬНОМУ ПРОЦЕСІ ЗАКЛАДІВ ПРОФЕСІЙНОЇ ОСВІТИ.....	90
<i>Ірочко Любов Володимирівна</i> РЕАЛІЗАЦІЯ ІНКЛЮЗИВНОЇ ОСВІТИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ЇЇ РОЗВИТКУ В ПРОФЕСІЙНІЙ ОСВІТІ.....	93
<i>Калузьська Валентина Олексіївна, Ткачук Надія Василівна</i> РОЗВИТОК ТВОРЧОСТІ ЗДОБУВАЧІВ ОСВІТИ ПРИ ПРОВЕДЕННІ ТВОРЧИХ ТИЖНІВ ТА ДЕКАД МЕТОДИЧНОЇ КОМІСІЇ	97
<i>Кацман Наталія Броніславівна</i> РОЗВИТОК ПРОСТОРОВОЇ УЯВИ УЧНІВ У ПРОЦЕСІ ВИВЧЕННЯ СТЕРЕОМЕТРІЇ З ВИКОРИСТАННЯМ ДИНАМІЧНОГО СЕРЕДОВИЩА GEOGEBRA	102
<i>Князева Марина Олексіївна</i> ПОЗААУДИТОРНА РОБОТА ЯК СКЛАДОВА ФОРМУВАННЯ ТВОРЧОСТІ ЗДОБУВАЧІВ ОСВІТИ	106
<i>Коваль Ніна В'ячеславівна</i> РЕШЕТИЛІВСЬКИЙ ХУДОЖНІЙ ПРОФЕСІЙНИЙ ЛІЦЕЙ –	

ПОЄДНАННЯ ТРАДИЦІЙ ТА СУЧАСНОСТІ ПРИ ПІДГОТОВЦІ ФАХІВЦІВ НАРОДНИХ РЕМЕСЕЛ	110
<i>Концемал-Товста Галина Євгенівна</i>	
РОЗВИТОК КРЕАТИВНОСТІ ТА ТВОРЧОСТІ ЗДОБУВАЧІВ ОСВІТИ ШЛЯХОМ ЗАЛУЧЕННЯ ЇХ ДО ПОЗАУРОЧНОЇ ЗАЙНЯТОСТІ	116
<i>Коршок Тетяна Василівна</i>	
ВПРОВАДЖЕННЯ ФОРМУВАЛЬНОГО ОЦІНЮВАННЯ ДЛЯ РОЗВИТКУ ПРОФЕСІЙНИХ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ ФАХІВЦІВ СФЕРИ ПОСЛУГ	123
<i>Крамаренко Вікторія Володимирівна, Тінькова Дар'я Сергіївна</i>	
ТВОРЧИСТЬ У ФОРМАТІ ПРОФЕСІЙНОГО ЗРОСТАННЯ: З ДОСВІДУ ПТО ЧЕРКАЩИНИ	129
<i>Кучерак Ірина Володимирівна</i>	
ІНКЛЮЗИВНА КОМПЕТЕНТНІСТЬ У ПРОФЕСІЙНІЙ ОСВІТІ: ПЕРЕДУМОВИ РОЗВИТКУ ТА ВАЖЛИВІ РІШЕННЯ	134
<i>Лещенко Тетяна Вікторівна</i>	
РОБОЧИЙ ЗОШИТ З ПРОФЕСІЙНО-ПРАКТИЧНОЇ ПІДГОТОВКИ, ЯК ЗАСІБ ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ПІДГОТОВКИ ФАХІВЦІВ СФЕРИ ПОСЛУГ В УМОВАХ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИХ ТРАНСФОРМАЦІЙ	137
<i>Лисюк Тетяна Василівна</i>	
ЗАСТОСУВАННЯ ІННОВАЦІЙНИХ ПІДХОДІВ ПРИ ВИКЛАДАННІ ТУРИСТИЧНИХ ДИСЦИПЛІН	142
<i>Літовченко Світлана Олексіївна, Антипчук Надія Василівна, Хмілевський Олег Володимирович</i>	
МЕХАНІЗМ ПАРТНЕРСТВА ЗАКЛАДІВ ОСВІТИ, РОБОТОДАВЦІВ І КЛЮЧОВИХ СТЕЙКГОЛДЕРІВ ПРИ ПІДГОТОВЦІ ФАХІВЦІВ СФЕРИ ПОСЛУГ І НАРОДНИХ РЕМЕСЕЛ.....	147
<i>Мандрагеля Володимир Андрійович</i>	
СУЧАСНІ СВІТОВІ ТА ЄВРОПЕЙСЬКІ ТРЕНДИ В СИСТЕМІ ТЕХНІЧНОЇ І ПРОФЕСІЙНОЇ ОСВІТИ ТА ТРЕНІНГУ (TVET) В ЕПОХУ INDUSTRY 4.0.....	152
<i>Мартинова Олена Вікторівна</i>	
ВПРОВАДЖЕННЯ ІННОВАЦІЙНИХ ВИРОБНИЧИХ ТЕХНОЛОГІЙ ПРИ ПІДГОТОВЦІ КВАЛІФІКОВАНИХ РОБІТНИКІВ З ПРОФЕСІЇ „КРАВЕЦЬ. ЗАКРІЙНИК” У КОНТЕКСТІ СПІВПРАЦІ ПОЛТАВСЬКОГО ПРОФЕСІЙНОГО	

ЛІЦЕЮ СФЕРИ ПОСЛУГ З ТОВ „ВОРСКЛА-МОДА”	157
Маслова Оксана Володимирівна РЕКРЕАЦІЙНО-ТУРИСТИЧНИЙ ПОТЕНЦІАЛ ПІВДНЯ УКРАЇНИ	163
Масліч Світлана Володимирівна ПІДГОТОВКА МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ СФЕРИ ПОСЛУГ: ЄВРОПЕЙСЬКІ ОРІЄНТИРИ, ДОСВІД ВПРОВАДЖЕННЯ	170
Медяник Олена Миколаївна РОЗВИТОК ТВОРЧИХ ЗДІБНОСТЕЙ ЗДОБУВАЧІВ ОСВІТИ ШЛЯХОМ ЗАЛУЧЕННЯ ЇХ ДО ПОЗАУРОЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ	174
Мозгова Світлана Віталіївна ДОТРИМАННЯ ДІДЖИТАЛ-ЕТИКЕТУ ЯК ВАЖЛИВА УМОВА РОЗВИТКУ ЗАГАЛЬНОПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ КВАЛІФІКОВАНОГО РОБІТНИКА	178
Пантелеєнко Юлія Олександрівна STEM-ОСВІТА В ДІІ	184
Перетяцько Олена Вікторівна РОЗВИТОК ТВОРЧОСТІ ЗДОБУВАЧІВ ОСВІТИ СФЕРИ ПОСЛУГ	193
Пірог Вікторія Юріївна ТРАНСФОРМАЦІЯ ЗАСОБІВ НАВЧАННЯ ДЛЯ ФОРМУВАННЯ HARD SKILLS КВАЛІФІКОВАНИХ РОБІТНИКІВ В УМОВАХ ВОЄННОГО ТА ПІСЛЯВОЄННОГО СТАНУ	198
Пропадуций Андрій Миколайович РОЗРОБКА ТУРИСТИЧНОГО МАРШРУТУ «ТУРИСТИЧНЕ НАМИСТО ПОБУЖЖЯ»	204
Сілевко Тетяна Андріївна ВПРОВАДЖЕННЯ ІННОВАЦІЙНИХ ПЕДАГОГІЧНИХ ТЕХНОЛОГІЙ ЯК СКЛАДОВА ЯКІСНОЇ ПІДГОТОВКИ ФАХІВЦІВ СФЕРИ ПОСЛУГ	210
Сімон Лариса Феодосіївна ЗАСТОСУВАННЯ ЦИФРОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ ПІД ЧАС ОРГАНІЗАЦІЇ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ	217
Стеф'юк Роман Григорович НАРОДНІ РЕМЕСЛА ГУЦУЛЬЩИНИ ЯК СКЛАДНИК КРЕАТИВНИХ ІНДУСТРІЙ УКРАЇНИ	223
Тимошук Олександр Олександрович МОЖЛИВОСТІ ВИКОРИСТАННЯ ТУРИСТИЧНОГО ПОТЕНЦІАЛУ СТРИЙСЬКОГО РАЙОНУ ЛЬВІВСЬКОЇ ОБЛАСТІ	

ДЛЯ ПОВОЄННОГО ВІДНОВЛЕННЯ ЕКОНОМІКИ РЕГІОНУ	229
<i>Тихонова Ольга Юріївна</i>	
РОЗВИТОК ТВОРЧОСТІ ЗДОБУВАЧІВ ОСВІТИ В ПОЗААУДИТОРНІЙ РОБОТІ ЗАКЛАДІВ ОСВІТИ	235
<i>Удовик Ігор Сергійович</i>	
СУЧАСНІ ПІДХОДИ ДО МОНІТОРИНГУ РЕКРЕАЦІЙНО-ТУРИСТИЧНОГО ПОТЕНЦІАЛУ РЕГІОНІВ УКРАЇНИ	240
<i>Урюпіна Марина Вікторівна</i>	
СУЧАСНІ ПІДХОДИ ДО ПРОВЕДЕННЯ УРОКУ ВИРОБНИЧОГО НАВЧАННЯ.....	243
<i>Фижделюк Віра Юріївна</i>	
РОЗВИТОК ПРОФЕСІЙНИХ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ ФАХІВЦЯ ОБРАЗОТВОРЧОГО ТА ДЕКОРАТИВНОГО МИСТЕЦТВА У ЗАКЛАДІ ВИЩОЇ ОСВІТИ.....	247
<i>Фурсова Олена Ігорівна</i>	
РОЗВИТОК ТВОРЧОСТІ ЗДОБУВАЧІВ ОСВІТИ В ПОЗААУДИТОРНІЙ РОБОТІ ЗАКЛАДІВ ОСВІТИ	251
<i>Харагірло Віра Єгорівна</i>	
РОЗВИТОК КРЕАТИВНОГО МИСЛЕННЯ ФАХІВЦІВ СФЕРИ ПОСЛУГ В УМОВАХ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИХ ТРАНСФОРМАЦІЙ	256
<i>Хлиновська Оксана Петрівна</i>	
МЕТОДИКА ФОРМУВАННЯ SOFT SKILLS У СИСТЕМІ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ ФАХІВЦІВ СФЕРИ ПОСЛУГ І ТУРИЗМУ.....	262
<i>Хоренко Тетяна Олександрівна</i>	
ІННОВАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ В ОБРАЗОТВОРЧОМУ МИСТЕЦТВІ. НЕТРАДИЦІЙНІ ТЕХНІКИ ЖИВОПИСУ.....	267
<i>Худавердієва Вікторія Анатоліївна, Загоруйко Софія Геннадіївна</i>	
ІНДУСТРІЯ ГОСТИННОСТІ ТА ТУРИЗМУ: ПРОБЛЕМИ ТА ЗАВДАННЯ МАГІСТЕРСЬКОЇ ПІДГОТОВКИ КАДРІВ.....	274
<i>Худавердієва Вікторія Анатоліївна</i>	
ОСОБЛИВОСТІ ТА ПРОБЛЕМИ ПІДГОТОВКИ ФАХІВЦІВ ДЛЯ СФЕРИ ПОСЛУГ.....	281
<i>Чена Олена Анатоліївна</i>	
РОЗВИТОК КЕРАМІЧНОЇ ГАЛУЗІ ДОНЕЦЬКОГО РЕГІОНУ В УМОВАХ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИХ ТРАНСФОРМАЦІЙ.....	287
<i>Шевчук Оксана Олександрівна</i>	
СУЧАСНІ ТЕХНІКИ ТОНУВАННЯ ВОЛОССЯ: КОРОТКИЙ	

ПОРАДНИК ДЛЯ МАЙСТРІВ ПЕРУКАРСЬКОЇ МАЙСТЕРНОСТІ	292
<i>Шевчук Світлана Степанівна</i>	
ПРОФЕСІЙНА ПІДГОТОВКА ФАХІВЦІВ СФЕРИ ОБСЛУГОВУВАННЯ НА ЗАСАДАХ КОМПЕТЕНТІСНОГО ПІДХОДУ	298
<i>Шмегельська Юля Василівна</i>	
ФІЛОСОФІЯ ГАРМОНІЇ КРАСИ ЯК ЗАСІБ ФОРМУВАННЯ ДУХОВНИХ ЦІННОСТЕЙ ТА ТВОРЧОСТІ У МОЛОДІ.....	307
<i>Юденкова Олена Петрівна</i>	
НОВІ ФОРМИ ПАРТНЕРСЬКОЇ ВЗАЄМОДІЇ У СИСТЕМІ ЗП(ПТ)О – ЗЗСО (ДОПРОФІЛЬНА ПІДГОТОВКА ТА ПРОФІЛЬНЕ НАВЧАННЯ СТАРШОКЛАСНИКІВ)	312
<i>Якимець Валерія Миколаївна</i>	
РОЗВИТОК ТВОРЧОГО ПОТЕНЦІАЛУ ЗДОБУВАЧІВ ОСВІТИ ЗАКЛАДІВ ПРОФЕСІЙНОЇ (ПРОФЕСІЙНО-ТЕХНІЧНОЇ) ОСВІТИ ЧЕРЕЗ ФОРМУВАННЯ КЛЮЧОВИХ КОМПЕНТЕНТНОСТЕЙ НА УРОКАХ ПРЕДМЕТУ «СПЕЦТЕХНОЛОГІЇ»	325
IV КОРИСНІ ПОСИЛАННЯ.....	328

У БІНПО ВІДБУЛАСЯ ВСЕУКРАЇНСЬКА НАУКОВО-ПРАКТИЧНА ІНТЕРНЕТ-КОНФЕРЕНЦІЯ: «ІННОВАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ ПРИ ПІДГОТОВЦІ ФАХІВЦІВ СФЕРИ ПОСЛУГ ТА НАРОДНИХ РЕМЕСЕЛ В УМОВАХ ВОЄННОГО ТА ПОВОЄННОГО ЧАСУ»

22 вересня 2022 року у Білоцерківському інституті неперервної професійної освіти ДЗВО «УМО» НАПН України відбулася Всеукраїнська науково-практична інтернет-конференція: «Інноваційні технології при підготовці фахівців сфери послуг та народних ремесел в умовах воєнного та повосенного часу».

Організатором заходу виступила кафедра методики професійної освіти та соціально-гуманітарних дисциплін Білоцерківського інституту неперервної професійної освіти ДЗВО «УМО» НАПН України.

Для участі в Усеукраїнській науково-практичній інтернет-конференції зареєстровано понад 260 учасників із 14 областей України. Було зафіксовано 163 точки підключення, подано понад 100 тез доповідей за основними напрямками конференції.

Модератори заходу: **Володимир Мандрагеля**, доктор філософських наук, професор кафедри методики професійної освіти та соціально-гуманітарних дисциплін Білоцерківського інституту неперервної професійної освіти ДЗВО «УМО» НАПН України, **Світлана Мозгова**, старша викладачка кафедра методики професійної освіти та соціально-гуманітарних дисциплін Білоцерківського інституту неперервної професійної освіти ДЗВО «УМО» НАПН України.

Із вітальним словом до учасників конференції звернулася **Вікторія Сидоренко**, директорка БІНПО, докторка педагогічних наук, професорка. У науковій доповіді «**Підготовка фахівців сфери послуг та народних ремесел в умовах воєнного стану та повоєнного відновлення країни**» Вікторія Вікторівна окреслила сучасні галузі сфери послуг, що являють собою соціальну інфраструктуру суспільства, охарактеризувала ринок праці щодо затребуваності фахівців сфери послуг і туризму в період воєнного та повоєнного стану.

Андрій Єрмоленко, завідувач кафедри методики професійної освіти та соціально-гуманітарних дисциплін Білоцерківського інституту неперервної професійної освіти ДЗВО «УМО» НАПН України, кандидат політичних наук, доцент, у вітальному слові ознайомив із кластером кафедри-організатора конференції, визначив інноваційні напрями професійної діяльності та співпраці із роботодавцями та ключовими стейкхолдерами.

Під час Усеукраїнської науково-практичної інтернет-конференції спікери виступили з такими науковими доповідями: **Аліна Певна**, заступниця начальника управління культури і туризму Донецької обласної державної адміністрації, із науковою доповіддю: «*Суспільно-економічний запит ринку народних ремесел на висококваліфікованих фахівців: сучасність та перспективи*»; **Микола Шкрібляк**, заслужений діяч мистецтв України, директор Буковинського центру культури і мистецтва, голова Чернівецького обласного осередку Національної спілки майстрів

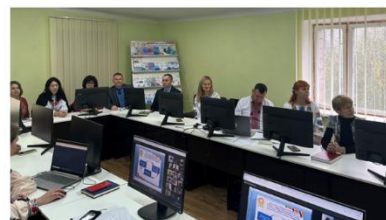

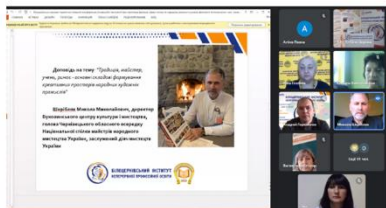
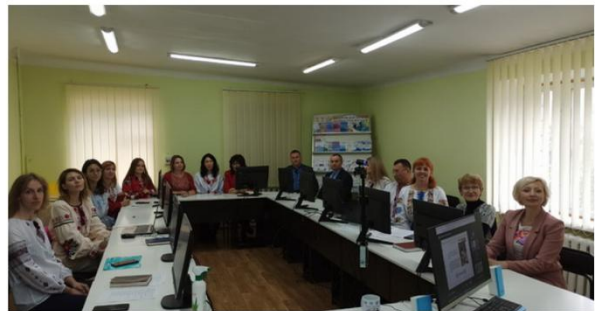
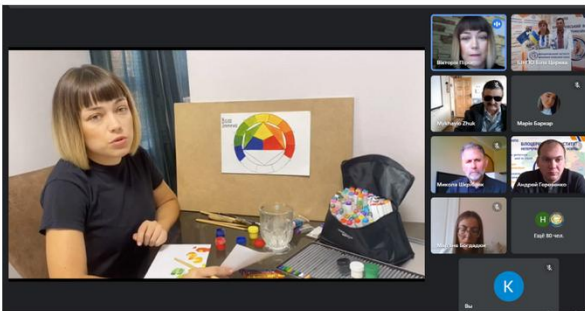
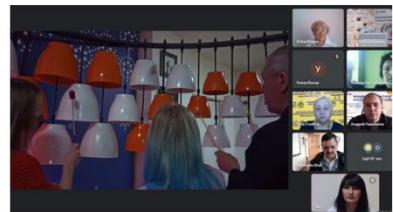
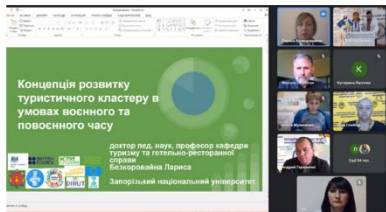
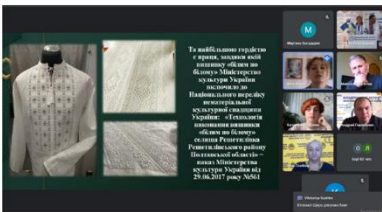
народного мистецтва України, викладач теоретичних дисциплін художнього циклу Вищого професійного художнього училища № 5 м. Чернівців, із науковою доповіддю: *«Традиція, майстер, учень, ринок – основні складові формування креативних просторів народних художніх промислів»*; **Лариса Безкоровайна**, професорка кафедри туризму та готельно-ресторанної справи Запорізького національного університету, докторка педагогічних наук, доцентка, із науковою доповіддю: *«Концепція розвитку туристичного кластеру в умовах воєнного та повоєнного часу»*; **Володимир Мандрагеля**, професор кафедри методики професійної освіти та соціально-гуманітарних дисциплін БІНПО, доктор філософських наук, із науковою доповіддю: *«Сучасні світові та європейські тренди в системі Технічної і Професійної Освіти та Тренінгу (TVET) в епоху Industry 4.0»*.

Під час заходу було презентовано досвід закладів професійної освіти різних регіонів України. З доповідями виступили: **Мар'яна Богдадюк**, кандидатка педагогічних наук, учителька Нововолинського ліцею № 6, із науковою доповіддю: *«Актуальні проблеми сучасної професійної підготовки фахівців народних художніх промислів у ЗП(ПТ)О Західної України»*; **Ніна Коваль**, майстриня виробничого навчання Решетилівського художнього професійного ліцею, із науковою доповіддю: *«Вишиваний код нації: традиції та новації при підготовці фахівців народних ремесел»*; **Інна Войтович**, директорка ДПТНЗ «Дніпровського центру професійно-технічної освіти туристичного сервісу» із науковою доповіддю: *«Упровадження європейського досвіду професійної підготовки фахівців сфери послуг у Дніпровському центрі професійно-технічної освіти туристичного сервісу»*; **Вікторія Пірог**, викладачка I категорії дисциплін технічного профілю Харківського вищого професійного училища № 40, із науковою доповіддю: *«Трансформація засобів навчання для формування hard skills кваліфікованих робітників в умовах воєнного та повоєнного часу»*; **Галина Єрмоєнко**, майстриня виробничого навчання з професії «Живописець» Слов'янського багатопрофільного регіонального

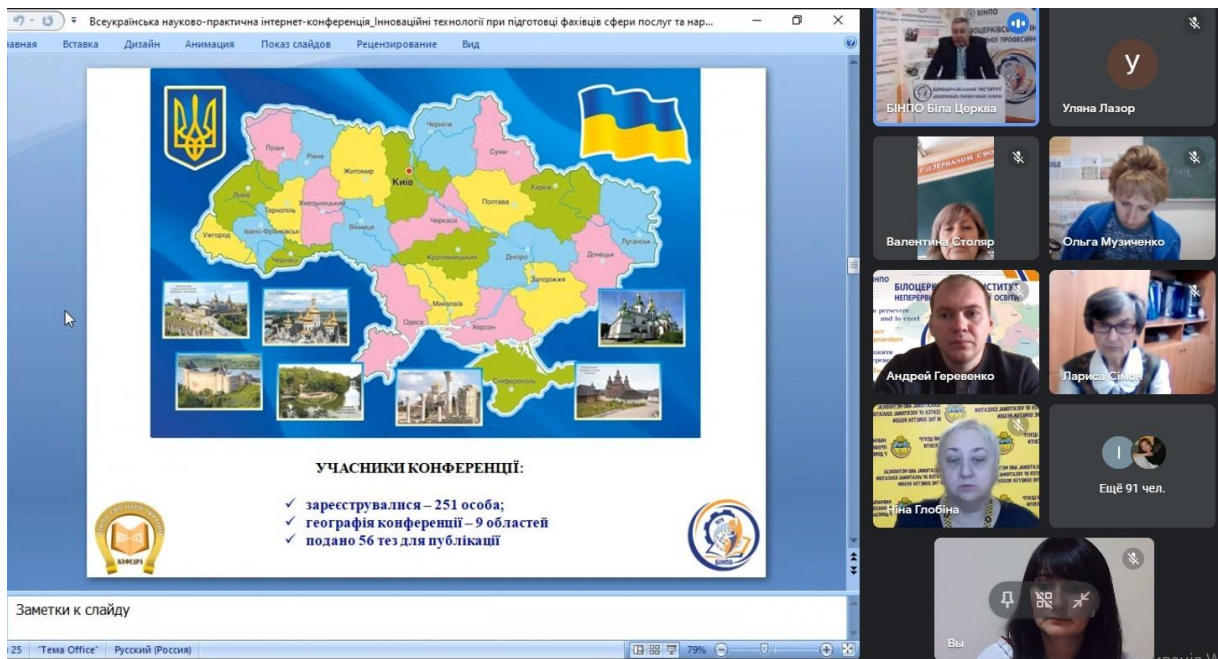
центру професійної освіти ім. П. Ф. Кривоноса, із науковою доповіддю: «Ремесло живопису в умовах соціально-економічної трансформації»; **Михайло Жук**, кандидат філософських наук, доцент, доцент кафедри соціально-гуманітарної освіти КЗ Сумського ІППО, із науковою доповіддю: «Українські народні ремесла – тренд відродження національної культури (діапазон можливих інтернет-проектів)».

Науково-педагогічні працівники Білоцерківського інституту неперервної професійної освіти ДЗВО «УМО» НАПН України висловлюють вдячність за небайдужість педагогів до заявленої теми, науковий дискурс, обмін професійними ідеями та перспективним педагогічним досвідом.

Повний запис заходу доступний на ютуб-каналі БІНПО за посиланням: <https://youtu.be/pihCX9E6Pko>

Збірник матеріалів Усеукраїнської науково-практичної інтернет-конференції розміщено на ресурсі кафедри методики професійної освіти та соціально-гуманітарних дисциплін в Електронній бібліотеці Національної академії педагогічних наук України <https://lib.iitta.gov.ua/view/divisions/dvemh/2022.html>

ПРОГРАМА

Всеукраїнської науково-практичної інтернет-конференції

«Інноваційні технології при підготовці

фахівців сфери послуг та народних ремесел в умовах воєнного та
повоєнного часу»

ОРГАНІЗАЦІЙНИЙ КОМІТЕТ:

Голова організаційного комітету:

Сидоренко Вікторія Вікторівна, директорка Білоцерківського інституту неперервної професійної освіти ДЗВО «УМО» НАПН України, докторка педагогічних наук, професорка;

Заступники голови організаційного комітету:

Івашев Євген Володимирович, в.о. заступника директора Білоцерківського інституту неперервної професійної освіти, кандидат юридичних наук, доцент кафедри технологій навчання охорони праці та дизайну;

Єрмоленко Андрій Борисович, завідувач кафедри методики професійної освіти та соціально-гуманітарних дисциплін Білоцерківського інституту неперервної професійної освіти, кандидат політичних наук, доцент.

Члени організаційного комітету:

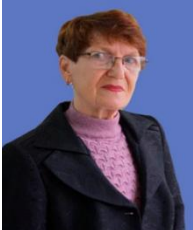
Мандрагеля Володимир Андрійович, професор кафедри методики професійної освіти та соціально-гуманітарних дисциплін Білоцерківського інституту неперервної професійної освіти, доктор філософських наук, професор;

Кучерак Ірина Володимирівна, доцентка кафедри методики професійної освіти та соціально-гуманітарних дисциплін Білоцерківського інституту неперервної професійної освіти, кандидатка педагогічних наук;

Юденкова Олена Петрівна, доцентка кафедри методики професійної освіти та соціально-гуманітарних дисциплін Білоцерківського інституту неперервної професійної освіти, кандидатка педагогічних наук;

Шевчук Світлана Степанівна, старша викладачка кафедри методики професійної освіти та соціально-гуманітарних дисциплін Білоцерківського інституту неперервної професійної освіти;

Мозгова Світлана Віталіївна, старша викладачка кафедри методики професійної освіти та соціально-гуманітарних дисциплін Білоцерківського інституту неперервної професійної освіти;

Геревенко Андрій Михайлович, старший викладач кафедри методики професійної освіти та соціально-гуманітарних дисциплін Білоцерківського інституту неперервної професійної освіти;

Тітова Людмила Олександрівна, старший лаборант кафедри методики професійної освіти та соціально-гуманітарних дисциплін Білоцерківського інституту неперервної професійної освіти.

ПЛЕНАРНЕ ЗАСІДАННЯ

Модератори конференції: *Мандрагеля Володимир Андрійович*, професор кафедри методики професійної освіти та соціально-гуманітарних дисциплін Білоцерківського інституту неперервної професійної освіти ДЗВО «УМО» НАПН України, доктор філософських наук, професор

Мозгова Світлана Віталіївна, викладачка кафедри методики професійної освіти та соціально-гуманітарних дисциплін Білоцерківського інституту неперервної професійної освіти ДЗВО «УМО» НАПН України

ВІТАЛЬНЕ СЛОВО УЧАСНИКАМ КОНФЕРЕНЦІЇ

Сидоренко Вікторія Вікторівна, директорка Білоцерківського інституту неперервної професійної освіти ДЗВО «УМО» НАПН України, докторка педагогічних наук, професорка;

Єрмоленко Андрій Борисович, завідувач кафедри методики професійної освіти та соціально-гуманітарних дисциплін БІНПО, кандидат політичних наук, доцент

НАУКОВІ ДОПОВІДІ І ВИСТУПИ

Суспільно-економічний запит ринку народних ремесел на висококваліфікованих фахівців: сучасність та перспективи

Певна Аліна Валентинівна, заступниця начальника управління культури і туризму Донецької обласної державної адміністрації.

Традиція, майстер, учень, ринок - основні складові формування креативних просторів народних художніх промислів

Шкрібляк Микола Миколайович, заслужений діяч мистецтв України, директор Буковинського центру культури і мистецтва, голова Чернівецького обласного осередку Національної спілки майстрів народного мистецтва України, викладач теоретичних дисциплін художнього циклу Вищого професійного художнього училища № 5 м. Чернівців.

Концепція розвитку туристичного кластеру в умовах воєнного та повоєнного часу

Безкоровайна Лариса Вікторівна, професорка кафедри туризму та готельно-ресторанної справи Запорізького національного університету, докторка педагогічних наук, доцентка.

Актуальні проблеми сучасної професійної підготовки фахівців народних художніх промислів у ЗП(ПТ)О Західної України

Богдадюк Мар'яна Володимирівна, кандидатка педагогічних наук, учитель Нововолинського ліцею №6.

Вишиваний код нації: традиції та новації при підготовці фахівців народних ремесел

Коваль Ніна В'ячеславівна, майстер виробничого навчання Решетилівського художнього професійного ліцею.

Сучасні світові та європейські тренди в системі Технічної і Професійної Освіти та Тренінгу (TVET) в епоху Industry 4.0

Мандрагеля Володимир Андрійович, професор кафедри методики професійної освіти та соціально-гуманітарних дисциплін БІНПО, доктор філософських наук, професор.

Упровадження європейського досвіду професійної підготовки фахівців сфери послуг у Дніпровському центрі професійно-технічної освіти туристичного сервісу

Войтович Інна Василівна, директор ДПТНЗ «Дніпровського центра професійно-технічної освіти туристичного сервісу».

Трансформація засобів навчання для формування hard skills кваліфікованих робітників в умовах воєнного та повоєнного часу

Пірог Вікторія Юрївна, викладачка I категорії дисциплін технічного профілю Харківського вищого професійного училища № 40.

Ремесло живопису в умовах соціально-економічної трансформації

Єрмоменко Галина Геннадіївна, майстриня виробничого навчання з професії «Живописець» Слов'янського багатопрофільного регіонального центру професійної освіти ім. П.Ф. Кривоноса

Українські народні ремесла - тренд відродження національної культури (діапазон можливих інтернет-проектів)

Жук Михайло Васильович, кандидат філософських наук, доцент, доцент кафедри соціально-гуманітарної освіти Комунального закладу Сумського інституту післядипломної педагогічної освіти.

Застосування цифрових технологій під час організації дистанційного навчання

Сімон Лариса Феодосіївна, викладачка предметів професійно-теоретичної підготовки вищої категорії, старша викладачка Новоград-Волинського вищого професійного училища.

ПІДВЕДЕННЯ ПІДСУМКІВ

Сидоренко Вікторія Вікторівна, директорка Білоцерківського інституту неперервної професійної освіти ДЗВО «УМО» НАПН України, докторка педагогічних наук, професорка.

РОЗВИТОК ТВОРЧОСТІ ЗДОБУВАЧІВ ОСВІТИ В ПОЗААУДИТОРНІЙ РОБОТІ ЗАКЛАДІВ ОСВІТИ

Баркар В.І., в.о. директора ДНЗ «Білицький професійний ліцей»,
(м. Білицьке, Донецької область)

Писанка – то неповторне багатство. Бережімо її, як безцінний дар.

О. Довженко

Педагогічне значення народних традицій полягає в тому, що вони є результатом виховних зусиль багатьох поколінь і виступають важливим засобом національного виховання учнівській молоді.

Сьогодні мистецтво розпису писанки є одним із найцікавіших явищ української культури, а застосування цього виду декоративно-прикладного мистецтва в освітньому просторі закладів освіти сприятиме вихованню в учнів поваги до культурної спадщини своєї країни, формуванню естетичних смаків, національної свідомості. Роль українського писанкарства у національному вихованні молоді, неможливо переоцінити.

Знання свого родоводу, історичних та культурних надбань предків необхідні не лише для піднесення національної гідності, а й для використання кращих традицій у практиці виховання дітей.

Не дивлячись на те, що у кожному регіоні, й навіть у кожному селі були неповторні, самобутні орнаменти, найяскравіше відображали самобутність та регіональну особливість кожного куточка України – виключно писанки. Народний досвід національного виховання завжди підкреслював роль українських традицій, звичаїв, обрядів та декоративно-

прикладного мистецтва у формуванні практичних навичок. Тому в роботі з учнями необхідно звертати увагу на своєрідність, неповторну красу та регіональні особливості кожного виробу, надавати можливість застосовувати набуті знання у практичній та творчій діяльності. Це, у свою чергу, сприятиме формуванню позитивного ставлення до народного мистецтва, поваги до праці інших, до рідного краю.

Оригінальні орнаменти писанок не тільки мають свою витонченість та гармонійність, вони несуть прадавні символи природи, єднають з традиціями минулого.

Розмальовуючи писанки, формуються уявлення про народну символіку, традиції розписування писанок як оберегу. Тому творчу діяльність можна розділити на два етапи. Перший етап: це вивчення традиційних писанок українського народу, формування знань про символіку знаків, кольорів. Другий етап: творчий, відтворення за допомогою архаїчних знаків на білому тлі власних думок та побажань.

Беручи активну участь у створенні робіт української писанки, показуючи вміння та навички її оздоблення відповідно до регіональних відмінностей, здобувачі освіти проявляють творчість, естетичний смак, знання про кольори та малюнки, які характерні для писанок, про символічне значення кольорів, які використовуються у писанкарстві різних регіонів (Полтавщина – жовтий, червоний, зелений, чорний, Харківщина – чорний, темно-червоний, зелений, Київщина – чорний, рожевий, жовтий, зелений); про створення (одержання) природних барвників; уміння диференціювати писанки за орнаментальним узором і кольоровою гамою регіонів України (Полтавщина – людиноподібний, тваринний, рослинний, геометричний орнамент; Київщина – фітоморфний орнамент; Харківщина – рослинний писанковий візерунок). З відомих орнаментів Донеччини можна назвати дерева, квіти, листя, грабельки, вітрячки, дубове листя, часто з жолудями; часом зустрічаються тюльпани і гвоздики.

Види писанок (крашанка, дряпанка, крапанка, мальованка).

Крашанка – яйце одного кольору, яке фарбують найчастіше в окропі з лушпинням цибулі чи штучним барвником. Вона – найдавніший гість на Великодньому столі.

Дряпанка – яйце, пофарбоване в один колір, на якому потім голкою чи шилом вишкрябують орнамент. Дряпанки ще називають шкрябанками.

Крапанку – роблять накрапуючи на яйце воском візерунок і опускаючи його у барвник.

Мальованки – розписують пензликом, фломастером, тощо.

Види орнаментів (рослинний, тваринний, геометричний, побутовий). Беручи в руки різнобарвне яйце ми милуємось його орнаментом. Орнаменти, що найчастіше зустрічаються на писанках, тісно пов'язані з нашим життям. Кожен знак, кожна лінія мають своє значення.

Легенда про походження писанки

Кажуть, колись давно, ще як Ісус мандрував зі своїми апостолами, ішов він одного разу селом у товаристві святого Петра. Побачили їх нехристияни-язичники та й почали насміхатися, жбурляючи грудочки землі та каміння. Та коли грудка торкалась одежини Спасителя, одразу перетворювалась на крашанку, а камінь – на писанку. Усміхнувшись, Ісус сказав людям: «Ви у мене – каменем, а я до вас – серцем». Тільки тоді повірили люди, що перед ними Син Божий.

Дохристиянські символи, якими оздоблювали писанки, надавали яйцеві добродійної сили, яка за первісним віруванням забезпечувала щедрий урожай, добробут, щасливу долю. У побуті писанка виконувала роль оберега: від грози та пожежі – пасхальні писанки тримали на горищі; від засухи на писанку наносили зображення маленьких грабельок – символ дощу; для щасливого одруження мати готувала писанку з рушником; при народженні дитини їй дарували писанку: дівчинці – із зірочкою, а хлопчикові – з дубовим листком. Вважалося, що писанки допомагали при хворобах, берегли дім від нещастя, зберігали посіви. При будівництві дому яйце закладалось у фундамент для оберігання будинку та всіх його жителів

від бід. Писанки писали зранку, до схід сонця, в той час , коли до хати ніхто чужий не заходив. Яйця, фарбовані у суботу, довго зберігаються. Треба фарбувати 13 яєць (12 апостолів та Спаситель).

Що потрібно для виготовлення писанки

Яйце, свічка, бджолиний віск, шматочок тоненького дротика завдовжки 2-3 см, барвники, ганчірки з простої м'якої тканини, писачок, кілька півлітрових банок, 300 грамів оцту, ложка, простий олівець.

Етапи роботи над писанкою:

1. Поділити яйця на частини олівцем.
2. Нанести малюнок на яйце воском за допомогою писачка.
3. Занурити яйце у фарбу (жовту).
4. Закрити воском перший колір відповідно до малюнку.
5. Занурити яйце у фарбу більш темного кольору (жовтогарячу).
6. Закрити воском другий колір.
7. Занурити яйце в темну фарбу (червону).
8. Закрити воском третій колір.
9. Занурити яйце в найтемнішу фарбу (чорну).
10. Зняти віск.
11. Видути яйця.

Творчий потенціал мистецтва писанкарства справді невичерпний. Адже кожна писанка неповторна, особлива.

Відомо, що узор для розпису пасхальних яєць виконують не лише декоративну, а й захисну функцію. Писанка-оберіг, створена напередодні світлого Христового Воскресіння, буде надійно захищати вас протягом року від хвороби та нещастя.

Значення символів, які використовуються при розписі пасхальних яєць

- Сосна – символ здоров'я.
- Чорний колір – колір туги. На чорну основу обов'язково наносили яскравий малюнок.
- Голуб – символ душі.

- Сіточка – символ долі.
- Білий колір – початок всіх початків: доля, яка будується на небі.
- Жовта сіточка – символ сонця і долі, яка будується тут.
- Дубок – символ сили.
- Крапочки – символ родючості.
- Сливи – символ любові.
- Хміль – символ родючості.
- Будь-яка ягідка – символ родючості, матері.
- Квіточки – символ дівочтва.
- Червоний колір – радість життя, любов.
- Зелений – життя, воскресіння природи.
- Блакитний – чистота і здоров'я.
- Чорний із білим – шана до померлих...

Доки будем писаночки писати – доти буде наш край процвітати. У Карпатах запевняють: «Допоки пишуть писанки, доти буде світ, а коли перестануть, тоді світ скінчиться». То ж нехай об'єднає наші серця писанка, нехай розквітне рідна Україна під мирним небом в розливі золотого колосся, як писанка – на віки!

Джерела та посилання

1. Гайдай Л. Історія України в особах, термінах, назвах і поняттях. – Луцьк: Вежа, 2000.
2. Малиніна, А. О. Великодній сувенір. Українська народна писанка : Навчально-методичний посібник / А. О. Малиніна, І. О. Малиніна, О. Ю. Гріднева. Х. : Скорпіон, 2005. – 32 с., 16 с. іл. – ISBN 966-7504-68-9.
3. Манько, Віра. Українська народна писанка : науково-популярне видання. – вид. друге, доповнене. – Л. : Свічадо, 2008. – 41 с., 38 с. іл. – ISBN 978-966-8744-10-5.

ПОЗААУДИТОРНА АКТИВНІСТЬ МОЛОДІ ЯК НЕОБХІДНА УМОВА САМОСТВЕРДЖЕННЯ

Беляєва О., заступник директора з навчально-виховної роботи
Сумський фаховий коледж економіки і торгівлі (м. Суми)

Ключові слова: творча молодь, розвинена особистість, виховання творчого потенціалу, нові здібності, талант.

Темпи розвитку суспільства у сучасній Україні, відрізняються від останніх років. Необхідність пошуку оновлених шляхів виходу економіки країни із занепаду, впровадження нових технологій – усе це потребує докорінних змін у системі виховання та розвитку творчої особистості з врахуванням усіх можливостей молоді.

Творча особистість, спроможна кинути виклик проблемам, створювати, управляти, пропонувати нові ідеї, технології, знаходити шляхи виходу зі складних та нестандартних ситуацій. Тому, забезпечення можливості використання свого творчого потенціалу є одним із пріоритетних завдань розвитку нового українського суспільства, в подальшому формування нової української еліти.

Позааудиторна діяльність сьогодні розглядається як одна з головних ланок безперервної освіти в системі виховання всебічно розвиненої особистості, повного розкриття її задатків і нахилів, створення умов для розвитку й підтримання талантів та обдарувань у галузі науки, техніки, мистецтва тощо. При цьому, забезпечення можливостей щодо вибору діяльності, до якої здобувач освіти проявляє зацікавленість, створює необхідні передумови для прояву природних здібностей особистості.

В позаурочній діяльності розкриваються природні потреби студентів, зокрема, в активній діяльності та самоствердженні. Молодь виступає в нових соціальних амплуа, займає ролі, які відрізняються від ролі студента навчального закладу, тобто це особлива сфера, де можна задовольнити особистісні потреби в самоперевірці, самооцінюванні власне себе. Це, так

би мовити, зона активного спілкування, в якій задовольняються потреби в контактах, соціалізації та отриманні нового досвіду. Вільний час – умова для розширення світогляду людини, для самостійного творчого пошуку в будь-якій галузі, для поглиблення емоційного сприйняття сучасного життя.

Мережа закладів позааудиторної освіти, які працюють у складний історичний період розвитку української держави, скоротилася. Виклики суспільства, нові вимоги в дотриманні правил та норм поведінки впливають на розвиток творчих здібностей громадян, особливо це стосується молоді.

Психологи стверджують, що сучасна молодь нічого не хоче відкладати на потім. Вони бажають жити, а не готуватися до життя. Їхні інтелектуальні потреби мають задовольнятися негайно. Саме їх діяльність поза закладом освіти має таку можливість.

Позаурочна робота дозволяє поширити і поглибити знання студентів, зміцнити набуті на заняттях навички та вміння, розвинути творчі здібності, задовільними потреби в спілкуванні, сформувані самостійність, організувати практичну та суспільно корисну діяльність в поєднанні з дозвіллям.

У позааудиторній роботі у розвитку творчої молоді реалізується загальна мета і завдання процесу виховання. Система виховної роботи в нинішніх закладах освіти базується на ідеї гуманізму, оновленні, демократичності і передбачає низку аспектів. Серед них слід виділяти ситуативні та загальні, природні та набуті ускладнення у процесі виховання та самовиховання.

Вирішальним для сприятливого розвитку особистості є внутрішній стан людини, що визначає його ціннісне ставлення до об'єктів діяльності. Слід зазначити, що закономірності педагогічного процесу діють у гармонійній єдності із законами природи та законами розвитку людства. Закономірності виховного процесу описують внутрішні його суттєві суперечності, зв'язки та взаємозв'язки.

Провідне місце у формуванні творчої особистості відіграють принципи виховання, які розглядаються в єдності із загальними принципами освіти. Сучасна педагогічна наука переглядає традиційні принципи виховання, переосмислює їх під кутом зору нових вимог та викликів часу до національно-патріотичного виховання в Україні. При визначенні принципів виховання, їх характеристики вчені намагаються поєднати традиційні досягнення з новими ідеями, обов'язково враховуючи індивідуальні та вікові особливості розвитку молоді.

Сутність позааудиторної роботи щодо розвитку творчої особистості не буде повноцінною без стимулювання активності людини, що формується; у процесі високого гуманізму і поваги, толерантного ставлення до оточуючих в поєднанні з високою вимогливістю до себе. Завдання педагога – розкривати перед вихованцями перспективу їхнього росту, допомогти їм досягати успіху, вчитися взаємодіяти в колективі з колективом. Розвиток творчої особистості у позааудиторній діяльності відтворює унікальність і неповторність кожного. Особистість формується, розвиває, доповнює знання та навички, вдосконалює їх. Саме в цьому полягає закон творчої поведінки, яка будується на обов'язковому заохоченні різнобічного творчого самовиявлення, багатстві вражень, створенні оптимальних особистісних стосунків, котрі є джерелом продуктивної та успішної діяльності в майбутньому.

Крім того, сама організація дозвілля поза закладом освіти досить різноманітна. Уся робота спрямована на розвиток творчої особистості, її ініціативи з урахуванням потреб і здібностей. Внаслідок саме такої діяльності виникає можливість зацікавити творчістю, спонукати вихованців до прагнення щодо набуття необхідних прийомів та засобів, які визначають нестандартність, оригінальність в прийнятті рішень, вирішенні спірних питань, можливості швидко реагувати на виклики суспільства.

Таким чином, творчі здібності молоді ми розглядаємо як сукупність властивостей і якостей особистості, які дозволяють здійснювати пошук

продуктивних ідей, використовуючи при цьому нестандартні засоби, здогадку розв'язувати інтелектуальні проблеми з установкою на відкриття нового, корисного для себе та суспільства. До того ж, здібність до творчості – універсальна, її можна розвивати та удосконалювати протягом життя.

Список літератури:

1. Аматьєва О., Саяпіна Психологія виховної діяльності - Слов'янськ, СДПУ 2012. - 336 с.
2. Бех І.Д. Виховання особистості. У 2 к. Кн. 2.– К.: Либідь, 2003.– 342 с.
3. Волобуєва Т.Б. Розвиток творчої компетентності школярів // Управління школою. - Харків, 2005. - 110 с.
4. Волкова Н.П. Педагогіка. – К.: Академія, 2002.– 575 с.
5. Івахненко Л.М., Неженцев Ю.І. Психологічні умови розвитку в учнів творчої активності. - 1086. - №6. - с.24-26.
6. Музика О.О. Мотивація творчої обдарованості // Обдарована дитина. - 2003. - №3. - с.2-9.
7. Сиротинко Г.О. Сучасний урок: інтерактивні технології. - Х: Основа, 2005. – 124 с.
8. Тягло О.В. Критичне мислення: Навчальний посібник. - Х: Основа, 2008. - 189 с.

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ СУЧАСНОЇ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ ФАХІВЦІВ НАРОДНИХ ХУДОЖНІХ ПРОМИСЛІВ У ЗП(ПТ)О ЗАХІДНОЇ УКРАЇНИ

*Богдадюк М. В., викладач української мови та літератури
Нововолинського ліцею №6 (м. Львів., Львівська обл.)*

Розвиток системи ПТО на сучасному етапі відбувається у складних умовах. Виникають проблеми, пов'язані з якістю підготовки кваліфікованих робітників у системі професійної освіти, їх задіяністю на ринку праці, економічними ризиками, демографічними змінами.

До чинників, які гальмують розвиток професійно-художньої освіти впродовж останніх років, належать:

- відсутність капітальних видатків;
- відсутність коштів на модернізацію навчально-матеріальної бази майстерень, кабінетів, лабораторій і придбання засобів навчання;
- відсутність ефективного підвищення кваліфікації педагогів;
- зростання боргів ПТНЗ за спожиту електроенергію та інші комунальні послуги.

Водночас гостро постає питання підвищення престижності робітничих професій. Ймовірно, цьому сприяло би створення сучасних робочих місць для випускників навчальних закладів. Молодь не зацікавлена в оволодінні робітничими професіями через складні умови праці, труднощі працевлаштування, низьку заробітну плату, а також через відсутність певних умов для оволодіння техніками народного мистецтва під час виробничої практики переважно на підприємствах художніх промислів і ремесел. Слід звернути увагу на створення належних умов для надання якісної професійної підготовки майбутніх фахівців із професій художніх промислів і ремесел. Визначена проблема має вирішуватися з урахуванням передових ідей історичного досвіду, а також

етнонаціональних особливостей розвитку мистецтва. Суспільство повинно осмислювати об'єктивну потребу його відродження і збереження.

Професійна підготовка може бути ефективною тільки тоді, коли робітник буде професійно кваліфікованим, не лише матиме знання, професіоналізм, необхідні моральні якості, а й умітиме правильно поводитись у відповідних ситуаціях, використовуючи ці знання, а також брати відповідальність за свою роботу. Отже, можна відзначити, що нині нагальною є системна реформа ПТО, адже вона впливає на економічний розвиток країни.

Одним з основних напрямів реформування профтехосвіти залишається оновлення навчально-матеріальної бази, адже зрозуміло, що набагато якіснішою є підготовка кваліфікованих робітників, які застосовують нове технологічне обладнання. Заклади профтехосвіти слід повністю забезпечити як дидактичними засобами (підручниками, методичними матеріалами), так і технічними (комп'ютерною технікою та відеотехнікою). Комп'ютеризація робочих місць стимулює вдосконалення професійної діяльності, тоді як використання дидактичних матеріалів найбільш повно відповідає вимогам оцінювання засвоєного учнями теоретичного матеріалу.

Перспективами розвитку ПТО можуть стати: підвищення престижності робітничих професій, введення нових типів ЗП(ПТ)О, збільшення кількості годин на навчання для інтегрованих професій, впровадження альтернативних форм класно-урочної системи, оновлення класифікації професій, щоб існували конкурентоспроможні на сучасному ринку праці спеціальності.

Необхідно вдосконалити чинну законодавчу і нормативно-правову базу, прийняти закони, які б надавали пільги роботодавцям за допомогу ЗП(ПТ)О у створенні державних стандартів, забезпечували функціонування навчально-практичних центрів за галузевим спрямуванням, належні умови проходження випускниками виробничої

практики, обладнання виробничих майстерень ЗП(ПТ)О новою технікою, інструментами, матеріалами тощо.

Нині головною метою ПТО стає: задоволення вимог особистості, суспільства і держави в освітніх послугах із підготовки, перепідготовки і підвищення кваліфікації різних категорій населення з урахуванням вимог ринку праці; забезпечення якісної та безкоштовної первинної професійної освіти; формування людини творчої та духовної, враховуючи її потреби, інтереси і вміння.

Реформування цієї галузі освіти неможливо виконати лише виключно адміністративними методами. Це реально зробити, лише об'єднавши зусилля Уряду, регіональних і місцевих органів влади, науковців, роботодавців, громадських організацій, органів управління освітою і колективів ЗП(ПТ)О. Цього вимагає економіка, яка постійно зростає, для розвитку виробництва високих технологій і конкуренції за високоякісну робочу силу.

Ще однією важливою проблемою у професійній підготовці учнівської молоді в ЗП(ПТ)О, зокрема майбутніх фахівців народних художніх промислів, є те, що керівники ЗП(ПТ)О недостатньо володіють сучасними науковими підходами, принципами, не мають глибоких знань, умінь і навичок керування соціальними системами, до яких належать і ЗП(ПТ)О.

Не завжди керівники ЗП(ПТ)О вміють використовувати принцип інноваційності, який є одним із головних принципів, не використовують методи системного аналізу, не застосовують системний спосіб мислення. Більшість керівників не ознайомлені з сучасною теорією управління закладами ПТО, у якій постійно відбуваються зміни.

Нині назріла гостра потреба у державно-громадському управлінні підготовкою кваліфікованих робітників у регіонах, відсутність якого призводить до неуспішної діяльності щодо модернізації системи ПТО. Багато областей не мають обласних навчально-методичних рад із ПТО, не

сформовані опікунські ради, не проводяться батьківські збори, відсутнє учнівське самоврядування, педагогічні ради і методичні об'єднання не вирішують стан функціонування навчально-виховного процесу. Досвід соціального партнерства недостатньо запроваджується в ЗП(ПТ)О. Також керівники ЗП(ПТ)О не вивчають і не використовують роботу в команді, де кожен готовий підтримати і надати допомогу іншому, бути відповідальним за свою роботу.

Доцільним є впровадження нових моделей державно-громадського управління підготовкою кваліфікованих робітників з необхідністю підвищення ролі та відповідальності соціальних партнерів за реалізацію кадрової політики в регіоні. Також потрібно вдосконалювати механізми взаємодії місцевих громад із ЗП(ПТ)О. Адже відсутність концептуальних програм розвитку регіонів, регіональних програм підготовки кваліфікованих робітників, науково обґрунтованих прогнозів розвитку ринку праці, вплив централізації управління гальмують розвиток ПТО.

Потрібно також розробити й ухвалити Концепцію розвитку професійного навчання безробітних, затвердити Програму регулювання зайнятості населення на основі професійної підготовки, перепідготовки і підвищення кваліфікації робітничих кадрів, враховуючи безробітних. В Україні спостерігається старіння кадрів (переважно середній вік робітників становить 55–60 років), особливо в галузі народних художніх промислів. Скрізь відчувається потреба в робітниках. Науковцями доведено, що за такої ситуації через кілька років робітничими кадрами не будуть забезпечені робочі місця на виробництві. Варто активніше використовувати ЗП(ПТ)О для підготовки, перепідготовки і підвищення кваліфікації працюючого виробничого персоналу і незайнятого населення.

ПІДГОТОВКА ФАХІВЦІВ З ПРОФЕСІЇ «КУХАР», «КОНДИТЕР» В УМОВАХ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИХ ТРАНСФОРМАЦІЙ: ВИКЛИКИ, ЗМІСТ, АКЦЕНТИ

Бойко Людмила Миколаївна, викладач професійно -теоретичної підготовки ДПТНЗ «Апостолівський центр підготовки та перепідготовки робітничих кадрів» (м. Апостолове, Дніпропетровської обл.)

Сучасний зміст навчання спрямований на формування в здобувачів освіти необхідних професійних компетентностей, підготовку вмотивованих здобувачів освітніх кваліфікацій, які прагнуть неперервного професійного розвитку відповідно до інтересів, здібностей, потреб економіки та суспільства. Якісна підготовка кваліфікованих кухарів потребує творчого підходу викладачів до вибору змісту, форм, методів та засобів навчання, максимального використання досягнень сучасної педагогічної науки, нових виробничих технологій.

Тому варто розглянути форми роботи, які будуть ефективно впливати на формування комунікативних умінь учнів професійно-технічних навчальних закладів під час формування соціально-професійної зрілості.

Сьогоднішнього здобувачу освіти необхідно навчити самостійно шукати способи розв'язання проблем, пов'язаних з реальними професійними ситуаціями. Аналіз і вирішення конкретних виробничих ситуацій є одним із методів, який застосовується на кожному занятті і ефективно їх використання дає можливість розвивати в здобувачів освіти здатність аналізувати свою роботу, знаходити причини помилок та способи їх усунення.

Таким чином, безумовно, інноваційні освітні та виробничі технології навчання – шлях до підвищення якості професійної освіти, зацікавленості учнів у темі уроку. Як правило, краще засвоєння нового матеріалу відбувається в процесі активної діяльності учнів за умови, коли в нього

вносяться елементи новизни. Різноманітність нових виробничих технологій сприяв створенню процесу навчання дійсно творчим, збуджував професійний інтерес учнів, поліпшував розуміння, засвоєння і відпрацювання теми уроку.

Як викладач спецдисциплін, свої заняття намагаюся проводити так, щоб хоча б один з фрагментів заняття вривався у пам'ять здобувачів освіти і вони могли його згадати і через тиждень, і через рік. Все це спонукає до пошуку цікавих фактів, ілюстрацій, нових форм і прийомів роботи на заняттях.

Викладач повинен постійно самовдосконалюватись.

Серед форм і методів навчання перевагу надаю таким, які формують у здобувачів освіти основи критичного мислення, а саме вміння мислити, формувати самостійні судження.

Цьому сприяє використання сучасних методів і прийомів педагогічного навчання: творчі завдання, розгадування кросвордів, практичні роботи. Особливу увагу приділяю використанню на своїх заняттях: інформаційно-комунікаційних технологій навчання (ІКТ) (створення презентацій, використання програмно-педагогічних засобів навчання (ППЗ)).

Розглянемо лише ті з них, які, на мою думку, відповідають навчальній меті підготовки майбутніх кваліфікованих робітників, які зможуть застосувати викладачі.

Використання презентацій. Ця мультимедійна форма дозволяє подати матеріал як систему яскравих опорних образів. Презентації використовую на будь-якому етапі вивчення теми і на будь-якому етапі заняття: під час пояснення нового матеріалу, закріплення, узагальнення, контролю. В моєму арсеналі ціла навчальна відео бібліотека.

Метод проектів. У професійному навчанні проектування варто розглядати як основний вид пізнавальної діяльності здобувачів освіти.

Дана тема є широко висвітленою у сучасній педагогічній та методичній літературі, але слід констатувати наявність таких протиріч:

- доволі часто виникає питання щодо ефективності проектної діяльності. Здобувачам освіти важко усвідомити суть проектного навчання, вони не розуміють, який вид проекту доцільно обрати та не спроможні визначитися з результатом і формою проектного продукту;

- що собою представляє метод проектів, як педагогічна технологія?;

- деякі педагоги професійної школи мають теоретичні уявлення з даної теми, але не мають (або мають недостатні) уміння і навички з практичного їх використання;

- разом з мобільною групою відчуваю потребу вдосконалити рівень власної професійно-педагогічної компетентності у напрямку теми, яка досліджується та дослідити, які саме методи проектної технології найдієвіші при навчанні за професією «Кухар», «Кондитер».

В практичній частині роботи наданий приклад роботи над пошуково-інформаційним проектом «Апостолівщина кулінарна: історична та сучасна».

Робота за методом проектів передбачає постановку певної проблеми і наступне її розкриття, розв'язання, з обов'язковою наявністю ідеї та гіпотези розв'язування проблеми, чітким плануванням дій, розподілом (якщо розглядається групова робота) ролей, тобто наявністю завдань для кожного учасника за умов тісної взаємодії, відповідальності учасників проекту за свою частину роботи, регулярного обговорення проміжних кроків та результатів. Метод проектів є ефективним в тому випадку, коли в навчальному процесі поставлено певне дослідницьке, творче завдання, для розв'язування якого потрібні інтегровані знання з різних галузей, а також застосування дослідницьких методик (наприклад, дослідження демографічних чи економічних проблем у різних регіонах світу, створення серії репортажів з різних регіонів за однією з проблем, які б розкривали

певну тему, зокрема, впливу кислотних дощів на оточуюче середовище чи розміщення різноманітних галузей промисловості в різних регіонах тощо).

Проектна форма педагогічної діяльності ефективна лише в контексті загальної концепції навчання й виховання. Вона передбачає відхід від авторитарних і репродуктивних методів навчання, вимагає обміркованого й обґрунтованого поєднання з різними методами, формами і засобами навчання та є однією з чималої кількості інноваційних розробок в українській освіті.

Як зазначає О. Пехота, «результати виконання проєктів повинні бути «відчутні»: якщо це теоретична проблема, то конкретне її вирішення, якщо практична — конкретний результат, готовий до впровадження» [7].

За допомогою впровадження проєктної технології у навчально-виховний процес можна навчити здобувачів освіти:

- виявляти та визначати проблеми;
- проводити їх аналіз;
- знаходити шляхи їх розв'язання;
- розвивати вміння працювати з інформацією;
- знаходити необхідне джерело, наприклад, дані в довідковій літературі або в засобах масової інформації;
- застосовувати отриману інформацію для розв'язання задач.

Проекти по праву відносяться до нетрадиційних технологій навчання, оскільки вони можуть забезпечити:

- активність навіть тих здобувачів освіти, які, як правило, віддають перевагу мовчанню;
- розкриття здобувачам освіти і своїх здібностей, що формує у них впевненість в собі;
- комфортність навчання для здобувачів освіти, оскільки вони перестають боятися негативної оцінки;
- удосконалення комунікативних навичок здобувачів освіти, оскільки не дає змогу їм більше висловлюватись;

- посилює позитивну мотивацію до навчання, бо проект вибирається та реалізується на основі власних інтересів;
- посилює увагу;
- розвиток у здобувачів освіти ряду здібностей (спільного прийняття рішень, творчого мислення тощо).

Автори трактують сучасну навчальну проектну діяльність як організаційну форму роботи, що реалізується у спільній (навчально-пізнавальній, дослідницькій, ігровій) діяльності здобувачів освіти, характеризується партнерськими відносинами, спрямованістю на вирішення проблем, значимих для учасників проекту, загальною метою та узгодженими способами діяльності.

Проектна технологія дає можливість педагогові професійного навчання застосовувати розмаїття інтерактивних вправ і змінити роль авторитарного транслятора готових ідей на натхненника інтелектуального та творчого потенціалу учнів. Майбутнє за системою навчання, що вкладалося б у схему «здобувач освіти – технологія – педагог», за якої викладач, майстер виробничого навчання перетворюється на технолога, а здобувач освіти стає активним учасником процесу навчання.

Важливо також наголосити на критеріях успішності проектної діяльності, серед яких найважливішими є наступні:

- досягнення мети проекту;
- самодостатність, доцільність саме такої організації діяльності;
- наявність матеріальних результатів проекту, якість їх оформлення;
- активність, самостійність всіх учасників, усвідомлення ними важливості власної участі в обраному проекті;
- викладач виступає координатором проекту.

Слід зазначити, що вміння користуватися технологією проектів є показником високої кваліфікації педагога, рівня його методичної підготовки.

ВИСНОВКИ

Визначено, що технологія навчальних проєктів – це модель навчально-пізнавальної самостійної діяльності здобувачів освіти, спрямована на засвоєння навчального матеріалу і розвиток компетентності здобувачів освіти.

Ознаками проєктної діяльності є такі показники: здобуття нових знань, набуття вмінь на основі самостійної діяльності; навчання в дії; застосування різноманітних методів навчання, способів і видів діяльності; використання різноманітних засобів; планування діяльності в реальних обставинах.

В практичній частині роботи встановлено, що у процесі професійно-теоретичної та професійно-практичної підготовки фахівців за професією «кухар, кондитер» доцільно використовувати такі види проєктів:

дослідницький – реферати, наукові проєкти та розробки на тему сучасних технологій виробництва в харчовій промисловості та у сфері громадського харчування, стародавні десерти, історичні страви регіону;

інформаційний – підбірки матеріалів інформаційного характеру, цікавих фактів, їх систематизація, складання каталогів страв та продуктів, енциклопедій кулінарної майстерності, рецептурних довідників та ін.;

ігровий – ігрова імітація соціальних і ділових подій, створення реклами, моделювання роботи підприємства сфери громадського харчування тощо;

творчий – створення і презентація журналів, відеофільмів, фотоальбомів, сценаріїв;

прикладний – складання хроніки життя учнівського колективу, програм розвитку, планів роботи тощо;

продуктивний – пов'язаний з трудовою та виробничою діяльністю: створення діючих моделей, макетів, обладнання, виготовлення авторських блюд та страв, сервірування тощо.

Літературні джерела:

1. Нові технології навчання: Матеріали VI Міжнародного семінару

«Новітні педагогічні технології у світлі духовних цінностей європейської цивілізації» (4 листопада 2014р. м. Вінниця): Вінниця. Київ, 2014. 290 с.

2. Пехота О.М. Освітні технології: Посібник /О.М. Пехота, А.З. Кіктенко, О.М. Любарська та ін.// за ред. О.М. Пехоти. К. : Видавництво А.С.К., 2003. 255 с.

3. Поняття та класифікація проектів [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://library.if.ua/book/66/4897.html>.

РОЗВИТОК ХУДОЖНЬО-ТВОРЧОЇ КОМПЕТЕНЦІЇ ХУДОЖНИКА РОЗМАЛЮВАННЯ ПО ДЕРЕВУ ЗАСОБАМИ ПЕТРИКІВСЬКОГО РОЗПISУ

*Буряк Анна Олександрівна, заступник директора з НВР, викладач
Професійно-технічного училища №79, смт Петриківка Дніпровського
району Дніпропетровської області*

Основою модернізації сучасної професійно-технічної освіти є компетентнісний підхід, спрямований на вдосконалення професійної підготовки майбутніх кваліфікованих робітників мистецьких професій. У цьому підході «закладається ідеологія мистецької освіти, основою якої є сучасні вимоги до ринку праці, зміна соціального замовлення на рівень готовності випускника до виконання основних виробничих функцій та можливість самореалізації особистості через професійну діяльність» [3, с. 11]. Отже, актуальність запровадження компетентнісного підходу саме до мистецької освіти зумовлена потребами суспільства, котре вимагає підготовки якісного високопрофесійного кваліфікованого робітника, здатного максимально реалізовувати себе у професійній діяльності, адаптуватися до швидкозмінних умов, планувати власне професійне зростання, бути мобільним.

У вітчизняній та зарубіжній науці проблемами професійної компетентності, зокрема, опікуються С. Гончаренко, Н. Ничкало (визначення поняття «компетентність»), А. Ангеловський, В. Байденко, І. Зимня, Л. Оружа, В. Петрук, Дж.Равен, С. Шишов, В. Ягупов (розуміння змісту поняття «професійна компетентність» та визначення основних видів професійної компетентності). Формування професійної компетентності майбутніх фахівців художніх спеціальностей розглянуто у працях І. Безиної, А. Деревецької, Н. Долгих, Н. Комашко, Л. Масол, Н. Стеніної, В. Шакірової та інших науковців. Проте проблема формування професійної компетентності майбутніх художників декоративного розпису не знайшла належного висвітлення у наукових працях.

Важливим завданням освітнього процесу для майбутніх художників розмалювання по дереву, є їхній особистісно-творчий розвиток та набуття професійної компетентності. Та не можна навчитися створювати власний почерк, не спираючись на досвід «малювальниць». Першими петриківськими чарівницями називали Т.Я. Пату, Н.А. Білокінь, І.У Пилипенко. Три чудові майстрині, три яскраві творчі індивідуальності і три напрямки у розвитку традицій декоративного розпису. Неабияку роль у становленні майбутніх майстринь відіграла школа декоративного малюнка. Головним педагогом, наставником на довгі роки стала Тетяна Пата.

Саме в цьому середовищі у повоєнний час сформувався тип народного майстра – професійного художника, у творчості якого традиційні прийоми й сучасне мислення дали несподівані цікаві плоди. [2, с. 24]. З блискучої плеяди учнів Тетяни Пати найбільш послідовними у збагаченні традицій Петриківського розпису, новаторами по духу й широті творчих інтересів стали Федір Панко, Василь Соколенко. Завдяки організаторським здібностям Федора Панка у 1958 році він об'єднав окремих майстрів у цех підлакового розпису при промисловій артілі вишивальниць «Вільна селянка», поступово реорганізовується у фабрику художніх виробів «Дружба». До недавнього часу Федір Панко залишався незмінним керівником творчої лабораторії. Вже на початку 70-х років фабрику очолює Василь Соколенко. У числі заслуг майстра – відкриття Музею історії декоративного розпису, де ним зібрані чудові зразки мистецтва, як старійшин.

Нині розвивають художньо-творчу компетентність засобами Петриківського розпису чудові майстри, професіонали своєї справи, кваліфіковані викладачі Професійно-технічного училища № 79 у смт. Петриківка, Дніпровського району Дніпропетровської області. У художній майстерні закладу освіти і проходить виробниче навчання професії «Художник розмалювання по дереву». В творчій атмосфері

куються кваліфіковані робітники, які продовжують з покоління в покоління передавати скарб знань художнього Петриківського розпису.

За весь час навчання професія «Художник розмалювання по дереву» Професійно-технічне училище випустило 1180 кваліфікованих робітників, 10% яких отримали свідоцтва з відзнакою. Зараз навчається 67 здобувачів освіти професії «Художник розмалювання по дереву». Послідовники і учні Василя Соколенка педагоги і майстри Професійно-технічного училища № 79, а саме: Горбуля Людмила Миколаївна – Заслужений майстер народної творчості, художник I класу, Дарадан Ольга Іванівна – художник, майстер, член спілки «Народні майстри України», Байрак Зорина Миколаївна – художник, майстер, і голова методичної комісії зі спеціальності «Художник розмалювання по дереву», Пікуш Юлія Вікторівна – художник, майстер, Дмитрюк Іван Васильович – викладач спецдисциплін, Олійник Валентина Миколаївна – викладач вищої категорії, майстер народної творчості.

На уроках теоретичного і виробничого навчання відбувається розвиток художньо-творчої компетенції, популяризації, доступ і безбар'єрність елементів нематеріальної спадщини.

Отже, художньо-творча компетентність є важливим складником професії «Художник розмалювання по дереву». Це зумовлене тим, що творча професія майбутніх кваліфікованих робітників потребує відповідних знань, умінь, навичок і компетенцій з композиції, креативного вирішення професійних завдань і набуття художньо-творчого досвіду. Умовою розвитку художньо-творчої компетентності майбутніх художників розмалювання по дереву є теоретичне й практичне оволодіння засобами гармонізації художньої форми, що дозволяє компетентно використовувати такі засоби в реалізації творчого задуму, й сприяють появі цікавих, різноманітних високохудожніх творів народного мистецтва засобами Петриківського розпису. Виконуючи практичні завдання, здобувачі професійно-технічної освіти поглиблюють свої знання з композиції у сфері

художнього формоутворення, напрацьовують уміння та навички, використання засобів гармонізації художньої форми, набувають досвіду складати й пов'язувати частини твору в гармонійну цілісність.

Список використаної літератури

1. Український народний декоративний розпис: Навч. посіб. – К.: Знання – прес, 2006. – 228 с.

2. Альбом репродукцій із фондів Дніпропетровського художнього та історичного музеїв. Серія «Пізнавай і люби свій край» заснована у 196 році. Упоряд.-редакційна колегія. – Дніпропетровськ. ВАТ «Дніпрокнига», 2001. – 216 с.

3. Щолокова О. П. Філософські засади мистецької освіти. Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова. Серія 14: Теорія і методика мистецької освіти: Збірник. К. : Вид-во НПУ ім. М. П. Драгоманова, 2009. Вип. 7 (9). С. 9 – 13.

ПЕРСПЕКТИВНІ НАПРЯМКИ ВИРОБНИЦТВА КИСЛОМОЛОЧНИХ ПРОДУКТІВ ПІДВИЩЕНОЇ БІОЛОГІЧНОЇ ЦІННОСТІ

ВОЛЯНСЬКА Ю.Я., майстер виробничого навчання, Вище професійне училище № 24 м. Заставна (Чернівецька область).

Анотація. Повноцінне та здорове харчування відносяться до найважливіших умов збереження життя і здоров'я людини. Згідно до сучасної концепції здорового харчування, що базується на теорії збалансованого харчування, потреби організму в енергії, поживних, біологічних та фізіологічно цінних речовинах, які людина повинна отримувати з їжею, змінюються в залежності від віку, статі, фізіологічного стану організму та фізичного навантаження.

Вступ. Для розширення асортименту кисломолочних ферментованих продуктів, які користуються постійно зростаючим попитом у населення країни, для кращого засвоювання та надання певних смакових і лікувально-профілактичних властивостей, в якості пребіотиків застосовують різноманітні фітодобавки, продукти переробки плодів, овочів і ягід. Використання їх дозволяє підвищити харчову і біологічну цінність ферментованих кисломолочних продуктів, надати їм привабливих органолептичних і смакових властивостей, розширити асортимент [1].

Засвоюваність кисломолочних продуктів вище, ніж молока. Пояснити це можна тим, що під дією шлункового соку кисломолочні продукти утворюють дрібні пластівці, доступніші дії ферментів. Є відомості про те, що наявність молочної кислоти в кисломолочних продуктах сприяє підвищенню засвоюваності кальцію і фосфору.

Розширення асортименту кисломолочних ферментованих продуктів базується на розробці технологій з використанням нових видів натуральної

біологічно цінної сировини, що дозволяє надати продуктам певних оздоровчих і лікувально-профілактичних властивостей.

Виклад основного матеріалу. Останнім часом спостерігається тенденція погіршення стану здоров'я населення, що пов'язано зі зростанням психологічних навантажень на людину, погіршенням економічних обставин і екологічного стану навколишнього середовища [1]. Найбільш поширеними захворюваннями є гастроентерологічні, серцево-судинні, онкологічні, виникнення і розвиток яких пов'язаний з порушенням структури харчування, дефіцитом біологічно і фізіологічно цінних речовин в харчуванні людини [3]. Продукти харчування повинні забезпечувати організм людини необхідними для нормального функціонування біологічно і фізіологічно цінними речовинами, сприяти профілактиці захворювань .

До основних недоліків у харчуванні сучасної людини відносяться: дефіцит повноцінних білків, поліненасичених жирних кислот, водо- і жиророзчинних вітамінів, макро-і мікроелементів, особливо таких як кальцій, залізо, йод, фтор, селен, цинк, харчових волокон, надмірне споживання тваринних жирів і вуглеводів [2]. Недостатнє споживання повноцінних білків призводить до зниження імунітету, порушення функцій печінки, підшлункової залози, органів репродукції, кровотворних органів, зниження працездатності, виникнення анемії тощо [5]. Низький вміст харчових волокон обумовлює підвищення рівня токсичних продуктів в організмі і всмоктування їх в кров. Обмежене надходження в організм жиру, особливо поліненасичених жирних кислот, призводить до порушення функції центральної нервової системи, зниження імунітету, погіршення засвоюваності вітамінів, зменшення енергетичної цінності їжі [4].

На сьогодні в багатьох країнах світу вирішується питання покращення макронутрієнтної забезпеченості населення білками, жирами, вітамінами, мінеральними речовинами, харчовими волокнами, для

компенсації дефіциту в харчуванні людей незамінних амінокислот, поліненасичених жирних кислот, водо-та жиророзчинних вітамінів, заліза, кальцію, магнію, селену[3].

Сучасні підходи до створення харчових продуктів і надання їм певних властивостей пов'язані з розробкою інноваційних технологій, які відповідають вимогам харчової науки для забезпечення організму людини харчовими, біологічно- і фізіологічно цінними речовинами та енергією [2].

Молоко і молочні продукти широко використовуються у харчуванні різних прошарків населення всіх країн світу [1]. Вони є джерелом повноцінних білків, кальцію, фосфору, вітамінів та інших важливих для життєдіяльності організму харчових компонентів. Особливе значення для людини мають кисломолочні продукти. Внаслідок життєдіяльності кисломолочної мікрофлори відбуваються складні процеси гідролізу білків, вуглеводів, жирів з одночасним синтезом різноманітних з'єднань, які покращують апетит, збагачують організм людини біологічно цінними речовинами, поліпшують роботу кишково-шлункового тракту тощо [2].

Спостерігається світова тенденція створення харчових продуктів зі збалансованим компонентним складом і пробіотичними властивостями [3].

Відомо, що кисломолочні ферментовані продукти розглядаються як основні постачальники пробіотичних мікроорганізмів в організм людини, які здатні відновити і підтримувати нормальну мікрофлору кишечника, покращити здоров'я і подовжити тривалість життя. Зміни у складі кишкової мікрофлори призводять до зниження роботи імунної системи, порушення процесу травлення і всмоктування корисних речовин, порушення обмінних процесів, зниження засвоювання вітамінів, макро- і мікроелементів тощо. Біфідобактерії – одна з найбільш важливих груп мікроорганізмів кишечника, які домінують у анаеробній флорі товстої кишки. Поряд з іншими представниками корисної мікрофлори кишечника людини, біфідобактерії, виконують різноманітні функції, які сприяють нормальній роботі всіх життєво важливих органів і систем людини,

захищають внутрішнє середовище організму від зовнішніх небезпечних бактерій. Пробиотичні культури (біфідобактерії, ацидофільні палички та ін.) позитивно впливають на структуру слизової оболонки кишечника і її адсорбційну здатність. Вони синтезують вітаміни групи В і природні антибіотики, які здатні пригнічувати ріст патогенних мікроорганізмів.

Поряд з антибіотичними властивостями, які обумовлені життєдіяльністю молочнокислих бактерій, кисломолочні продукти, на відміну від молока, добре перетравлюються і утилізуються організмом, що особливо важливо для дітей, людей старшого та похилого віку. Кисломолочні продукти в харчуванні людей різних вікових груп забезпечують організм енергетичними складовими і біологічно активними речовинами [4]. Їх споживання сприяє підвищенню неспецифічної резистентності організму до різних захворювань [5]. Кисломолочні продукти рекомендується застосовувати при виснаженні, втраті апетиту, недокрів'ї, для профілактики багатьох захворювань, в тому числі серцево-судинних і онкологічних [5]. Хімічний склад використаного рослинного борошна наведено в табл. 1

Таблиця 1

Хімічний склад рослинного борошна

n = 3, p ≤ 0,05

Рослинне борошно	Вода, %	Білок, %	Жири, %	Крохмаль, %	Харчові волокна, %	Зола, %
Вівсяне	9,9 4	13,1 1	6,8	63,7	4,6	1, 85
Рисове	10, 64	6,95	0,6	79,2	2,1	0, 51

Висновки. Таким чином, комбінація інгредієнтів дозволяє створити кисломолочні продукти оздоровчої, дієтичної та спеціалізованої

спрямованості, з певними біологічними і фізіологічними властивостями, підвищеною харчовою цінністю.

Список використаної літератури

1. Капрельянц Л.В., Іоргачова К.Г. Функціональні продукти. Одеса, 2003. 312 с.
2. Капрельянц Л.В., Шерстобитов В.В., Рекичанская Л.В. Углеводные пребиотические вещества из сои. *Зерновые продукты и комбикорма*. 2005. № 2. С. 18-20.
3. Соломон А. М. Выбор и обоснование функциональных бифидостимулирующих ингредиентов для десертных ферментированных продуктов. *Сборник научных трудов «Актуальные вопросы переработки мясного и молочного сырья»*. Минск, Выпуск 12. 2018. С. 62-71.
4. Власенко В. В., Соломон А. М., Паулина Я. Б. Сучасний стан та перспективи виробництва кисломолочних продуктів функціонального призначення. *Харчова наука і технологія. Харчова наука і технол.* – № 4 (9). – 2009. – С. 21-23.
5. Solomon A., Bondar M., Dyakonova A. Substantiation of the technology for fermented sour-milk desserts with bifidogenic properties. *Eastern-European Journal of Enterprise Technologies*. 2019. Vol. 1/11 (97). P.6-16.
6. Соломон А. М., Бондар М. М. Fermented desserts of functional purpose using vegetables. *Збірник наукових праць «Аграрна наука та харчові технології»*. 2018. № 3 (102). С. 168–179.

РОЗВИТОК ТА ПЕРСПЕКТИВА УЧАСТІ ЗАКЛАДІВ ПРОФЕСІЙНОЇ ОСВІТИ У ГРАНТОВИХ ПРОГРАМАХ ТА КОНКУРСАХ ЯК ПЕРЕДУМОВА УСПІШНОСТІ

Геревенко А. М., старший викладач кафедри методики професійної освіти та соціально-гуманітарних дисциплін Білоцерківського інституту неперервної професійної освіти (м. Біла Церква, Київська обл.)

Однією із основних проблем ЗП(ПТ)О є недостатнє фінансування матеріально-технічної бази та реалізації своїх творчих освітніх ідей. Це стає на перешкоді реалізації створення сучасного освітнього середовища.

Головна мета закладів професійної (професійно – технічної) освіти – це стати сучасним та випускати конкурентоспроможних кваліфікованих робітників, які будуть відповідати сьогоденню на ринку праці та європейським стандартам.

З метою професійного зростання та покращення якості освіти кожен заклад щороку ставить перед собою основні стратегічні завдання, а саме:

- покращити імідж професійної (професійно-технічної) освіти;
- підвищити рівень професійної майстерності педагогічних працівників;
- сприяти створенню сучасного освітнього середовища;
- підвищити рівень професійної орієнтації та кар'єрного консультування молоді і дорослих;
- брати активну участь у розвитку державно-приватного партнерства;
- посилити ефективність підготовки конкурентоспроможного та професійно-мобільного кваліфікованого робітника;
- забезпечити тісну співпрацю з працедавцями та ключовими стейкхолдерами.

Для досягнення зазначених цілей ЗП(ПТ)О потрібно постійно вдосконалювати інструментарій для їхньої реалізації. Одним із таких

інструментів є участь у грантових конкурсах за допомогою ініціативних груп зі складу керівників та педагогічних працівників закладу освіти.

Відтак виникає декілька питань.

Навіщо брати участь в грантових програмах?

Грант – це можливість перейти на якісно інший рівень освіти. Саме тому важливо вміти користуватися такою можливістю в якості партнера з метою отримання позитивного досвіду для участі в інших проєктах та реалізації наступних творчих ідей.

Що таке грант?

Грант – це кошти, що надаються на безповоротній основі некомерційним організаціям або фізичним особам на реалізацію соціальних проєктів, благодійних програм, на проведення досліджень, навчання, на інші суспільно корисні цілі з наступним звітом про їх використання та результати зміни ситуації.

Для участі та реалізації проєкту в грантовому конкурсі, закладу освіти необхідно чітко розуміти свою ідею та покрокові дії її реалізації від початку до кінця. Брати участь у грантових проєктах не складно, але потребує дуже багато часу на пошук та підготовку матеріалів відповідно до умов гранту, особливо тоді, коли це вперше.

Що потрібно для участі?

Постійно моніторити інтернет-простір, де висвітлюються всі грантові конкурси, ознайомитися з умовами гранту, оформити заявку, заповнити бюджетну форму, підготувати статутні документи, отримати рекомендаційні листи-підтримки від органів місцевого самоврядування, місцевих підприємств та інших партнерів закладу освіти, підготувати резюме ключового персоналу, документацію про задовільну історію доброчесності, попередні гранти, технічну документація проєкту, план реалізації проєкту, детальний бюджет та інше.

Для детального бюджету потрібно вписати всі необхідні інструменти, обладнання, техніку, меблі, написати чому саме це

обладнання та з якою метою воно необхідне. Доцільним буде підготувати перелік комерційних пропозицій на все необхідне, що буде оформлене на офіційному бланку, які ви як додаток надасте до грантової заявки. Чим більше додатків, які позитивно позиціонують заклад освіти, тим краще.

В заявці зазвичай зазначається:

- короткий опис проекту;
- детальний перелік та опис обладнання або інших матеріальних ресурсів, необхідних для поліпшення якості практичної освіти в рамках конкретного курсу;
- інформація щодо наявного персоналу, який може експлуатувати таке обладнання;
- дані щодо можливого вдосконалення існуючих навчальних програм конкретного курсу;
- інформація щодо існуючої або перспективної співпраці між закладом освіти та відповідними місцевими підприємствами;
- мета проекту, заходи та результати;
- очікувані конкретні результати;
- скільки людей одержать безпосередню користь від вашого проекту;
- моніторинг та оцінка;
- спроможність заявника та досвід роботи в попередніх проектах.

Перед здачею проектної заявки заклад освіти повинен впевнитися, що вона відповідає технічним вимогам проекту.

Наприклад: Мати відповідні приміщення, встановлену автоматичну пожежну сигналізацію, дозвіл на шкідливі викиди, договори на утилізацію, атестація робочих місць та інше.

Якщо заклад професійної освіти не буде відповідати вимогам проекту, він не отримає перемогу в даному конкурсі. Тому дуже важливо для кожного керівника закладу освіти контролювати та виконувати всі нормативно-правові акти з питань охорони праці, пожежної безпеки, охорони здоров'я відповідно до чинного законодавства.

Де знайти інформацію про конкурси та гранти?

- На офіційних сайтах донорських організацій.
- На сайтах органів влади в Україні.
- На порталах українських недержавних організацій.
- На сторінках у соціальних мережах.

Грантодавцями у більшості випадків бувають:

- Агентство США з міжнародного розвитку (USAID від американського народу);
- Структурні підрозділи та програми Організації Об'єднаних Націй та Європейського Союзу (ПРООН, Рада Європи, Еразмус+) та інші.

Чинна Програма розвитку ЗП(ПТ)О

Можливості Програми ЄС. Еразмус+ 2021-2027 для закладів професійної (професійно-технічної) освіти та фахової передвищої освіти – VET [1].

В якості прикладу пропоную переглянути презентацію моїх реалізованих проєктів на базі Курахівського професійного ліцею, що є закладом професійної (професійно – технічної) освіти у Донецькій області, який приймав активну участь у грантових конкурсах. Завдяки реалізованим проєктам ліцей вийшов на високий рівень надання освітніх послуг, та підвищив свій професійний імідж. Презентацію реалізованих проєктів Геревенка А. М. переглянути можна [тут](#) [2].

Список літератури та корисні посилання

1. Можливості Програми ЄС. Еразмус+ 2021-2027 для закладів професійної. (професійно-технічної) освіти та фахової передвищої освіти – VET [Електронний ресурс]. - Режим доступу:

<https://mon.gov.ua/storage/app/media/pto/2021/Konf-Osv.mozhl-novi.horyz.P-PT-O.Ukr.08-09.2021/Inform.sesiya-Prohr.Erasmus.dlya.zakl.P-PT-O.09.07/Mozhl.Prohr.YES.Erazmus.2021-2027.dlya.P-PT-O.ta.FPO-VET.09.07.pdf>;

2. Геревенко А.М. Презентація реалізованих проєктів Геревенка Андрія Михайловича на базі Курахівського професійного ліцею. Біла Церква: БІНПО, 2022. 30 с [Електронний ресурс]. Режим доступу: https://drive.google.com/file/d/179kUNp-vk_Rfr587ogDNR55qIV1MrIT3F/view?usp=sharing;

3. Радкевич В. ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ ПРОФЕСІЙНОЇ ОСВІТИ І НАВЧАННЯ В СУЧАСНИХ УМОВАХ [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <https://lib.iitta.gov.ua/7565/1/%D0%9F%D1%80%D0%BE%D0%B1%D0%BB%D0%B5%D0%BC%D0%B8%20%D1%80%D0%BE%D0%B7%D0%B2%D0%B8%D1%82%D0%BA%D1%83%20%D0%BF%D1%80%D0%BE%D1%84%D0%B5%D1%81%D1%96%D0%B9%D0%BD%D0%BE%D1%97%20%D0%BE%D1%81%D0%B2%D1%96%D1%82%D0%B8%20%D1%96%20%D0%BD%D0%B0%D0%B2%D1%87%D0%B0%D0%BD%D0%BD%D1%8F%20%D0%B2%20%D1%81%D1%83%D1%87%D0%B0%D1%81%D0%BD%D0%B8%D1%85%20%D1%83%D0%BC%D0%BE%D0%B2%D0%B0%D1%85.pdf>;

4. Ресурсний центр «Гурт» [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://gurt.org.ua/>;

5. Інформаційний портал некомерційних організацій України «Громадський простір» [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://www.prostir.ua/category/grants/>;

6. Інформаційний портал «Велика ідея» [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <https://biggggidea.com/>;

**ВИКОРИСТАННЯ ЦИФРОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ
У РОЗВИТКУ ТВОРЧОГО ПОТЕНЦІАЛУ ЗДОБУВАЧІВ ОСВІТИ
В ПОЗААУДИТОРНІЙ РОБОТІ ЗАКЛАДУ ПРОФЕСІЙНОЇ
(ПРОФЕСІЙНО-ТЕХНІЧНОЇ) ОСВІТИ**

*Гончарова І.П., старший викладач кафедри технології навчання,
охорони праці та дизайну Білоцерківського інституту
неперервної професійної освіти (м. Біла Церква Київської обл.)*

У Законі України "Про професійну (професійно-технічну) освіту" зазначається, що професійна (професійно-технічна) освіта є складовою системи освіти України. Професійна (професійно-технічна) освіта є комплексом педагогічних та організаційно-управлінських заходів, спрямованих на забезпечення оволодіння громадянами знаннями, уміннями і навичками в обраній ними галузі професійної діяльності, розвиток компетентності та професіоналізму, виховання загальної і професійної культури [1].

У статті 15 Закону України «Про освіту» зафіксовано її мету - формування і розвиток професійних компетентностей особи, необхідних для професійної діяльності за певною професією у відповідній галузі, забезпечення її конкурентоздатності на ринку праці та мобільності і перспектив кар'єрного зростання впродовж життя [2].

Значний внесок у розвиток теорії професійної освіти було зроблено дослідженнями науковців НАПН України: С.Гончаренка, І.Зязюна, В.Лозової, Н.Ничкало, С.Сисоєвої та ін. У психолого-педагогічних дослідженнях звертається увага на проблему визначення особливостей самого процесу учіння людини, її мотивацію, розвиток пізнавальних інтересів і потреб. Проте, в наукових дослідженнях, на нашу думку, не в достатній мірі висвітлено використання цифрових технологій у розвитку творчого потенціалу здобувачів освіти в позааудиторній роботі закладу

професійної (професійно-технічної) освіти з акцентом діяльність у кризовий стан.

У сучасному динамічному світі до діяльності працівників у різних сферах суспільства висуваються високі вимоги. Фахівцю, який реалізує свою професійну діяльність необхідно мати високий творчий потенціал для успішного вирішення професійних завдань. У зв'язку з цим підвищується роль і значення до майстрів виробничого навчання і викладачів закладів професійної (професійно-технічної) освіти (далі – ЗП(ПТ)О) у формуванні творчих здібностей та реалізації потенційних можливостей здобувачів освіти. У сучасній професійній освіті при підготовці майбутніх кваліфікованих робітників робиться акцент не тільки на формуванні професійних компетентностей, а й на вмінні самостійно організовувати та планувати свою роботу, приймати рішення та нести відповідальність за зроблений вибір, здійснювати контроль над операційними діями, аналізувати ситуацію та пропонувати різні варіанти вирішення поставленим завданням.

Характерною особливістю сучасного суспільства є великий потік інформації, об'єм якої збільшується кожної доби. Відповідно до цього, підготовка сучасного кваліфікованого і конкурентоспроможного на ринку праці робітника повинна відповідати вимогам часу, а час висуває нові ключові компетентності до професіоналів – цифрові. У сучасних умовах розвитку української економіки в кризовий стан зросла потреба у компетентних кваліфікованих робітниках, які можуть влитися в економічне життя ще в процесі здобуття професійної (професійно-технічної) освіти. Педагогічні працівники, які працюють у ЗП(ПТ)О, стикаються з безліччю труднощів, головними з яких є спонукання здобувача освіти до самостійної діяльності, вивчення нової інформації, аналізу цієї інформації. Нове покоління здобувачів освіти дедалі більше орієнтуються на сучасні джерела інформації, цифрові освітні технології, віртуальні засоби комунікації для свого особистісного зростання, так як подання інформації у цифровому

вигляді надає комплексний вплив на здобувача освіти – підвищується інтерес до навчання, розширюється коло знань, підвищується якість навчання, покращується зворотній зв'язок між педагогічним працівником та учнем.

У контексті нашого дослідження вважаємо, що одним із вагомих завдань освіти сьогодення в умовах реформування є опанування учнями вмінь і навичок до саморозвитку, що значною мірою досягається саме шляхом впровадження цифрових технологій в зміст підготовки.

Перехід сучасного суспільства до цифрової епохи висуває перед П(ПТ)О одне з головних завдань – формування основ інформаційної культури майбутнього фахівця. Реалізація цього завдання неможлива без включення цифрового (інформаційного) компонента в систему позааудиторної роботи. Позааудиторна робота здобувачів освіти закладу П(ПТ)О – це процес, в якому домінує елемент самореалізації. Особистісне та професійне ставлення здобувача освіти неможливе без включення його в позааудиторну діяльність. Сучасне програмне забезпечення дозволяє здобувачам шукати в Інтернет-мережі необхідну інформацію, надає навички самонавчання, самопідготовки, відбору та обробки інформації, дозволяють зберігати, структурувати, сортувати великі обсяги інформації, подавати результати своєї роботи у чіткій наочній формі у вигляді графічної, текстової, звукової форми або у вигляді презентацій.

З початком введення воєнного стану в Україні питання організації позааудиторної роботи зі здобувачами освіти стало дуже гостро. Головною метою педагогічного колективу закладу освіти під час війни стало не засвоєння нових знань, а підтримка, спілкування, переключення уваги здобувачів освіти, стабілізація їх психологічного стану. Усе, що відбувається зараз, в умовах кризового стану в державі – виклик для всіх учасників освітнього процесу. Нова реальність диктує нові правила життя.

Під час позааудиторних годин педагогічний працівник ЗП(ПТ)О не повинен обмежуватися лише поданням матеріалу у форматі лекції.

Конфуцій писав: «Те, що я чую, я забуваю. Те, що я бачу й чую, я трохи пам'ятаю. Те, що я чую, бачу й обговорюю – я починаю розуміти. Коли я чую, бачу, обговорюю й роблю – я набуваю знань». Як показують результати досліджень, 20-30% людей запам'ятовують інформацію за допомогою слуху, 40% - за допомогою зору, а решта найкраще запам'ятовують, коли записують почуте або застосовують отримані знання на практиці [3]. Всі форми позааудиторної роботи зі здобувачами освіти мають мати своє відображення в цифровій площині. Позааудиторні заняття з використанням цифрових технологій розвивають аналітичне і критичне мислення, а це допомагає учням орієнтуватися в цифровому просторі, аналізувати потік інформації. Сюди варто віднести використання соціальних мереж, сайтів, YouTube-каналів, чатів, розсилок тощо. На допомогу сучасному педагогу будуть у нагоді опитувальники у форматі онлайн-тестів, спільне створення тематичних плакатів та буклетів, здобувачам освіти можна запропонувати виконати кілька навчальних проєктів тощо.

Платформа графічного дизайну Canva дає можливість підготувати тематичні пам'ятки, брошури, плакати, інфографіку, презентації та інший візуальний контент для соціальних мереж, які згодом можна роздрукувати та роздати здобувачам освіти при поверненні в оф-лайн навчання, а якщо он-лайн – просто надіслати у месенджери. Цей сервіс дозволяє зберігати готовий продукт у зручних форматах, а також надає можливість працювати над спільним проєктом колективно, обираючи в Інтернеті необхідну інформацію, опрацьовуючи її та критично оцінюючи.

Безкоштовний мобільний додаток Crauon дозволяє за декілька простих кроків створити веб-сайт професійного вигляду. Здобувачі освіти можуть самостійно обирати і розташовувати елементи сайту: зображення, текст, відео, карти, посилання. Сайт дозволяє додавати «Кошик», у який користувачі можуть додавати власні медіа-файли. На створеному сайті у користувачів є можливість залишати коментарі та повідомлення. Додаток

надає можливість створювати веб-сайти будь-якого типу: від сайтів інтернет-магазинів, підприємств, спілок за інтересами до розважальних веб-сайтів. Фактично кожна частина сайту, над якою можуть працювати здобувачі освіти, є окремим кейсом з інформацією, яку потрібно критично осмислити та подати.

Ще один інструмент, який зробить навчання захоплюючим – це безкоштовна платформа для навчання в ігровій формі Kahoot, за допомогою якої можна створити запитання для дискусії та слідкувати за їх обговоренням, проводити анкетування, голосування, опитування та тестування, створювати вікторини та дидактичні ігри. Відповідно до результатів обговорення сервісом автоматично формуються графіки у процентному відношенні і показуються кращі здобувачі освіти, які виконали завдання. Всі здобувачі освіти мають змогу одночасно стати учасниками вікторини або певного обговорення, зареєструвавшись у цьому онлайн сервісі. Сервіс дозволяє адаптувати будь-яку навчальну тему у легку, цікаву, інтерактивну форму. В цей інструмент неможливо не закохатися. Використання цього інструменту є прекрасною заміною покупці дорогих пульта для системи зворотного зв'язку. Процес перевірки розуміння, або обговорення якогось питання перетвориться в справжню захоплюючу гру!

Надзвичайно популярними в позааудиторній діяльності є хмарні технології. Хмарні сервіси компаній Google і Microsoft – одні з найбільш безпечних сайтів Інтернету, ймовірність вірусної активності і наявності небажаного програмного коду на них зведені до мінімуму. Одна з переваг хмарних технологій – це доступ до своїх матеріалів і документів будь-де і будь-коли. Хмарні сервіси надають можливість проведення онлайн тренінгів і круглих столів, дослідження і проєкту діяльність, вебінари і інтегровані практичні заняття, використовувати відео і аудіо файли прямо з Інтернету, без додаткового завантаження на комп'ютер. Здобувачі освіти давно вже навчилися інтегрувати соціальні мережі в навчання. В умовах

війни, ми як ніколи добре бачимо всі наслідки активної роботи ворожої пропаганди. Тому, маємо навчити здобувачів освіти теж бачити фейки та пропаганду, адже нерідко вона спрямована саме на молоде покоління, на яке легше вплинути. Виховні години, в межах яких здобувачі освіти за допомогою хмарних сервісів виконуватимуть вправи, покликані розвивати критичне мислення та медіаграмотність. Під час роботи над спільним проектом учні в групі обмінюються інформацією для виступу або створення презентації, розглядають популярні фейки, вчаться шукати першоджерела та проводять верифікацію інформації, під час яких обговорюють спірні новини та наративи, влаштовують диспути. Зручність і універсальність доступу забезпечується широкою доступністю послуг.

Сучасні здобувачі освіти – це молодь, яка відносяться до покоління Z, які вільно володіють будь-якими гаджетами. Позааудиторна робота з використанням цифрових технологій мотивує їх до процесу навчання, оволодіння новими знаннями, стимулює до формування особистості, поглиблює професійну спрямованість, оволодіння сучасними технологіями, безпосередньо пов'язаними з майбутньою професійною діяльністю.

Використана література:

1. Закон України Про професійну (професійно-технічну) освіту [Електронний ресурс]/Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/103/98-вр>
2. Закон України «Про освіту» [Електронний ресурс]/Верховна Рада України. – URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19#Text>
3. Генсерук Г.Р., Бойко М.М. цифрові технології як засіб підвищення якості освітнього процесу закладу вищої освіти. URL: http://dspace.tnpu.edu.ua/bitstream/123456789/15380/1/37_Henserk_Boiko.pdf
4. Дишлева С. Інформаційно-комунікаційні технології (ІКТ) та їх роль в освітньому процесі. URL: <http://osvita.ua/school/technol/6804>

5. Лаврентьєва О. Застосування методу проектів на заняттях гуртка закладу позашкільної освіти технічного спрямування : навчально-методичний посібник. Кривий Ріг, 2010. 45 с.
6. Освіта України в умовах воєнного стану. Інноваційна та проектна діяльність: Науково-методичний збірник/ за загальною ред. С. М. Шкарлета. Київ-Чернівці «Букрек». 2022. 140 с. URL:
<https://mon.gov.ua/storage/app/media/proyektna.diyalnist.pdf>
7. Типи та відповідні особливості сприйняття в дітей. URL:
<https://childdevelop.com.ua/articles/psychology/5069/>

МЕТОДИКА ФОРМУВАННЯ SOFT SKILLS У СИСТЕМІ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ ФАХІВЦІВ СФЕРИ ПОСЛУГ І ТУРИЗМУ

Грабар А.О., викладач вищої категорії професійно-технічного училища №17 (м. Дніпро)

На сучасному етапі розвитку освіти володіння соціальними навичками фахівцями сфери обслуговування, набуває особливої актуальності, тому що розвиток сфери послуг відіграє значну роль у сталому розвитку економіки як країни загалом, так і Дніпропетровської області зокрема. Це зумовлено, насамперед, процесами глобалізації, націленістю на упровадження європейських освітніх стандартів якості, а також вимогами роботодавців до рівня володіння працівниками не лише професійними, а й соціальними навичками, формуванню яких сприяють інноваційні методи навчання. Водночас основним завданням закладів професійної підготовки фахівців, у яких здійснюється реалізація освітніх програм за спеціальностями «туризм», «готельно-ресторанна справа», є націленість на підготовку висококваліфікованих фахівців, здатних швидко пристосуватися до актуальних тенденцій та вимог роботодавців, які користуватимуться попитом не лише на українському, а й на світовому ринку праці. Саме необхідність здійснювати спілкування іноземними мовами з клієнтами під час здійснення професійних завдань зумовлює потребу знання іноземних мов, та володіння соціальними та комунікативними навичками. Таким чином, професійна діяльність фахівців сфери гостинності тісно пов'язана з комунікацією, що дуже часто відбувається на міжнаціональному рівні. Застосування та комбінування інноваційних методів під час занять, наближає процес навчання до реальних професійних ситуацій, дає змогу випускникам стати соціально адаптованими й успішними на своєму робочому місці. Незважаючи на негативні наслідки пандемії COVID-19, та військові дій в Україні, які й

досі тривають, для туризму та сфери послуг загалом, галузь таки починає відновлюватися. У зв'язку з цим на сьогодні з'явилося доволі багато вакансій для фахівців сфери обслуговування як на вітчизняному, так і на зарубіжному ринках послуг. Проводячи аналіз вимог ринку праці, було виявлено, що роботодавці все більше приділяють увагу володінню майбутніми працівниками не лише професійними знаннями, вміннями та навичкам, а «м'якими» компетентностями. Тому виникла проблема не лише якості професійної освіти, а й її застосування, практикоорієнтованість. Практично кожний випускник, після закінчення навчання стикається з проблемою пошуку роботи та адаптації до трудової діяльності, тому що не вміє на практиці застосовувати отриманні професійні компетентності на практиці. Такі додаткові знання та навички, як: стресостійкість та креативність не входять до учбових програм професійної підготовки. Тому приходить усвідомлення необхідності таких дисциплінарних курсів, відповідних вимог ринку праці. У цьому випадку йдеться про формування та розвиток навичок soft skills (м'яких навичок). Для здобувачів професійно-технічної освіти формування соціальних навичок (soft skills) має велике значення. На сьогодні в сучасній науковій літературі існує доволі багато визначень поняття «soft skills». Цей термін перекладається українською мовою з англійської як «м'які» компетентності або навички. За визначенням дослідниці О. Казачінер, яке, на нашу думку, є одним з найбільш вдалих, «soft skills» – це: «...свого роду перелік особистих характеристик, які так чи інакше пов'язані з ефективною взаємодією з іншими людьми. До них належать навички, які достатньо складно безпосередньо виявити або визначати, а також перевірити, а особі наочно продемонструвати. До таких навичок можна віднести індивідуальні якості, а також комунікативні й управлінські навички.» (Казачінер, 2019; с. 154). Невідривно пов'язаний з «soft skills» термін «hard skills», або так звані «жорсткі навички». За визначенням К. Коваль, «жорсткі» вимоги («hard skills») легко виміряти, вони є досить

об'єктивними: «професійні знання, вміння та навички» (Коваль, 2015; с. 163).

Різниця між hard skills та soft skills

Hard skills або тверді навички можна легко виміряти (оцінити) та помітити: зазвичай, вони здобуваються у процесі навчання та практичної роботи, можуть стосуватись до конкретної сфери чи роду діяльності.	Soft skills (гнучкі або м'які навички) набагато важче виміряти, їх важче набуті та розвинути (необхідна взаємодія з іншими людьми), часто є універсальними та значно полегшують застосування твердих навичок на практиці
---	---

Зауважимо, що все частіше роботодавці звертають увагу на наявність у своїх працівників соціальних компетентностей, а не лише професійних. У процесі аналізу наукової літератури визначено, що до «soft skills» найчастіше відносять наступні навички: здатність налагоджувати співпрацю; здатність налагоджувати комунікацію; навички роботи в команді; відповідальність та дисциплінованість; вміння критично мислити; лідерство; вміння дотримуватися дедлайнів; вміння креативно мислити.

Порівняльна таблиця гнучких навичок, критичного мислення, які розглядає економічний форум, кожні 5 років до 2025 року (матеріал конференції <https://www.youtube.com/watch?v=crW8pzCAjOc>)

Порівняльна таблиця soft skills

	2015	2020	2025
1	Комплексне розв'язання проблем	Комплексне розв'язання проблем	Аналітичне мислення та інноваційність
2	Координація дій з іншими	Критичне мислення	Активне навчання та стратегії навчання
3	Управління людьми	Креативність	Розв'язання складних проблем
4	Критичне мислення	Управління людьми	Критичне мислення та аналіз
5	Взаємодія, ведення перемовин	Координація дій з іншими	Креативність, оригінальність та ініціативність
6	Контроль якості	Емоційний інтелект	Лідерство та соціальний вплив
7	Сервіс-орієнтування	Складання суджень і ухвалення рішень	Використання технологій, моніторинг та контроль
8	Складання суджень і ухвалення рішень	Сервіс-орієнтування	Створення технологій та програмування
9	Активне слухання	Взаємодія, ведення перемовин	Витривалість, стресостійкість та гнучкість
#	Креативність	Когнітивна гнучкість	Логічна аргументація, розв'язання проблем та формування ідей

На основі аналізу пропозицій працевлаштування на вітчизняному ринку праці визначено, що на сьогодні найбільш затребуваними фахівцями сфери послуг є: менеджер з туризму, провідний менеджер з туризму, менеджер з VIP-туризму, помічник менеджера з туризму, гід-екскурсовод (найбільше пропозицій у м. Львів та більшість західних регіонів, м. Київ, м. Одеса); керівник готелю, заступник керівника готелю (найбільше пропозицій у м. Київ, м. Львів, м. Одеса); керівник ресторану, адміністратор (керівник ресторану) (найбільше пропозицій у м. Київ, м. Львів, м. Одеса, м. Дніпро) (Robota.ua, Work.ua). Проаналізувавши пропозиції роботодавців і вимоги до рівня освіти та необхідних професійних і соціальних навичок, визначено основні вимоги до майбутніх працівників:

- наявність відповідної фахової освіти;
- вміння працювати з системами online-бронювання, MS Office;
- знання туристичного законодавства;
- володіння англійською мовою;
- обізнаність з основними туристичними напрямками;
- знання готельної бази.

До основних «soft skills», які вимагають роботодавці при розгляді кандидатур на найбільш затребувані посади у сфері гостинності, належать: клієнтоорієнтованість, гнучкість, готовність підтримувати клієнтів у неробочі години; стресостійкість; відповідальність; вміння працювати в команді; грамотне володіння українською мовою; комунікабельність; знання етикету ділового спілкування та листування; здатність спілкуватися іноземними мовами; бажання постійно вчитися, розвиватися, наполегливість; цілеспрямованість (Джерело: Robota.ua). Таким чином, при формуванні освітньо-професійних програм, а також змісту освітніх компонент за спеціальностями «Туризм» і «Готельно-ресторанна справа» доцільно дотримуватися вимог роботодавців, а також педагогічної стратегії, націленої на формування і розвиток соціальних навичок у

здобувачів у системі професійної освіти. Як зазначає дослідниця Л. М. Чепурда, щоб отримати ефект від навчання, потрібно залучати представників готельного бізнесу (Cherurda, Koev, Zhylynska & Naboka, 2019, р. 1). Для формування «м'яких навичок» доцільно застосовувати інноваційні методи навчання. У процесі навчання здобувачів у системі професійної підготовки сфери послуг та туризму, зі спеціальностей «Туризм» і «Готельно-ресторанна справа» з метою формування soft skills навичок, в наш час, широко застосовуються інноваційні (активні) технології навчання, які ґрунтуються на побудові активного навчально-пізнавального середовища, проблемно-ситуаційних практиках навчання. Розроблення кейсів (cases) і міні-ігор при вивченні дисциплін професійного блоку, організування навчальних конкурсів (кулінарні батли, квести для екскурсиводів, конкурси із анімаційної діяльності тощо), на самостійній науковій творчості (участь у науково-практичних конференціях, олімпіадах, науковому гуртку тощо), сприяє формуванню soft skills навичок. Впровадження кейс-технологій, як інноваційних методів на уроках теоретичного навчання, де і є елементи формування soft skills, я нещодавно розкрила в своїй дипломній роботі, проходячи курси підвищення кваліфікації при Білоцерківському інституті неперервної професійної освіти (А.О. Грабар «Кейс-технологія та її використання на уроках теоретичного навчання», м. Дніпро, ВПУ №17, вересень 2022 рік). Характерними рисами інноваційних (вище за текстом), методів навчання, є особистісно-орієнтований підхід до освітнього процесу, адже «...одним з основних завдань у процесі викладання є розвиток самостійного проблемного розвитку мислення у здобувачів, набуття знань та навичок вміло оперувати інформацією, а не оволодіння готовими знаннями, тому що відповіді на питання необхідно знаходити самостійно...» (цитата з дипломної роботи: «Кейс-технологія та її використання на уроках теоретичного навчання» А.О. Грабар, ВПУ №17, вересень 2022 рік). Досягненню цього, сприятиме спрямованість на суб'єкт-суб'єкту,

діалогічну взаємодію між викладачем і здобувачами освіти, що закономірно призводить до необхідності реалізувати освітній процес як через традиційні, так і через інноваційні методи навчання у їх гармонійному комбінуванні» (Шестель, Старинець, Литвин & Куракін, 2020, с. 247).

Зауважимо, що на сьогодні роботодавці беруть безпосередню і активну участь у формуванні цілей та програмних результатів навчання освітніх програм, мають можливість надавати пропозиції, рекомендації та зауваження під час перегляду освітніх програм. Для поліпшення якості освітніх програм важливим аспектом є також постійний моніторинг зайнятості випускників, а також урахування їхніх пропозицій при перегляді освітніх програм

Висновок: Під час написання статті доведено, що формування «soft skills», відіграють важливу роль у професійній діяльності фахівців сфери гостинності, оскільки виконання повсякденних завдань пов'язане з комунікацією, у тому числі спілкуванням іноземними мовами, умінням працювати в команді, вмінням налагоджувати співпрацю, стресостійкістю, здатністю діяти соціально відповідально тощо. Зауважимо, що при аналізі вимог ринку праці було виявлено, що роботодавці все більше уваги приділяють володінню майбутніми працівниками не лише професійними знаннями, вміннями та навичками, а «м'якими» компетентностями.

Список літератури

1. Казачінер, О. С. (2019) «Hard skills» та «soft skills» інклюзивно компетентного вчителя іноземної мови. Інноваційна педагогіка. Т. 1, 153-156. Взято з http://www.innovpedagogy.od.ua/archives/2019/10/part_1/35.pdf (дата звернення: 21.09.2022).
2. Коваль, К. О. (2015) Розвиток «soft skills» у студентів – один з чинників для їх працевлаштування. Вісник Вінницького політехнічного інституту. № 2, 162-167. Взято 3

<https://visnyk.vntu.edu.ua/index.php/visnyk/article/view/827/826> (дата звернення: 26.09.2022).

3. Шестель, О. Г., Старинець, О. А., Литвин, Т. П., & Куракін, О. Б. (2020) Специфіка формування «soft skills» фахівців сфери обслуговування у процесі вивчення іноземних мов. Актуальні питання гуманітарних наук : міжвузівський збірник наукових праць молодих вчених Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка. № 32. С. 244-248. Взято з http://www.aphn-journal.in.ua/archive/32_2020/part_2/44.pdf (дата звернення: 30.09.2022)

4. А.О. Грабар Дипломна робота з теми: «Кейс-технологія та її використання на уроках теоретичного навчання» А.О. Грабар, ВПУ№17, вересень 2022 рік.

ВИКОРИСТАННЯ СОЦІАЛЬНИХ МЕРЕЖ ПРИ ПІДГОТОВЦІ ФАХІВЦІВ СФЕРИ НАРОДНИХ РЕМЕСЕЛ

Грядуща В.В., кандидат технічних наук, старший викладач кафедри технологій навчання, охорони праці та дизайну, Білоцерківський інститут неперервної професійної освіти (м. Біла Церква Київської обл.)

Структурні зміни світової економіки, загострення кризових явищ, а також посилення глобалізації стимулює до пошуку нових джерел забезпечення конкурентоспроможності регіонів. В Україні вичерпування потенціалу традиційних галузей (агропромислового комплексу, важкої та видобувної промисловості) у багатьох регіонах спричинило поглиблення тенденцій до депресивності [1].

Тому одним із ключових чинників конкурентоспроможності сьогодні повинні стати культура та інтелектуальний потенціал [1], у тому числі розвиток сфери народних ремесел. Аналіз стану народних ремесел свідчить про наявність значного потенціалу галузі. З огляду на світовий досвід у сучасних умовах народні художні ремесла розглядаються як стратегічний ресурс розвитку територій, невід’ємний елемент регіональної культури та економіки, що створює додаткові робочі місця і стимулює туристичний розвиток у регіонах [2].

За час незалежності України розроблено низку програм та нормативно-правових актів для стимулювання розвитку народних ремесел:

- Закон України «Про народні художні промисли» від 21.06.2001 № 2547-III¹;
- Постанова Кабінету Міністрів України «Деякі питання реалізації Закону України «Про народні художні промисли» від 13.03.2002 р. № 283²;
- Постанова Верховної Ради України «Про збереження та розвиток народних художніх промислів України в ринкових умовах» від

---

¹ <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2547-14#Text>

² <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/283-2002-%D0%BF#Text>

15.12.1993 № 3686-ХП³;

- Постанова Кабінету Міністрів України «Державна програма збереження, відродження і розвитку народних художніх промислів на період до 2010 року» від 23 травня 2007 р. № 768⁴[3];
- Указ Президента України «Про заходи щодо відродження традиційного народного мистецтва та народних художніх промислів в Україні» № 602/2013 від 31.10.2013⁵;
- Концепція Державної цільової національно-культурної програми розвитку народних художніх промислів на 2022-2025 роки від 15.12.2021 р. № 1677-р⁶[2], та інш.

На початку 90-х років кількість працюючих майстрів в Україні складала більш як 59 тис. чоловік. Існувала налагоджена система навчання та підготовки фахівців для народних художніх промислів, спеціалізовані навчальні заклади приймали щороку близько 3 тис. учнів [3].

У той же період було припинено підготовку фахівців у 117 початкових спеціалізованих навчальних закладах, майже повністю зникли школи майстерності. Спостерігалась негативна тенденція витіснення автентичних творів народного мистецтва стилізованими, низькопробними виробами, далекими від народної традиції, що спричиняло загрозу зникнення галузі.

Програма [3] була орієнтована на відновлення системи професійно-технічної освіти у галузі народних художніх промислів; відродження осередків народних художніх промислів, зокрема у таких видах виробництва, як художня кераміка, гончарство, художнє ткацтво, художня обробка дерева, художня обробка каменю, декоративний розпис, художнє плетіння з рослинних матеріалів; забезпечення прибутковості галузі народних художніх промислів та збільшення обсягів експорту художніх

---

³ <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3686-12#Text>

⁴ <https://www.kmu.gov.ua/npas/80134506>

⁵ <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/481/2006#Text>

⁶ <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1677-2021-%D1%80#Text>

виробів; створення нових робочих місць (переважно в регіонах з високим рівнем безробіття), у тому числі у сільській місцевості.

Сьогодні відповідно до Концепції [2] продовжують існувати ризики, як втрати народних художніх промислів в цілому, так і нерівномірного розвитку народних художніх промислів у різних регіонах, пов'язаного з відсутністю цілісного бачення проблем галузі, єдності підходів та координації зусиль у їх розв'язанні, фрагментарним характером заходів з відродження та розвитку народних художніх промислів за незначних обсягів залучених інвестицій та фінансування.

Програма [2] передбачає виконання таких завдань:

1. створення правових передумов для розвитку народних художніх промислів як сектору креативних індустрій з метою оновлення економічної моделі народних художніх промислів;
2. промоція діяльності в галузі народних художніх промислів як потенційного місця роботи та творчого самовираження, зокрема для молоді;
3. підвищення рівня підприємницьких навичок майстрів народних художніх промислів.

Перше завдання відноситься повністю до державної сфери регулювання. Однак для реалізації другого та третього завдані існують шляхи та інструменти незалежні або частково залежні від держави.

Ми можемо бачити, що [1] на практиці відродження та розвиток осередків народних ремесел здійснюється переважно завдяки зусиллям самих народних майстрів, митців, науковців, активних громадських діячів (Рис.1, 2). Сьогодні українське – це тренд.

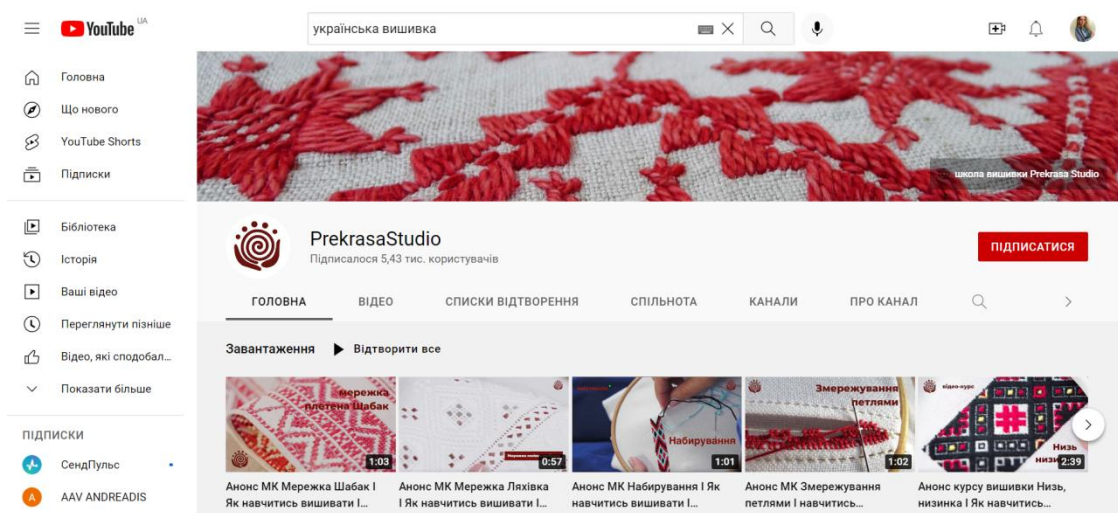

Рис. 1. YouTube канал он-лайн школи української вишивки Prekrasa Studio
<https://www.youtube.com/user/PrekrasaStudio/featured>

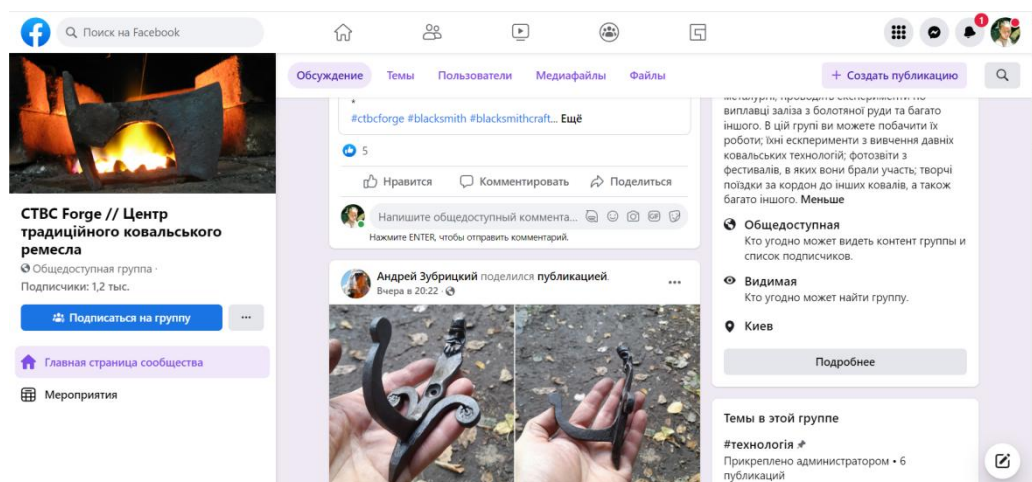

Рис. 2. Сторінка Facebook Центру традиційного ковальського ремесла, що вивчають ручне ковальство та історію давньої металургії
<https://www.facebook.com/groups/CenterTraditionalBlacksmithCraft/>

В одночас за останнє десятиліття ми побачили стрибкообразний розвиток цифрових технологій, у тому числі соціальних мереж (Рис. 4.), що дозволило створювати набагато ефективніші професійні спільноти, організовувати групи однодумців, шукати та зберігати інформацію. Все це дуже вплинуло саме на відродження та розвиток народних ремесел.

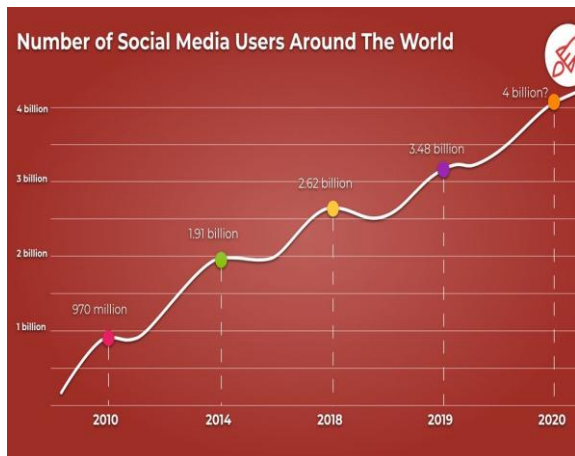

Рис. 4. Кількість користувачів соціальних мереж у світі⁷

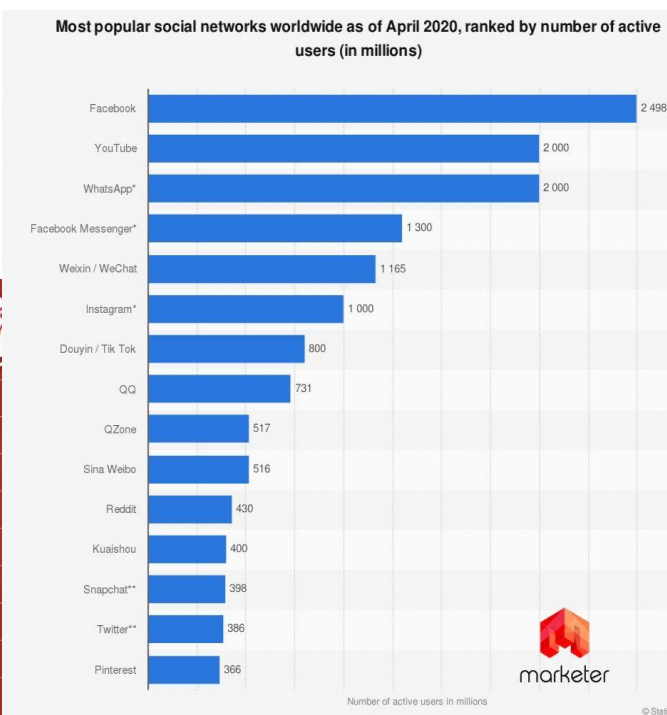

Рис. 5. Глобальні соціальні мережі за кількістю користувачів 2020⁷

Найбільші за аудиторією соціальні мережі: Facebook, YouTube, Instagram, TikTок та інші (Рис. 5.) створюють умови для спілкування творців на будь якій відстані, завдяки можливостям збереження та обміну графічною та відеоінформацією вони діляться досвідом, навіть невелика аудиторія зацікавлених робить досить прибутковим виробництво та продаж виробів народних ремесел. Додаткові прибутки народні майстри мають від продажів інструментів, матеріалів, літератури та інфопродуктів, таких як майстер-класи, тематичні курси, лекції з історії народних ремесел, інше.

⁷ <https://uaspectr.com/2020/06/23/najpopulyarnishi-sotsialni-merezhi-v-ukrayini-ta-krayinah-svitu-2020/>

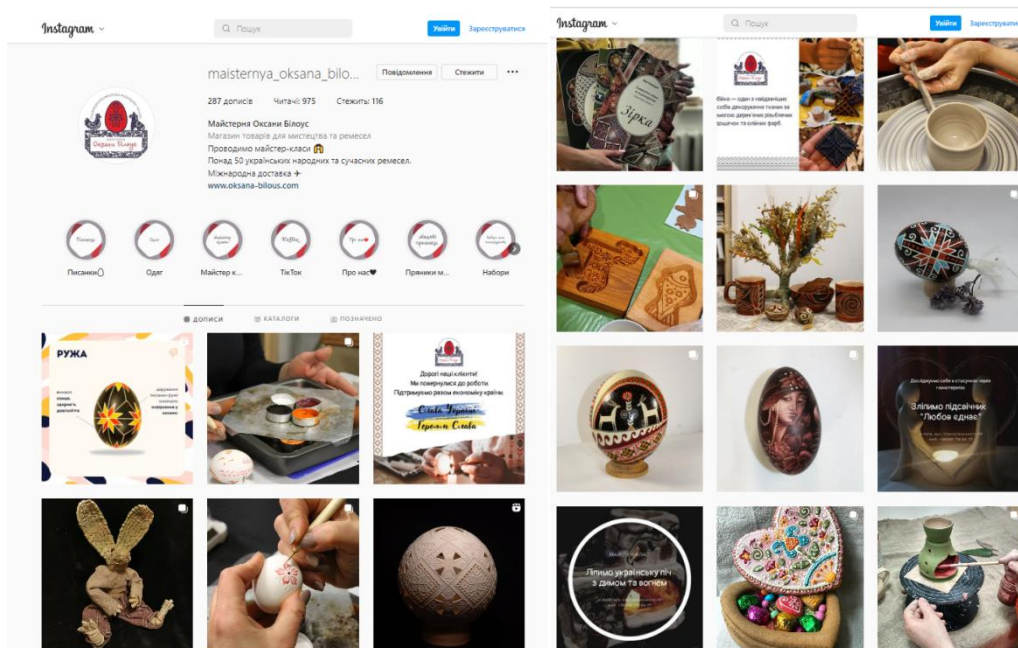

Рис. 6. Сторінка Instagram Майстерні Оксани Білоус⁸
https://www.instagram.com/maisternya_oksana_bilous/

Завдяки покращенню іміджу народних ремесел у суспільстві, появи соціальної місії відродження традицій та можливості прибутковості, місце народних ремесел у ієрархії професійного престижу дуже покращало (Рис. 7).

Як відомо [5] престиж професії виступає одним із основних соціальних механізмів, що регулюють процес професійного самовизначення, і розуміється як порівняльна оцінка значущості та привабливості різних професій на основі певних цінностей. Кожній соціальній та соціально-професійній групі притаманна певна шкала престижу, обумовлена різними системами цінностей.

⁸ Майстерня працює за трьома напрямками: писанкарство, вибійка (відродження технік), медові пряники. В майстерні продаються як вироби майстрів та всі необхідні матеріали, інструменти та література.

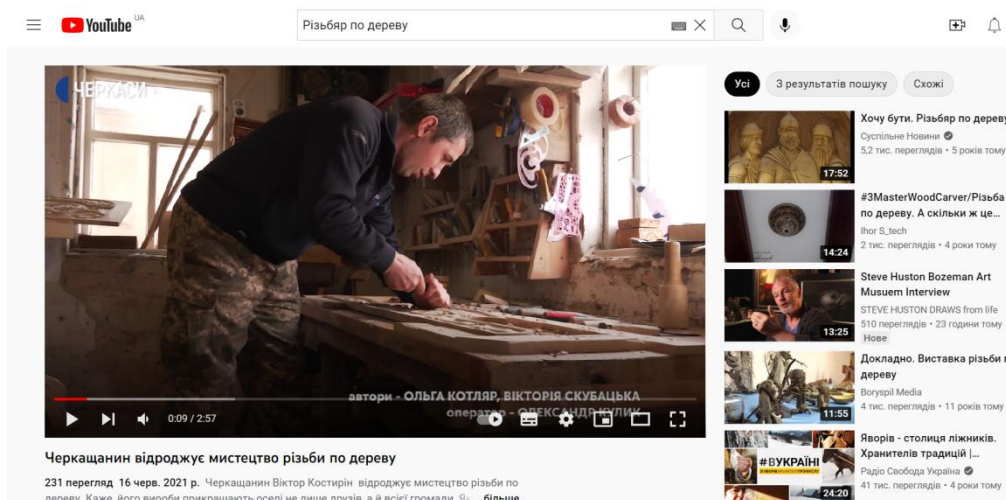

Рис. 7. Відродження мистецтва різби по дереву
<https://www.youtube.com/watch?v=AqLxgjRBAPs>

Роль престижу професії у регуляції процесу професійного самовизначення молоді у тому, що престиж визначає привабливість професій. Однак, крім престижу професії, престиж закладу освіти також розглядається як соціальний механізм регулювання професійного самовизначення молоді з боку соціальних інститутів професії та освіти. Соціальні мережі можуть виступити інструментом для створення позитивного іміджу закладу професійної освіти, а сторінки педагогічних працівників – інформаційною скарбничкою для учнів.

Висновки. Завдяки цифровим технологіям, а саме соціальним мережам, сьогодні сфери народних ремесел переживають еру відродження майже втрачених професій, збереження та відновлення унікальних технік та технологій, вихід народних ремесел на прибутковий рівень та престижність. Професійна освіта повинна використовувати переваги соціальних мереж для покращення власного іміджу, іміджу народних ремесел, як на пряму освіти, створення професійних спільнот для обміну та поширення досвіду та підвищення зацікавленості молоді у цій сфері.

Список літератури

1. Мікула Н., Дацко О. Кластер народних промислів у підвищенні міжнародної конкурентоспроможності регіону. Міжнародна економічна

- політика. №1-2. 2010. URL: <http://journals.uran.ua/jiep/article/view/27583>.
2. Концепція Державної цільової національно-культурної програми розвитку народних художніх промислів на 2022-2025 роки від 15.12.2021 р. № 1677-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1677-2021-%D1%80#Text>
  3. Постанова Кабінету Міністрів України «Державна програма збереження, відродження і розвитку народних художніх промислів на період до 2010 року» від 23 травня 2007 р. № 768. URL: <https://www.kmu.gov.ua/npas/80134506>
  4. Закатнов Д.О. Технології підготовки учнівської молоді до професійного самовизначення: монографія. К.: Педагогічна думка, 2012. 160 с.

ВИКОРИСТАННЯ ІННОВАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ ПРИ ПІДГОТОВЦІ ПЕРУКАРІВ ЗА УМОВИ ЗМІШАНОГО НАВЧАННЯ

Гуркіна Х.О., майстер виробничого навчання Слов'янського багатoproфільного регіонального центру професійної освіти імені П.Ф. Кривоноса (м. Слов'янськ, Донецька обл.)

Перед сучасною українською освітньою системою постало багато викликів, які пов'язані з ескалацією російського вторгнення в Україну. Професійна освіта в умовах воєнного стану потребує чітких, швидких та вчасних рішень. Динамічні зміни, що відбуваються відповідно до сучасної соціальної ситуації у професійно-технічній освіті, спрямовані на те, щоб допомогти випускникам закладу освіти у професійному самовизначенні. У них повинні бути сформовані та розвинуті такі якості, як творчий пошук, високі професійні знання, уміння та навички, професійна компетентність. Усе це вимагає нових підходів для підготовки майбутнього кваліфікованого спеціаліста, який би був конкурентоспроможний на ринку праці. Тому підготовка майбутніх перукарів в сучасних умовах від закладу освіти вимагає створення такого освітнього середовища, яке б забезпечувало формування цих складових професійної компетентності. Організуючи освітній процес майстри виробничого навчання застосовують інноваційні методи, щоб процес навчання учнів був максимально вільним, а методика сприяла розвитку професійних компетентностей.

Існують дві найпоширеніші навчальні моделі, які практикуються у всьому світі, – це змішане навчання і традиційне навчання яке, як правило, передбачає використання аудиторії, де всі учасники освітнього процесу взаємодіють у часі та просторі. Змішане навчання в умовах воєнного стану є найбільш актуальним. Перевага такої моделі навчання для учнів полягає в тому, що вони можуть краще взаємодіяти з викладачами і одногрупниками та спроможні навчатися перебуваючи віддалено від

закладу освіти. Перевага для викладачів полягає в тому, що вони краще досягають мети викладання курсу, можуть розширити обсяг навчального матеріалу. Одне з головних завдань національної системи освіти на сучасному етапі, на думку С. І. Січкара, – підготувати людину до активної та плідної життєдіяльності в інформаційному суспільстві [1]. Таким чином, майстри виробничого навчання повинні застосовувати інноваційні методи. Розглянемо декілька найбільш поширених технологій навчання.

Особлива роль у навчальному процесі відводиться презентаціям. Подання інформації через презентацію дає змогу продемонструвати принцип та технологію виконання роботи, організувати нестандартний урок виробничого навчання, до прикладу урок-подорож (під час вивчення стрижки «Британка» можемо повернутися у минуле і роздивитися стрижку безпосередньо на історичних особах, які її популяризували (Елвіс Преслі, Джеймс Дін, Літл Річард та ін)).

Навчальне відео – не менш дієвий метод викладу інформації, майстер виробничого навчання може докладно продемонструвати технологію виконання робіт, а учень - використовувати навчальне відео на всіх етапах вивчення матеріалу. Так само і самостійне створення відеоролика учнем – це дієвий спосіб закріпити і продемонструвати набуті знання і вміння. Такі завдання розвивають творчі здібності дитини, вчать її не тільки виконувати, а й коментувати власні дії, а комунікативні компетентності для перукаря дуже важливі, оскільки він працює в сфері обслуговування. Процес створення відео сюжетів учень узгоджує з майстром виробничого навчання, який на проміжних етапах вносить корективи. З часом це може бути абсолютно самостійна робота учня. Такий метод дуже дієвий і під час написання учнем дипломної роботи. Відеоматеріал – найкраще доповнення до письмової теоретичної частини.

Кейс-метод – використання конкретних ситуацій (тексти яких називаються «кейсом») для аналізу, обговорення та розроблення плану дій. У ході виробничого навчання за допомогою кейсів майбутнім перукарям

ставиться проблема, яку вони повинні вирішити та виконати, оволодівши відповідними знаннями з поставленого питання та отримавши навички виконання на основі отриманих знань. Під керівництвом майстра виробничого навчання учні складають план дій відповідно до ситуації. За допомогою кейс-методу активується увага, зацікавленість та ініціативність, а це, у свою чергу, запорука відмінних результатів. Обмеженість у часі та азарт виконати завдання першим стимулюють до найбільшої продуктивності праці в ході виробничого навчання. З методичного погляду, кейс – це спеціально підготовлений навчальний матеріал, що містить структурований опис ситуацій, запозичених з реальної практики. Індивідуальний аналіз кейсу і його обговорення у групі дають набагато більші можливості для розвитку фахової майстерності перукаря.

Інтерактивний плакат – візуалізація інформації, за допомогою одного зображення, до якого інтерактивними точками прикріплюють посилання на вебресурси, інтернет-документи, мультимедійні об'єкти: відео, аудіо, презентації, слайд-шоу, опитування тощо. Отже, це сторінка доступу, з якої можна перенаправити учнів на десятки інших сторінок, зібравши всі матеріали з конкретного питання чи теми в одному місці. Головна перевага плакату полягає у тому, що учень може знайомитися з інформацією у будь-якому зручному порядку. Він може відкривати лише ті матеріали, що, наприклад, виявилися трошки складнішими та вимагають уточнення.

Сучасний інтернет-простір дозволяє застосовувати вище зазначені методи та надає широкий спектр програмного забезпечення та спеціалізованих додатків, наприклад Genially - мультизадачний онлайн-сервіс для створення презентацій, інтерактивних зображень, карт; Canva - простий та зручний у користуванні онлайн-конструктор, за допомогою якого можна створити яскраву презентацію; Trello – це програма для керування проектами невеликих груп, яка допомагає відстежити, на якому етапі знаходиться процес виконання певного завдання; Teacher Made -

сервіс для створення інтерактивних аркушів. З його допомогою можна перетворити звичайні PDF-файли, документи Word та фотографії на онлайн-активності та інші.

Отже, виробниче навчання в умовах воєнного стану вимагає часткових змін, що ведуть до модифікації мети, змісту, методів, форм навчання й виховання, адаптації процесу навчання до нових вимог.

Список літератури:

1.Перспективні освітні технології / за ред. Г. С. Сизоненко. Київ: Гопак, 2000. 560 с.

2.Пометун О. І. Пироженко Л. В. Сучасний урок. Інтерактивні технології. Київ: Вид-во А.С.К., 2004. 192 с.

3.Химинець В. В. Інноваційна освітня діяльність. Ужгород: Інформаційно-видавничий центр ЗІППО, 2007. 364 с.

РОЗВИТОК ТВОРЧОСТІ ЗДОБУВАЧІВ ОСВІТИ В ПОЗААУДИТОРНІЙ РОБОТІ ЗАКЛАДІВ ОСВІТИ.

Дейсун С.Ф., викладач спецдисциплін Кременчуцького професійного ліцею ім. А.С. Макаренка (м. Кременчук, Полтавська обл.)

Професійно (професійно-технічні) навчальні заклади спрямовані на допомогу здобувачам освіти отримати знання, уміння та навички в обраній ними галузі професійної діяльності, розвивати компетентність та професіоналізм, виховувати загальну і професійну культури. Забезпечити здобуття громадянами професії відповідно до їх покликань, інтересів, здібностей.

Педагогічний колектив Кременчуцького професійного ліцею ім. А.С. Макаренка, використовуючи набутий передовий педагогічний досвід, вдосконалює, зміст, форми і методи навчання; ставить завдання, пов'язані з вихованням активної, компетентної, творчої учнівської молоді. Адже творча людина є справжній творець історії, оскільки весь шлях, який пройдено людством, – це безперервний процес творіння.

Спостерігаючи за природою та оточуючим світом, людина отримує уявлення про красу, гармонію, досконалість. Творчість дає нам можливість актуалізувати свої потреби, інтереси, здібності, знаходити форми прояву індивідуальної активності, проявляти силу волі, виховувати самоконтроль, саморозвиток та самовизначення.

Творчість – це безцінний дар, який проявляється у діяльності людини; це покликання, спрямоване на створення якісно нових, духовних і матеріальних цінностей; це важка праця. Необхідними компонентами творчості є фантазія, уява, психічний зміст якої міститься у створенні образу і баченні кінцевого результату. Отже, завдяки творчій діяльності людей (окремих особистостей) можливий розвиток науки, техніки, мистецтва, освіти, державності і всього іншого. Саме завдяки творчості

можливий будь-який прогрес, основою якого є розвиток інновацій у науці й освіті, прагнення опанувати, створювати, досліджувати.

Найважливішим засобом розвитку особистості, її життєвої компетентності - є діяльність: навчити і виховати можна лише в спільній праці. Основним елементом у позааудиторній роботі є співтворчість викладача і учня, діяльність яких ґрунтується на взаємодії й діалозі, що забезпечує найбільшу сприйнятливість і відкритість до впливу один на одного. Тому справжня суть роботи з розвитку творчої особистості полягає в організації життя здобувача освіти, де однією з важливих функцій є стимулювання позитивної мотивації кожного учня в процесі організації різних видів діяльності.

Способи і методи стимулювання творчої активності учнів:

- створення сприятливої атмосфери спілкування (без оцінкової судження);
- збагачення педагогічного середовища новими враженнями та судженнями;
- забезпечення привабливого творчого характеру діяльності;
- чітке визначення мети і кінцевих результатів роботи, способів її оцінювання;
- спонування до генерування оригінальних ідей;
- залучення учнів у процес планування мети і поточних завдань творчого об'єднання;
- повага, довіра, визнання й подяка за досягнуті результати;
- надання права самостійно приймати рішення;
- практична спрямованість навчання;
- моделювання життєвих ситуацій, використання рольових ігор, спільне розв'язання проблем тощо.

Велика увага приділяється позаурочній роботі з учнями, результат якої ми спостерігаємо на виставках, семінарах, майстер-класах, гуртках.

Здобувачі освіти швейного напрямку (швачки, кравці, закрійники) працюють з різноманітним асортиментом тканин, фурнітурою,

оздоблювальними матеріалами. Свої творчі вироби представляють на виставках та тижнях швейної майстерності: фартухи, серветки, рушники, прихватки, м'які іграшки, сувеніри, поробки, картини, вишивки та багато іншого. Під керівництвом майстрів виробничого навчання та викладачів спецдисциплін кожен учень може взяти участь у роботі над створенням спільної колекції одягу, обговорити ідею творчого проекту, підібрати тему, концепцію та джерело творчості, дібрати необхідний матеріал, інформацію, створити необхідні замальовки, виконати ескіз проекту колекції одягу, відображаючи форму, матеріал та конструкцію майбутнього костюму.

Особливості естетичного сприйняття джерела натхнення залежать від знань і досвіду, здібностей і смаку, психологічного та емоційного сприйняття навколишньої дійсності. Обирається класифікація одягу: призначення, стиль. Авторські колекції відображають потенційні творчі ідеї, можливості та концепції проектанта. Розробляється конструкція лекал, виконується розкрій тканини, виготовлення моделі, застосовується оздоблення та декорування виробів. Виконуючи творчу роботу, учні набувають практичні навички та професійний досвід. Коли вироби готові до показу на подіумі, разом з керівником театру, майстрині приміряють моделі, кому краще підійде той чи інший лук, підбирають музику, планують сценарій для постановки.

З далекого 1986 року у ліцеї створено Театр моди "Оksamит", де існує чудова можливість продемонструвати свої авторські ансамблі моделей сучасного та фольклорного одягу, які створені власноруч, від ескізу до роботи в матеріалі. Такі перегляди моди не залишають байдужими усіх здобувачів освіти та гостей ліцею, які залюбки приходять помилуватися ексклюзивними колекціями одягу. Кожен учень може проявляти та втілювати свій таланти у житті. Більш здібні та обдаровані здобувачі освіти виконують творчі проекти, як альтернативу дипломним

кваліфікаційним роботам, темою яких є “Розробка та виготовлення моделей для Театру мод ліцею”.

Творчі поробки учнів, вироби з тканин, моделі одягу, малюнки ескізів одягу, живописні композиції експонуються на виставках та ярмарках під час проведення "Методичного тижня швейника", такі роботи не залишають байдужими працівників та учнів ліцею, які опановують інші професії, такі, як перукар (перукар-модельєр), манікюрник; кухар, кондитер, офіціант.

Відвідуючи гурток художньої творчості, учні вчаться виготовляти прикраси та аксесуари для зачісок. Достатньо підібрати потрібну фурнітуру та матеріали, проявити фантазію та старанність. Створюють декорування шпильок, гребінців та обручів. Чудове поєднання квітів з фетру та фоамірану, різноманітних намистин, стразів, блискіток, пір'ячок, сіточок та інших елементів декору.

Більш складний варіант – виготовлення квітів з атласних стрічок. Достатньо навчитися виготовляти декілька видів пелюсток та листків, і тоді з легкістю можна виконувати безліч різноманітних квітів, якими можна прикрашати шпильки та різноманітні аксесуари для волосся. Створені власноруч прикраси, застосовують на власних зачісках, або на навчальних манекен - головках.

Здобувачі освіти кухарі, кондитери, майстри ресторанного обслуговування також проявляють свої професійні та творчі здібності, тренуючись оздоблювати муляжні страви та кондитерські вироби, складати серветки та виготовляти тематичні сувеніри та поробки для прикрашання столу.

Проведення майстер - класів стало популярним заходом не тільки для здобувачів освіти, а й для абітурієнтів та й самих педпрацівників закладу. Виготовлення брошок, плетіння кіс, декупаж, розпис сумок шопер та багато іншого приваблює учнів і допомагає розвивати їхні творчі здібності.

Нещодавно у центральній міській бібліотеці, відбулася профорієнтаційна виставка “Обери професію у нас!” Яскраві костюми та зачіски привернули увагу жителів Кременчука та гостей міста. У вітрині бібліотеки були представлені творчі роботи здобувачів освіти нашого ліцею: моделі суконь на манекенах у синьо-жовтих кольорах, тематична література, поробки, прикраси, сувеніри, муляжі – все це залишило незабутні враження від перегляду.

В умовах воєнного стану кожен робить свій внесок у майбутню перемогу власною доброю справою, а життя вчить сприймати речі такими, які вони є, і тільки творчість дає наснагу розвиватися і жити. Віримо, що прийде весна, прийде натхнення для втілення творчих ідей, прийде Перемога! У повоєнний час настане відновлення країни, відновлення мрій та творчих ідей, і ми стрімко почнемо розвиватися у соціально - економічній сфері і використовувати інноваційні та цифрові технології 21 століття.

Докорінна зміна традиційного способу життя породжує нові вимоги, які спонукають людину краще розуміти світ. З урахуванням цього пріоритетними завданнями сучасної освіти є прагнення навчатися, працювати, будувати, творити й жити. Професійність педагога і входження його в інноваційний режим роботи неможливі без творчого самовизначення, в якому провідну роль відіграє його налаштованість на самовдосконалення, самоосвіту, саморозвиток, без чого неможливе забезпечення нової якості освіти.

РЕМЕСЛО ЖИВОПИСУ В УМОВАХ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОЇ ТРАНСФОРМАЦІЇ

Єрьоменко Г.Г., майстер виробничого навчання з професії «Животисець» Слов'янського багатoproфільного регіонального центру професійної освіти імені П.Ф. Кривоноса (м. Слов'янськ, Донецька обл.)

Під час складних часів для нашої країни заклади освіти вирішують складні питання організації та доступності освіти. Освіта потребує чітких, швидких, доступних рішень. Світ по всяк час змінюється, змінюються потреби та пріоритети. Сучасність внесла свої корективи в систему освіти і взагалі в розвиток нашого суспільства. З початку пандемія, яка навчила нас працювати в режимі он-лайн режимі, але воєнний час поставив нові питання. Як підняти економіку в наш час, яким професіям віддати перевагу зараз.

У кожного на ці питання є свої міркування, але всі погоджуються, з тим що на перше місце виходять професії необхідні для цього часу. Таким чином, професія живопису відійшло на задній план. Зважаючи на це, перед нами виникло нове завдання, не загубитися на обрії освітнього процесу.

Під час всіх воїн мистецтво займало важливу нішу, просвітлення та піднесення бойового духу. В наш час використовують мурали з патріотичними малюнками, надихаючи та підтримуючи населення та воїнів, проводяться багато майстер класів з живопису, арт-терапії.

Історія живопису — це безперервна ріка творчості. Вона бере свій початок з сивої давнини. Так історія живопису сягає далекого минулого і розпочинається від перших артефактів доісторичної людини і охоплює всі культури. В XIX столітті живопис був направлений на релігійну тематику. Більшість митців були служителями церкви.

В живописі змінювались не лише техніки, а й матеріали, якими працювали майстри. В сиву давнину були воскові фарби, така техніка називається енкаустика. Після цієї техніки митці працювали темперними

фарбами – темперний живопис. До речі, виготовлення темперних фарб - це цікавий процес, яким ми займалися на уроках виробничого навчання та на майстер класах в нашому навчальному закладі.

На зміну темперним фарба популярності набувають олійні фарби та олійний живопис. Вони мали свої переваги перед темперними фарбами, насамперед тим, що роботи маслом зберігалися довше і мали блиск.

Олійні фарби змінилися акриловими фарбами – акриловий живопис. Акрилові фарби почали виготовляти не так давно, але вони набули широкої популярності серед молодих митців. Для виконання муралів потрібна була фарба, яка швидко сохне та піддається впливу погоднім умовам, саме такою фарбою і стала акрилова фарба. Приблизно в цей час з'являється аналог акрилової фарби – гуаш, вона дешевша і має схожі властивості. Крім цих технік широко розповсюдженими є акварельний живопис, розпис по тканині, розпис по склу та інші.

Наш навчальний заклад готує фахівців творчої та цікавої спеціальності ще з післявоєнних часів. Майстри та викладачі тісно працюють з керамічними виробництвами нашого міста та за його межами. Так на при кінці 80-х років здобувачі освіти проходили виробничу практику, навіть, за межами нашої країни, переймаючи нові технології. З 1992 року в закладі з'явилися нові оснащенні майстерні для навчання за спеціальністю. В таких майстернях готували працівників керамічного виробництва від фахівців приготування керамічної маси до живописця по керамічним виробам.

В той час в програмі навчання великий наголос робився на розпис посуду. Здобувачі освіти розписували вироби глиняного, фаянсового та інших видах посуду. Цей посуд виготовлявся здобувачами освіти нашого тоді ще училища учнями з інших професій. Наш заклад на той час випускав продукцію, яка конкурувала на керамічному ринку Слов'янська і не тільки.

Линув час, змінювалась потреба суспільства. Розпис посуду став автоматизованим і тому знадобилося, щось нове в нашій професії. Програма змінилася і зараз професія «Живописець» стала більш різноманітною в напрямках живопису. Навчаючи наших здобувачів освіти ми охоплюємо майже всі техніки живопису та навчаємо використовувати свої знання на практиці. Навчання починається з азів володіння олівцем, пензлем, тощо та закінчуємо цілими шедеврами олійного живопису, розписом стін та картинами в різноманітних техніках.

Наш заклад працює зі здобувачами освіти, що мають особливі потреби. Навчаються вони саме з професії «Живописець». Нажаль, для них відсутня спеціальна програма, але наші майстри та викладачі вміло інтерпретують існуючу, знаходячи цікаві та потрібні завдання саме для здобувачів освіти з особливими потребами.

Час пандемії суттєво втрутився в освітній процес всієї України, ми не стали винятком. Але завдяки сучасним технологіям ми не втратили зв'язок та в нашому випадку якість навчання не погіршилась. Завдяки специфіці нашої професії, нам не потрібні станки чи приладдя які залишилися в навчальних майстернях, ми легко працюємо в он-лайн режимі, приймаємо участь в різноманітних художніх конкурсах. Так, я не можу взяти за руку свого вихованця і правильно направити його руку, але завдяки відео зв'язку я бачу де помилки та можу направити дитину на виправлення того чи іншого малюнка. Сміливо можна сказати, що професія «Живописця» значно менше постраждала від дистанційного навчання.

В сучасному розвитку соціально-економічних напрямках з'явилися потреби в нових фахівцях художньої галузі. Популярним віялом суспільства стали тату салони, в яких на даний час працює чи мало наших випускників. Ремесло живопису перейшло й на машино будівництво, в широко використовуються малюнки на машинах, які так само роблять наші випускники.

Не малий вклад в розвиток економіки роблять розвивальні заклади та рекламні організації. Наші випускники є оформлювачами приміщень, майбутніми режисерами, які на даний час активно знімають короткі мультфільми. Не остається осторонь і освіта, так випускниця нашого центру, яка закінчила його з відзнакою, вступивши до педагогічного ВУЗу майже одразу почала працювати вчителем мистецтва.

Підводячи підсумки, можна сказати, що ремесло живопису розвивається та змінюється з потребами суспільства і так було завжди і буде надалі.

МЕТОДИКА ВИКОРИСТАННЯ ТВОРЧИХ ЗАВДАНЬ З ТЕХНОЛОГІЇ ВИГОТОВЛЕННЯ ОДЯГУ В НАВЧАЛЬНОМУ ПРОЦЕСІ ЗАКЛАДІВ ПРОФЕСІЙНОЇ ОСВІТИ

Журавель А.О., *викладач професійно-теоретичної підготовки ПТУ*

№31 (м. Полтава)

Професія «Кравець» дуже давня, і в усі часи вважалася дуже почесною. До кінця ХІХ ст. кравці займалися всіма етапами виготовлення одягу – від розробки ескізів моделей до їх пошиття та оздоблення. Від таланту й смаку кравців залежав зовнішній вигляд як простих людей, так і високопоставлених осіб. Таємниці кравецької майстерності накопичувались протягом тисячоліть.

Сучасний кравець має бути високоосвіченою людиною, якій уже недостатньо простого вміння володіти елементарним набором механічних операцій. Кравець зараз є технічно розвиненим спеціалістом, який уміє самостійно вирішувати поставлені завдання.

Отримати цю досить цікаву професію можна в системі професійно-технічної освіти. Вдосконалюючи свій професіоналізм у подальшій трудовій діяльності, можна стати майстром швейної справи – кравцем, тобто фахівцем широкого профілю, який може виготовляти одяг, що відноситься до найрізноманітніших асортиментних груп.

Різноманітні вправи, апробовані в навчальному процесі під час проведення уроків з технології виготовлення одягу протягом багатолітнього досвіду роботи професійно-технічного училища № 31 м. Полтава, зібрані у збірники практичних завдань для підвищення ефективності навчання при підготовці майбутніх кравців. Використання таких творчих завдань дає змогу розвивати в учнів просторову уяву, довготривалу зорову пам'ять, логічне мислення, формувати необхідний мінімум загальнотехнічних і спеціальних знань, допомагає учням оволодіти практичними вміннями й навичками для виконання трудових

операцій, виховує естетичний погляд на результати трудової діяльності. Представлені завдання розраховані на учнів різного рівня підготовки.

У збірниках розміщено різноманітні завдання з технології виготовлення одягу для учнів закладу професійно-технічної освіти, що навчаються за професією «крavecь». Серед видів завдань містяться тести закритого типу з однією правильною відповіддю, інструкційно-технологічних карти (ІТК), технологічні диктанти, загадки, кросворди.

Тестові завдання з однією правильною відповіддю складаються з умови (запитання, незакінченого твердження), а також трьох варіантів вибору, один з яких правильний, а решта – дистрактори (правдоподібні неправильні відповіді), функція яких – збити з пантелику учнів, які не впевнені у відповіді. Необхідно зауважити, що неправильні варіанти відповіді не є абсолютно неправильними, але вони все ж менш правильні ніж еталонна відповідь (в дистракторах). В них моделюються типові помилки, яких припускаються учні.

Інструкційно-технологічні карти (ІТК) є одним із методів активного навчання. Вони розроблені максимально доступними і зрозумілими для учнів із зазначенням змісту: малюнок, технологічна послідовність виконання роботи, інструменти, пристрої, матеріал, спосіб виконання. Учням пропонується заповнити пропущені графи. Це завдання сприяє активізації розумової діяльності учнів, забезпечує швидше засвоєння трудових прийомів, заощаджує навчальний час.

Технологічний диктант містить пропущені терміни, які учні мають вставити під час написання такого диктанту. Даний вид роботи активізує навчальну діяльність, допомагає перевірити вивчений на попередньому уроці матеріал, розвиває пильність, покращує зорову пам'ять. Переваги таких вправ над звичайними полягають в тому, що вони легко перевіряються, і викладач одразу бачить тих, хто припустився помилок. Диктант можна замінити картками з роздрукованим текстом, що також містить пропущені терміни. Такі картки можна індивідуально роздати

учням для самостійного опрацювання, тобто прочитати та вставити пропущені слова. Завдання, представлені в цікавій формі, викликають в учнів позитивні емоції та дають змогу залучити їх до творчої співпраці, що допомагає викладачеві зацікавити предметом та розвивати творчі здібності учнів. Такі види творчих завдань доцільно використовувати при закріпленні вивченого матеріалу та під час будь-яких уроків, як засіб перевірки рівня знань учнів.

Результативність використання даної методики навчання учнів закладу професійно-технічної освіти говорить про суттєве підвищення якості знань учнів при виконанні заліків з поетапної атестації.

ЛІТЕРАТУРА

1. Амелькіна В.І., Зайончик В.М. Технічна творчість учнів – К.: Центр учбової літератури, 2010. – 224 с.
2. Зайончик В.М. Основи творчо-конструкторської діяльності: Методи і організація – К.: Видавничий центр «Академія», 2004. – 168 с.
3. Педагогічна книга майстра виробничого навчання: Навч.- метод. посібник / Н.Г. Ничкало, В.О. Зайчук, Н.М. Розенберг та ін.: За ред. Н.Г. Ничкало. – К.: Вища школа, 1994. – С. 189-206.
4. Творча особистість, її психологічний портрет, закономірності розвитку та діяльності [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://festival21.org/stati-ipublikacij/>

РЕАЛІЗАЦІЯ ІНКЛЮЗИВНОЇ ОСВІТИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ЇЇ РОЗВИТКУ В ПРОФЕСІЙНІЙ ОСВІТІ

Ірочко Л.В., *викладач освітніх компонентів професійно-теоретичної підготовки Державного професійно-технічного навчального закладу «Білоцерківський професійний ліцей» (м. Біла Церква, Київська обл.)*

Освіта – це ключ до благополуччя будь-якого суспільства. Конституція України Статтею 23 гарантує, що кожна людина має право на вільний розвиток своєї особистості, якщо при цьому не порушуються права і свободи інших людей та має обов'язки перед суспільством, в якому забезпечується вільний і всебічний розвиток її особистості.

Інклюзивна освіта – це та складова гуманітарної політики кожної сучасної країни, яка свідчить наскільки її суспільство захищає невід'ємні права людини та яка сьогодні є складовою освітнього процесу України. Інклюзивна освіта – це, передовсім, формування суспільної уваги та поваги до розмаїття та унікальності кожного здобувача освіти, що, у свою чергу, забезпечує ліпшу якість освіти, в тому числі і професійної (професійно-технічної), для всіх дітей.

У справді інклюзивному середовищі кожна дитина, у тому числі і з особливими освітніми потребами, відчуває себе безпечно та має відчуття приналежності до колективу. Учні та їхні батьки беруть участь у визначенні навчальних цілей, а також у прийнятті рішень щодо них. А працівники закладу освіти, у свою чергу, мають відповідну кваліфікацію, підтримку, гнучкість та ресурси, аби виховувати, заохочувати та реагувати на потреби всіх здобувачів освіти без винятку.

Ефективність роботи закладу П(ПТ)О залежить від створення особливого освітнього середовища, командного підходу, психологічного та корекційного супроводу, раціонально підібраних стратегій навчання. Важлива роль належить педагогу, який організовує та забезпечує

оптимальні умови навчання, сприятливу атмосферу в учнівському колективі, спосіб презентації теми, який би залучав до діяльності, був захоплюючим та не обтяжуючим чи виснажливим для «особливої» дитини, стимулював засвоєння інформації, сприяв застосуванню знань, формуванню загальнопрофесійних та професійних компетентностей, уміння пов'язувати їх з життям, оцінювання досягнень здобувачів освіти в різний спосіб. Саме тому на передній план виходить підготовленість закладу освіти, власне самого педагога, до роботи з різноманітним учнівським колективом. Працюючи цілеспрямовано над удосконаленням освітніх і фахових послуг, над підвищенням кваліфікації педагогів, які працюють з дітьми з особливими освітніми потребами, було взято за основу створення психологічного поля щодо впровадження інклюзивного навчання в закладах професійної (професійно-технічної) освіти. Це передбачає підготовку працівників психологічної служби до роботи з учасниками освітнього процесу, у якому навчаються діти з особливими освітніми потребами, через формування в громадськості нової філософії державної політики щодо включення дітей із особливостями в розвитку в єдиний освітній простір закладу; розвиток взаєморозуміння у педагогів, батьків та дітей у закладах, де впроваджується інклюзивне навчання; розробку проекту включення дітей із особливими потребами в освітній простір закладу освіти. Більшість дітей з особливостями психофізичного розвитку може навчатися у закладах освіти за умови реалізації моделі інклюзивної освіти. Пріоритетними напрямками є сприяння соціальному, емоційному та когнітивному розвитку кожної дитини з тим, щоб вона відчувала себе неповторним, повноцінним учасником суспільного життя.

«Повноцінна участь» у концепції інклюзії – це спільне навчання здобувачів освіти з особливими потребами у навчанні з іншими учнями, співпраця з ними, набуття спільного досвіду. Вона передбачає активне залучення до процесу навчання кожного учня й безумовне прийняття кожного учня таким, яким він / вона є. Інклюзія починається з того, що

визнається наявність відмінностей між учнями. Під час розвитку інклюзивного підходу до навчання такі відмінності враховуються і є основою освітнього процесу.

Інклюзивна освіта передбачає забезпечення якісної освіти здобувачам освіти з особливими освітніми проблемами у закладах професійної (професійно-технічної) освіти кваліфікованими педагогами з урахуванням психофізичних особливостей зазначених категорій у максимально адаптованому середовищі для всіх учасників освітнього процесу. Інклюзія навчає співіснувати суспільство, інформувати та усувати психологічні та фізичні бар'єри нерівності різних верств населення. Проблема спеціалізованої освіти на відміну інклюзивної, як свідчить практика, є абсолютною невідповідністю дітей із особливими освітніми потребами до реалій самостійного життя та невміння інтегруватись у соціум.

У ДПТНЗ «Білоцерківський професійний ліцей» відкрито інклюзивну групу для здобувачів освіти з вадами слуху та мовлення з професії «Різьбяр по дереву та бересту». У ліцеї використовуються різні корекційно-розвиткові програми для інклюзивного навчання, програма з корекційно-розвиваючої роботи «Розвиток слухового сприймання та формування вимови для дітей зі зниженим слухом».

Програма з розвитку слухового сприймання та формування вимови спрямована на розвиток та удосконалення навичок говоріння та аудіювання здобувачів освіти зі зниженим слухом з метою задоволення потреби доступу до аудіальної інформації (як засобу отримання, розширення й уточнення уявлень та знань про світ), взаємодії та комунікації, у тому числі через спілкування усним словесним мовленням, як однією з передумов повноцінного входження в систему суспільних відносин.

У програмі виокремлено три основні блоки педагогічної діяльності, що спрямовані на розвиток слухового сприймання мовлення, формування

та удосконалення вимови, розвиток слухозорової уваги, пам'яті, аналізу й синтезу тощо. Це допомагає дітям з ООП адаптуватися та соціалізуватися в освітньому середовищі та досягти високих результатів у навчанні та освоєнні робітничої професії.

Не зважаючи на складні обставини війни, в нашому закладі освіти сприяють формуванню у здобувачів освіти позитивного світосприйняття, вірять в те, що ворог зазнає поразки і незабаром ми знову повернемося до мирного життя.

Ми даємо здобувачам відчуття безпеки, впевненості, що дорослі можуть відповісти на важливі питання (обговорюємо події війни спокійно, із врахуванням віку, вислуховуємо, даємо поради), захистити, підтримати.

Віримо в ЗСУ і нашу перемогу!!!

РОЗВИТОК ТВОРЧОСТІ ЗДОБУВАЧІВ ОСВІТИ ПРИ ПРОВЕДЕННІ ТВОРЧИХ ТИЖНІВ ТА ДЕКАД МЕТОДИЧНОЇ КОМІСІЇ

Калужська В. О., викладач професійно-теоретичної підготовки, «викладач-методист», голова методичної комісії торгівлі та громадського харчування ДЗП(ПТ)О «Кропивницький професійний ліцей сфери послуг і торгівлі» (м. Кропивницький);

Ткачук Н. В., методист, «спеціаліст вищої категорії» ДЗП(ПТ)О «Кропивницький професійний ліцей сфери послуг і торгівлі»

Ні для кого не секрет, що запорукою успішного навчання здобувачів освіти є позитивна мотивація. Тому кожен викладач, майстер виробничого навчання намагається розкрити своїм вихованцям важливість вибраної професії в особистому і соціальному планах, переконливо розповісти про професію, всіма доступними методами зацікавити учнів змістом свого предмета, мотивуючи їх пізнавальну діяльність. На уроках теоретичного та виробничого навчання педагоги планують використати безліч різноманітних активних форм, методів і прийомів, але реалізувати їх не завжди вдається через брак часу й інших причин. Одним з найбільш дієвих засобів в досягненні цієї мети є добре продумана і організована позакласна робота, адже вона сприяє виявленню і розвитку здібностей учнів, якщо педагоги максимально використають власний творчий потенціал.

Одним із видів позакласної діяльності в ДЗП(ПТ)О «Кропивницький професійний ліцей сфери послуг і торгівлі» є проведення предметних тижнів та декад. Методичною комісією торгівлі та громадського харчування кожного навчального року проводиться Творчий захід.

Чому саме Творчий? Тому, що це, по суті, творчий звіт викладачів та майстрів виробничого навчання. Ефективність тижня чи декади залежить в першу чергу від досвіду та майстерності педагогів, їх вміння керувати діяльністю здобувачів освіти, співпрацювати з колегами.

Творчі тижні і декади методичної комісії торгівлі та громадського харчування проводяться з декількох суміжних навчальних предметів обох професійних напрямків. Мета їх проведення: стимулювання активної творчої праці здобувачів освіти у процесі навчання, розвиток їх творчих здібностей, пошук здібних та обдарованих, підвищення інтересу до вибраної професії.

Основні завдання заходів:

- розширення й поглиблення знань та умінь учнів з предметів професійної підготовки;
- реалізація на практиці принципів компетентнісного навчання;
- створення сприятливих умов для виявлення знань та вмінь учнів у нестандартних ігрових ситуаціях.

Проведення тижня, декади – це не тільки розваги для здобувачів освіти; це одна з форм організації навчання, засіб виховання, шлях до порозуміння з учнями. У цей час між педагогом і учнем виникає тісне спілкування, що дозволяє їм краще пізнати один одного.

Від того, наскільки цікавими, різноманітними, змістовними будуть заходи, наскільки активно братимуть участь у їх підготовці і проведенні учні та педагоги, залежить кінцевий результат роботи.

Заохочення здобувачів освіти до участі в підготовці та проведенні заходів спонукає їх, з одного боку, до творчої дослідницької праці, з іншого – сприяє тому, що епізодичний інтерес формує сталий пізнавальний інтерес учнів та, як наслідок, творчу активність.

Зміст тижнів та декад спрямований на інформування про досягнення науки й техніки, вивчення передових виробничих технологій в сфері торгівлі та громадського харчування.

Виставки, майстер-класи, конкурси професійної майстерності, змагання, презентації, індивідуальні та групові конкурси учнівської творчості, виховні години – це далеко не повний перелік заходів Творчого тижня чи декади.

Підготовка розпочинається за 1-1,5 місяця до проведення з розгляду питання на засіданні методичної комісії торгівлі та громадського харчування, потім створюється оргкомітет з педагогів та найактивніших учнів, які беруть участь в пошуку, підборі та оформленні матеріалу до проведення заходів, визначають відповідальних за кожний захід, розподіляють обов'язки, складають тексти стіннівок, вікторин, конкурсів, доповідей, повідомлень. Дуже цікавим для учнів є конкурс професійної майстерності.

Декада чи тиждень проводяться щороку наприкінці першого або в другому семестрі. Програмою охоплюються учні всіх курсів навчання.

Найчастіше кожен тиждень тематичний і присвячується державним або релігійним святкам: святу Масляна (2020-2021 н. р.), новорічним святкам (2021-2022 н. р.). З інформацією про проведені заходи можна ознайомитися в «Новинах» сайту ліцею за посиланням

<http://licey.kr.ua/novyny>

(2020-2021 н. р. – на стор. 52-54 <http://licey.kr.ua/novyny?start=530>,

2021-2022 на стор. 27-30 <http://licey.kr.ua/novyny?start=290>)

та на сторінці закладу освіти у Facebook:

<https://www.facebook.com/liceykrua/>

На виконання наказу начальника управління освіти, науки, молоді та спорту Кіровоградської облдержадміністрації від 26 грудня 2019 року № 927-од «Про організацію методичної роботи з педагогічними працівниками закладів професійної (професійно-технічної) освіти у 2020 році», з метою удосконалення професійної майстерності педагогічних працівників, виявлення та поширення кращого досвіду організації та проведення предметних тижнів у закладах професійної (професійно-технічної) освіти протягом жовтня-листопада 2020 року проводився обласний конкурс на кращу організацію предметного тижня з професійно-теоретичної підготовки. На конкурс надавалися матеріали Творчого тижня 2018-2019 н. р., він присвячувався Дню закоханих – Дню Святого Валентина.

Це свято порівняно «молоде» на Україні, дуже цікаве для молоді, тому тематика стала своєрідним стимулом до участі учнів у запланованих заходах, серед яких переважали майстер-класи, тому що саме ця форма проведення найкраще формує знання та вміння учнів з виготовлення певних виробів, так як учні не тільки спостерігають за діями майстра, а й самі повторюють трудові прийоми. Використання матеріалів письмового інструктування поза межами уроку підсилює їх значимість в роботі кухаря і продавця.

Конкурс професійної майстерності – це іспит майбутнього кваліфікованого робітника перед своїми наставниками. Тому Творчий тиждень без названого заходу не можна назвати повноцінним.

Виховний захід «Запрошуємо на чаювання!» - це своєрідне емоційне розвантаження, тому що учні не тільки розширили свій кругозір, а ще й позмагалися, поспілкувалися в дружній атмосфері за склянкою чаю.

Виставка стіннівок «Зустрічаємо День закоханих з нашими порадами!» - це захід, який не тільки демонструє проектну діяльність учнів, майбутніх кухарів і продавців, а й дає можливість задіяти у свято учнів решти професій ліцею, святково оформити інтер'єр зали.

І звичайно, «Святкова випічка», яка ще раз демонструє майстерність кухарів. Цього разу, це вироби із здобного дріжджового тіста у вигляді «сердечок» та «трояндочок», зроблені з великою любов'ю.

Інформація про проведені заходи Творчого тижня до Дня Святого Валентина розміщена в «Новинах» сайту ліцею за посиланням, зазначеним вище, на сторінках 105, 106 <http://licey.kr.ua/novyny?start=1050>.

За підсумками обласного конкурсу на кращу організацію предметного тижня з професійно-теоретичної підготовки методична комісія торгівлі та громадського харчування ДЗП(ПТ)О «Кропивницький професійний ліцей сфери послуг і торгівлі» нагороджена Дипломом II ступеня.

Після проведення творчих тижнів та декад методичної комісії у здобувачів освіти активізується пізнавальна діяльність, підвищується

рівень мотивації до навчання, що в результаті позитивно впливає на формування професійної компетентності майбутнього конкурентоспроможного кваліфікованого робітника.

В умовах воєнного стану, введеного з причини широкомасштабного вторгнення Росії в Україну, все важче стає працювати із здобувачами освіти. Потік інформації про події, пов'язані з війною, часті сирени, звуки вибухів, що доносяться з територій та об'єктів, які піддаються ракетним обстрілам, з тривогою відволікають від основної діяльності і педагогів, і учнів, багато з яких так і не повернулись до очного навчання. Тому виникають проблеми з проведенням творчих занять, з мотивуванням учнів до навчання.

Але учасники освітнього процесу ДЗП(ПТ)О «Кропивницький професійний ліцей сфери послуг і торгівлі» не здаються. Члени методичної комісії торгівлі та громадського харчування у співпраці із здобувачами освіти уже зараз планують заходи свого Творчого тижня. Частина з них може бути проведена дистанційно як в синхронному, так і в асинхронному режимі. І всі ми віримо, що тема тижня поточного навчального року буде присвячена Перемозі України над рашистськими окупантами і вбивцями.

Віримо в ЗСУ! Віримо в Перемогу і наближаємо її творчою діяльністю!

Все буде Україна! Скрізь буде синьо-жовтий Прапор!

РОЗВИТОК ПРОСТОРОВОЇ УЯВИ УЧНІВ У ПРОЦЕСІ ВИВЧЕННЯ СТЕРЕОМЕТРІЇ З ВИКОРИСТАННЯМ ДИНАМІЧНОГО СЕРЕДОВИЩА GEOGEBRA

Каштан Н. Б., викладачка ДПТНЗ «Рівненського центру ПТО сервісу та дизайну» (м. Рівне, Рівненська область)

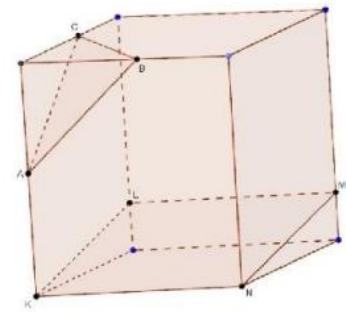
Формування та розвиток просторового мислення учнів є актуальною проблемою математичної освіти. Враховуючи всю значущість просторового мислення, його розвиток у рамках сучасної школи здійснюється явно недостатньо. Про це свідчать труднощі, які виникають у учні під час переходу від вивчення планіметрії до вивчення стереометрії у межах шкільного курсу геометрії. Проблема постає в тому, що знань учнів не вистачає для формування повноцінних просторових образів, під час вирішення різних завдань із використанням просторових моделей. Тому варто модифікувати традиційні методики викладання геометрії за рахунок використання динамічних комп'ютерних моделей [2].

Geogebra інтерактивне творче середовище, засноване на принципах динамічної геометрії та комп'ютерної алгебри, призначене для створення інтерактивних креслень (моделей) з математики, що поєднують в собі конструювання, моделювання, динамічне варіювання та експеримент. Програма містить простий інтерфейс, що значно полегшує процес навчання[3].

GeoGebra має гігантський дидактичний потенціал у навчанні геометрії. Програма може бути використана у навчально-дослідницькій діяльності учнів, наприклад під час перевірки правильності сформульованих гіпотез [1]. За допомогою середовища можна легко візуалізувати геометричний простір, а це полегшить розв'язування стереометричних задач на побудову.

Розглянемо приклад використання динамічного середовища GeoGebra при розв'язуванні стереометричної задачі на побудову і перерізи.

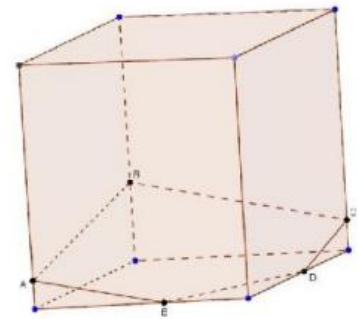
Задача. На ребрах паралелепіпеда дано три точки A , B і C . Побудувати перетин паралелепіпеда площиною ABC .

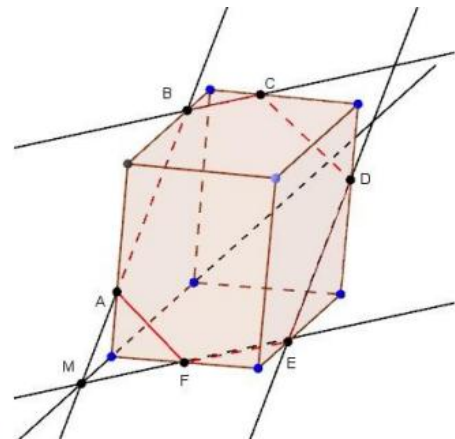
Розв'язання. Побудова шуканого перерізу залежить від того, на яких ребрах паралелепіпеда лежать точки A , B і C . Розглянемо деякі окремі випадки. Якщо точки

A , B і C лежать на ребрах, що виходять із однієї вершини (рис. 1), потрібно провести відрізки AB , BC і CA , і вийде шуканий переріз – трикутник ABC .

Якщо точки A , B і C розташовані так, як показано на рис. 2, спочатку потрібно провести відрізки AB і BC , а потім через точку A провести пряму, паралельну BC . Перетину цих прямих з ребрами нижньої грані дають точки E і D . Залишається провести відрізок ED , і перетин – п'ятикутник $ABCDE$ – побудований.

Більш важкий випадок, коли дані точки A , B і C розташовані так, як показано на рис. 3. У цьому випадку можна вчинити так, спочатку побудуємо пряму, по якій площина січна перетинається з площиною нижньої основи. Для цього проведемо пряму AB і продовжимо нижнє ребро, що лежить у

тій же грані, що і пряма AB , до перетину з цією прямою в точці M . Далі через точку M проведемо пряму, паралельну прямій BC . Це і є пряма, за якою січна площина перетинається з площиною нижньої основи. Ця пряма перетинається з ребрами нижньої основи в точках E і F . Потім через точку E проведемо пряму, паралельну до прямої AB , і отримаємо точку D .

Нарешті, проводимо відрізки AF і CD, і шуканий переріз – шестикутник ABCDEF – побудовано.

Такі геометричні моделі є наочною опорою для формування в учнів конкретних образів об'єктів, на основі яких формуються геометричні поняття, а також є засобом активізації думки учня, оскільки з їх допомогою можуть бути краще виділені властивості об'єкта. Вони створюють також емоційний фон засвоєння, без якого знання не можуть бути зрозумілими та передають властивості об'єкта у всій їх повноті і різноманітності [2].

Таким чином, застосування GeoGebra при вивченні геометрії має низку переваг:

- інструмент «Обертання» дозволяє змінювати кут огляду багатогранника для виконання вимог наочності до зображень фігур;

- у процесі розв'язання однієї стереометричної задачі на побудову можна змінювати взаємне розташування елементів побудованого зображення багатогранника таким чином, щоб точка січної площини була зручно розташована в межах видимості проекційного креслення, тим самим не потрібні додаткові витрати на побудову нового багатогранника;

- Змінюючи положення заданих в умові задачі елементів шуканого перерізу, можна побачити в динаміці його різні види.

Використання середовища динамічної математики GeoGebra, змінює традиційні методики викладання, дозволяючи підвищити інтерес учнів до предмету, тобто сприяє кращому засвоєнню навчального матеріалу [3].

Список літератури

1. Ковальчук М.Б. Комп'ютерно-орієнтована методика узагальнення і систематизації знань та вмінь в процесі навчання учнів геометрії: дис. канд. пед. наук: 13.00.02 «теорія та методика навчання» / Майя Борисівна Ковальчук. Вінниц. нац. техн. у-т. Вінниця, 2005. 216 с

2. Гулівата І. Р розвиток просторової уяви учнів у процесі вивчення стереометрії з використанням динамічних комп'ютерних моделей. Науковий вісник Ужгородського національного університету. С. 46-49.

3. Посібник з динамічної геометрії для вчителів, учнів та їх батьків. Геометричні побудови – це просто та цікаво! Режим доступу: <http://geogebra-geometry.blogspot.com/p/blog-page.html>

ПОЗААУДИТОРНА РОБОТА ЯК СКЛАДОВА ФОРМУВАННЯ ТВОРЧОСТІ ЗДОБУВАЧІВ ОСВІТИ

Князева М.О., викладачка кафедри методики професійної освіти та соціально-гуманітарних дисциплін Білоцерківського інституту неперервної професійної освіти (м. Біла Церква, Київська обл.)

Здібності людини виявляються у тій, чи іншій діяльності, тому особистісні якості, необхідні для творчості, формуються у ході творчої діяльності. Власний досвід творчої діяльності людина набуває впродовж усього життя, проте найбільш активно цей процес перебігає під час навчання у закладах професійної освіти. [1]

Основною метою державної політики в галузі освіти є створення умов для розвитку особистості і творчої самореалізації кожного громадянина України, оновлення змісту освіти та організації навчально-виховного процесу відповідно до демократичних цінностей, соціальних та економічних викликів.

Для багатьох позааудиторна робота може починатися просто як хобі, але згодом стати основою майбутньої кар'єри. У будь-якому випадку навички командної роботи, вміння знаходити спільну мову із оточуючими, задатки лідера будуть корисними у будь-якій галузі. Також участь у позааудиторній роботі значно знижує ризик алко- та наркозалежності, вчить відповідальності, дає почуття самоповаги. [2]

Важливу роль відіграє розвиток творчості майбутнього фахівця шляхом участі у різних формах позааудиторної роботи.

Розвиток сучасного суспільства ставить перед педагогами нові цілі і завдання. Це передбачає зміщення акцентів у навчальній діяльності, її спрямованість на інтелектуальний та творчий рівень. Непокоїть і проблема творчого розвитку особистості. Адже володіння таємницями краси і творчості допомагає зберегти загальнолюдські цінності і створити те нове, чарівне і вічне, з чим ми будемо крокувати життям. Життя висунуло

суспільний запит на виховання творчої особистості, здатної, на відміну від людини – виконавця, самотійно мислити, генерувати оригінальні ідеї, приймати сміливі, нестандартні рішення.

Реалізація внутрішнього потенціалу особистості студента, побудова внутрішніх і зовнішніх факторів формування професійної культури залежить від успішної організації позааудиторної роботи студентів як процесу їх саморозвитку. Аналіз сучасної науково-педагогічної літератури свідчить, що питання позааудиторної діяльності досліджувались у різних аспектах. Позааудиторну діяльність розглядають як фактор професійного самовизначення студента (Т. Іванайська), формування й розвитку творчих умінь студентів (О. Медведєва), розвитку їхньої творчої обдарованості (І. Карпова), організаторських здібностей (Н. Галєєва), формування міжособистісних відносин студентів (Н. Руденко), їхніх гуманістичних цінностей (О. Тепла). Увагу сучасних науковців привернули напрям соціалізації студентської молоді в позанавчальній діяльності (Г. Овчаренко, О. Сєваст'янова, Н. Шабаєва, С. Шашенко), проблеми формування соціально значущих якостей особистості (Т. Бурцева), соціальних особистісних смислів (Н. Грищенко). Організація самотійної позааудиторної роботи студентів стала предметом наукового пошуку Л. Онучак, Л. Якушкіної та ін.

Усіма можливими засобами педагоги творчу активність здобувачів освіти, адже основне завдання викладача – допомогти здобувачу освіти розкрити свої творчі здібності. Самостійність, активність, ініціатива – ось що сприяє розвитку творчих здібностей.

Етапи творчості:

- підготовчий етап (створення проблемної ситуації, постановка проблеми, її аналіз);
- процес вирішення проблеми;
- інсайт (осяяння);
- упорядкування інтуїтивно отриманих результатів.

Найбільш масовою формою науково-дослідницької творчості студентів та найпоширенішою формою позааудиторної роботи є гурткова робота. Метою і завданням гурткової роботи є розширення і поглиблення знань студентів, розвиток пізнавальних інтересів і творчих здібностей, формування практичних умінь і навичок, виготовлення приладів, моделей (для технічних гуртків), проведення екскурсій у передові господарства, вивчення стану розвитку галузі в цих господарствах, узагальнення передового досвіду. Позааудиторна творча діяльність не передбачає освоєння вже відомих знань. Вона сприяє прояву у майбутнього фахівця самореалізації, втілення його власних ідей, які спрямовані на створення нового. Завданням закладу освіти в цей момент стає спонукання та підтримка студентів на шляху їх творчого розвитку. Адже відомо, що чим вище рівень творчого розвитку студента, тим вище його працездатність.

Візьмемо як приклад, організацію науково-практичного квесту у закладі вищої освіти. Вебквест, як один з форм позааудиторної діяльності має проходити структуровано. Можна виділити такі етапи в цій роботі для викладача: вибір матеріалу, підбір учасників серед охочих, підготовка до проведення квесту, пояснення умов для участі в ньому для студентів, організація захисту проєктів, оцінювання отриманих результатів та їх обговорення з учасниками. Науково-практичний вебквест має в основі самостійну роботу студента, продуктом якої є створення ним оригінального й творчого дослідження з певної теми. Протягом роботи над ним студент отримує такі вміння, як структурування своїх знань, знайомство з різними способами опрацювання інформації, а також формує вміння правильно презентувати свої матеріали, тим самим розвиваючи свої комунікативні здібності. Завданням викладача є лише підбір актуальної теми для учасників цього виду позааудиторної роботи й консультація їх стосовно критеріїв оцінювання результату дослідження.

Отже, позааудиторна виховна робота у закладі вищої освіти передбачає реалізацію системи заходів, спрямованих на виховання

високорозвиненої особистості майбутнього фахівця зі сформованою особистісною моральною культурою, творчим мисленням, відповідальністю, різнобічними інтересами і 245 настійними прагненнями їх задоволення та дієвою конкурентоспроможністю. Організація позааудиторної роботи у закладі вищої освіти дає багато можливостей щодо підготовки самоорганізованого, освіченого й сучасного спеціаліста. Позааудиторна діяльність розширює лімітовані кордони навчального часу й дозволяє студентам продемонструвати набутті знання на практиці без часових обмежень. Підбір викладачем правильної форми позааудиторної роботи для студентів буде стимулювати інтерес до вивчення навчальних дисциплін й бажання проявляти свою індивідуальність і творчий потенціал у подальшому навчанні.

Список літератури

1. Шевчук С.С. Дидактика професійної освіти: практико-зорієнтований аспект / Шевчук С.С., Кулішов В.С. – навчально-методичний посібник. Біла Церква: БІНПО ДЗВО «УМО» НАПНУ, 2021. 212 с.
2. Needlman Robert, Extracurricular Activities. - www.drspock.com

РЕШЕТИЛІВСЬКИЙ ХУДОЖНІЙ ПРОФЕСІЙНИЙ ЛІЦЕЙ – ПОЄДНАННЯ ТРАДИЦІЙ ТА СУЧАСНОСТІ ПРИ ПІДГОТОВЦІ ФАХІВЦІВ НАРОДНИХ РЕМЕСЕЛ

*Коваль Н.В., майстер виробничого навчання Решетилівського
художнього професійного ліцею, (м. Решетилівка, Полтавської області)*

З долонь народжується диво:

Ляга слухняно і красиво

Із ниток вишита краса.

Закрили в рамку мить життя...

У кожному краї є щось своє, неповторне. Для Решетилівщини – це рукоділля, яке передається з покоління в покоління. Живопис, килимарство, вишивка – це те, що передає багатство душі, талант, народні традиції, працелюбство, любов до природи.

Одним із основних осередків народних промислів Полтавщини є Решетилівка, яка в XIX-XX століттях – відомий центр народних художніх промислів, а в XXI столітті – це вже сучасний мистецький осередок, в якому плідно працюють художники і майстри народного мистецтва, відомі в культурному житті України та світу.

Решетилівський художній професійний ліцей – один із небагатьох в Україні навчальних закладів, що продовжує славні традиції народної художньої творчості минулих поколінь, поєднуючи із сучасністю. І єдиний заклад такого типу, що знаходиться на Полтавщині. Педагогічний та учнівський колективи ліцею вже багато років працюють над поглибленим вивченням, пізнанням і збагаченням духовної і матеріально - побутової культури українського народу.

Ліцей існує саме стільки, скільки й Полтавська область. І напевно, цей збіг можна вважати не випадковим у «життєписі» закладу, а символічним нагадуванням про глибоку творчу складову історії нашого краю, про наші традиції осмислення світу мовою народного мистецтва.

Ліцей веде свою історію від школи майстрів художніх промислів, яку було засновано в 1937 році. Із самого початку навчалось 80-90 учнів. Головним напрямом роботи була підготовка майстрів ручної вишивки та килимарства. У 1946 році відкривається відділ ткацтва. 12 квітня 1960 року на базі Решетилівської школи майстрів художніх промислів створено Решетилівське професійно-технічне училище Міністерства місцевої промисловості Української РСР.

З 1961 року учні опановують машинну вишивку. А в 1964 році відкривається відділ пошиття одягу. Навчання проводилось у декількох приміщеннях, розташованих по всьому селищі – на 8 об'єктах. Працювати було, з одного боку, легко через невеликий контингент вихованців, але важко через незадовільну матеріально - технічну базу: приміщення були аварійні, опалювалися дровами і вугіллям, верстати застарілі. Не всіх учнів могли забезпечити гуртожитком, вони проживали по квартирах, платили по 5 карбованців із бюджету училища.

Відповідно до міністерської постанови в Решетилівці запланували збудувати новий корпус ПТУ на 400 місць і в 1970 році розпочалось будівництво, яке тривало три роки. Був збудований і триповерховий гуртожиток. Число учнів у 70-80-их роках сягнуло до 400.

Відповідно до наказу Міністерства освіти і науки України від 04.10.2002 №557 «Про вдосконалення мережі професійно-технічних навчальних закладів Полтавської області «Художнє професійно-технічне училище №28 перейменовано в Решетилівський художній професійний ліцей.

Формування особистості на духовних надбаннях предків, продовження і розвиток культурно-історичної національної спадщини, народних традицій є невід'ємною складовою виховного процесу. Виховання на національних традиціях реалізує глибоке і всебічне пізнання рідного народу, усвідомлення кожним самого себе як невід'ємної його

частини, формування самобутньої індивідуальності здатної до самооцінки, самовиховання, самовдосконалення і творчого самовираження.

Колектив закладу плекає традиції, започатковані попередниками, неустанно продовжує вивчати, відроджувати, зберігати і розвивати традиційне народне мистецтво та народні художні промисли України. Кожна з професій, які здобувають учні – це скарбниця знань й умінь, втілення любові до рідної землі, свого народу:

- **Живописець.** Чарівні птахи і квіти виникають й оживають на папері, коли майстри-живописці створюють свої композиції. Вмінню прикрашати вироби декоративним розписом, виконувати настінний розпис чи олійний живопис навчаються учні у художній майстерні.

- **Килимарство.** Майстри й учні створюють традиційні та тематичні гобелени, килимові вироби, що зачаровують красою, величчю, українською самобутністю і неповторністю, навіюють думки про історичне минуле України та роздуми про її майбутнє, відтворюють родинні традиції, приносять затишок і спокій в оселю, чарують душу й милують око.

- **Вишивка.** Краса навколишньої природи рідної землі широко відтворюється у народній вишивці. Ніжна біла вишивка на білому тлі поетично мережить тонкі тканини вишуканими рослинними і геометричними мотивами, відтворюючи особливості культури та мистецтва Полтавщини. Характерними є і використання спокійної гами коричневого кольору з усіма його відтінками, синього, голубого, зеленого, а для виразності техніку «хрестик» обсотують чорним кольором.

Сучасні промислові технології і ручну працю поєднує машинна вишивка, яка дарує нам не менш разючі своєю оригінальністю, красою, самобутністю й вишуканістю вироби людської фантазії та наполегливої праці.

У ліцеї вивчають близько ста технік вишивки й чотири техніки створення гобеленів. Вироби випускників справді довершені, варті того,

щоб ними милуватися, вони прищеплюють найкращі смаки, їх хочеться одягати, ними прикрашати інтер'єри. Споглядаючи вироби решетилівських майстрів, відчуваєш якийсь магнетизм, потяг до пізнання коренів українства.

Та найбільшою гордістю є праця, завдяки якій вишивку «білим по білому» Міністерство культури України включило до Національного переліку нематеріальної культурної спадщини України: «Технологія виконання вишивки «білим по білому» селища Решетилівка Решетилівського району Полтавської області» – наказ Міністерства культури України від 29.06.2017 року №561.

Технологія виконання вишивки «білим по білому» міста Решетилівка Полтавської області вже давно є візитівкою краю. Її особливість у характерному поєднанні численних технік – до 5-7 одночасно. Поєднання лиштви, ажурних мережок, вирізування, виколювання й, особливо, ювелірних технік – «солов'їні вічка», «зерновий вивід» – робить речі, виконані в цій техніці, справжнім витвором високого мистецтва. Решетилівська вишивка «білим по білому» – своєрідний художній засіб, який асоціюється з красою морозних візерунків.

Одними з основних носіїв і центром збереження сучасної вишивки «білим по білому» є майстри та викладачі Решетилівського художнього професійного ліцею.

Аби іти в ногу з часом, для втілення сучасних технологій, з обласного бюджету розвитку за сприяння Департаменту освіти і науки при Полтавській ОДА в ліцей закупили п'ять нових машинок для комп'ютерної вишивки. Це цікаве і дуже потрібне поповнення нашої навчальної бази. У сучасному світі учні безумовно повинні вміти створити на комп'ютері візерунок, правильно його нанести на тканину, бо ж нині немало фірм, які продають товари саме з комп'ютерною вишивкою. Але ми щиро переконані, що ручну чи на крайній випадок машинну вишивку це не замінить. Коли ти підбираєш візерунок, кольори і відтінки, техніки

виконання роботи, потім наполегливо працюєш над втіленням задуманого, а далі бачиш захват в очах людей, які споглядають готову роботу – це неймовірне і ні з чим непорівнюване відчуття. Вишивання – це творчість і ніяка машина для вишивки не замінить того тепла долонь, тих добрих і світлих думок, які вкладаються у кожен стібочок.

Наш заклад багато працює над профорієнтаційною роботою, і вже не раз до нас приходили діти, які на перший погляд далекі від того, щоб робити будь – що руками, але один раз побачили ті шедеври, що роблять у нашому ліцеї і прийшли вчитися. За роки навчання вони ставали кращими у опануванні професії і тепер успішно працюють за отриманим фахом вишивальника, живописця, килимаря, тощо. Головне – це бажання дізнаватися нове.

Навчання у Решетилівському художньому ліцеї безкоштовне і освіту здобувають тут діти з різних куточків України. Ми намагаємось створити найкращі умови для опанування професій і відпочинку дітей. Мало того, що даємо освіту так і практично вчимо набуті знання застосовувати, щоб мати і задоволення і прибуток. До прикладу, в ліцеї проводяться дві ярмарки: до Великодня та Дня Святого Миколая, де наші учні можуть представити власні роботи і продати їх. Навчальний заклад постійно бере участь у різноманітних виставках, ярмарках районного, обласного та Всеукраїнського значення. Педагогічні працівники представляють Україну за межами нашої держави.

Решетилівський художній професійний ліцей із дня заснування фестивалю «Решетилівська весна» є активним учасником свята, представляє мистецькі надбання та творчі роботи учнів і майстрів. Традиційні українські вишиванки, гобелени, яскраві картини, сувенірні ляльки, авторські сумки зачаровують своєю красою і неповторністю.

Решетилівський художній професійний ліцей – сучасний навчальний заклад, в якому живе дух українства, національні традиції, де тісно переплітаються минуле, сучасне і майбутнє. Художня вишивка,

килимарство, ткацтво – споконвічні й традиційні заняття українського народу. Бажання бачити прекрасне навколо себе, переливати красу природи на полотно, папір так, щоб аж серце заходило від захоплення, завжди було рушійною силою народної творчості. І знані митці, й їх молоді учні поглиблено вивчають народні корені, удосконалюють художні техніки, знаходять нові мотиви, що передають Божий дар, талант, працелюбність, багатство душі рідного народу.

Кожне нове покоління людей вивчає творчий досвід, нагромаджений попередниками, і водночас вносить щось своє, нове, те, що актуально саме для їхнього часу і викликає інтерес у сучасників, намагаючись не зупинятися на досягнутому, а йти цим шляхом далі.

Заклад зумів зберегти народні традиції, уміло вплітає у прадавнє художнє ремесло етнодизайнерські погляди на сучасну моду. Решетилівський художній професійний ліцей був і залишається коштовною перлиною у вінку народної творчості України та візитною карткою міста Решетилівка.

РОЗВИТОК КРЕАТИВНОСТІ ТА ТВОРЧОСТІ ЗДОБУВАЧІВ ОСВІТИ ШЛЯХОМ ЗАЛУЧЕННЯ ЇХ ДО ПОЗАУРОЧНОЇ ЗАЙНЯТОСТІ

(на прикладі діяльності зразкового художнього колективу учнівської модельної агенції «Стиль і мода» ДПТНЗ «Рівненського центру ПТО сервісу та дизайну»)

Концемал-Товста Г. Є., майстриня виробничого навчання, керівниця зразкового художнього колективу учнівської модельної агенції «Стиль і мода» ДПТНЗ «Рівненського центру ПТО сервісу та дизайну» (м. Рівне, Рівненська область).

Сьогодні освіченість людини визначається як спеціальними знаннями, так і креативністю, творчістю, різнобічним розвитком особистості орієнтованої на традиції вітчизняної і світової культури, здатної до активної соціальної адаптації, самостійного вибору освітньої траєкторії та пошуку шляхів постійного самовдосконалення.

Організуюючи творчі гуртки у навчальних закладах, розвивається особистість учня, його духовний світ і гармонійна єдність із мистецтвом, активізується взаємодія між учнями, шляхом доручення до спільної творчої діяльності.

Хореографічний гурток в навчальних закладах істотно впливає на учнів: сприяє формуванню в дитини потреби у саморозвитку, формує готовність і звичку до творчої діяльності, підвищує власну самооцінку та статус в очах однолітків, педагогів, батьків.

Зайнятість в гуртках у позаурочний час сприяє зміцненню самодисципліни, розвитку самоорганізованості, самоконтролю учнів, появі навичок змістовного проведення дозвілля. Участь колективу у культурно-масових заходах, організованих навчальними закладами сприяє згуртуванню учнівського колективу, зміцненню традицій окремого закладу, утвердженню сприятливого соціально-психологічного клімату у ньому.

У матеріалі висвітлено досвід діяльності гуртка ДПТНЗ «Рівненський центр ПТО сервісу та дизайну».

Із 1998 року і по цей час художнім керівником зразкового художнього колективу учнівської модельної агенції «Стиль і мода» є майстриня виробничого навчання Концемал-Товста Галина Євгенівна. Модельна агенція «Стиль і мода» – один із кращих колективів Рівненщини, з двадцятирічним досвідом творчої діяльності, має грамоти, дипломи, подяки, звання «Зразковий художній колектив», значок «Відмінник освіти».

Колектив у своєму складі має 30 учасників, віком від 6 до 20 років. Усі учасники від 16 років є учнями ДПТНЗ «Рівненський центр ПТО сервісу та дизайну».

Модельна агенція «Стиль і мода» – це колектив однодумців, яких згуртовує любов до створення моделей одягу, їх показу та танцю. Професії, які опановують учні нашого навчального закладу – це закрійник, кравець; вишивальниця дають можливість виготовляти чудові колекції, професії флорист, перукар, допомагають у створенні образів а професія оператор з обробки інформації та програмного забезпечення у створенні ескізів, фото та відео обробки.

Заняття в гуртку є однією з форм гармонійного розвитку учнів, що поєднує трудове та естетичне виховання, дає можливість конструювати та демонструвати одяг, сприяє розвитку художнього саку. Розвиток образного мислення та креативності, дизайн-освіта учнів засобами дизайну, хореографії, вокального та театрального мистецтва.

Учні навчаються створювати колекції одягу та втілювати образи із цих колекцій на сцені у театралізованому показі, розвивають естетичний смак, відчуття та сприйняття прекрасного, прагнуть до гармонійного самовдосконалення.

Хореографічні композиції, демонстрації моделей одягу, танці відкривають безмежні можливості у вихованні порядності,

доброзичливості, охайності, спостережливості. Сумлінність у набутті знань з хореографічного мистецтва і поступового вивчення та удосконалення ускладнених рухів аж до засвоєння виконання сценічної культури, сприяють ефективності проведеної роботи і досягненню агенцією високих результатів.

Під час репетицій учні набувають умінь і навичок виконання дефіле, відточують синхронність рухів, а також демонструють моделі одягу, виготовлені у закладі та власну хореографічну майстерність.

Важливим завданням агенції є постійний процес підбору виразних засобів хореографічного мистецтва для створення образів згідно з колекціями, які демонструють учасники, розвиток здібностей до вільного вибору рухів, дій, жестів. Із цією метою, крім традиційних занять, проводяться психологічні тренінги, ділові ігри.

Учасники агенції «Стиль і мода» люблять виступати під супровід солістів, коли зливається пісня і танець в єдину прекрасну композицію. Організація виступів будується з урахуванням мети і завдань, змісту і форм роботи агенції на позаурочних заходах навчального закладу.

Велика увага приділяється проведенню репетицій, оскільки останні є важливим елементом навчально-виховного процесу, естетичного виховання та духовного збагачення учнів.

У колективі концертна діяльність здійснюється із урахуванням кращих зразків народної хореографії. Тому агенція досягла високого рівня майстерності.

Цінність зразкової учнівської модельної агенції в тому, що завдяки отриманим знанням, умінням і навикам вихованці можуть продемонструвати результати своєї творчої діяльності.

Знання, отримані у питаннях формування стилю та іміджу, допомагають не тільки створити неповторний образ, де гармонійно поєднуються колекція одягу із зачіскою, макіяж, акторськими здібностями, але пізнати себе як особистість. Такі дисципліни, як «дефіле»

і «хореографія» формують культуру рухів, правильність постави, гарну ходу, що позитивно впливає на здоров'я і самопочуття учасників.

Сценічна майстерність сприяє формуванню образного мислення, дисципліни, уміння керувати своїми емоціями, взаємодіяти у колективі.

Танцювальне мистецтво виховує національну свідомість, повагу та любов до рідного краю.

Сценічна майстерність сприяє формуванню образного мислення, дисципліни, відповідальності, уміння керувати своїми емоціями, привчає працювати у колективі.

Учасники гуртка – бажані гості в різних аудиторіях та Всеукраїнських і міжрегіональних конкурсах показу моделей одягу, конкурсах естрадної пісні на Всеукраїнських фестивалях народної творчості. Учнів запрошують до виступів у обласному краєзнавчому музеї в програмі «Музейні гостини», на «Виставці-ярмарку робітничих професій».

Агенція є учасником обласної акції «Червона доріжка для вишиванки». Неодноразово також демонстрували свою майстерність під час святкування Дня Міста, дня Вчителя в обласному музично-драматичному театрі, на літній сцені в парку культури і відпочинку, у концертній програмі «Поки маємо час, робімо добро».

«Стиль і мода» спільно з фольклорним колективом навчального закладу – неодноразові переможці обласних конкурсів «Вифлеємська зірка», естрадної пісні «Юна зірка», патріотичної пісні «Поліська січ», дипломант Всеукраїнського конкурсу виконавців естрадної пісні «Травневий зорепад» серед учнівської молоді професійно-технічних навчальних закладів України та лауреат всеукраїнського фестивалю народної творчості «Дзвени піснями, моя земля».

Агенція «Стиль і мода» – постійний учасник демонстрації показу моделей одягу на Всеукраїнських конкурсах «Паралелі часу», «Феєрія краси», «Нелегкий прорив легкої промисловості України», «Прорив легкої

промисловості України» (м. Київ, Львів, Харків, Хмельницький, Тернопіль), міжрегіонального конкурсу «Калинове намисто» (м. Калинівка Вінницької області). Колектив є неодноразовим переможцем названих конкурсів.

Додатки

Виступ на всеукраїнському конкурсі «Прорив легкої промисловості України», м. Львів, 2018 р.

*Всеукраїнський онлайн-конкурс
«Прорив легкої промисловості України», м. Київ, 2021 р.*

*Виступ зразкового художнього колективу
учнівської модельної агенції «Стиль і мода»
на обласній виставці-ярмарку робітничих професій, м. Рівне, 2021 р.*

ВПРОВАДЖЕННЯ ФОРМУВАЛЬНОГО ОЦІНЮВАННЯ ДЛЯ РОЗВИТКУ ПРОФЕСІЙНИХ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ ФАХІВЦІВ СФЕРИ ПОСЛУГ

Коршок Т.В., викладач державного професійно-технічного навчального закладу «Кролевецьке вище професійне училище»

Навчальна діяльність – це складний багатоаспектний процес, який спрямовує людину на отримання знань і навичок у певному виді діяльності. Оскільки цей процес є двостороннім: викладач – здобувач освіти і навпаки, то такий вид діяльності людини як навчання обов’язково вимагає діагностики якості, рівня, швидкості засвоєння навчального матеріалу, рівня відпрацювання певних навичок і вмінь, що досягаються в процесі навчання. Одним із видів діагностики стану просування учня в процесі навчання є оцінювання рівня його досягнень. Особливої значущості інститут оцінювання набув в останні десятиліття, що пов’язано з трансформацією освітянської спільноти на компетентнісні засади. Це зумовлює необхідність пошуку адекватних технологій оцінювання набутих учнями професійних компетентностей. Практика навчання свідчить, що традиційна система контролю й оцінювання навчальних досягнень все менше відповідає ідеям особистісно-орієнтованої та діяльнісної педагогіки й не сприяє ефективній реалізації зазначених функцій оцінювання. На відміну від традиційного оцінювання, набуває активного застосування сучасними педагогами методики формувального оцінювання як одного із ключових чинників якісної освіти.

Формувальне оцінювання – це оцінювання під час навчання і “для навчання” (англ. – “*assessment for learning*”). “Формувальне” (англ. – “*formative*”) – тому що, на відміну від підсумкового, має на меті формування навчального процесу з урахуванням навчальних потреб кожного учня задля більш ефективного формування необхідних знань, умінь та ставлень.

При цьому під формувальним оцінюванням розуміють інтерактивне оцінювання прогресу учнів, що дає змогу викладачу визначати потреби учнів та відповідним чином адаптувати процес навчання [2]:

- швейцарський учений Ф. Перрену (Philippe Perrenoud, 1991) трактує формувальне оцінювання як «будь-яке оцінювання, яке допомагає учневі навчатися та розвиватися», наголошуючи на активній ролі останнього [3, с.50];
- новозеландські вчені Б. Коуі (Bronwen Cowie) та Б. Белл (Beverley Bell, 1999) – як «двосторонній процес між учителем та учнем з метою оптимізації процесу навчання», підкреслюючи аспект співробітництва [4, с.101].

Аби оцінювання стало формувальним, система прийомів, що викладач застосовує під час навчання, має ґрунтуватися на певних ціннісних орієнтирах. Зокрема, для успішного застосування формувального оцінювання освітній процес має бути організований у такий спосіб, щоби спонукати кожного учня бути активним його учасником, а не пасивним “отримувачем” знань і оцінок.

Формувальне оцінювання як “оцінювання для навчання” складається з певних елементів, серед яких насамперед:

- вироблення зрозумілих учням цілей на певний період навчання;
- надання й отримання учнями конструктивного зворотного зв’язку щодо їхніх навчальних досягнень відповідно до визначених цілей;
- коригування викладачем освітнього процесу відповідно до результатів і навчального поступу учнів.

Проте важливо враховувати й те, що формувальне оцінювання як стратегія підвищення рівня навчальних досягнень і покращення якості освіти – це не про застосування того чи іншого окремого прийому або інструменту. Формувальне оцінювання не може здійснюватися вибірково й не обмежується заповненням викладачем тих чи інших форм. Навіть більше, без постійного активного залучення учнів до оцінювання, за

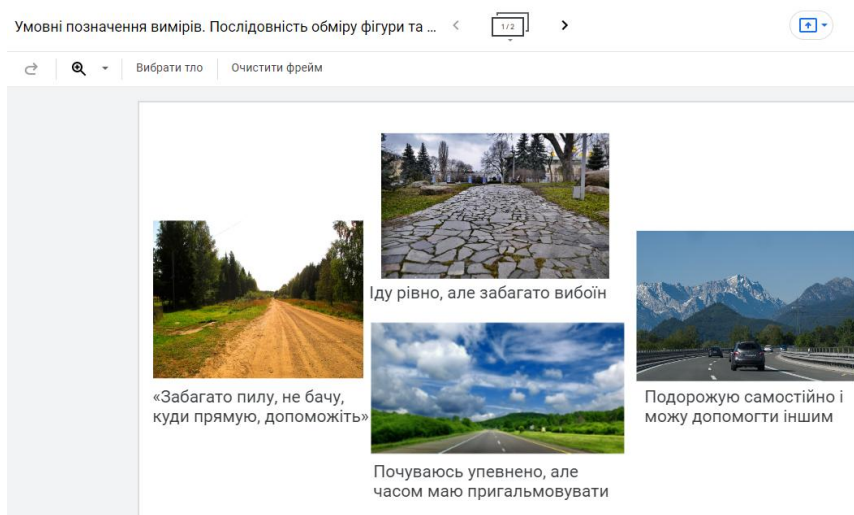
відсутності будь-якого із зазначених вище першочергових елементів, формувальне оцінювання може швидко перетворитися на формальне.

Формувальне оцінювання вимагає системності, має бути вбудоване в повсякденне освітнє життя. Це потребує новітніх підходів до організації освітнього процесу й послідовної побудови нової культури оцінювання – у центрі якого здобувач освіти та його індивідуальні потреби пізнання.

Адже викладач повинен не тільки усвідомлювати важливість і переваги формувального оцінювання та знати інструментарій реалізації формувального оцінювання, а й упроваджувати його на практиці. Так, під час розроблення конспектів уроків для підготовки фахівців сфери послуг слід обов'язково використовувати інструменти формувального оцінювання. Наприклад, розробляти лист особистих досягнень. Він передбачає використання таких прийомів зворотного зв'язку:

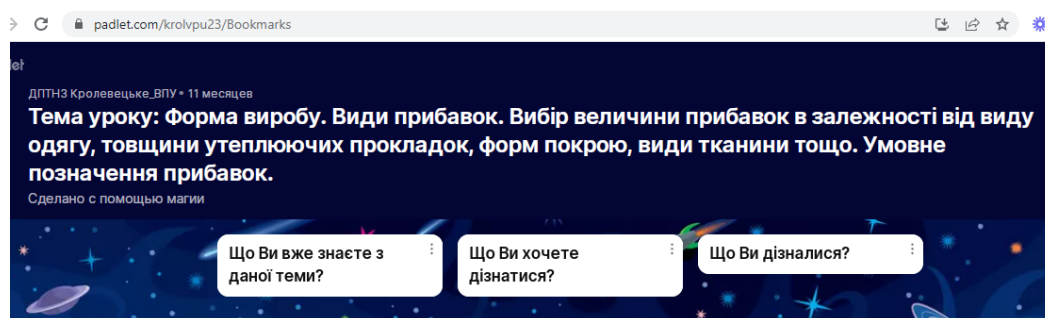
- 3-2-1 зворотній відлік, де учень має зазначити три речі, які він не знав до цього, дві речі, які його здивували під час роботи, над темою, один приклад, як він готовий застосувати отримані знання на практиці;

- чотири дороги

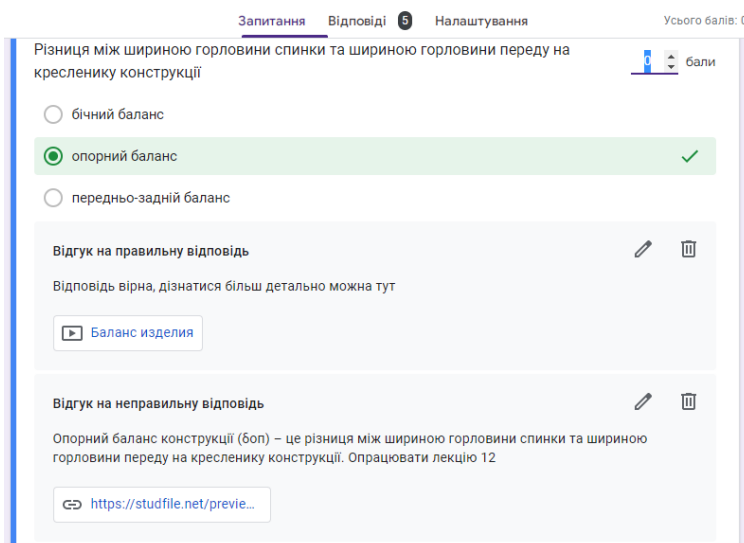

- вихідний квиток – вправа, яка полягає в тому, що викладач ставить кілька питань з теми, пропонуючи на вибір кілька відповідей. Учні можуть відповідати за допомогою карток з номерами, ті, які відповіли правильно, переходять до виконання наступного завдання, ті, які відповіли неправильно, розбирають з викладачем повторно складні моменти.

Педагог повинен мати в арсеналі такий інструмент формувального навчання, як таблицю «Знаю, хочу дізнатися, дізнався», що в користуванні для учнів доволі складна. Тому що, якщо учень не задумувався над тим, що він знає, то вперше дуже важко чітко визначити, чому ж усе-таки здобувач освіти навчився. Немає в цій таблиці правильної чи неправильної відповіді. Така таблиця дає можливість критично оцінити себе самого й викладачу. Цей інструмент можна використовувати як на перших уроках вивчення теми, так і на закінченні.

Стратегія розвитку самостійності учнів реалізується за допомогою різних інструментів. Самооцінювання проводиться для того, щоб учень усвідомив, що він розуміє, з чим може впоратися, і визначитися з тим, що потребує ще вивчення. Це можуть бути таблиці, чек-листи, критеріальні таблиці.

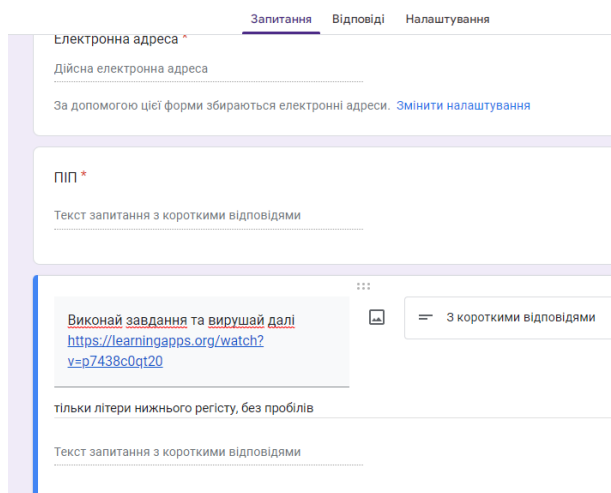

Під час проведення уроків доцільно використовувати Інтернет-сервіс LearningApps та Google форми – це інструменти стратегії розвитку самостійності учнів та їх

оцінювання. Під час створення завдання в LearningApps та Google формах необхідно завжди редагувати зворотній зв'язок, щоб не просто було в кінці написано «Молодець» або «Спробуй ще раз», а краще використовувати

фрази такого типу: «Відповідь вірна, дізнатися більше можна тут», «Якщо маєш неправильну відповідь, то підійди до викладача за роз'ясненнями, або опрацюй відповідний параграф підручника».

За допомогою Google форм є можливість створити квест, який допоможе учневі зрозуміти для себе, яким навчальним матеріалом він володіє добре, а який потребує вдосконалення.

The image shows a Google Form interface. At the top, there are tabs for 'Запитання' (Questions), 'Відповіді' (Answers), and 'Налаштування' (Settings). The 'Запитання' tab is active. Below the tabs, there is a section for 'Електронна адреса *' (Email address *). Underneath, there is a text input field for 'Дійсна електронна адреса' (Valid email address) and a note: 'За допомогою цієї форми збираються електронні адреси. Змінити налаштування' (Using this form, email addresses are collected. Change settings). Below this is a section for 'піп *' (Short answer *). Underneath, there is a text input field for 'Текст запитання з короткими відповідями' (Question text with short answers). Below that is a section for a question. It contains a text input field with the text: 'Виконай завдання та вирушай далі' (Complete the task and go on), followed by a URL: 'https://learningapps.org/watch?v=p7438c0qt20'. To the right of the URL is a dropdown menu with the text '3 короткими відповідями' (3 short answers). Below the question field, there is a note: 'Тільки літери нижнього регістру, без пробілів' (Only lowercase letters, no spaces). At the bottom, there is another text input field for 'Текст запитання з короткими відповідями' (Question text with short answers).

Формувальне оцінювання є однією з найефективніших досліджених стратегій підвищення рівня навчальних досягнень учнів за висновками міжнародних науковців та експертів, зокрема, Організації економічного співробітництва та розвитку (ОЕСР).

На системному рівні послідовне впровадження й застосування формуального оцінювання сприяє рівному доступу до якісної освіти, оскільки допомагає учням, незалежно від їхнього соціально-економічного статусу, досягати кращих результатів навчання. Цей різновид оцінювання розвиває в учнів уміння вчитися, а отже – сприяє реалізації ціннісного орієнтури щодо навчання протягом життя. Викладачі, які застосовують техніки формуального оцінювання, виявляються краще підготовленими до індивідуалізації навчання відповідно до потреб учнів.

Список літератури

1. Гусейн Т. Моніторинг стандартів освіти: чому і як усе починалося / Торстен Гесен, Альберт Тайджиман // Моніторинг стандартів освіти / за ред. Альберта Таджимана і Т. Невілла Послтвейта. – Львів: Літопис, 2003. – С. 15-41.

2. Локшина О. Інновації в оцінюванні навчальних досягнень учнів у шкільній освіті країн Європейського союзу / Олена Локшина // Порівняльно-педагогічні студії. – 2009. – № 2. – С. 107–113.

3. Perrenoud P. Pour un approche pragmatique de l'évaluation formative / Philippe Perrenoud // Mesure et evaluation en education. – 1991. – Vol. 13, No. 4. – P. 49–81.

4. Cowie B. A Mode of Formative Assessment in Science Education / Bronwen Cowie, Beverly Bell // Assessment in Education: Principles, Policy and Practice. – 1999. – Vol. 6, n. 1 (1 March). – P. 101–116.

ТВОРЧИСТЬ У ФОРМАТІ ПРОФЕСІЙНОГО ЗРОСТАННЯ: З ДОСВІДУ ПТО ЧЕРКАЩИНИ

Крамаренко В.В., методистка НМЦ ПТО у Черкаській області (м. Черкаси)

Тінькова Д.С., методистка НМЦ ПТО у Черкаській області (м. Черкаси)

Технологічний прорив у сфері сучасного виробництва вимагає змін від робітників, які мають не лише вміння обслуговувати це нове обладнання, а й бути готовим використовувати його в нових умовах, отже приймати нестандартні рішення, удосконалювати робочий процес, творчо підходити до виконання завдань. Тому підготовка висококваліфікованих спеціалістів в нових реаліях потребує формування в молоді і професійних вмінь, і таких знань, умінь, мотивів, завдяки яким створюється оригінальний продукт.

Здатність виробляти, продукувати щось нове є складовою творчості. Розвиток творчого потенціалу майбутніх фахівців можна забезпечити шляхом створення певних умов, спрямованих на пізнавально-пошукову діяльність і активність здобувачів освіти, котрі передбачають формування креативних здібностей, оволодіння ними методикою новоутворень у професійній сфері та вироблення творчого стилю мислення на основі фундаментальної фахової підготовки [2, с.90].

Більшість професійних закладів освіти України акцентують увагу на вивчення професійних предметів, як таких що забезпечують ефективну роботу фахівця та сприяють його кар'єрному зростанню. Проте створення активного творчого середовища, залучення молоді до участі в різних гуртках, наукових товариствах сприяють реалізації їхнього творчого потенціалу.

Пошуки нових форм реалізації творчих здібностей здобувачів освіти у професійній сфері спонукав колектив Навчально-методичного центру

професійно-технічної освіти у Черкаській області започаткувати обласний конкурс, який був покликаний створювати умови для виявлення, розвитку і підтримки здібної учнівської молоді, націлений на формування наукового мислення і сприяння професійному самовизначенню, розвиток винахідливості, посилення мотиваційного аспекту та пізнавального інтересу, раціоналізаторство та підприємливість, вивчення комп'ютерних і природничих наук, інженерної справи з використанням інноваційних технологій, а також на виявлення нових методів організації науково-дослідницької діяльності у закладах професійної (професійно-технічної) освіти області.

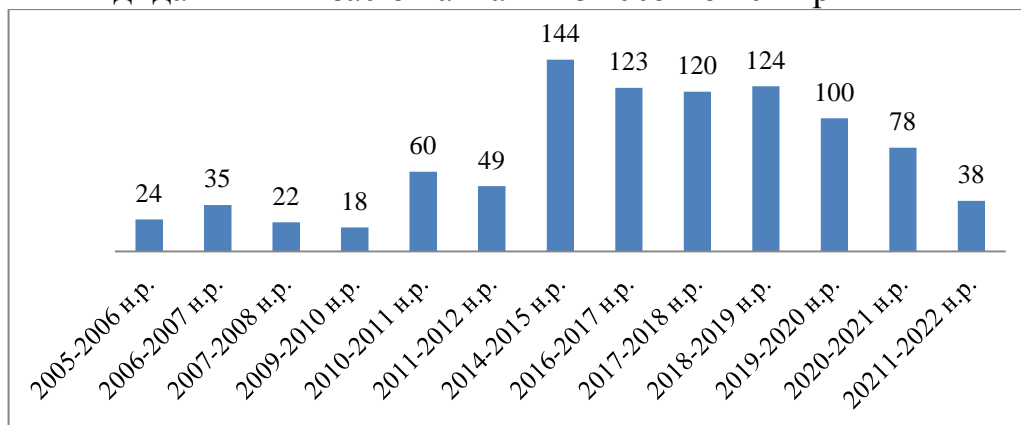
Обласний конкурс на кращий дидактичний засіб навчання серед здобувачів закладів професійної (професійно-технічної) освіти був започаткований у 2005 році, проходить щорічно та має три номінації: «Лабораторно-демонстраційний прилад», «Відеоресурс сучасних виробничих технологій», «Педагогічний програмний засіб», у яких здобувачі освіти, зокрема професій сфери послуг, можуть себе проявити.

Конкурс проводиться в декілька етапів. Спочатку творчі колективи здобувачів освіти навчальних закладів спільно з наставниками (викладачами, майстрами виробничого навчання тощо) створюють ідею та проект і надсилають документи із відео- та фотоматеріалами на розгляд обласного журі, до складу якого входять фахівці Центру, професійних технікумів, технологічних університетів. Потім спеціалісти визначають кращі роботи, які презентують автори проектів на широкий загальний під час обласної виставки педагогічних технологій «Профтехосвіта Черкащини».

Загалом, починаючи з 2005 року, у другому етапі конкурсу взяло участь 935 здобувачів освіти (діаграма 1). У 2014-2015 навчальному році кількість учасників другого етапу значно зросла. Це свідчило про популярність конкурсу серед здобувачів освіти, зокрема і учнів, які навчаються за професіями сфери послуг.

Діаграма 1.

Кількість учасників другого етапу обласного конкурсу на кращий дидактичний засіб навчання з 2005 по 2022 рік

Серед робіт, які були подані на обласний конкурс на кращий дидактичний засіб навчання у номінації «Лабораторно-демонстраційний прилад» учнями, які навчаються за професіями сфери послуг можна виділити декілька робіт.

Наприклад, робота «Демонстраційні макети зачісок епохи Рококо» учениць Багатопрофільного регіонального центру професійної освіти (мал. 1) створена з паперу, є елементом творчості із застосування технік квілінгу, кірігамі, паперопластики. Крім того, ці макети можна використати під час вивчення історії зачісок.

Мал. 1. Демонстраційні макети зачісок епохи Рококо

Робота «Демонстраційний засіб з круп та макаронних виробів» учениць ДНЗ «Корсунь-Шевченківський професійний ліцей» (мал.2) є чудовою поробкою, яка прикрасить кабінет. Але основне її призначення – вивчення різновидів макаронних виробів.

Мал. 2. Демонстраційний засіб з круп та макаронних виробів

Робота «Макет кафе-бару «Мальви» учнів ДНЗ «Уманський професійний аграрний ліцей» (мал. 3) демонструє об'єднання творчих зусиль здобувачів освіти сфери послуг та будівельних спеціальностей.

Мал. 3. Макет кафе-бару «Мальви»

Отже, участь у обласному конкурсі на кращий дидактичний засіб навчання серед здобувачів закладів професійної (професійно-технічної) освіти Черкаської області дає можливість усім охочим учням розкрити власний творчий потенціал, глибше зануритися у професію, яку вони здобувають та формувати в собі кваліфікованих робітників нового формату.

Цей конкурс дозволяє проявити творчість будь-кому, не маючи при цьому особливих обдарувань. При цьому пошук ідей, прояв креативності,

творча співпраця змінюють формат мислення майбутніх фахівців, що визначає успішність їхньої діяльності, робить їх гнучкими, відкритими до нових змін, формують необхідний досвід.

Список літератури

1. Міщиха Л.П. Психологія творчості: навчальний посібник. Івано-Франківськ : Гостинець, 2007. 448 с.
2. Шандрук С. Творчість як употужнення здібностей особистості. *Психологія і суспільство*. Полтава, 2015. №3. С. 86-90.
3. Шандрук С. Психологія професійних творчих здібностей: монографія. Тернопіль : ТНЕУ, 2015. 357с.

ІНКЛЮЗИВНА КОМПЕТЕНТНІСТЬ У ПРОФЕСІЙНІЙ ОСВІТІ: ПЕРЕДУМОВИ РОЗВИТКУ ТА ВАЖЛИВІ РІШЕННЯ

Кучерак І.В., доцентка кафедри МПО та СГД БІНПО ДЗВО
*«Університет менеджменту освіти» НАПН України (м. Біла Церква,
Київська обл.)*

Упровадження інклюзивного навчання, що відбувається упродовж останніх декількох десятиліть в Україні супроводжується реформування системи освіти та оновленням нормативно-правової бази. Проте ключовим фактором у забезпеченні реалізації основних завдань втілення інклюзії як рівноправного доступу до освіти кожного здобувача освіти залишається учитель. Адже від того, настільки вправно він зможе використовувати ті чи інші методики та інструменти, великою мірою залежить ефективність і досяжність важливих завдань.

Зважаючи на те, що досі педагоги не мали досвіду навчання учнів із особливими освітніми потребами та, зокрема, із інвалідністю, актуалізується необхідність розвитку інклюзивної компетентності як важливої складової професійної майстерності.

Наукові аспекти порушеної проблеми послужили предметом вивчення цілої низки досліджень. Поміж ними – В. Гладуш, О. Казачінер, Н. Фіголь, Ю. Бойчук, О. Савицька, З. Удович. Проте питання розвитку інклюзивної компетентності педагогічних працівників закладів професійної освіти значною мірою залишається поза увагою, тому досі потребує детального вивчення.

Посилює актуальність і той факт, що для багатьох осіб із ООП та, зокрема, із інвалідністю, саме професійна освіта постає справжнім «шансом на майбутнє», у якому є фінансова незалежність, відчуття упевненості у завтрашньому дні та можливість реалізувати свій природний потенціал.

У науковій літературі інклюзивну компетентність розглядають як інтегральну якість особистості, що поєднує декілька компонентів. Поміж

ними – когнітивно-операційний, мотиваційно-ціннісний, рефлексивно-оцінний[1; с. 69].

Своєрідним фундаментом інклюзивної компетентності є певний рівень знань, що охоплюють питання алгоритму впровадження інклюзивного навчання, забезпечення принципів універсального дизайну, особливостей здійснення модифікації та адаптації навчальних матеріалів, особливостей організації навчання учнів із різними порушеннями психофізичного розвитку – зору, слуху, опорно-рухового апарату, інтелектуальними та/або мовленнєвими порушеннями.

У такому разі інклюзивна компетентність постає як особистісне динамічне новоутворення, що відображає рівень професійної майстерності та є результатом неперервної освіти та систематичного саморозвитку.

Інклюзивна компетентність передбачає формування мотиваційно-ціннісного компоненту, який поєднує мотиви, ціннісні установки, інтереси, достатній рівень самосвідомості, тобто те, що спонукає особистість до діяльності, визначає її спрямованість та надає ситуаціям взаємодії особистісного смислу.

Важливим для досягнення певного рівня інклюзивної компетентності є оцінно-рефлексійний компонент. У науковій літературі його розглядають як стан спрямованості особистості на усвідомлення своєї діяльності і самого себе як її суб'єкта[3].

Інклюзивна компетентність – вимога часу, те, без чого неможливо забезпечити ефективне інклюзивне навчання. Адже, незважаючи на впровадження інновацій та розвиток науково-технічного процесу, у центрі освітнього процесу завжди залишається особистість учителя. Саме від нього залежить значною мірою успіх чи провал інклюзивних процесів[4].

Дане дослідження не охоплює повноти висвітлення порушеної тематики. Перспективи подальших наукових розвідок у даному напрямі вбачаємо у розробленні навчально-методичних рекомендацій для педагогічних працівників закладів професійної освіти, зокрема, фахівців

сфери послуг та народних ремесел щодо адаптації та модифікації навчальних програм задля реалізації індивідуальних освітніх траєкторій осіб з особливими освітніми потребами.

Список літератури

1. Бовкуш К.П. Основні засади формування інклюзивної компетентності педагога/ К. Бовкуш //Молодий вчений. №7(10). 2014. С. 158-159.
2. Бойчук Ю. Д. Інклюзивна компетентність майбутнього вчителя основ здоров'я: монографія / Ю. Д. Бойчук, О. С. Бородіна, О. М. Микитюк; Харк. нац. пед. ун-т ім. Г. С. Сковороди .Харків : ХНПУ, 2015. 117 с.
3. О. Бескровний, С. Тернов, В. Фортуна. Рефлексивно-оцінний компонент готовності студентів до науково-дослідницької діяльності. Витоки педагогічної майстерності. 2016. Випуск 17, с. 21-25.
4. Кучерак І.В. Інклюзивна компетентність як основа якості підготовки фахівців транспортної галузі // Інноваційні технології при підготовці фахівців транспортної галузі: електронний зб. матеріалів Всеукраїнської науково-практичної конференції, м. Біла Церква, 30 вересня 2021 р. / за заг. ред. А.Б. Єрмоленка, І.В. Кучерак. Біла Церква: БІНПО ДЗВО УМО НАПН України, 2021. 108 с, с. 58-61.

**РОБОЧИЙ ЗОШИТ З ПРОФЕСІЙНО-ПРАКТИЧНОЇ
ПІДГОТОВКИ, ЯК ЗАСІБ ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ
ПІДГОТОВКИ ФАХІВЦІВ СФЕРИ ПОСЛУГ В УМОВАХ
СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИХ ТРАНСФОРМАЦІЙ**

*Лещенко Т.В., майстер виробничого навчання ДПТНЗ
«Дніпровський центр професійної освіти»*

Внаслідок стрімкого збільшення обсягу навчальної інформації актуальним стає завдання опанування здобувачами освіти способів самостійного здобування й активного засвоєння знань. Рішення позначеного завдання зумовлює застосування нетрадиційних методів і засобів навчання. У теперішній час ми стали свідками розвитку нового різновиду дидактичних матеріалів – робочих зошитів, які виступають як найбільш мобільні та особистісно-орієнтовані серед інших навчальних видань.

Головною метою використання робочих зошитів у професійній підготовці майбутніх кваліфікованих робітників є оптимізація та підвищення ефективності навчально-пізнавальної діяльності здобувачів освіти на всіх етапах освітнього процесу. Робочий зошит застосовують у ролі помічника в конспектуванні теоретичного матеріалу та створенні орієнтовної основи дій учнів при виконанні практичних завдань різного рівня, контролера засвоєння навчального матеріалу, організатора самостійної роботи здобувачів освіти. Його використовують під час професійно-практичних занять, а у разі потреби – для індивідуального навчання.

Робочий зошит відрізняється від звичайного зошита наявністю друкованої основи. Під час роботи у такому зошиті здобувачам необхідно дописати, докреслити, добудувати, дорисувати безпосередньо на сторінках зошита. При вивченні теоретичних положень друкована основа дає змогу слухачеві сконцентрувати свою увагу на сутності навчального матеріалу

та заощаджує час на конспектування. Тому завдяки робочому зошиту навчальний матеріал легше сприймається. При виконанні практичних завдань виключається механічна робота. За той самий час учень виконує більшу кількість завдань, збільшується обсяг його розумових і практичних дій. Крім того, методично грамотно побудована друкована основа спрямовує дії здобувачів при виконанні завдань, привчає діяти за визначеним алгоритмом.

Впровадження робочих зошитів у практику освітнього процесу покликано вирішити такі завдання:

- більш міцне засвоєння здобувачами теоретичних положень;
- набуття практичних умінь і навичок рішення типових, а також розвиваючих, творчих завдань;
- оволодіння алгоритмами вирішення основних типів завдань теми;
- формування в учнів умінь і навичок самоконтролю;
- розвиток мислення слухачів;
- здійснення педагогом контролю за перебігом процесу навчання.

Виділяють наступні *функції робочих зошитів*:

1. Навчальна функція. Використання робочого зошита допомагає педагогу керувати навчальною діяльністю учнів, сприяє формуванню в них необхідних знань, практичних вмінь і навичок.

2. Розвиваюча функція. Робочий зошит може бути інструментом у розвитку мислення через спеціально розроблені завдання та вправи творчого характеру. Робота з зошитом сприяє розвитку у здобувачів освіти стійкої уваги на занятті.

3. Виховна функція. Систематичне заповнення аркушів робочого зошиту впливає на формування у слухачів наступних якостей: організованості, дисциплінованості, акуратності, сумлінності, працьовитості, наполегливості, дбайливості. Робота у робочому зошиті вимагає від здобувача особливої відповідальності за те, щоб написане слово було адекватно по значущості друкованому слову.

4. *Контролююча* функція. Робочий зошит може бути використано для контролю знань і вмінь здобувачів.

5. *Раціоналізуюча* функція. Використання робочого зошита раціоналізує навчальну роботу учнів і викладача, забезпечує доцільне використання навчального часу.

З урахуванням результатів аналізу літературних джерел та практичного досвіду використання робочих зошитів можна сформулювати таке визначення.

Робочий зошит – навчальне видання, на основі якого відбувається усвідомлення нового навчального матеріалу та формування практичних умінь, а також організація самостійної роботи здобувачів, контроль їх навчальних досягнень.

Робочі зошити найчастіше використовуються на уроках професійно-теоретичної підготовки. Але вони також знайшли своє широке застосування і на уроках професійно-практичної підготовки, де формуються вміння та навички практичного застосування знань учнями за допомогою спеціально розроблених завдань та вправ. Підготовка до практичного заняття вимагає від майстра виробничого навчання розробки навчально-методичних матеріалів, наприклад, тестів для виявлення та корекції опорних знань, наборів завдань різного рівня складності. Доречно скомпонувати такі матеріали у робочому зошиті для практичних робіт. Безпосереднє виконання їх здобувачами освіти на аркушах з друкованою основою допомагає збільшити обсяг розумових і практичних дій під час практичного заняття.

Однієї з істотних особливостей сучасного робочого зошита для уроків виробничого навчання є те, що він використовується для перевірки теоретичного матеріалу, створення орієнтовної основи дій здобувачів при виконанні завдань. Тому практичні завдання в зошиті повинні бути розроблені таким чином, щоб слухач здійснював *поетапне виконання* операцій, які приводять до правильного рішення. При цьому процес

виконання завдань і результат фіксуються відразу в зошиті, що дозволяє майстру виробничого навчання контролювати хід думки здобувача та вчасно виявляти прогалини в його знаннях.

Зошити включають різнорівневі завдання для оцінювання теоретичних знань здобувачів освіти на уроках виробничого навчання. Містять цікаві форми наочного матеріалу та різні варіанти контролю засвоєння тем програми.

З метою ефективного використання у навчальному процесі робочих зошитів для виробничого навчання необхідно, щоб включені до них завдання були зрозумілими, доступними та цікавими кожному здобувачеві освіти. Тому у наших робочих зошитах розміщені *диференційовані завдання*, що розраховані як на тих, хто з важкістю сприймає та засвоює матеріал, так і на тих, хто випереджає у пізнавальній діяльності своїх одногрупників. Інакше кажучи, завдання робочих зошитів мають відповідати різним рівням сформованості знань, умінь і навичок здобувачів. Завдання підібрані згідно з вимогами освітньо-кваліфікаційних характеристик відповідно до компетенції.

Вони мають таку структуру: зміст; різнорівневі завдання до кожної теми програми виробничого навчання з певної компетенції (картки-завдання та вправи репродуктивного рівня, тестові завдання); правильні відповіді.

Розроблені за наведеною структурою робочі зошити для професійно-практичного навчання дозволяють застосовувати різні методи та прийоми перевірки та самоперевірки знань здобувачів освіти, для формування практичних вмінь та навичок, створюють сприятливі умови для формування умінь логічно мислити, аналізувати, робити висновки, обґрунтовувати свої практичні дії, посилюють мотивацію до навчання, позитивно впливають на психологічний стан здобувачів освіти.

Список використаних джерел :

1. Майорова І.Г. Визначення та класифікація робочих зошитів. Вісник післядипломної освіти, 2011. № 4 (17). С. 78-85.
2. Положення про організацію навчально-виробничого процесу у професійно-технічних навчальних закладах.: наказ Міністерства освіти і науки України 30.05.06 № 419 . Офіційний вісник України, 2006. № 25. С. 92-107.

ЗАСТОСУВАННЯ ІННОВАЦІЙНИХ ПІДХОДІВ ПРИ ВИКЛАДАННІ ТУРИСТИЧНИХ ДИСЦИПЛІН

Лисюк Т.В., кандидат педагогічних наук, доцент кафедри туризму та готельного господарства, Волинський національний університет імені Лесі Українки, Україна

Інноваційні процеси, які охопили сучасне суспільство, поступово впроваджуються й у вищих навчальних закладах. Беззаперечним є той факт, що динамізм глобальних змін у світі, перетворення у суспільстві потребують певних змін у системі освіти, принципах і методах її організації, розробки інноваційних технологій навчання, зокрема у викладанні туристичних дисциплін вищих навчальних закладів, що зумовлює актуальність досліджень цього питання. Сучасні технології висувають нові вимоги до якості підготовки фахівців туристичної сфери. Професіоналізм студентів-туризмознавців суттєво залежить від знань, одержаних при вивченні туристичних дисциплін. Інтегрування інноваційних технологій при викладанні туристичних дисциплін є ефективним процесом підвищення рівня знань студентів.

Фахівцю сфери туризму необхідно професійно оцінювати конкретну ситуацію у межах міжнародного туристичного ринку; прогнозувати ситуації щодо розвитку подій на світовому туристичному ринку; аналізувати сучасний стан ринку туристичних товарів і послуг, перспективи його розвитку та значення туризму як джерела валютних надходжень у світову та національну економіку, розширення міжнародних контактів та забезпечення зайнятості населення.

За таких умов необхідність застосування сучасних методів у навчанні вищих навчальних закладів видається вельми актуальним.

Тенденції розвитку світової спільноти, в яку все в більшому ступені інтегрується українська освіта, характеризуються наступними ознаками:

- прискорення темпів розвитку суспільства, розширення можливостей політичного і соціального вибору, що викликає необхідність підвищення рівня готовності громадян до такого вибору;

- поява та ріст глобальних проблем, які можуть бути вирішені лише за результатом співпраці в рамках міжнародного співтовариства, що потребує формування сучасного мислення у молодого покоління.

Усвідомлюючи необхідність подолання редуції навчального процесу одним зі шляхів є втілення у навчальний процес інноваційних педагогічних технологій. Результатом чого є покращення засвоєння майбутніми студентами навчального матеріалу, зменшення часу на вирішення стандартних завдань та полегшення розв'язання нестандартних, стимулювання творчого потенціалу студентів, зумовленість їх позитивного ставлення до навчальних дисциплін, підвищення рівня їх інформаційної культури та створення умов для повноцінного розкриття їх як особистостей. Серед різноманіття існуючих технологій необхідно виділити ті, які спрямовані на зміну форми подачі навчального матеріалу, підвищення наочності, розвиток творчого потенціалу студента.

Розробка та впровадження сучасних освітніх технологій потребує нових підходів до управління, залучення до традиційної системи навчання і виховання принципово нових елементів, оскільки цей процес не зводиться лише до збільшення суми знань та розвитку професійної спрямованості майбутніх фахівців, а передбачає досягнення нової якості організації навчально-виховного процесу, урахування сучасних підходів до організації суб'єктів діяльності в процесі професійної підготовки [1].

Аналізуючи сучасні новітні напрямки підвищення рівня професійної підготовки фахівців туристичного спрямування, ми, у процесі вивчення туристичних дисциплін обумовили використання різноманітних освітніх концепцій, що й дало нам змогу переглянути і оновити існуючу систему навчання, доповнити її новим нетрадиційним змістом та залучати нові підходи у вивченні навчального матеріалу.

Одним із шляхів модернізації освітньої системи України постає впровадження у навчальний процес ВНЗ інноваційних педагогічних технологій і методів. Сучасна психолого-педагогічна наука та практика використовують термін «інноваційна діяльність», який означає оновлення технології навчання та перебудову особистісних установок викладача [3].

Базуючись на інноваційних технологіях інтерактивних організаційних форм навчання та навчально-пізнавальної діяльності студентів, викладання у вищій школі інтенсифікується, здійснюється процес його оптимізації із урахуванням процесів глобалізації світової економіки та соціально-економічних змін в Україні.

Під час проведення занять з дисциплін туристичного спрямування сучасні методи навчання посилюють фундаментальну підготовку та орієнтацію на практичну складову, що дає змогу студентам виділити в аналізованій дисципліні базисну інваріантну частину її змісту. Головною функцією викладача є створення умов для того, щоб навчальний процес став творчістю особистості, яка б сама здійснювала своє навчання. Навчання набуло характеру безперервного процесу, під час якого кожен студент пройшов успішну адаптацію до сучасних тенденцій розвитку світового та європейського туризму та максимально наблизився до норм інших європейських країн.

Щодо інноваційних тенденцій необхідно відмітити педагогічні технології на основі особистісної орієнтації педагогічного процесу, які повинні переважати у сучасній освіті. За таких умов найважливішою складовою навчального процесу є особистісно орієнтована взаємодія викладача і студента.

У процесі викладання туристичних дисциплін ми дослідили, що першочергове значення для успішного досягнення конкретних результатів у засвоєнні знань, умінь і навичок мають такі аспекти: вільне володіння дисципліною викладача; послідовність та зрозумілість повідомлень; якість одержаних знань студентом. Саме бездоганне знання дисципліни

викладачем може спонукати у студентів інтерес до знань, повагу до викладача та його вимог.

Інноваційні методи включають такі аспекти:

- нові ролі педагога у виконанні сучасних завдань в освіті;
- індивідуальний підхід як основа особистісно зорієнтованого навчання;
- кооперативне навчання;
- розвиток критичного мислення [2].

Застосовуючи такі ефективні інноваційні методики, серед яких найбільш витребуваними на сьогоднішньому ринку освітніх послуг є (передусім інноваційні та інтерактивні) методи професійного навчання, як: аудіовізуальний, проблемний (проблемно-пошуковий), ситуативний (кейс-метод), робота в малих групах, дебати, дискусія із запрошенням фахівців, моделювання, метод проектів, аналіз помилок (колізій, казусів), коментування та оцінка (або самооцінка) дій учасників, тренінги, використання можливостей Інтернет, робота з електронними базами даних, застосування теле-, відео-, аудіо-, фото- та інших матеріалів у навчальному процесі під час вивчення туристичних дисциплін підсилюють пізнавальну активність студентів, що дозволяє досягнути максимальної економії часу для засвоєння навчального матеріалу у значних обсягах, стимуляції творчості, уяви, навичок узагальнення та конкретизації наукових фактів. Впроваджуючи кожен новий метод у викладання курсів ми, визначаємо мінімальні витрати навчального часу та економією зусиль студентів і викладачів.

Список літератури

1. Беззуб І. Поширення інформаційно-комунікаційних технологій в освіті протягом життя / Наукові праці Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського. 2017. Вип. 48. С. 707-726.
2. Берестова А. Інноваційні технології та методи навчання у професійній освіті [Електронний ресурс]. – Режим доступу:

<http://nadoest.com/innovacijni-tehnologiyi-ta-metodi-navchannya-u-profesijnij-osv>

3. Доценко І. О. Актуальні проблеми упровадження інформаційно-комунікаційних технологій у вищій освіті. / Гірничий вісник. 2017. Вип. 102. С. 117-120.

**МЕХАНІЗМ ПАРТНЕРСТВА ЗАКЛАДІВ ОСВІТИ,
РОБОТОДАВЦІВ І КЛЮЧОВИХ СТЕЙКГОЛДЕРІВ ПРИ
ПІДГОТОВЦІ ФАХІВЦІВ СФЕРИ ПОСЛУГ І НАРОДНИХ
РЕМЕСЕЛ**

Літовченко С.О., старший майстер ДНЗ «Центр легкої промисловості та побутового обслуговування населення м. Житомира»;

Антипчук Н.В., майстер виробничого навчання I категорії ДНЗ «Центр легкої промисловості та побутового обслуговування населення м. Житомира»;

Хмілевський О.В., інженер комп'ютерних технологій ДНЗ «Центр легкої промисловості та побутового обслуговування населення м. Житомира»

Основним завданням адміністрації Центру й усього педагогічного колективу є побудова такого освітнього процесу, який зміцнював би інтерес здобувача освіти до пізнання, відкриття нового й водночас сприяв би формуванню особистості широкого світогляду, високої культури.

Демократичні перетворення, соціальні зрушення серйозно вплинули на традиційну систему освіти.

Наша мета – спрямування навчально-виробничої роботи Центру на забезпечення освіти високого рівня; формування активної, реально й творчо мислячої, відкритої для спілкування, самокритичної особистості. Реалізація цієї мети передбачає діяльнісний підхід до навчання та виховання, впровадження нової етики управління – партнерсько-рівноправного стилю взаємин, відмови від декларативного спілкування й дріб'язкової опіки.

Керівництво та педагогічний колектив ДНЗ «Центр ЛППОН м. Житомира» усвідомлюють, що найважливішим чинником підвищення якості професійного навчання, адаптації молодих робітників до нових

економічних умов, закріплення їх на робочих місцях в нинішніх умовах ринку праці є соціальне партнерство.

Адміністрація Центру розробила напрями спільної діяльності з соціальними партнерами. Це сприяє:

- підвищенню якості робочої сили; коригуванню обсягів і напрямів підготовки робітників;
- систематичній підтримці розвитку системи профорієнтації;
- сприянню впровадження механізмів стимулювання роботодавців

Спільні дії Центру та підприємств забезпечили:

- прогнозування потреби підприємств у робочих кадрах;
- підготовку пропозицій щодо обсягів і напрямів підготовки;
- залучення кваліфікованих працівників підприємств до участі в освітньому процесі;
- надання підприємствами робочих місць для проходження виробничої практики здобувачами освіти;
- участі представників підприємств у підсумковій атестації випускників Центру;
- надання підприємствами можливостей педпрацівникам ознайомлюватися з новими технологіями, сучасним обладнанням і технікою, проходження стажування;
- працевлаштування випускників Центру, забезпечення їх адаптації та закріплення на робочих місцях;
- фінансову підтримку розвитку Центру;
- оцінку якості професійної підготовки робітничих кадрів.

З метою успішного функціонування на ринку праці ДНЗ «Центр ЛПШОН м. Житомира» прагне співпрацювати за різними напрямами з підприємствами різних форм та типів власності, органами державної влади, управлінням освіти і науки Житомирської облдержадміністрації, вищими навчальними закладами, громадськими організаціями.

Соціальними партнерами Центру є:

- Міністерство освіти і науки України, Управління освіти і науки Житомирської облдержадміністрації;

- органи місцевого самоврядування;

- підприємства ТОВ «Екомаркет», СП ТОВ «Ріф-1», ТОВ «Фоззі-Фуд», ТОВ «Пакко холдинг», ТОВ «Український форменний одяг», КУВП «Експрес»; «Престиж-мода»: «УТОГ»; «ГУСМО», ТОВ «Галерея льону», ТОВ «ЕКО», перукарнями м. Житомира: «Кокетка», «Ромашка», «Плаза», «Афродіта», «Орхідея»; перукарнями районів: «Красуня» (м. Овруч), «Лілія» (м. Новоград-Волинський), «Візаж» (сmt. Іршанськ), «Шарм» (сmt. Радомишль) та інші.

- обласний центр зайнятості населення;

- загальноосвітні заклади освіти;

- громадські організації: профспілкова організація, батьківський комітет;

- органи самоврядування: рада лідерів.

Форми співпраці різноманітні. ДНЗ «Центр ЛППОН м. Житомира» є відкритою соціально-технічною системою, на вхід якої поступають споживачі освітніх послуг (випускники загальноосвітніх закладів освіти, незайняте населення), фінансові, матеріальні, енергетичні та інші ресурси. Виходом системи є: якісні освітні послуги, позитивний імідж Центру, стабільність на ринку освітніх послуг, соціальна відповідальність.

Центр співпрацює з роботодавцями за формами:

- забезпечення здобувачів освіти Центру під час проходження виробничого навчання і виробничої практики платними робочими місцями, які відповідають вимогам навчальних планів і програм;

- надання робочих місць для працевлаштування випускників Центру;

- спільне оновлення змісту професійної підготовки здобувачів освіти закладу освіти шляхом розробки та погодження програм виробничого навчання і виробничої практики відповідно до вимог сучасного виробництва;

- стажування педагогів Центру на підприємствах з метою підвищення їхньої професійної компетентності;

- спільне формування замовлень на підготовку робітничих кадрів;

- проведення семінарів-практикумів представниками підприємств – соціальних партнерів з метою ознайомлення педагогів Центру з новітніми виробничими технологіями, обладнанням і прогресивними методами праці;

- участь провідних фахівців підприємств у роботі методичних комісій закладу освіти;

- участь представників підприємств в оцінюванні якості професійної підготовки здобувачів освіти Центру при проведенні кваліфікаційної та державної кваліфікаційної атестації;

- залучення передовиків і новаторів виробництва до участі у виховних заходах Центру.

Заклад освіти здійснює підготовку робітничих кадрів за професіями:

- кравець;
- кравець, закрійник;
- кравець, модистка головних уборів;
- кравець, вишивальник;
- перукар, манікюрник;
- перукар, візажист;
- в'язальник трикотажних виробів та полотна; кравець;
- складальник верхнього взуття; складальник взуття;
- продавець непродовольчих товарів; продавець продовольчих товарів; адміністратор.

Важливу роль у становленні закладу, удосконаленні та оновленні його навчально-матеріальної бази відіграють підприємства-замовники робітничих кадрів, які мають потребу в робітниках і при цьому беруть активну участь у підготовці висококваліфікованих спеціалістів (ТОВ

«Екомаркет», СП ТОВ «Ріф-1», ТОВ «Фоззі-Фуд», ТОВ «Пакко холдинг», ТОВ «Український форменний одяг»).

У межах угод про підготовку кваліфікованих робітників, надання робочих місць для проходження здобувачами освіти Центру виробничого навчання та виробничої практики між керівництвами підприємств-замовників та ДНЗ «Центр ЛППОН м. Житомира» здобувачі освіти проходять оплачувану виробничу практику, де не лише закріплюють професійні уміння, удосконалюють навички, опановують сучасне обладнання, а й по-справжньому набувають моральних якостей у колективі робітників.

Завдяки тісній співпраці з підприємствами у Центрі здійснюється наполеглива послідовна робота щодо оновлення навчально-матеріальної бази, створення сприятливих умов для якісної підготовки кваліфікованих робітників.

Як результат, випускники закладу освіти успішно працюють у різних галузях сфери послуг. Окремі – відкрили свою справу та надають робочі місця для проходження здобувачами освіти Центру виробничого навчання та виробничої практики.

Колектив Центру плідно співпрацює з підприємствами, установами, організаціями, керівники яких розуміють, що інвестиції, вкладені в людські ресурси, не дають прибутку сьогодні, але вони є істотним внеском у стабільність і прибутковість підприємства на ринку праці в майбутньому.

На основі вище викладеного можна зробити висновок, що для забезпечення конкурентоспроможності робітничих кадрів важливо забезпечити: з одного боку комплексну модернізацію системи професійної освіти, а з іншого підвищення в суспільстві престижності робітничих професій і зміну ставлення особистості до оволодіння ними.

СУЧАСНІ СВІТОВІ ТА ЄВРОПЕЙСЬКІ ТРЕНДИ В СИСТЕМІ ТЕХНІЧНОЇ І ПРОФЕСІЙНОЇ ОСВІТИ ТА ТРЕНІНГУ (TVET) В ЕПОХУ INDUSTRY 4.0

*Мандрагеля В.А., доктор філософських наук, професор, професор
кафедри методики професійної освіти та соціально-гуманітарних
дисциплін БІНПО, (м. Біла Церква Київської обл.)*

З прийняттям Закону України «Про освіту» від 5 вересня 2017 р. відбулося уточнення деяких термінів. Зокрема, у статті 10 серед складників освіти зазначена професійна (професійно-технічна освіта) [1]. У законодавстві ООН та ЄС існує дещо інше поняття – «технічна і професійна освіта та тренінг» (Technical and Vocational Education and Training – TVET), яке було офіційно прийняте на другому Міжнародному конгресі з технічної та професійної освіти, що відбувся в Республіці Корея 1999 р. Іноді в офіційних документах цих організацій використовується більш скорочена аббревіатура – Vocational Education and Training – VET.

У 1989 р. ООН прийняла Конвенцію про технічну та професійну освіту, визнаючи, що її розвиток має сприяти збереженню миру та порозуміння між країнами. У 1992 р. У світі була започаткована мережа UNEVOC (придумане слово, що поєднує «**UNESCO**» та «**VOC**ational education»). На Генеральній конференції ЮНЕСКО у 1999 р. ухвалено резолюцію про створення міжнародного центру з TVET, з центром у Бонні (Німеччина), церемонія відкриття якого відбулася у квітні 2002 р.

В межах ЄС з 1975 р. існує Європейський центр з розвитку професійної освіти (European Centre for the Development of Vocational Training – Cedefop). Аббревіатуру Cedefop взято від французької назви «Centre Européen pour le Développement de la Formation Professionnelle». Це агентство ЄС, штаб-квартира якої знаходиться у місті Салоніки (Греція), підтримує розвиток європейської професійної освіти.

Зазначені міжнародні організації здійснюють системну діяльність в удосконаленні змісту, форм та методів TVET з урахуванням нових вимог Industry 4.0. Вони аналізують трансформацію ринків праці, визначають нові тренди й перспективи розвитку професійної освіти та тренінгу тощо. У жовтні 2021 р. ЮНЕСКО прийняла чергову стратегію розвитку TVET на період 2022-2029 рр. [2]. У попередній стратегії (2016-2021 рр.) визначилося три пріоритетні сфери: сприяння зайнятості молоді та підприємництву, просування рівності та гендерної рівності та сприяння переходу до зеленої економіки та сталого суспільства. У діючій стратегії зазначені дві довгострокові тенденції: цифровізація та перехід до сталого розвитку, які стали ще більш помітними через пандемію COVID-19.

Велике занепокоєння викликає зайнятість серед молоді. Зокрема, у 2019 р. 31% молодих жінок і 14% молодих чоловіків у всьому світі не були працевлаштовані, не навчалися чи не проходили навчання. Дуже багато з них потрапили в пастку вразливої зайнятості на низькокваліфікованих роботах або погоджувалися на роботу, для якої вони мали надмірну кваліфікацію та недостатню оплату. Внаслідок цього 12% зайнятої молоді жили в умовах крайньої бідності (нижче 1,90 дол. США на день), що вдвічі більше, ніж серед дорослих [3].

Відповідно до прогнозів (до початку широкомасштабного вторгнення РФ в Україну) глобальне економічне відновлення очікувалося в межах 6% у 2021 та 4,9% у 2022 р. Значні сподівання покладалися на прискорення технологічних змін: оцифровка, автоматизація, поява п'ятого покоління технології мобільного зв'язку (5G) і швидкий прогрес у сфері штучного інтелекту. У стратегії також відмічається такий феномен як динамічне зростання неформальної зайнятості. Вона залишається поширеною, становлячи 61% загальної зайнятості (включаючи сільське господарство) у світі, 68% в АТР та в арабських державах і до 86% в Африці на південь від Сахари [4].

На TVET значний вплив матимуть демографічні тенденції. На глобальному рівні перехід від високої народжуваності та смертності до низької триває, а зростання населення значно сповільнилося до 0,98% на рік у 2020–25 рр. Також зазначається, що світ не йде по шляху пом'якшення зміни клімату, зупинки втрати біорізноманіття, відновлення екосистем або зменшення забруднення.

На систему VET в країнах ЄС потужно вплинули Рекомендації Ради ЄС від 24 листопада 2020 р. [5]. Вони спираються на повідомленнях Європейської комісії щодо європейської зеленої угоди (2019 р.), сильної соціальної Європи щодо справедливих транзитів (2020 р.), нової індустріальної стратегії для Європи (2020 р.), стратегії МСП для сталої та цифрової Європи (2020 р.), стратегії гендерної рівності (2020 р.), бюджетного плану відновлення Європи (2020 р.) тощо.

Спираючись на пріоритети розширеного європейського співробітництва у сфері професійно-технічної освіти та навчання (Копенгагенський процес), прийняті як резолюція Ради ЄС від 19 грудня 2002 р., вони заклали основу глобального бачення модернізації професійної освіти та навчання. Слід зауважити, що Рекомендації Ради ЄС від 15 березня 2018 р. щодо Європейських рамок якісного та ефективного учнівства European Framework for Quality and Effective Apprenticeships визначили 14 ключових критеріїв, які держави-члени та зацікавлені сторони повинні використовувати для розвитку якісного та ефективного учнівства, забезпечуючи як розвиток професійних навичок, так і особистий розвиток підмайстри. У 2020 р. відбулося їх уточнення та конкретизація. Були визначені наступні цілі та пріоритети:

- професійно-технічна освіта та тренінг швидко адаптуються до змін ринку праці;
- гнучкість і можливості прогресу є основою професійної освіти та тренінгу;

- професійно-технічна освіта та тренінг є рушійною силою для інновацій та зростання та готують до цифрових і зелених переходів і професій, які користуються високим попитом;
- професійна освіта та тренінг є привабливим вибором, який базується на сучасному та цифровому забезпеченні навчання / навичок;
- професійна освіта та тренінг сприяють рівності можливостей;
- професійна освіта та підготовка мають бути підкріплені культурою забезпечення якості.

Цілеспрямовану діяльність щодо підвищення якості TVET проводить Cedefop. Тільки у 2022 р. вони випустили понад 20 аналітичних записок, доповідей, порівняльних і статистичних матеріалів. Одним з таких прикладів є праця 2022 р. «Майбутнє професійної освіти та тренінгу. Том 1. Зміна контенту та профілю VET: епістемологічні виклики та можливості» [6]. Дослідження спрямоване на виявлення та опис змін у тому, як знання, навички та компетенції диференціюються в навчальних програмах, а також як навчання організовано на різних навчальних майданчиках: у класах, майстернях чи лабораторіях, а також на робочих місцях. Ключовим питанням проекту було: як змінився баланс між професійними навичками, загальними предметами та трансверсальними навичками з часом.

Загалом, у нормативних, регламентуючих та довідкових документах щодо кваліфікацій та програм TVET все більше спостерігається тенденція до того, що трансверсальні навички стають все більш помітними. Однак вони виражаються в різноманітних формах і, наприклад, або включаються до загальної освіти чи професійно-технічних досліджень, або опосередковано охоплюються, напр. через підходи/методи навчання. Незважаючи на цю загальну тенденцію, існує багато систем, де трансверсальні навички не позначаються спеціально, і важко визначити їхній масштаб. Однак, можна стверджувати, що акцент

на трансверсальні навички може бути як ознакою професійної або загальнонаукової сфери, залежно від типу навичок

Список літератури

1. Закон України «Про освіту» від 5 вересня 2017 р. № 2145-VIII. – [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19#Text>
2. UNESCO Strategy for TVET (2022-2029) URL.: https://en.unesco.org/sites/default/files/unesco-strategy-for-tvet_2022-2029-discussion-document-en.pdf
3. ILO Monitor: COVID-19 and the world of work. Seventh edition. 21 January 2021. URL.: https://www.ilo.org/wcmsp5/groups/public/---dgreports/---dcomm/documents/briefingnote/wcms_767028.pdf
4. ILO. 2018. Women and Men in the Informal Economy: A Statistical Picture. URL.: https://www.ilo.org/wcmsp5/groups/public/---dgreports/---dcomm/documents/publication/wcms_626831.pdf
5. COUNCIL RECOMMENDATION of 24 November 2020 on vocational education and training (VET) for sustainable competitiveness, social fairness and resilience (2020/C 417/01). URL.: [https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX:32020H1202\(01\)](https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX:32020H1202(01))
6. The future of vocational education and training in Europe Volume 1 The changing content and profile of VET: epistemological challenges and opportunities. Luxembourg: Publications Office of the European Union, 2022. 134 pp.

**ВПРОВАДЖЕННЯ ІННОВАЦІЙНИХ ВИРОБНИЧИХ ТЕХНОЛОГІЙ
ПРИ ПІДГОТОВЦІ КВАЛІФІКОВАНИХ РОБІТНИКІВ З ПРОФЕСІЇ
„КРАВЕЦЬ. ЗАКРІЙНИК” У КОНТЕКСТІ СПІВПРАЦІ
ПОЛТАВСЬКОГО ПРОФЕСІЙНОГО ЛІЦЕЮ СФЕРИ ПОСЛУГ З
ТОВ „ВОРСКЛА-МОДА”**

Мартінова О.В., *викладач професійно-теоретичної підготовки
Полтавського професійного ліцею сфери послуг (м. Полтава)*

Однією з умов економічного зростання країни є підготовка виробничого персоналу з високим рівнем професійної компетентності. Сучасна система професійної (професійно-технічної) освіти потребує випереджувального підходу, постійного оновлення змісту освіти відповідно до соціально-економічних умов розвитку виробництва. Ефективність цих змін залежить від своєчасного вивчення попиту на нові компетентності кваліфікованих робітників на ринку праці, інноваційного організаційно-методичного забезпечення професійної підготовки фахівців, ефективної взаємодії виробництва та закладів освіти.

Професійна освіта ХХІ століття у ЗП(ПТ)О – це, насамперед, інноваційні освітні технології, що базуються на співпраці з підприємствами-замовниками кадрів на основі соціального партнерства, де обидві сторони є рівноправними партнерами, що спільно розробляють і координують освітній процес, здійснюють контроль за його результатами.

Ситуація на ринку праці України сьогодні диктується роботодавцем, який справедливо вимагає, щоб заклади професійної (професійно-технічної) освіти давали учням такий рівень знань та умінь, який відповідав би сучасним вимогам. Зі свого боку, ЗП(ПТ)О також ставлять перед роботодавцями питання про те, що підготовка кваліфікованого робітника – проблема спільна і потребує комплексного вирішення. Сьогодні без підтримки й тісного зв'язку з виробництвом ЗП(ПТ)О не в змозі забезпечити підготовку сучасного, обізнаного з новітніми

технологіями, фахівця. І тому виробництво повинно сприяти розвитку, оновленню матеріальної бази закладів, надавати робочі місця для проходження виробничого навчання та виробничої практики учнями і спільно вирішувати інші аспекти зазначеної проблеми.

Більше 30 років Полтавський професійний ліцей сфери послуг готує кваліфікованих робітників для підприємств легкої промисловості та сфери послуг міста та регіону. За багаторічну діяльність навчальний заклад мав різні назви, але неодмінною лишилася вимога – забезпечення промислових підприємств легкої промисловості, закладів сфери послуг висококваліфікованими, конкурентоспроможними робітниками.

Конкуренція на сучасному ринку праці вимагає від майбутнього фахівця швейної справи не лише глибоких теоретичних знань, практичних вмінь та навичок, а й швидкої модернізації, креативності, постійного оновлення власного досвіду у виробничій сфері. Саме тому необхідно постійно опановувати нові технології, розвивати власне мислення, удосконалювати вміння та навички, щоб заохочувати до активної виробничої діяльності учнів - не як виконавців поставлених завдань, а як творчих особистостей, здатних до активного пошуку й втілення інноваційних технологій виробництва.

З 2017-2018 навчального року в ліцеї ведеться підготовка кваліфікованих робітників за професією „Кравець. Закрійник” на основі нових Державних стандартів професійно-технічної освіти ДСПТО 7435.С.14.10 – 2016. В основі цих стандартів лежить модульно-компетентнісний підхід. Така побудова стандарту передбачає розробку змісту навчальних програм безпосередньо в навчальному закладі та за участі роботодавців. Крім того, педагогічний колектив ліцею чітко усвідомлює, що найважливішим чинником підвищення якості професійного навчання, адаптації кваліфікованих робітників до нових економічних умов, закріплення їх на робочих місцях є соціальне партнерство.

Саме тому у ППЛСП соціальне партнерство представлене як система соціально-педагогічної взаємодії адміністрації, викладачів, майстрів виробничого навчання, здобувачів освіти із представниками підприємств, що займаються виготовленням одягу, головним з яких протягом багатьох років залишається ТОВ „ВОРСКЛА-МОДА” – високоефективне швейне виробництво з сучасними технологіями, новітнім обладнанням, що спеціалізується на розробці та виробництві сучасного високоякісного одягу для жінок. Підприємство співпрацює із замовниками з Європи, тому технологія виробництва і якість продукції відповідає вимогам європейських стандартів. Співпраця з підприємством ТОВ „ВОРСКЛА-МОДА” – окрема сторінка в житті Ліцею, яка давно вийшла за рамки суто формального рівня, бо сьогодні вона забезпечує не лише оновлення кадрового складу фірми, а й провокує двобічний процес розвитку й удосконалення.

Не секрет, що ефективність соціального партнерства залежить від особистісного потенціалу і рівня професіоналізму викладачів, майстрів виробничого навчання, їхнього уміння організувати цілеспрямовану спільну роботу з учнями, професійно-практичну діяльність у всіх її формах і видах.

Зокрема, на базі ТОВ „ВОРСКЛА-МОДА” за участю педагогів ліцею був апробований, а потім і реалізований у навчальному процесі базовий курс навчання швачок за програмою компанії „Вайс Консалтинг” (Німеччина) для швейних підприємств фірми Betti Barklay в Україні. Цей курс забезпечує більш швидке оволодіння професійними навичками та прийомами виконання машинних робіт при виготовленні окремих деталей одягу, формує в учнів свідоме ставлення до виконання норм виробітку та дотримання технічних умов на обробку швейних виробів.

Завдяки підприємству виробничі майстерні ліцею оснащені сучасним швейним обладнанням провідних світових фірм.

Педагоги під час стажування на виробництві знайомляться з діяльністю підприємства, де впроваджено комплекс автоматичного програмного забезпечення управління виробництвом, вивчають технологічний процес, експериментальну, конструкторську базу, комп'ютерну обробку процесу моделювання і розкладки лекал САПР, програмне забезпечення INVESTRONIKA, опановують автоматичні системи для проміру тканини „Weiss” та для розкрою „Invescut Quartz” і „Lestra”. Сучасні технології обробки швейних виробів за рекомендаціями іноземних фірм Німеччини, Франції, Італії істотно полегшують роботу зі створення, підготовки та пошиття моделей, а також забезпечують їх високу якість.

За період підготовки плануючої документації до нового навчального року педагогічними працівниками професійно-теоретичної та професійно-практичної підготовки було створено авторські програми предметів. У них навчальні модулі, сформовані з окремих предметних модулів, повною мірою враховано асортимент та особливості виготовлення виробів на ТОВ „ВОРСКЛА-МОДА”.

Сучасний робітник повинен вміти застосовувати на практиці нові матеріали, знати їх властивості та технічні характеристики, володіти новими інструментами та обладнанням, мати практичний досвід виконання робіт за інноваційними виробничими технологіями, тому на уроках виробничого навчання деталізуються отримані під час теоретичного навчання знання про роботу обладнання, механізмів, властивості матеріалів, методи обробки окремих вузлів і виробів у цілому. Це забезпечує цілеспрямоване вивчення навчальних дисциплін, що являють собою фундамент успішного оволодіння професією.

Важливу роль у підготовці кваліфікованого робітника має виробнича практика, яка проходить на базі підприємства і є продовженням та розвитком теми соціального партнерства, оскільки учні не тільки набувають знань та практичних навичок, а й вчаться працювати в

колективі, нести відповідальність, планувати своє подальше професійне життя. У цей період відбувається формування елементів професійної дисципліни, творчості й культури праці, основ професійної компетенції. Наші учні вчаться приймати самостійні рішення в реальних умовах, усвідомлюючи необхідність систематичного оновлення знань і творчого їх використання на практиці.

Системне впровадження сучасних виробничих та педагогічних технологій в організацію та проведення професійного навчання сприяє позитивним зрушенням у роботі Полтавського професійного ліцею сфери послуг, дозволяє підвищити мотивацію учнів до навчання та будувати стабільні міцні партнерські стосунки з підприємствами-замовниками робітничих кадрів. Зміцнення партнерських відносин надає додаткові можливості обом взаємодіючим сторонам, а саме:

- з'являється доступ усіх учасників освітнього процесу до інноваційних виробничих технологій та сучасного виробничого обладнання;
- укладення договорів соціального партнерства між ППЛСП і підприємствами-замовниками кадрів;
- забезпечення учнів ліцею робочими місцями під час проходження виробничого навчання і виробничої практики, які відповідають вимогам кваліфікаційних характеристик;
- проходження учнями виробничої практики на оплачуваних робочих місцях; збільшення фінансових надходжень від виробничої практики;
- оновлення змісту професійно-практичної підготовки учнів шляхом модернізації навчальних майстерень, наближення їх до умов виробництва;
- запровадження дуальної форми навчання;
- покращення якості професійної підготовки випускників;
- участь фахівців підприємства в освітньому процесі ліцею;

- проведення семінарів-практикумів представниками підприємств-замовників кадрів з метою ознайомлення педагогів ліцею з новими технологіями і прогресивними методами праці;

- впровадження в освітній процес передового виробничого досвіду.

Педагогічний колектив ліцею працює на випередження і швидку адаптацію випускників у виробничу сферу, а система соціального партнерства дає можливість здійснювати підготовку висококваліфікованого, конкурентоспроможного на ринку праці робітника.

РЕКРЕАЦІЙНО-ТУРИСТИЧНИЙ ПОТЕНЦІАЛ ПІВДНЯ УКРАЇНИ

Маслова О.В., к.ф.-м.н., доцентка кафедри «Технологій навчання, охорони праці та дизайну» БІНПО (м. Біла Церква, Київська обл.)

В наш час перед людством гостро стає питання збереження природних зон та їх біологічного розмаїття. Зазвичай політика держави будується на створенні природоохоронних територіях та штучному підтримуванні чисельності основних видів фауни та флори, які мають економічну та екологічну доцільність.

Потенційний антропогенний вплив на охороні території важко оцінити, оскільки основною умовою для створення такого впливу є аварійна ситуація, що призводить до різкого зростання концентрації небезпечних речовин, вплив котрих може сягати більш значної відстані, ніж це було при роботі в штатному режимі. Існує декілька методик оцінки забруднення при значних об'ємах викиду. Їх функція – приблизна оцінка кількості забруднення, у випадку надзвичайних ситуацій, для швидкого попередження населення про небезпеку. Більш точним значенням критеріїв оцінювання забруднення безпосередньо території, яка була підвернута шкідливого впливу, може бути досягнуто хімічним чи біологічним аналізом.

Однією із задач держав є збереження здоров'я людей, економне використання природних ресурсів та їх відтворення з урахуванням перспектив розвідки економіки та виробництв, тобто використання раціонального природокористування. Сучасний підхід к раціональному природокористування полягає у вивченні обліку, оцінки й прогнозу розвитку, щоб мати змогу підтримувати продуктивність у відтворенні природних ресурсів.

Вдалим рішенням є створення та охорона територій заповідної зони, але неможливо відокремити діяльність людини та вплив виробництва на навколишнє середовище, особливо у разі аварій та катастроф. Для

попередження небезпечної ситуації моделюють умови та вивчають шляхи подолання. Моніторинг стану природоохоронних територій здійснюється різними технічними засобами, які автоматизують збір даних та їх обробку. Ці дані можуть бути такими як: значення концентрацій шкідливих речовин, чисельність окремих видів чи їх міграцію.

Заповідник «Асканія-Нова» імені Ф.Е. Фальц-Фейна має статус біосферного НААН площею 33307,6 га знаходиться у Чаплинському районі Херсонської обл.

У 1883 р. засновником захисту первозданної природи причорноморського степу був барон Ф.Е. Фальц-Фейна, який мав мету – збереження місцевої фауни у маєтку Асканія-Нова. Для цього було виділено 8 десятин цілинного степу, що було першою спробою захисту цих земель. Згодом у 1888 році з сільськогосподарського використання було вилучено ще 1000 десятин цілини неподалік урочища Кролі та Чумацьким шляхом, який знаходився, також, неподалік острівка незайманих земель. Остаточню територію «захисного степу» Ф.Е. Фальц-Фейном обрано з ландшафтних позицій та виділено у 1898 р. Ця ділянка цілинного степу – ділянка «Стара», площею 520 га – зберігся донині у складі природного ядра.

Рисунок 1 – Карта ділянок дослід біосферні заповідники:

1 – біосферний заповідник «Асканія-Нова»;

2 – біосферний заповідник «Чорноморський»

Відповідно до зонування за призначенням територій природне ядро (заповідна зона) займає 11054,0 га, буферна частина займає 6895,6 га, зона з антропогенними ландшафтами приблизно 15358 га. На постійній основі в складі заповідника перебуває дендрологічний парк (196,6 га) цілинний степ і перелogi (11054,0 га), та зоопарк (61,6 га). Решта території – належать Інституту тваринництва степових районів «Асканія-Нова», фермерські господарства і населені пункти на яких дозволена господарська діяльність

За природно-географічним районуванням України (Екологічна енциклопедія, 2006) територія заповідника належати до Степової зони. За геоботанічним районуванням (Національний атлас України, 2008) вона належить до Євразійської степової області, Степової підобласті, Понтичної степової провінції, Дніпровсько-Азовського округу злакових і полиново-злакових степів та подових лук.

У сучасний період лабораторією біологічного моніторингу і заповідного степу здійснюється комплекс флористичних та геоботанічних досліджень з реінвентаризації флори природного ядра, зон буферної та антропогенних ландшафтів, аналізу надземної та підземної фітопродукції за спонтанних та алогенних сукцесій, структури та динаміки рослинності, моніторингу раритетної та ендемічної фракцій флори, проблем охорони та оптимізації стану фітопопуляцій, біоморфології та інше.

Із 33307,6 га території до земель заповідника належать 11298,8 га. Решту складають землі населених пунктів Асканія-Нова селищної ради (538,1 га), землі запасу (7834,2 га, у тому числі пасовища – 534,0 га, лісосмуги – 134,17 га, господарські шляхи – 100,3 га, водойми – 76,77 га, рілля – 753,83 га), землі, передані у власність, надані у постійне користування, оренду, під особисте селянське господарство тощо. Сінокоси у природному ядрі займають близько 700 га (площа щорічно

змінюється), у дендропарку та зоопарку – разом 48,8 га. Площа пасовища диких копитних у Великому Чапельському поді становить 2376,4 га, пасовищ худоби у зонах буферній та антропогенних ландшафтів – 725,9 га. Степи займають 9617,0 га або 87% площі природного ядра.

Рисунок 2. Рослини заповідника «Асканія-Нова» та Біосферний заповідник «Чорноморський»

Значна частина площі сучасного заповідника з 1927 році входить до складу щойно організованих Надморських заповідників. А назва «Чорноморський заповідник» існує з 1933. Підпорядкований Національній Академії наук України. Статус біосферного заповідника присвоєний в 1983 р., в 1985 р. отримано сертифікат ЮНЕСКО про включення до міжнародної мережі біосферних резерватів. Площа і структура заповідника неодноразово змінювалась протягом часу. В різний час до його складу входили урочища Буркути, острів Тендра в повному обсязі, острів Джарилгач.

Останнє розширення відбулося в 2009 р., тоді були приєднані острова Тендра 671 га однокілометрова акваторія Чорного моря 1204 га та акваторія Тендрівської затоки 18250,8 га, загалом на 20125,8 га збільшилась площа заповідника що тепер складає 109254,8 га.

Значна частка площі (94435,8 га) – це акваторія. В неї входять 2 затоки Чорного моря (Тендрівська і Ягорлицька), декілька смуг вздовж Тендрівської коси, та інші дрібні острови та ділянки суходолу. Значна частка акваторії належить до заповідної зони, 18620 га, буферною зоною служить Ягорлицький заказник.

Рисунок 3. Біосферний заповідник «Чорноморський»

Частка суходолу представлена шістьма материковими ділянками Волижин ліс – 203 га, Солоноозерна – 2293 га, Івано-Рибальчанська – 3104 га, Ягорлицький Кут – 5540 га, Потіївська – 1064 га, Потіївська Стрілка – 91 га загалом 14819 га, а також островами Бабин, Смалений, Орлів, Тендрівська коса, Єгипетські, Кінські, Довгий, Круглий що знаходяться в Тендрівській і Ягорлицькій затоках загальною площею 2524 га. Всі ці території входять до охороняються державою відповідно до закону про заповідні території. В деяких місцях навколо заповідника встановлені охоронні зони загальною площею 9278 га.

Територія заповідника в основному розташована в межах Голопристанського району Херсонської області і, частково, в Очаківському районі Миколаївської області.

За фізико-географічним районуванням (Екологічна енциклопедія, 2006), територія заповідника належить до Нижньодніпровської терасо-дельтової низовинної області Причорноморсько-Приазовського сухо степового краю.

За геоботанічним районуванням (Національний атлас України, 2008; Геоботанічне районування Української РСР, 1977), територія заповідника належить до Цюрупинсько-Скадовського округу смуги типчаково-ковилових степів Приазовсько-Чорноморської степової під провінції Причорноморської (Понтичної) провінції Євразійської степової області.

Для ландшафтної структури характерне поєднання заплачних терасових і давньо дельтових горбастих піщаних рівнин, терасових супіщана-лесових знижених рівнин із западинами і подами, приморських берегових галогенних рівнин. Початком формування ландшафтів Причорноморського сухого степу є середній пліоцен – час, коли ця територія стала на шлях континентального розвитку.

На території Солонозерної ділянки, вздовж Ягорлицької затоки і на островах вузькою смугою залягають сучасні піщано-черепашкові морські відклади.

Солончаки займають більшу частину близько 6628 га, тоді коли заростаючи піски 4798 га, болота, луки, степи та покриті лісом території займають відповідно 680 га, 789 га, 661 га 358 га.

Список літератури

1. Глобальні цілі сталого розвитку до 2030 року : ухвалено в 2015 році на Саміті під час ювілейної сесії Генеральної асамблеї ООН. URL : <http://www.un.org.ua/ua/tsilirozvytku-tysiacholittia/tsili-staloho-rozvytku>.

2. Стратегія ЄС з освіти для сталого розвитку. Прийнята на нараді високого рівня у Вільнюсі 17–18 березня 2005 року.

3. Стандарти і рекомендації щодо забезпечення якості в Європейському просторі вищої освіти (ESG). Київ : ТОВ «ЦС», 2015. 32 с.

ПІДГОТОВКА МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ СФЕРИ ПОСЛУГ: ЄВРОПЕЙСЬКІ ОРІЄНТИРИ, ДОСВІД ВПРОВАДЖЕННЯ

Масліч С. В., кандидат педагогічних наук, доцент кафедри методики професійної освіти та соціально-гуманітарних дисциплін Білоцерківського інституту неперервної професійної освіти (м. Біла Церква Київської обл.)

Як відомо, професійна освіта посідає вагоме місце у структурі ринку освітніх послуг. Водночас рівень економіки держави залежить від багатьох чинників, серед яких неабияку роль відіграє якість підготовки випускників закладів професійної (професійно-технічної) освіти (ЗП(ПТ)О). На сьогоднішній день потреба у кваліфікованих робітниках для ринку праці невинно зростає, що пояснюється багатьма обставинами, серед яких неостанню роль відіграють наслідки руйнації інфраструктури з боку російських агресорів.

Зважаючи на інтеграцію України до європейської спільноти, наразі в Україні впроваджується низка європейських проєктів, які передбачають проведення заходів, що сприятимуть підвищенню якості підготовки майбутніх робітничих кадрів. У межах зазначеного важливого значення набуває реалізація програми “EU4Skills: кращі навички для сучасної України” – спільної програми ЄС та його держав-членів Німеччини, Фінляндії, Польщі та Естонії для підтримки реформи професійно-технічної освіти в Україні. На сайті Міністерства освіти і науки України зауважено мету даної програми – підтримка реформи професійно-технічної освіти в Україні, й визначено основні компоненти даної програми (табл. 1).

Таблиця 1

Структура програми EU4Skills

Назва компонента	Зміст компонента
Компонент 1. Підвищення	• Посилення ролі та розбудова

<p>ефективності реформи професійно-технічної освіти</p>	<p>спроможності регіональних рад у роботі з закладами профосвіти.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Розробка концепції та плану дій щодо оптимізації мережі закладів профосвіти, оцінка системи фінансування сектору, дослідження потреб ринку праці. • Створення механізмів та умов, які розширяють можливості здобуття професії та професійної освіти.
<p>Компонент 2. Покращення якості, привабливості профосвіти та збільшення її відповідності потребам ринку праці</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Співпраця з Національним агентством кваліфікацій. • Розробка та запровадження нових сучасних стандартів та професій.
<p>Компонент 3. Модернізація інфраструктури та обладнання</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Оновлення обладнання у вибраних закладах семи пілотних областей: Львівської, Вінницької, Запорізької, Миколаївської, Полтавської, Рівненської та Чернівецької областей. • У кожній області кілька закладів претендують на можливість стати Центром професійної досконалості. Ці заклади запланували їх створення у період з 2021-2023 років. Рішення та перелік закладів, де створять Центри професійної досконалості будуть фіналізовані після докладного аналізу профільними експертами.

Джерело: [1]

Державний професійно-технічний заклад «Вінницьке вище професійне училище сфери послуг» є провідним закладом з підготовки

висококваліфікованих робітничих кадрів у вінницькому регіоні. Педагогічний колектив училища цілеспрямовано працює над розв'язанням основних завдань державної політики у галузі професійної освіти. За роки діяльності у Вінницькому вищому професійному училищі сфери послуг підготовлено більше 14 тисяч кваліфікованих робітників для підприємств і закладів сфери послуг міста та області. Здобувачі освіти й випускники закладу проявляють себе як ерудовані, творчі, компетентні фахівці, які володіють сучасними технологіями.

Протягом останнього десятиліття колектив Вінницького вищого професійного училища сфери є активним учасником низки європейських проєктів, серед яких проєкти “Baltic Network for prevention of Early School Leaving” (SEE-ME I – сучасні методології проблемно-орієнтованого навчання, SEE-ME II – сучасні методології інклюзивної освіти), IGMA-3 – проєкт, спрямований на скорочення відстані на ринку праці для молодих людей з ризиком безробіття та соціальної ізоляції.

На сьогоднішній день училище є активним учасником програми “EU4Skills: кращі навички для сучасної України”. Серед заходів, реалізованих у рамках програми у Вінницькому вищому професійному училищі сфери послуг», – тренінги «Організація, просування та методичний розвиток Центрів кар'єри», «Формування персонального профайлу фахівця», участь педагогів у розробці нових стандартів професійної освіти та навчальних програм з підготовки кваліфікованих робітників, підвищення кваліфікації за тренінговою програмою для педагогічних працівників ЗП(ПТ)О на тему «Покращення цифрових навичок викладачів та управлінського персоналу закладів профтехосвіти» тощо. Ключовим моментом реалізації програми є модернізація інфраструктури та обладнання згідно європейських стандартів. Так у ДПТНЗ «Вінницьке вище професійне училище сфери послуг» передбачається створення міжрегіонального навчального комплексу індустрії гостинності (рис. 1).

Рис. 1. Структура міжрегіонального навчального комплексу індустрії гостинності

Як бачимо, провідною ідеєю підготовки майбутніх кваліфікованих робітничих кадрів є орієнтація на європейські практики й європейські стандарти. Заразом державна політика України спрямована на популяризацію професійної освіти, що передбачає підвищення якості професійної підготовки й відповідність потребам ринку праці.

Список літератури

1. EU4Skills | Міністерство освіти і науки України. URL: <https://mon.gov.ua/ua/tag/eu4skills> (дата звернення: 15.09.2022).

2. Масліч С.В. Європейська якість освіти: інновації та досвід впровадження у Вінницькому вищому професійному училищі сфери послуг. *Науково-методичне забезпечення професійної освіти і навчання* : збірник матеріалів XIII звітної Всеукраїнської науково-практичної конференції (м. Київ, 18-28 березня 2019 р.) / Інститут професійно-технічної освіти НАПН України / за заг. ред. В. О. Радкевич. Київ : ПТОО НАПН України, 2019. С. 46–48.

РОЗВИТОК ТВОРЧИХ ЗДІБНОСТЕЙ ЗДОБУВАЧІВ ОСВІТИ ШЛЯХОМ ЗАЛУЧЕННЯ ЇХ ДО ПОЗАУРОЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Медяник О.М., викладач професійно-теоретичної підготовки
Полтавського професійного ліцею сфери послуг (м. Полтава).

У творчому процесі цінний не лише результат, але й сам процес пошуку, спроби, помилки – тобто все, що розвиває творчу думку майбутнього професіонала, привчає мислити і діяти сьогодні креативно та самостійно.

Профтехосвіта сьогодні – це освіта для людини. Її основа – розвиваюча, культуротворча домінанта, виховання відповідальної особистості, яка здатна до самоосвіти і саморозвитку, особистості, яка вміє критично мислити, опрацьовувати різноманітну інформацію, використовувати набуті знання і вміння для творчого розв'язання проблеми.

Кожен учень має певні здібності. Завдання педагога – допомогти учням усвідомити свої здібності і таланти, розвивати їх, дати можливість кожному відчувати радість зростання в умовах успіху.

Власний творчий потенціал учні починають самореалізовувати ще під час навчання у ЗП(ПТ)О. Організація освітнього процесу в ліцеї сприяє створенню такого середовища, де всебічно проявляється творчість учнів, їх активна позиція. Головне – зміст предметів професійно-теоретичної підготовки орієнтований на розвиток творчої активності, а продовжується на уроках виробничого навчання і на виробничій практиці.

Професії кравець, закрійник – це втілення краси, сучасного художнього стилю, які історично мають творчу складову. Пріоритетний напрямок розвитку творчості – змістовно організована позаурочна діяльність. Одним з напрямків є гурткова робота з предмета. На засіданнях

гуртка маємо можливість спроектувати і власноруч створити історичний корсет та багатошарову нижню спідницю різних конструкцій, на зразках історичного костюма потренуватися у створенні складних драпірувань. Безцінним є використання практичного досвіду створення елементів одягу методом складного драпірування з досвіду «Королів моди». Перші кроки виховання креативності – модульне проектування одягу. Особливий інтерес у здобувачів освіти викликає створення моделей одягу муляжним методом.

Розвиток творчих здібностей сприяє розвитку фантазії учнів, умінь імпровізувати, формувати виконання виробів.

В рамках проведення традиційних декад предметів професійно-теоретичної підготовки участь в гуртковій роботі дає можливість здобувачам освіти і розширити свою професійну базу знань, і перевести свої знання в експериментальну практичну площину. Кожен захід декади насичений різноманітною інформацією та позитивними емоціями.

Так, ми з учнями:

- досліджуємо ідеї вінтажної моди та її вплив на сучасну моду;
- працюємо в творчій лабораторії створення маленьких кравецьких шедеврів;
- проводимо майстер-класи за ідеями з бабусиної скриньки.

Неабиякий інтерес викликають перші спроби створення капсульного гардеробу і дискусії про стилі в сучасній моді.

Творчий підхід до розвитку професіоналів не обмежується стінами ліцею і своїм колективом. Стали вже традицією зустрічі із цікавими людьми, які також присвячують себе моді і стилю. В місті створює власний, неординарний стиль колекціонер Павло Москалюк, який запрошує нас у світ відомих і невідомих головних уборів. Юним освітянам цікаво розкривати всі сторони своїх талантів і ми робимо перші кроки на «шляпному поприщі», створюючи власні шедеври. Ділимося цими досягненнями, організовуючи виставки технічної творчості.

Особлива складова творчого процесу розвитку майбутніх дизайнерів одягу – співпраця колективів ліцею і Полтавської галереї мистецтв імені Миколи Ярошенка. В залах галереї ми маємо можливість художнього розвитку в професії і проведення уроків історії одягу. Всім фахівцям кравецької справи відомо, що сучасний одяг має в основі елементи історичного костюма. Дуже цікавим був започаткований нами проєкт «Картини, які оживають».

Розвиваючи тему театрального костюму з історії одягу, ми створили свою галерею масок, які демонструємо нашим гостям і абітурієнтам. В роботі над створенням масок здобувачі освіти виявляли і розвивали свої художні творчі таланти, працюючи з різними матеріалами і застосовуючи різні техніки.

Традиційно у жовтні в ліцеї проходить День професії «Кравець», найсучаснішої і найнеобхіднішої людям професії. Вона відкриває перед кожним широкі перспективи і дозволяє реалізувати власний творчий потенціал та стати успішним. Присутні на заході знаходять відповіді на запитання: «Що таке успіх?», «Від чого він залежить?». Знайомляться з біографіями та здобутками успішних людей, починаючи від Коко Шанель, Лілії Пустовіт, Андре Тана і закінчуючи випускниками Ліцею минулих років, яких і запрошуємо на захід. Вони залюбки розповідають про свій шлях у професії, діляться планами на майбутнє. Родзинкою минулого заходу стало представлення «Дерева професійного зростання», яке розквітає завдяки мріям нинішніх учнів ліцею. І кожна з цих мрій варта того, щоб реалізуватися!

Творчі таланти виявляє конкурс майбутніх дизайнерів “Золота голка”. Це проєкт ліцею, який має свою славу історію та існує більше 10 років. За цей період у професійне творче особисте життя вступила досить велика когорта талановитих митців кравецької справи. Конкурс проходить під гаслом:

«Створити щось прекрасне, відчувати свій талант.

Таким є наше гасло! Це якості гарант».

Ще один аспект розвитку творчого дизайнерського сприйняття сучасного одягу. Майбутні спеціалісти створили проєкт виготовлення робочого одягу для професій, яким навчають в ліцеї. Всі небайдужі створювали ескізи моделей, які відібрало і затвердило компетентне журі. Конструктори розробили лекала, а кравці під керівництвом досвідчених технологів виготовили комплекти робочого одягу. Стилисти ж зробили образи довершеними. Економісти здійснили економічне обґрунтування. Висновок: *виготовляти робочий одяг власноруч не тільки цікаво, а й економічно вигідно.* Тепер ми маємо сучасні комплекти для пропозицій робітникам відповідних професій.

Чудовою нагодою для учнів, щоб продемонструвати свій професіоналізм, фантазію, реалізувати творчий потенціал, є Всеукраїнський конкурс моделей професійної майстерності «Top Point» у ФЕШН-галереї «Подіум». Наш Театр мод ліцею зі своїми творчими колекціями є постійним учасником і призером щорічного конкурсу «Модний квартал».

Важливою стала участь у V Всеукраїнському конкурсі професійної майстерності «Прорив легкої промисловості 2021». Він проходив у режимі on-line і ми стали його лауреатами з колекцією «Материнський оберіг. Скарби нації». Здобувачі освіти вклали душу і серце в оздоблення суконь, стилізованих під українську сорочку різних конструктивних особливостей.

Кожен професійний вдалий творчий крок високо оцінює підприємство-замовник кадрів ТОВ «ВОРСКЛА-МОДА» і наші шановні митці моди – випускники, які завжди поруч. Ми разом втілили в життя спільні проєкти: «Еко-торби як турбота про навколишнє середовище» та «Білизна для spa-салонів».

Життя продовжується і вирує. А ми надихаємось новими ідеями. Сьогодні молодь диктує моду. Новий день народжує нові творчі ідеї.

Учасники конкурсу «Золота голка» продемонстрували новий погляд на молодіжну моду колекцією Театру мод ліцею «Ретро погляд на сучасний корсет».

Сьогодні наші творчі здобувачі освіти працюють і творять поряд з досвідченими наставниками. Але завтра наступна когорта завзятих фахівців вступить в самостійне творче життя.

Ми пишаємось учорашніми випускниками, серед яких Світлана Фуголь, Тетяна Теремецька, Юрій Матвеев – член спілки дизайнерів України, Іван Козир, який працює закрійником «Беспок ательє індошив» м. Києва, що спеціалізується на виготовленні чоловічих костюмів ручної роботи.

В буремні часи сьогодення для країни члени гуртка Театру мод провели майстер-клас створення родинного оберегу – квітки соняшника та опанування технікою вишивки стрічками для родин вимушених переселенців. Результати мистецької співпраці потішили всіх учасників заходу та надихнули на подальший творчий пошук.

Таких результативних прикладів творчого життя Ліцею можна наводити ще велику кількість. Так, важливо в роботі вчителя – отримати результати виховання творчості.

Девіз моєї педагогічної діяльності: «Учня не можна навчити, його можна тільки зацікавити!»

Рекомендації творчим педагогам:

- ✓ любити свою справу і заряджати цим своїх учнів;
- ✓ передавати свій досвід, знання щиро, виховуючи в учнів любов до обраної професії.

**ДОТРИМАННЯ ДІДЖИТАЛ-ЕТИКЕТУ ЯК ВАЖЛИВА
УМОВА РОЗВИТКУ ЗАГАЛЬНОПРОФЕСІЙНОЇ
КОМПЕТЕНТНОСТІ КВАЛІФІКОВАНОГО РОБІТНИКА**

Мозгова С.В., старша викладачка кафедри методики професійної освіти та соціально-гуманітарних дисциплін БІНПО (м. Біла Церква Київської обл.)

Ковідна пандемія, повномасштабне вторгнення військ росіян на територію України, цифровізація суспільства призвели до зміни парадигми освітнього процесу. Все більш впевненою є орієнтація на європейські стандарти та умови ринку праці, а відповідно і на курс «освіта впродовж життя». XXI століття є епоєю інформаційних технологій і тому диктує свої правила. Одним із пріоритетних завдань сучасної педагогічної науки на сьогодні постає реформування системи освіти відповідно до європейських норм, а відтак до перегляду й удосконалення підходів до підготовки кваліфікованого робітника, що стає як ніколи актуальним.

Курс орієнтації у розвитку освіти було визначено у 2006 р. рекомендаціями щодо ключових компетенцій навчання впродовж життя ухваленими Європарламентом та Єврокомісією (Recommendation of the European Parliament and of the Council on Key Competences for Lifelong Learning)[10]. Однією із ключових 8 компетенцій поданих у документі є цифрова, яку трактують як активне використання технологій інформаційного суспільства для роботи, відпочинку та спілкування. Керівні органи Європейського Союзу постійно підвищували вимоги стосовно цифрових компетенцій. Зокрема, в рекомендаціях Ради ЄС про ключові компетенції навчання впродовж життя від 18 травня 2018 р.[7] більш детально було визначено зміст цифрових компетенцій, що охоплював: інформаційну грамотність; навички цифрового спілкування та співпраці; медіаграмотність; уміння створювати цифровий контент

(включаючи програмування); безпеку (включаючи цифровий комфорт / добробут та компетенції, пов'язані з кібербезпекою); знання питань, пов'язаних з інтелектуальною власністю; навички розв'язання проблем; критичне мислення. В Україні лише нещодавно фахівці та експерти почали наголошувати на актуальності такого поняття як цифровий комфорт / добробут (wellbeing) [5], що стає просто неможливим без чіткого визначення та трактування діджитал-етикету, правил цифрового етикету. В умовах розширення можливостей цифрового суспільства дослідження діджитал-етикету, що визначає ціннісні установки та нормативи для учасників мережеских комунікацій на всіх рівнях взаємодії постає особливо актуальним. Поняття *діджитал-етикет (Digital Ethics)*, *цифровий етикет* трактуємо як набір правил та норм поведінки в цифровому середовищі прийнятному в суспільстві.

Історія даного поняття розпочинається терміном *нетикет або netiquette* – це слово, що походить від злиття англійського слова «network» (мережа) і французького «etiquette» (етикетка), тобто правила поведінки у мережі. Його виникнення пов'язують із виходом книги Вірджинії Ши «Нетикет» (1994 р), де вперше описано правила поведінки у мережі. Книга містила 10 рекомендацій про те, як поводити себе у кіберпросторі. Попри свою новизну і позитивні функції, нетикет містив і недоліки – це відсутність немовних компонентів, тобто при спілкуванні через мережу втрачалася можливість невербального спілкування і все інформаційне навантаження повністю лягало на текст. З метою компенсування даного дефекту з'явилися піктограми, що виражали емоції буквами, цифрами та розділовими знаками в алфавіті і частково вирішували проблему невербальних взаємодій. У ХХІ столітті продовжується розвиток цифрових технологій і поняття нетикет набуває нових функцій, з'являються вебдеталі та функції другого покоління, але онлайн-етикет двохтисячних років все ще розглядається експертами як набір конкретних правил поведінки в інтернеті. І лише через стрімке

розповсюдження пандемії COVID-2019, що вплинула майже на усі сфери життя, цифрова компетентність, і виміри її безпеки з чітко прописаними принципами цифрової взаємодії, постає як одна із найголовніших загальнопрофесійних компетентностей, яку необхідно розвивати у кваліфікованого робітника орієнтованого на європейські стандарти.

Ще у 2017 р., крім робочої рамки цифрової компетентності громадян ЄС, був розроблений відповідний документ для педагогів – European Digital Competence Framework for Educators DigCompEdu [11]. У ньому визначено шість пріоритетних сфер цифрової компетентності педагогів. Одними з найголовніших стали: позиціонування професії (використання цифрових технологій для спілкування, співпраці та підвищення кваліфікації) та сприяння розвитку цифрових компетентностей учасників освітнього процесу (надання можливості творчо та відповідально використовувати цифрові технології стосовно інформації, комунікації, змісту, створення, комфорту / благополуччя та вирішення проблем) [8, с. 16]. Зазначимо, що підвищення освіченості з питань діджитал-етикету постає на часі, адже, у зв'язку з воєнним часом і високими вимогами до працівників, освітянська спільнота змушена була переорієнтуватися на дистанційний формат. Жива комунікація перейшла у формат віртуальної з застосуванням електронної пошти, месенджерів, соціальних мереж, чатів, онлайн-зустрічей. В такому інформаційному полі необхідно дотримуватися принципів комфортної цифрової взаємодії.

У 2020 р. запрацювала національна онлайн-платформа «Дія. Цифрова освіта». Створено більше 50 освітніх серіалів із цифрової грамотності, до яких громадяни мають вільний доступ. Існує спеціальний тест на визначення рівня цифрової компетентності «Цифрограм», що запрацював у 2021 р., а на сьогодні має вже такі

варіації: Цифрограм 2.0 для громадян, Цифрограм для вчителів, Цифрограм для держслужбовців, Цифрограм для медичних працівників.

У 2022 р. запрацював офіційний чат-бот «Цифрограм. Твоя кібергігієна» (@digigram_ua_bot) проекту «Цифрограм – перевірка рівня вашої цифрової грамотності та нові знання» у телеграмі. Чат-бот має тестування з тем:

1. Тест на загальні знання.
2. Соціальні мережі та месенджери.
3. Соціальна інженерія.
4. Шкідливе програмне забезпечення.
5. Безпека пристроїв.
6. Використання паролів.
7. Цифровий етикет.

Тест «Цифровий етикет», складається з 10 питань, відповідь на які необхідно дати за 8 хв, після кожної з них фіксується правильна з відповідним поясненням. Але чи достатньо лише таких кроків для висвітлення теми питання? Адже, робота з прищеплення принципів діджитал-етикету в Україні ведеться стихійно, не структуровано, лише деякі заклади освіти розробили пам'ятки з дотримання цифрового етикету чи проводять спеціальні майстер-класи. Тому актуальним як ніколи постає системне проведення спеціальних майстер-класів, курсів підвищення кваліфікації не лише для педагогів професійного навчання, що задіяні у освітньому процесі кваліфікованих робітників, а й передача досвіду із викладання таких дисциплін безпосередньо у заклади професійної (професійно-технічної) освіти.

Отже, прогнозуємо необхідність введення спеціальних тем чи спецкурсів не лише з цифрової грамотності, а й цифрового етикету як важливої її складової, оскільки за матеріалами ЮНЕСКО, головне завдання освіти дорослих забезпечити людину комплексом знань і вмінь для активного творчого життя в сучасному суспільстві. І цифровий

етикет як новий тип етикету, що визначає правила культури спілкування і ґрунтується на встановлених стандартах спілкування та обміну інформацією в науковому та діловому середовищах, допоможе у розвитку загальнопрофесійних компетентностей кваліфікованого робітника у цифрову еру.

Список використаних джерел

7. Андрійченко Ж.О., Близнюк Т.П., Майстренко В.О. Digital-етикет та комунікації: тенденції та вимоги сьогодення. Економіка та суспільство, 2021. №34. URL: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/download/983/941>

8. Мандрагеля В.А. Науково-методична компетентність педагога в умовах пандемії та діджиталізації: світовий досвід та українські реалії. Вісник Глухівського національного педагогічного університету імені Олександра Довженка, 2021. Випуск 45. С. 170-178.

9. On key competences for lifelong learning (Council Recommendation). (22 May 2018). 2018/C 189/01. URL: [https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:32018H0604\(01\)&rid=7](https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:32018H0604(01)&rid=7)

10. Recommendation of the European Parliament and of the Council of 18 December 2006 on key competences for lifelong learning (2006/962/EC) URL: <https://eurlex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2006:394:0010:0018:en:PDF>

11. Redecker C., Punie, Y. (Ed.) (2017). European Framework for the Digital Competence of Educators DigCompEdu. URL: <https://publications.jrc.ec.europa.eu/repository/handle/JRC107466>

STEM-ОСВІТА В ДІЇ

Пантелесенко Ю.О., методист навчально-методичного центру у Дніпропетровській області(м. Дніпро, Дніпропетровська обл.)

Виклики сьогодення при підготовці кваліфікованих робітників сфери послуг вимагають:

- чіткої організація освітньої діяльності;
- оновлення форм і методів, які використовують педагогічні працівники закладів професійної (професійно-технічної) освіти;
- формування та розвитку комунікативної, психологічної та організаційної компетентності кваліфікованого робітника сфери послуг;
- поєднання кращих традиційних методів отримання знань здобувачами освіти з новими інформаційними чи телекомунікаційними технологіями;
- підвищення рівня мотивації здобувачів освіти до оволодіння ними ключових компетенцій;
- розвитку позитивного ставлення здобувача освіти до самого себе та обраної професії
- розвитку умінь та навичок планування власного майбутнього професійного життя.

Отже, пріоритетного значення набувають процеси оновлення змісту та методів навчання майбутніх кваліфікованих робітників сфери послуг.

Впровадження інновацій у освітній процес покликане забезпечити якість підготовки кваліфікованих робітників сфери послуг.

Реформування системи професійно-технічної освіти в Дніпропетровській області впроваджується через проєктні та «кейс-технології» в освітньому процесі, сумісну роботу НМЦ ПТО та ДАНО над розробкою STEM –проєктів «Педагогічна лабораторія «STEM-освіта в дії», проведення інтегрованих уроків природничо-математичних дисциплін із теоретичною та професійно-практичною підготовку в поєднанні з

інформаційними технологіями, участь здобувачів освіти у конкурсах ІТ технологій та роботу профорієнтаційних груп у школах області, презентації професій, участь здобувачів освіти закладів професійно-технічної освіти у дослідницькій діяльності через МАН України

Обласна педагогічна лабораторія «STEM-освіта в дії» Навчально-методичного центру професійно-технічної освіти у Дніпропетровській області – це творче об'єднання однодумців, яке створене з метою:

- підвищення рівня професійної компетенції педагогічних працівників щодо запровадження STEM-освіти у закладах професійної (професійно-технічної), загальної середньої і позашкільної освіти;

- вирішення заявлених проблем щодо наукового, методичного і інформаційного супроводу інтеграції STEM-освіти в освітній процес; формуванню у здобувачів освіти комплексу ключових фахових, соціальних й особистісних компетенцій, які визначають конкурентну спроможність на ринку праці;

- залучення з профорієнтаційною метою представників учительсько-учнівського середовища шкіл регіону. За допомогою практичних занять для учнів шкіл проходить демонстрація можливості застосування науково-технічних знань в реальному житті.

Створюючи проекти, здобувачі освіти закладів професійно-технічної освіти та школярі намагаються запропонувати власну модель, аналізують, роблять висновки, пов'язують її з життєвими ситуаціями, з власним досвідом. Це дає їм можливість бути більш впевненими у власних можливостях, навчитися йти до власної мети, долати перешкоди, перевіряти свою роботу багато разів, але не зупинятися перед перешкодами. Працюючи в таких інтегрованих групах, учні вільно висловлюють власну думку, відстоюють її, навчаються правильно формулювати та презентувати свою роботу. Чим більше вони займаються практичною роботою, тим більше розкривають власні здібності та більше проявляють зацікавленість до різних дисциплін. Це дає можливість

правильно школярам вибрати майбутню професію, навчитися розуміти складну термінологію, підготуватися до сприйняття життя, а здобувача і освіти закладів професійної (професійно-технічної) освіти розвивати критично-технічне мислення та працювати в групі, в де-яких моментах бути наставником для школярів.

Основними складниками STEM-освіти є багатоскладова інтеграція, синтез знань, дослідницький підхід в опануванні знань, відкритий підхід до навчання, стимуляція високого рівня мислення, досвідченість, проектування, комп'ютерна обробка даних (аналіз, висновки), експерименти та лабораторні дослідження, створення інтерактивних моделей, конструювання, використання міжпредметних зв'язків.

Протягом останніх двох років навчального року у педагогічній лабораторії приймали участь здобувачів освіти із 16 ЗП(ПТ)О сумісно із 11 ЗЗСО, підготували 20 учнівських STEM-проектів за напрямками : електротехніка, ІТ-технології , сільське господарство, будівельна галузь, залізничний транспорт, автотранспорт, швейне виробництво, громадське харчування, сфера послуг.

Впровадження STEM - освіти сприяє більш якісній підготовці молоді до успішного працевлаштування та подальшої освіти, яка вимагає різних і більш технічно складних навичок, зокрема із застосуванням математичних знань і наукових понять та підвищує якість підготовки кваліфікованих робітників для сфери послуг.

На ринку праці успішними є ті, хто вміє критично мислити, бути розвиненою творчою особистістю. Здобувачі освіти, яких навчають за такою системою, беззаперечно стають лідерами соціуму, легко адаптуються та знаходять місце в житті. Як приклад:

ДПТНЗ «Дніпровський центр професійної освіти»,
КЗО «Середня ЗОШ №17» Дніпровської міської ради
Напрямок Швейне виробництво «Екологічна мода»

Автори проекту: Здобувачі освіти ЗП(ПТ)О Чоботарьова Анастасія, Ромас Анна. Учні
ЗЗСО Волгіна Анастасія, Цикалюк Олесь.
ДЗП(ПТ)О «Вище професійне училище №55 м.Дніпро»,

ЕКОМОДА – це наше майбутнє

Іонас Людмила Іванівна
Гавриш Тамара Яківна

майстер в н ДЦПО, здобувачі освіти ДЦПО
предметних КЗО СЗШ №17, учні 7-8 класу

Мотивація

В останні роки в Україні як і в усьому світі суспільство нарешті замислилось про збереження екології. Виробництво одягу та текстильна промисловість є однією з найбрудніших галузей після нафтовидобувної. Виробництво одягу щодня «з'їдає» величезну кількість водних ресурсів. Вода разом з барвниками і відбілювальними препаратами перетворюється на стічні води, далі уся палітра хімічних елементів в ґрунт.

Аналітичний етап проекту

- ❖ Виробництво одягу є однією з найбрудніших галузей, і щорічно вносить величезний «внесок» в погіршення екологічної ситуації.
- ❖ Проаналізували чим загрожує навколишньому середовищу виготовлення нових виробів джинсового одягу.

Мета

- ❖ Збереження навколишнього середовища під час відтворення модних образів.
- ❖ Підняти престиж професії «Кравець.Закрійник», розкрити позитивні сторони та перспективи професії.

Дослідження впливу промисловості на довкілля

- Під час фарбування використовують токсичні хімічні елементи: кадмій, хром, ртуть, свинець та мідь.
- На виготовлення одних джинсів витрачають 3781 літрів води.
- Дослідили поняття «Мода» в природі, **повсякденному житті** та майбутній професії.

Реалізація проекту

- Знайти повторне використання не потрібним речам.
- Створити нові образи з вживаного деніму.
- Використати залишки сировини для пркрас.

Завдання проекту

- ❖ Підбір сировини
- ❖ Вивчення модних тенденцій в одязі
- ❖ Розробка нових моделей одягу
- ❖ Створення власного продукту

Кінцевий результат

Висновки

- Використання **вторинних ресурсів** одягу для створення **дизайнерських предметів** допоможе зберегти довкілля.
- За допомогою **творчого підходу** можна подарувати друге життя речам і зменшити кількість відходів.
- Робота по проекту була направлена на використання вторинних ресурсів джинсового одягу в поєднанні з сучасними елементами при виготовленні оригінальних виробів, що є дуже **актуальним в наш час**.
- Проект реалізовано успішно, він має право "на життя".

КЗО «НВК №125» Дніпровської міської ради, КЗО «Середня ЗОШ №24» Дніпровської МР Напряом Швейне виробництво «Макетування об'ємних форм одягу супер-героя в стилі аніме»

ДЕРЖАВНИЙ ЗАКЛАД ПРОФЕСІЙНОЇ
(ПРОФЕСІЙНО-ТЕХНІЧНОЇ) ОСВІТИ М. ДНІПРО
"ВИЩЕ ПРОФЕСІЙНЕ УЧИЛИЩЕ №55 М. ДНІПРО"

Назва проекту:
**Макетування об'ємних форм
одягу супер-героя в стилі аніме**

Кулікова Тетяна, викладач спецдисциплін

Мета: ознайомлення учнів з процесом створення сучасного образу за допомогою макетування об'ємних форм одягу. В умовах дистанційного навчання

Створення сумісної праці з учнями "НАВЧАЛЬНО-ВИХОВНОГО КОМПЛЕКСУ №125"

А також популяризація робітничих професій швейного напрямку

Етапи реалізації проекту:

1. Визначення улюбленого супер-героя в стилі аніме
2. Визначення трендових кольорів та різновидів тканин в моді 2021 року
3. Створити малюнок в стилі аніме, використовуючи шаблон супер-героя

Результати робіт учнів над проектом по створенню колажу:

ДПТНЗ «Криворізький центр професійної освіти робітничих кадрів торгівлі та ресторанного сервісу», Криворізька ЗОШ І-ІІІ ступенів №108
 Напрям Громадське харчування «Виготовлення десерту «Крокембуш» з використанням інноваційних технологій»

Автори проекту: здобувачі освіти ЗП(ПТ)О Єфименко Дар'я, Кисельова Анастасія.
 Учні ЗЗСО Калько Олена, Овсієнко Тетяна.

Виготовлення десерту «Крокембуш» з використанням інноваційних технологій

Історія десерту

Кухар Марі Антуан Карем включив Croquembouche в 1815 році в куховарську книгу «Королівська Паризька кухня».

Обладнання

Кухонна машина Kenwood Cooking Chef ↑
 ↓ Пароконвекційна піч UnoX XVC 104

Розрахунок сировини

Об'єм конуса

$$V = \frac{1}{3} S_o H = \frac{1}{3} \pi R^2 H$$

S – площа основи конуса,
 H – висота конуса,
 R – радіус основи конуса.

Приготування

Тісто Шу

- 1) вода - 375 мл;
- 2) масло - 150 г;
- 3) борошно - 175 г;
- 4) яйця - 5 шт.

Крем Англез

- 1) молоко - 600 мл;
- 2) ванілін - 1г;
- 3) яєчні жовтки - 6 шт.;
- 4) цукор - 75 г;
- 5) борошно - 65 г.

1. Замішування тіста Шу.
2. Відсадження заготовок.
3. Випікання.
4. Наповнення профітролів.
5. Складання конусу з харчового паперу.
6. Приготування карамелі.
7. Укладання профітролів навколо конуса.
8. Прикрашення готового Крокембушу карамеллю.

Виготовлення композицій з солоного тіста

Матеріал

Тісто – на диво пластичний матеріал для ліплення

Модні вироби

Зараз цінується все екологічно чисте і зроблене своїми руками.

Застосування виробів

Кулони, фігурки, іграшки, рамки для фотографій, панно, посуду та меблі з тіста.

Технологія виготовлення виробів

Підготовка інструментів

Підготовка матеріалів

Технологічні етапи

1. Замісити тісто

2. Виліпити задуманий виріб

3. Висушити виріб

4. Розфарбувати виріб гуашшю або акриловою фарбою

5. Покрити прозорим лаком.

Напрямок Сфера послуг «Застосування STEM-технологій для створення 3D моделей сувенірної продукції з використанням елементів стереометричних фігур та флористичних композицій»

Автори проекту: здобувач освіти ЗП(ПТ)О Бугрій Анастасія.

ДПТНЗ
«Криворізький навчально-виробничий центр»

ТЕМА ПРОЄКТУ:
ЗАСТОСУВАННЯ STEAM-ТЕХНОЛОГІЙ ДЛЯ СТВОРЕННЯ 3D МОДЕЛЕЙ СУВЕНІРНОЇ ПРОДУКЦІЇ З ВИКОРИСТАННЯМ ЕЛЕМЕНТІВ СТЕРЕОМЕТРИЧНИХ ФІГУР ТА ФЛОРИСТИЧНИХ КОМПОЗИЦІЙ

Автор проекту: Анастасія Бугрій

Керівник проекту: Ольга Боско

МЕТА ПРОЄКТУ   **АКТУАЛЬНІСТЬ ПРОЄКТУ**   **ЗАВДАННЯ ПРОЄКТУ**

Використання сучасного підходу до навчання, що поєднує моделювання стереометричних фігур, технологію і мистецтво; розкрити особистісний потенціал здобувачів освіти для самореалізації в процесі створення проєкту. Конструювання 3D пластикових моделей, розуміння інженерного конструювання об'ємних фігур.

Застосування STEM-технологій: 3D конструювання вмщує в себе креслення (графіку), геометрію (побудова геометричних фігур), образотворче мистецтво (композиція, кольорознавство), математику (розрахунок схем), матеріалознавство (знайомство та робота з різними матеріалами: це пластикові нитки, фотополімери).

Підібрати і вивчити літературу з 3D конструювання пластикових моделей;
Розширити знання про адитивні технології як спосіб художньої обробки матеріалів
Оцінити свої можливості в області проєктної діяльності
Розробити і виконати проєкт за допомогою сервісу Tinker CAD, 3D-принтера та 3D-ручки

РОБОТА НАД ПРОЄКТОМ

АДИТИВНІ ТЕХНОЛОГІЇ

Адитивні технології (Additive Manufacturing - від слова адитивність - що додається) - це пошарове нарощування і синтез об'єкта за допомогою 3D технологій.

3D-моделювання за допомогою сервісу Tinker CAD

РЕЗУЛЬТАТ ПРОЄКТУ

Зеленодольській професійний ліцей
Напрямок Будівельна галузь «Юний архітектор «Зелена Долина»»
Автори проекту: здобувачі освіти ЗП(ПТ)О Дорофєєва Анна, Компанець Ельдар,
Коробкін Данило, Троян Діана, Ніколенко

Використані джерела:

1. Наказ МОН України № 188 від 29.02.2016 р «Про створення робочої групи з питань впровадження STEM-освіти в Україні» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: mon.gov.ua
2. STEAM-освіта: інноваційна науково-технічна система навчання» [Електронний ресурс]. – Режим доступу :<http://ippo.kubg.edu.ua/content/11373>
3. Морзе Н. Презентація STEAM-освіта [Електронний ресурс]. – Режим доступу <http://www.stemschool.com>

РОЗВИТОК ТВОРЧОСТІ ЗДОБУВАЧІВ ОСВІТИ СФЕРИ ПОСЛУГ

Перетяцько О. В., старший майстер ДПТНЗ «Дніпровський центр професійної освіти»

Аналіз психолого-педагогічних досліджень і досвід підготовки висококваліфікованих фахівців сфери послуг дозволяє прийти до висновку, що технічна творчість створює умови для розвитку технічного мислення здобувачів освіти, а також сприяє придбанню досвіду технічної творчої діяльності, що надзвичайно важливо для майбутнього фахівця.

Творче навчання виробляє підвищений інтерес до своєї професії, потреба в постійному пошуку невикористаних резервів, у прискореному приведенні їх у дію через удосконалювання технології виконуваної роботи.

Основи технічної творчості, орієнтовані на виховання творчого відношення до праці, повинні сформувати у майбутніх фахівців сфери послуг якісне уявлення про робочий процес, сприяти прискоренню професійного росту.

У результаті пізнання основ технічної творчості робітник, що у виробничому процесі є виконавцем, може побачити у своїй професійній діяльності також роль творця нового – стати раціоналізатором і винахідником. Це у свою чергу дозволить підвищити робітнику як професійну, так і соціальну активність, що у свою чергу приведе до свідомого підвищення продуктивності і якості праці, тобто до результатів праці, що є привабливими і для суспільства, і для особистості.

Сьогодні формування творчого мислення майбутніх фахівців набуває нового змісту. Ця проблема ще здавна цікавила вчених, але досі вона ще досконало не досліджена, особливо, якщо мова йдеться про підготовку фахівців. Нового відтінку у формуванні творчого мислення набуває інтуїція митця. Саме вона відіграє одну із важливіших ролей при підготовці фахівців сфери послуг.

Над проблемою розкриття творчих можливостей здобувачів освіти , розвитку творчих здібностей працюють школи М. Монтесорі, Живої етики, М. Щетиніна, «Тривіта» М. Чумарної (Львів), Вальдорфська школа (Німеччина).

Проблема духовного пізнання – робота творчої інтуїції, досягнення стану інсайту, осяяння, переживаючи відродження у наш час, викликає все більший інтерес у багатьох сучасних дослідників. Ще древні греки визнавали, що раціональне мислення не є самодостатнім і тому потребує доповнення творчістю. Представники творчих професій неодноразово зауважували, що найвідповідальніші етапи їх діяльності носять інтуїтивний характер, не контролюються свідомістю і волею.

Проблема творчої інтуїції, її ролі у процесі наукового пізнання, духовного самопізнання та професійної самореалізації у наш час починає привертати увагу не тільки філософів, психологів, медиків, педагогів, але й фахівців інших галузей науки. Творчий процес – надзвичайно складний і загадковий феномен. Коли вчені намагаються відтворити його, вони обходяться без посилань на «здогад», «осяяння», «прозріння», «переживання». Інтуїція – ось що, на їхню думку, відіграє вирішальну роль у створення нових наукових уявлень, виникненні нових ідей, наукових відкриттях.

Упродовж останніх років спостерігається зростання уваги до розкриття творчих здібностей особистості, осмислюються шляхи та способи розвитку її інтуїтивних можливостей (за твердженням вчених, розвиток інтуїції призводить до творчості). Аналізуючи структуру творчого мислення, вчені розрізняють у ньому як усвідомлені, логічні компоненти, так і інтуїтивні, пов'язані з неусвідомленою діяльністю головного мозку. Так, несвідоме характеризують як потаємний процес, можливості якого значно перевершують механізми усвідомленої інтелектуальної діяльності. Ці потаємні механізми, згідно з численними даними, пов'язані із творчими процесами, актами миттєвого «осяяння».

Інтуїцію пов'язують з неусвідомленою діяльністю такі дослідники, як В. Горбачевський, В. Дубровін, Є. Жаріков, В. Колбановський, І. Радіонова, А. Спиркін, В. Тугарінов, В. Енгельгардт, В. Іріна, А. Новіков, Р. Грановська, Я. Пономарьов та ін. [4]

До структур творчого акту входять як усвідомлені, так і неусвідомлені процеси, які знаходяться у тісному взаємозв'язку і взаємозалежності між собою. Центральна ланка механізму творчої діяльності пов'язується з інтуїцією, неусвідомленими процесами людської психіки. І якщо перебіг логічного мислення є добре відомим науці, то про механізм творчої інтуїції наука майже нічого не може сказати.

Сучасні вчені вважають, що в розвитку ідеї є якійсь інкубаційний період, під час якого сама ідея якимось чином відсувається на другий план і «дозріває». Творчий акт часто протікає не заплановано і не усвідомлено, як щось, про що ми думали і що після періоду підсвідомої обробки з'являється перед нами вже в готовому вигляді. Такі поняття як «проникнення», «творче осяяння» тощо, відтворюють лише спосіб прихованого від нас усіх мислення.[3]

Інтуїтивно знайдена ідея повинна обов'язково пройти свідому логічну обробку. Логіка є засобом доказу, а інтуїція засобом винахідництва.

За А. Пуанкаре, розум – це заслуга двох господарів: логіка доводить, а інтуїція творить.[2]

Коли мова йдеться про підготовку фахівців сфери послуг, то слід наголосити, що саме розвиток творчого мислення значне підвищує якість підготовки кваліфікованого фахівця.

Заняття із таким колом здобувачів освіти повинні носити характер інтенсивної праці у мистецькій сфері, пов'язаній з образами, характер заглиблення, детального і всебічного вивчення предмету дослідження. Тоді відбудеться процес подолання енерго-інформаційного бар'єру, що існує між митцем і об'єктом. А далі, відповідно йде процес «злиття» з ним в єдине ціле,

що призведе до створення мистецьких шедеврів, винаходів, авторських рішень, пізнання певної істини.

Отже, мистецтво завжди реалізується в нових формах, залишаючись невичерпним, а також дає найбільшу свободу творчості людини. Тому підготовка фахівців безпосередньо пов'язується з формуванням ініціативного, творчого митця-професіонала, який обов'язково повинен бути висококультурною людиною та нести також культуру в маси за допомогою застосування інновацій.

Згідно з останніми досягненнями у галузі природничих та психолого-педагогічних наук інтуїція розглядається як ключовий, невід'ємний компонент, складова творчого наукового процесу, будь-якої успішної професійної діяльності, особливо художньої.

Кухар, кондитер, перукар, візажист – без інтуїції, без цього додаткового чуття не досягнуть нічого, окрім посередності в своїй професії. Можна мати знання, освіту, вміння і хороший старт, оптимальні умови для розвитку та діяльності, але ніколи не досягнути справжнього успіху, якщо в діях і прийнятих ініціативах бракуватиме так званої професійної інтуїції.

У процесі навчання зв'язок методу з іншими компонентами є зворотнім: метод є похідним від цілей, завдань, змісту, форм навчання; водночас він суттєво впливає на можливості їхньої практичної реалізації. Навчання прогресує настільки, наскільки «дозволяють» йому рухатися вперед застосовані методи.

Це справді досить цікаве питання, а використання порад та висновків досліджень з проблеми креативності засобами справжньої інтуїції призведе до збагачення культури країни справжніми мистецькими винаходами.

Проблема лише в тому, що багато хто не вміє використовувати власну інтуїцію під час творчого процесу.

Креатив як складова життєтворчості передбачає розвиток індивідуально-творчого, естетичного потенціалу особистості майбутнього фахівця, а також розвиток інтуїтивного мислення.

Саме тому питання розвитку творчого мислення особистості фахівця сфери послуг стає все актуальнішою і перспективнішою у наш час.

Список використаних джерел:

1. Волкова Н. П. Професійно-педагогічна комунікація: навч. посібник К., 2006. 256 с.
2. Галаган І. Передові освітні технології світу . Відкритий урок. 2013. №2. С. 28-31.
3. Давидюк О. М. Інноваційні технології в освітньому процесі . Пед. Майстерня.2013. № 2. С. 2-8.
4. Дичківська І. М. Інноваційні педагогічні технології. К.: Академвидав, 3-тє видання, виправлене.2015 .304 с.
5. Завалевський Ю. Підготовка педагогів до впровадження сучасних технологій навчання та виховання . Вища школа. .2013. №2. С. 7-21.

ТРАНСФОРМАЦІЯ ЗАСОБІВ НАВЧАННЯ ДЛЯ ФОРМУВАННЯ HARD SKILLS КВАЛІФІКОВАНИХ РОБІТНИКІВ В УМОВАХ ВОЄННОГО ТА ПІСЛЯВОЄННОГО СТАНУ

ПРОГ В., *викладач I категорії ДПТНЗ ХВПУ СП*

Життя розділилося на до і після, виключень для українців не має. В усіх галузях життєдіяльності постало питання існування та діяльності. Не оминувши стороною, і перед освітою постав виклик оновлення методів і засобів навчання.

За роки пандемії ми ознайомились з можливостями дистанційного навчання. Опанування цифрових технологій дозволило відкрити двері майбутнього і побачити за призмою всесвітнього павутиння можливості, перспективи та складнощі розвитку системи освіти.

Мої власні спостереження описані у попередніх виступах «Впровадження в освітній процес технології змішаного навчання на основі G Suite for Education.» доводять, що для здобувачів освіти виклики цифровізації проходять вдало і легко, можна навіть сказати що вони залюбки долучаються до подібних експериментів. В рамках нашого навчального закладу ми успішно впровадили платформу G Suite for Education від Google, на усіх етапах навчання. Використання платформи під час очного навчання дало змогу навчити здобувачів освіти та привчити їх до залучення інформаційно-комунікативних технологій в повсякденному житті [1].

Модель використання цифрового середовища при змішаному навчанні, дозволили формувати стійкі hard skills пов'язані не тільки з суто професійними навичками, а й з елементами використання в житті комп'ютерних технологій, без яких наше життя вже не уявляється.

Компетентність здобувачів освіти у сфері використання цифрових технологій потрібно укріплювати та підвищувати, з кожним роком. За період пандемії була закладена база, яку ми підкріплювали під час очного навчання, та настав момент коли така функція стала, частково, не доступна. Бойові дії,

які почалися на території нашої країни розкидали нас по всій планеті. Склалося так, що всі учасники навчального процесу мають різні можливості, умови та засоби навчання. Багато умов впливають на складові компоненти необхідні для процесу навчання, тому для освіти виникають нові задачі та виклики. Частина здобувачів освіти не мають змоги для синхронного онлайн навчання, а це призводить до порушення формування soft skills та порушує відчуття навчання. Здобувачі освіти втрачають зв'язок з реальним перебігом навчального процесу, системи поведінки та спілкування з викладачем.

Soft skills («софтскілз», англ. soft skills – «м'які навички» або «гнучкі навички») дозволяють бути успішним незалежно від специфіки діяльності та напряму, в якому працює людина. Традиційно в психології їх відносять до соціальних навичок: вміння переконувати, знаходити підхід до людей, бути лідером, міжособистісне спілкування, ведення переговорних процесів, робота в команді, особистісний розвиток, управління часом, ерудованість, креативність тощо. Зауважимо, що жодне з перерахованих вище вмінь не стосується лише конкретної спеціальності.

Навчання в асинхронному режимі вимушена міра для здобувачів освіти з різних причин, які часто залежать від зовнішніх факторів на які впливу вони не мають. Новий виклик для викладача трансформувати навчальне середовище таким чином, що б здобувачі освіти мали змогу продовжувати навчання з відчуттям освітнього процесу.

Термін «трансформація» (від лат. transformatio) сучасний словник української мови трактує як зміна, перетворення виду, форми, істотних властивостей чого-небудь. Для уточнення терміну «трансформація» звернемося до суміжних гуманітарних наук таких як соціологія, філософія. На думку С. Кримського, у процесі трансформації відбувається поєднання старих і нових форм. Власне сам термін філософ розглядає як «істотну структурну переробку системи, яка шляхом перегрупування її елементів змінює організацію, зв'язки, притаманні вихідному стану системи, при цьому реформування розуміється як керована трансформація. Він також зазначав,

що трансформації можуть бути поступальними чи зворотними, системними чи безсистемними, тобто вектор змін може бути як прогресивний, так і регресивний [2, с. 206; 7].

Українська дослідниця у сфері соціології Є. Подольська також вважає, що трансформація – це перетворення компонентів соціуму, всіх сторін сфер суспільного життя. Головне в трансформації – саме перетворення форм і змісту суспільного життя, її інституційної сфери, норм, цінностей, ментальності та інших соціокультурних сторін соціуму. Отже, вона розглядає термін «трансформація», як самостійну соціологічну категорію, а не просто синонім термінів «розвиток», «зміни», «модернізація» тощо. Трансформація – це окрема наукова категорія, для якої характерні якісні, глибинні зміни окремої структури, або суспільства в цілому [3].

Трансформація це істотна зміна засобів навчання, головний чинник це час. Подібні зміни мають відбуватися швидко і бути підлаштованими під задачі сьогоденної ситуації, воєнний стан в країні підштовхує нас додати компоненти трансформації для підтримки системи освіти на високому рівні та задовольнити потреби здобувачів освіти. На мою думку, перший крок який допоможе в поставленій меті це запис відео контенту, саме з власною участю та озвучуванням. Інтернет майорить різними платформами та онлайн записами уроків різних людей, але для відчуття повноцінного навчального процесу це слабка альтернатива, а не трансформація. Запозичений контент може бути додатком до сформованого уроку, частиною дидактичного матеріалу або незначним компонентом.

Відеоконтент це не просто відеозапис, а спеціально підготовлений освітній продукт, який містить необхідні елементи підвищення сприймання навчального матеріалу і підтримання інтересу до дисципліни. Якість навчального відео більшою мірою залежить від прояву творчості викладача ніж від роздільної здатності матриці й оптики камери. Значний вплив на це буде мати досвід педагога у застосуванні сучасних мультимедійних технологій [4].

Для здобувачів освіти, особливо зараз, потрібно відчувати що вони залучені в процесі навчання і необхідні в ньому для розвитку власної особистості та потенціалу. Бувають різні ситуації та причини з яких не може відбуватись постійний синхронний процес навчання: відсутність світла, тривожна ситуація, не стабільний інтернет-зв'язок або суттєва різниця часу тощо. Для подібних ситуацій учасники освітнього середовища мають підвищувати свою компетенцію та трансформувати засоби навчання. Запис власного відео контенту, де є ваш голос та ваше зображення особисто, дозволить не втрачати відчуття навчального процесу. Здобувачі освіти вас бачать, чують та ідентифікують як свого викладача.

В умовах воєнного стану, під час дистанційного навчання всі опинились в різних умовах: частина змогла вийти на онлайн заняття та прослухала необхідну інформацію або побачила практичну роботу, ті хто не зміг вийти на зв'язок прослухає і продивиться інформацію в зручний для себе час. Можливо хтось не зрозумів матеріал або не роздивився, то в нього з'являється можливість пройти матеріал заново. Потрібно також не забувати що подібні технічні проблеми можуть виникнути не тільки в здобувачів освіти, а й у нас - викладачів. Сформовані компетентності в користуванні хмарними середовищами дозволить викласти необхідний матеріал з будь-якого доступного гаджету, або запланувати публікацію заздалегідь і убезпечити таким чином навчальний процес від прогалин матеріалу, або його стислого викладення при ущільненні програми.

Під час такого підходу до трансформації навчальних засобів ми створюємо комфортні умови для здобувачів освіти, і коли в них з'явилась нагода вийти на синхронне навчання при включенні вони ідентифікують вас, як викладача та впізнають ваш голос, а це пробудить у них знання прослухані й побачені на відео уроках. Авторський відеоконтент дозволить донести до здобувачів освіти ті думки які притаманні саме вам, тому віддача при онлайн навчанні буде на значно вищому рівні.

Трансформація освітнього середовища стане в пригоді й здобувачам з особливими потребами, які не мають змоги навчатись постійно в синхронному режимі. Інклюзивне навчання від освітньої діяльності, для особливих потреб таких учнів мають бути створені спеціальні умови й запис відео уроку допоможе в цьому. Такі здобувачі зможуть навчатися та здобувати повноцінну освіту, при змішаному навчанні вони отримуватимуть таку ж кількість знань і можливість перегляду або прослуховуванню інформації віддалено.

Авторський відео контент створить сприятливі умови для формування *hard skills*, оскільки всі необхідні знання будуть побачені та почуті. Від здобувача буде залежати якість закріплення поданої інформації шляхом самостійного повторення побаченого або почутого.

Hard skills («хардскілз», англ. *hard skills* – «тверді навички») – технічні навички, пов'язані з діяльністю, яка виконується, в області формалізованих технологій: діловодство, банківська справа, перукарська майстерність, ювелірна справа, майстерність кравця тощо. Оскільки такі навички стійкі, їх легко побачити, виміряти та зіставити з конкретними конструкціями, вони входять до переліку вимог, викладених у посадових інструкціях, легко піддаються розкладанню на ряд простих і кінцевих операцій. Розвиток *Hard skills* допомагає освоїти конкретну професію, а це є головною метою у корегування навчального процесу під час дистанційного навчання. Створення власного відеоконтенту дозволить підвищити якість освітніх послуг, та дозволить вдосконалити жорсткі навички майбутнього спеціаліста.

Окрім навичок які можна перевірити шляхом проведення контрольних, практичних або екзаменаційних робіт у здобувача формуються і *soft skills*, оскільки він чує як спілкується викладач, його мову та інтонацію. Здобувачем буде сприйматися манера подачі інформації, навіть жестикуляція має велике значення для формування повноцінного спеціаліста. У випадку асинхронного навчання відбувається вербальний монолог і він допоможе в формуванні м'яких навичок.

З кожним роком перед системою освіти постають нові й нові виклики, для якісного освітнього процесу потрібно ці виклики приймати та навчатися нового, що б бути на одній хвилі з нашими здобувачами освіти. Вчора вони були в захваті від різних блогерів, а сьогодні ми з вами маємо стати ними. Шляху назад немає, життя докорінно змінюється і ми маємо йти в ногу з цифровою ерою.

Перелік використаних джерел:

1. <https://cutt.ly/iVS3dE8>
2. Кримський С. Б. Запити філософських смислів / С. Б. Кримський. – К.: Вид. ПАРАПАН, 2003. – 240 с
3. Подольська Є.А. Соціологія: 100 питань – 100 відповідей : навчальний посібник / Є.А. Подольська, Т.В. Подольська. – К.: Інокс, 2009. – 352 с.
4. Створення відео-лекцій для дистанційного навчання Джевага Г. В. - УДК 378.018.43:004.774 Розділ 1 Актуальні проблеми вищої освіти

РОЗРОБКА ТУРИСТИЧНОГО МАРШРУТУ «ТУРИСТИЧНЕ НАМИСТО ПОБУЖЖЯ»

Пропадуций А.М., методист комунального закладу «Кіровоградський обласний центр туризму, краєзнавства та екскурсій учнівської молоді» (м. Кропивницький, Кіровоградська обл.)

Анотація: У статті представлено розробку туристичного маршруту та короткий огляд об'єктів в районі річки Південний Буг в межах Кіровоградської області. Розкрито перспективи його туристичного використання, соціальне значення, науково-освітня і рекреаційна функції.

Актуальність теми. В сучасних умовах відбувається активне переосмислення ролі краєзнавчих студій та внутрішнього туризму в туристичній галузі. У цьому контексті цікаво дослідити, як ці процеси представлені у Кіровоградській області, у Гайворонському районі зокрема.

Туристичний маршрут «Туристичне намисто Побужжя» є туристичним продуктом, що популяризує історичну та культурну спадщину Побузького регіону Кіровоградської області, реалізує виховну і патріотичну функцію, сприяє виробленню екологічного підходу у ставленні до рідного краю. Це сукупність логістично пов'язаних між собою об'єктів, які мають спільне і цілісне сприйняття туристами усіх категорій, а також це сукупність сформованих образів, які є складовими частинами туристичного обличчя краю і області.

Метою створення туристичного маршруту є формування конкурентоздатного туристичного продукту Кіровоградщини, який популяризує культурну, історичну та природну спадщину Гайворонського, Вільшанського та Благовіщенського району; забезпечення мешканців краю та області повноцінною і якісною рекреацією. Розвиток туристичної мережі стане поштовхом до поступу у соціальній сфері регіону.

Основними **задачами** є визначення туристського потенціалу на основі природно-історичної спадщини із урахуванням цільових груп споживачів

туристичного продукту, популяризація туристичного маршруту і об'єктів культурної спадщини через мережу інтернет, соціальні мережі тощо.

Соціальна значущість проекту полягає в сприянні патріотичному вихованню молоді через знайомство із рідним краєм, підвищення впізнаваності регіону на туристичній мапі України, і, як результат, стимулювання інвестицій у його розвиток; цей туристичний маршрут є важливою практичною складовою у географічній та краєзнавчій освіті учнів та студентів; маршрут буде використовуватися у всіх напрямках туризму – як спортивному, так і рекреаційному.

Маршрут пролягатиме через територію Гайворонського району, заходитиме частково на Голованівщину, довжина маршруту складає 73 кілометри.

Регіон, де прокладається туристичний маршрут, є історичною територією Східного Поділля. Це – один з осередків формування українського етносу, територія із строкатою та драматичною історією. В різний час вона входила до складу різних державних утворень – Русі, Великого Князівства Литовського, Речі Посполитої, Гетьманщини, Туреччини, Російської імперії. Поділля перебувало на перехресті релігійних традицій – православної української, католицької та юдейської. В історико-культурному аспекті воно є унікальним і дає ключ для розуміння загальноукраїнських процесів. Загалом, східна частина Поділля є найменш відомою серед широкого загалу, для якого символом цього краю є Кам'янець-Подільська фортеця, Меджибізька фортеця, місто Умань. Тому важливим практичним наслідком освоєння і популяризації такого маршруту є підвищення впізнаваності «Кіровоградського» Поділля.

Окрім культурно-релігійних, широко представлені на маршруті господарчі, технологічні пам'ятки – від водяних млинів до залізниць і пускових шахт балістичних ракет. Це є передумовою розвитку ще трьох напрямів туризму – промислового (індустріального), військово-історичного та архітектурного.

Основні об'єкти маршруту:

Гайворон – *будівлі залізничників, найдовша в Україні вузькоколійка.*

У 1869 році підданий Пруссії Вільгельм Дистель на Південному Бузі збудував греблю та дерев'яний водяний млин. У 1903 році та споруда згоріла і на її місці звели кам'яний млин, який стоїть і нині. Вище Гайворона на Південному Бузі влаштоване водосховище, а у самому місті працює гідроелектростанція

У 1897 році через Гайворон протягли гілку вузькоколійної залізниці Кам'янка (нині у Молдові) - Рудниця – Гайворон – Голованівськ – Підгородня. Зараз вона має довжину 130 км, від Рудниці до Голованівська, і є найдовшою не лише в Україні, а й у Європі. У Гайвороні сьогодні стоїть на постаменті найстаріший збережений паротяг у всьому пострадянському просторі – бельгійський паротяг МТ-202 1893 року.

Ще одною туристичною принадою Гайворона є залізничний квартал, який почали будувати у 1933 році. Перший багатоквартирний будинок із бутового темного граніту почали зводити у 1933 році. Завдяки мальовничому і оригінальному зовнішньому вигляду тут часто походилися зйомки кіно. Останнім був відомий «Поводир», в якому засвітилася вузькоколійка, а до того були «Дев'ять життів Нестора Махна» та ще декілька.

Річка Південний Буг – *можна розглядати як цілісний і самодостатній привабливий туристичний об'єкт, одна із найбільш мальовничих річок України;*

с. Казавчин – *атрактивний ландшафтний об'єкт місцевого значення.*

Згідно з переказами у 1674 році із загоном козаків під Казавчином стояв Іван Сірко. Сьогодні тут споруджений відпочинковий комплекс: козацька сторожова вежа, лавки, струмок і криниця.

с. Соломія – *пам'ятка архітектури, старовинний кам'яний млин 18 століття.*

Млин збудований у 18 столітті, працює нині на ектродвигуні. Будівля шлюзу, ринви та стоки збереглися до сьогодні. Млин збудований повністю із бутового каменю, двоповерховий.

с. Хащувате – *пам'ятка архітектури – водяний млин.*

Окрім млина, знаковим місцем у селі є найбільший у Європі меморіальний комплекс «Хащуватська трагедія», побудований 2013 року для вшанування пам'яті загиблих 16 лютого 1942 року 1000 євреїв.

Салькове – *старовинна церква Косьми і Даміана.*

В центрі Салькового збереглася дерев'яна церква Косьми і Даміана, збудована у 1896 році на кошти парафіян. Основну частину коштів дав місцевий селянин Дмитро Максименюк. Раніше на цьому місці стояв давніший храм, зведений у 1783 році.

с. Завалля – *одне із найбільших родовищ графітових руд, графітові кар'єри.*

1929 року поблизу села було закладено фундамент збагачувальної фабрики графітового комбінату (нині підприємство "Укрграфіт").

Заваллівське родовище є найбільшим у Європі, а графіт, що видобувається в ньому, високо цінується на світовому ринку. Заваллівський графіт експортується в Білорусь, Казахстан, Туркменістан, Азербайджан, Японію, Америку, а також в країни Західної Європи. Розвідані і затверджені балансові запаси графіту визначаються в районі 7,6 млн.тонн, а вміст його в руді - близько 5-7 відсотків.

с. Сабатинівка – *село, яке дало назву однойменній культурі бронзової доби.*

Для сабатинівської культури були характерні наземні і напівземлянкові житла, часто з кам'яними основами стін. Серед ліпного посуду найбільше було банкоподібних горщиків, підлощених кубків, черпаків, чаш з двома ручками. Поховання — курганні та ґрунтові могильники.

Племена сабатинівської культури жили з хліборобства і скотарства, але мали також розвинене бронзоліварне ремесло (знайдено різноманітні серпи,

сокири-кельти, наконечники списів, кинджали, з прикрас — шпильки, підвіски, браслети), а також торгівля.

с. Луполове – *пам'ятка архітектури, млин-палац, збудований у кінці 19 століття.*

Село Луполове (від імені засновника, молдаванина Григорія Лупола, молд. " lup" - "вовк"), було засноване у другій половині XVIII століття. Наприкінці 19 століття власником земель села поміщик Костянтин Смирнов наказав побудувати млин на березі річки. Будівля млина триповерхова, складена із бутововго каменю сірого кольору, в стилі модерн із елементами історизму.

с. Надєждівка – *пам'ятка сакральної архітектури, дерев'яна церква Казанської ікони Божої матері 19 століття.*

Княгинею Надією Трубецькою 1901 року закладено дерев'яний храм Казанської ікони Божої Матері. Це - один із найгарніших дерев'яних храмів Кіровоградщини.

с. Люшневате – *церква Св. Параскеви, збудована у кінці 18 століття.*

с. Побузьке – *унікальний для України музей ракетних військ (філіал) – створений на місці розташування колишнього ракетного полку 46 ракетної дивізії Ракетних військ стратегічного призначення.*

Відкритий у 2001 році на місці, де в радянські часи розташовувався командний пункт з шахтами, в яких була найсучасніша ядерна зброя.

Комплекс складає: підземний командний пункт, енергоблок, казарми, господарські приміщення. У музеї нараховують близько 3 тисяч експонатів, серед яких спеціальні автомобілі-ракетовози, макет ядерної боєголовки, зразки ракетних двигунів, системи космічного зв'язку і багато інших

Місця ночівлі передбачені у с. Завалля, с. Сабатинівка, с. Змійове.

Висновки: Здійснивши кроткий огляд індустріальних, природних об'єктів, об'єктів культурно-історичної спадщини можна констатувати доволі високий рівень туристичної привабливості регіону Кіровоградського Побужжя, проте вадами є необлаштованість багатьох з них, відсутність

вдалого маркетингу, віддаленість від магістральних туристичних маршрутів України. Даний пішохідний маршрут є чудовим фундаментом для втілення і апробації нових, перспективних видів туризму в Україні і популяризації історії та культури краю на всеукраїнському рівні.

Список літератури:

1. Історія міст і сіл Української РСР: в 26 т. – К.: 1967- 1974
2. Машкін О. М. Залізниці, залізничні шляхи на українських територіях в 19 – 20 ст.// Енциклопедія історії України, 2005
3. Руденко Є, Сарахман Е., Ларін Д. Ядерні шахти України. Як виглядав третій у світі арсенал атомних бомб// Українська правда, 19 червня 2020

ВПРОВАДЖЕННЯ ІННОВАЦІЙНИХ ПЕДАГОГІЧНИХ ТЕХНОЛОГІЙ ЯК СКЛАДОВА ЯКІСНОЇ ПІДГОТОВКИ ФАХІВЦІВ СФЕРИ ПОСЛУГ

Сілевко Т. А., майстер виробничого навчання ДПТНЗ «Дніпровський центр професійної освіти» (м. Дніпро)

XXI століття – це час переходу до високотехнологічного інформаційного суспільства, у якому якість людського потенціалу, рівень освіченості і культури всього населення набувають вирішального значення для економічного і соціального поступу країни. Освіта XXI століття – це освіта для людини. Її стрижень – розвиваюча, культуротворча домінанта, виховання відповідальної особистості, яка здатна до самоосвіти і саморозвитку, особистість, яка вміє критично мислити, опрацьовувати різноманітну інформацію, використовувати набуті знання і вміння для творчого розв'язання проблеми.

Виведення освіти в Україні на рівень розвинутих країн світу, можливо лише за умов відходу від авторитарної педагогіки та впровадження у навчання інновацій. Перехід на інноваційний характер навчання передбачає серйозну роботу над створенням науково обґрунтованої педагогічної системи, вимагає спеціальних досліджень, координації зусиль дидактів, методистів, педагогів, психологів, а також напруженої праці педагогів-практиків.

Донедавна терміни «інновація», «інноваційний процес» у вітчизняній педагогічній літературі майже не вживалися. Зараз ситуація змінилася. І хоча трактування цих термінів у різних авторів має суттєві відмінності, у практиці вони використовуються досить широко, що свідчить про становлення нового напрямку у педагогічній науці і практиці – *педагогічної інноватики*. Якщо *новація* – це потенційно можлива зміна, то *інновація* – це зміна реалізована, така, яка з можливості стала реальністю. Новація більшістю дослідників розглядається як зміна, що здійснюється цілеспрямовано і має прогресивну

спрямованість на підвищення ефективності освіти. Часто новації пов'язуються з модернізацією. Деякі автори визначають педагогічні інновації як специфічну форму передового досвіду, що має радикальний характер, містить нові рішення актуальної проблеми, дає якісно нові результати, що поширюються на інші компоненти освітньої системи. Сьогодні більшість навчальних закладів системи професійно (професійно-технічної) освіти в той чи іншій мірі працюють у інноваційному режимі. Найважливіша риса сучасного навчання – його спрямованість на те, щоб навчити здобувачів освіти не лише пристосовуватися, а й активно діяти в ситуаціях, які зазнали соціальних змін.

«Інноваційне навчання» – процес і результат такої навчальної та освітньої діяльності, яка заохочує введення інноваційних змін в існуючу культуру, соціальне середовище. Інноваційне навчання стимулює активну участь у проблемних ситуаціях, які виникають як перед окремою людиною, так і перед цілим суспільством. Усвідомлення його потреби розширює обрії дидактичних пошуків. Таке навчання пов'язане з творчим пошуком на основі наявного досвіду, тобто з його збагаченням.

Дослідники проблем педагогічної інноватики (О. Арламов, М. Бургін, В. Журавльов, Н. Юсуфбекова, А. Ніколс та ін.) намагаються співвіднести поняття нового у педагогіці з такими характеристиками, як корисне, прогресивне, позитивне, сучасне, передове. Зокрема, В. Загвязинський вважає, що нове у педагогіці – це не лише ідеї, підходи, методи, технології, які у таких поєднаннях ще не висувались або ще не використовувались, а й той комплекс елементів чи окремі елементи педагогічного процесу, які несуть у собі прогресивне начало, що дає змогу в ході зміни умов і ситуацій ефективно розв'язувати завдання виховання та освіти.

Цілий ряд авторів, зокрема й В. Кукушкіна, вважають, що будь-яка педагогічна технологія повинна відповідати деяким основним методологічним вимогам:

- **Концептуальність.** Кожній педагогічній технології повинна бути притаманна опора на певну наукову концепцію, що містить філософське, психологічне, дидактичне та соціально-педагогічне обґрунтування досягнення освітньої мети.
- **Системність.** Педагогічній технології мають бути притаманні всі ознаки системи: логіка процесу, взаємозв'язок всіх його частин, цілісність.
- **Можливість управління.** Передбачає можливість діагностичного цілепокладання, планування, проектування процесу навчання, поетапну діагностику, варіювання засобами та методами з метою корекції результатів.
- **Ефективність.** Сучасні педагогічні технології існують в конкурентних умовах і повинні бути ефективними за результатами й оптимальними за витратами, гарантувати досягнення певного стандарту освіти.
- **Відтворюваність.** Можливість використання (повторення, відтворення) педагогічної технології в інших ідентичних освітніх закладах, іншими суб'єктами.
- **Візуалізація** (характерна для окремих технологій). Передбачає використання аудіовізуальної та електронної техніки, а також конструювання та застосування різноманітних дидактичних матеріалів і оригінальних наочних посібників.

Як відомо, процес оволодіння обраною професією розпочинається з вивчення загально-технічних дисциплін, з поступовим переходом до професійної підготовки. Професійна ж підготовка конкурентоспроможного робітника значною мірою залежить від професійної і педагогічної майстерності викладача та майстра виробничого навчання.

Головними ознаками професійної майстерності педагогічного працівника є:

- оволодіння ефективними засобами передачі учням знань і умінь;
- уміння планувати й здійснювати педагогічний вплив;

- уміння встановлювати правильні взаємостосунки з учнями, організувати і спрямовувати їхню діяльність;
- уміння переконувати;
- глибоке знання свого предмета, широка ерудиція тощо.

Отже, набуття високого рівня педагогічної майстерності — процес тривалий і складний. З огляду на це, неабияке значення має відмова від традиційних методів навчання. Кожний викладач має самостійно впроваджувати ефективні форми і методи навчання. Як правило, краще засвоєння нового матеріалу відбувається в процесі активної діяльності учнів за умови, коли в нього вносяться елементи новизни.

Інноваційна діяльність педагога професійного закладу, пов'язана з проектуванням і реалізацією інноваційних технологій. Вона буде ефективною за умови наявності у нього системи прогностичних, проектувальних, конструктивних, організаційних, комунікативних, рефлексивних, аналітичних та інших умінь. Зважаючи на те, що до інноваційної технології входить система умінь, що забезпечує проектування і реалізацію навчально-виховного процесу, педагог професійного закладу має оволодіти вміннями організації кожного етапу професійно-педагогічної діяльності на основі врахування низки чинників: пріоритетності цілей професійної освіти, специфіки змісту навчання, вікового і освітнього рівня учнів, фізичного стану, рівня навчально-методичного та матеріально-технічного забезпечення.

Найбільш популярними у педагогів є такі педагогічні технології:

1. **Інформаційно-розвивальні**, які передбачають виклад педагогом теоретичних відомостей під час проведення лекції або семінарського заняття; організацію самостійної роботи учнів з вивчення нових знань з теоретичних джерел, інструкцій, комп'ютерних засобів навчання.

2. **Діяльнісні**, спрямовані на підготовку професіонала, здатного кваліфіковано розв'язувати виробничі завдання. Ці технології передбачають проведення аналізу виробничих ситуацій, розв'язання ситуативних

виробничих завдань, ділові ігри, моделювання професійної діяльності в навчальному процесі, організацію професійно - спрямованої дослідницько-пошукової роботи тощо.

3. **Розвивальні**, спрямовані на професійний розвиток майбутнього фахівця, здатного творчо працювати, самостійно визначати способи і засоби вирішення проблемних виробничих ситуацій тощо. До цих технологій входять - проблемне навчання, проблемні лекції, семінари, навчальні дискусії, лабораторно-практичні роботи з елементами дослідництва, діяльності, ігри.

4. **Особистісно-орієнтовані**, метою яких є формування активної, творчої особистості майбутнього фахівця, здатного самостійно будувати і коригувати свою навчально-пізнавальну діяльність. До цих технологій входить аудиторна (незначна) і позааудиторна самостійна діяльність учнів, робота за індивідуальним планом, дослідницька робота, метод проектів тощо.

До основних завдань інноваційного розвитку освітнього процесу ЗП(ПТ)О слід віднести: моделювання інноваційної професійної діяльності майбутніх фахівців; створення єдиної інноваційної системи професійного навчання учнів, адаптованої до динаміки розвитку сучасного виробництва; розробку інноваційних технологій навчання та їх впровадження в освітній процес ЗП(ПТ)О.

Отже, нині необхідний комплексний підхід до інноваційної освітньої стратегії ЗП(ПТ)О, що відображає головну спрямованість, — якість оновлення всієї системи професійної підготовки кадрів.

Педагогічна інноватика полягає у постійному пошуку і впровадженні нових максимально ефективних технологій навчання і виховання, результатом яких має бути формування високо адаптованої до змінних умов, активної діяльної, творчої особистості, яка вміє аналізувати, долати будь-які труднощі.

Проблемні ситуації, творчі лабораторії, дослідницькі проекти, розвиваючі «імітації», мозковий штурм, «вірю не вірю», мікрофон, «незакінчені речення», кросворди з теми, знайди помилку, анімаційні фільми, тестові завдання, створення презентацій, ігрові технології, «ажурна пилка» – от великий, але не повний арсенал інновацій, які використовують педагоги. Розробка власної методики викладання предмета з використанням інноваційних технологій залишається основним аспектом методичної роботи викладача. Інноваційні методи навчання мають досить широкі перспективи як ефективне доповнення до інших педагогічних технологій, що сприяють формуванню особистості – суб'єкта діяльності і соціальних стосунків. Використання комп'ютерного навчання дає змогу реалізувати особистісно-діяльнісний і особистісно-орієнтований підходи в освіті здобувачів освіти. Ці підходи базуються на використанні знань і вмінь, отриманих у процесі навчання. Це забезпечує позитивну мотивацію і диференціацію в навчанні, активізує творчу діяльність учнів. В результаті якого в здобувачів освіти формується система знань, умінь і навичок, одночасно формуються пізнавальні здібності та мислення, які можуть бути ефективними тільки при умові їх пізнавальної самостійності, яка керується і спрямовується викладачами. Інноваційні технології навчання – шлях до підвищення якості професійної освіти, зацікавленості здобувачів освіти до навчання, безумовно, за інноваційними технологіями навчання майбутнє професійної (професійно-технічної) освіти.

Список використаних джерел

1. Гуревич, Р. С. Інформаційно-комунікаційні технології у навчальному процесі : посібник для педагогічних працівників і студентів педагогічних вищих навчальних закладів . Вінниця : ДОВ «Вінниця», 2002. 116 с.
2. Освітні технології: навч.-метод. посіб. / за ред. О.М. Пехоти. К.: АСК, 2009. 256 с.

3. Пилипчук А.Ю. Система освіти як об'єкт інформатизації: структура системи освіти .Інформаційні технології і засоби навчання. 2008. №4. С. 2–5.
4. Шевчук С.С. Традиції та інновації у діяльності методичної служби професійної школи: Методичний посібник . Донецьк: ІПО ІПП УМО, 2011. 120с.

ЗАСТОСУВАННЯ ЦИФРОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ ПІД ЧАС ОРГАНІЗАЦІЇ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ

Сімон Л.Ф., викладач предметів професійно-теоретичної підготовки вищої категорії, старший викладач Новоград – Волинського вищого професійного училища (м. Новоград – Волинський, Житомирська обл.)

«В світі не існує більш дієвої допомоги для виживання навіть в найжахливіших умовах, ніж знання, що твоє життя має сенс».

Віктор Франкл

Актуальність теми: Організація освітнього процесу у воєнний час – це новий виклик для усіх педагогів. Зрозуміло, що найбільш оптимальна та безпечна форма організації освітнього процесу в умовах воєнного стану – дистанційна. Вибір платформи, формат завдань – усе це не просто елементи, а система, яка добре працює, якщо продумана наперед [4]. Сьогодні для педагогів вкрай важливо розуміти, як цифрові технології можуть підтримувати комунікацію, співпрацю, творчість та інноваційність [6].

В умовах сьогодення актуальності набувають технології дистанційного навчання, адже є можливість навчатися в безпечних умовах і з будь-якого місця перебування. Інтернет-ресурси дають можливість налагодити зв'язок із здобувачами освіти, навчати їх, підтримати, заспокоїти. Бо навчання – це опора з мирного часу, це те, що допомагає здобувачам освіти триматися чогось нормального та звичного для них. Онлайн-сервіси в цих умовах нас просто врятували.

Завдяки пандемії у нас уже був плацдарм, з якого ми почали працювати в умовах воєнного часу, бо досвід дистанційного навчання при пандемії залишив нам чимало інструментів і напрацювань.

ДНЗ «Новоград – Волинське вище професійне училище» під час дистанційного навчання працює на платформі Google Classroom. Зрозуміло, що недостатньо просто загрузити конспекти для самостійного опрацювання і що ті засоби і прийоми, які використовувалися під час навчання у кабінетах

та майстернях, на дистанційному працюють трішки не так. Тому потрібно шукати нові, адже ми повинні підготувати кваліфікованого робітника, з певним набором ключових компетентностей.

Для організації освітнього процесу створено сайт в сервісі Google. Це частина дистанційного курсу для підтримки викладання теми КРВ –3.2.1 «Виготовлення спідниці» з предмета «Технологія виготовлення та ремонту швейних виробів» професії «Кравець» 2-3 розряду.

План дистанційного курсу розроблено згідно з новими рекомендаціями МОН [3]. У плані розписані види діяльності на онлайн-уроках, цифрові застосунки, наявні матеріали для самостійного опрацювання. Окремо виділено онлайн-уроки. Всі застосунки активні.

До кожного онлайн-уроку розроблені детальні сценарії. Зазвичай відеоконференції в училищі проводимо на платформі Google Meet, але частину уроків проводимо на платформі Zoom, оскільки там є можливість створювати сесійні зали для групової роботи здобувачів освіти.

Теоретична частина сайту містить усі матеріали, розроблені для уроків. Для адаптації ці матеріали структуровані в інструкційні картки, презентації, опорні конспекти. В даний час здобувачам освіти тяжко, деякі виїхали без зошитів, без підручників, тому такий структурований матеріал їм опанувати легше. Адже учні новий матеріал сприймають по-різному. Одному потрібно більше часу, іншому – менше. Матеріал, який розміщено на сайті, здобувачі освіти можуть переглядати в зручній для них час та стільки разів, скільки їм потрібно.

Навчання відбувається ефективніше, коли використовуються декілька видів подання інформації. Здобувачам освіти пропонуємо вільний вибір. Більшість робіт авторські, зразки послідовності виконання обробки відшиті в домашніх умовах. Учням надається посилання на сайт. Всі матеріали дублюються у Classroom та Viber.

Окрім створеного дистанційного курсу, у своїй педагогічній роботі використовую наступні онлайн-інструменти:

Jamboard - це віртуальна дошка, яку можна використати на будь-якому етапі уроку. Застосунок *Jamboard* є продуктом Google і використання його труднощів не викликає. Підходить для синхронних і асинхронних уроків, для індивідуальної, спільної роботи та роботи в сесійних залах [5]. На дошці *Jamboard* створюємо фрейми, складаємо алгоритм обробки вузла для перевірки засвоєння матеріалу, «Асоціативне гроно» до того чи іншого слова, робимо творчі плакати.

Padlet – це універсальна онлайн-дошка (онлайн-стіна) з інтуїтивним інтерфейсом, яку нескладно опанувати та легко застосовувати в навчальному процесі (4). Вона може бути використана для проектної роботи, індивідуальних завдань. На цій дошці можна розміщувати навчальний матеріал, проводити рефлексію, додавати посилання, файли, зображення, робити завдання по відновленню алгоритму, розміщувати електронні плакати.

Kahoot – це сервіс для створення різноманітних форм тестів, для проведення онлайн-вікторин. Цей онлайн інструмент дає змогу перетворити процес оцінювання на захоплюючу гру з переможцями, призовими місцями та набраними балами. Він найбільше подобається здобувачам освіти. Переможці визначаються автоматично, їхні псевдоніми та підсумкові бали зображаються на екрані. *Kahoot* є конструктором для розробки різноманітних завдань, за допомогою яких учні можуть перевірити і закріпити свої знання в ігровій формі, що сприяє формуванню їх пізнавального інтересу. Використовуючи цей інструмент, можна оцінити навчальний прогрес групи [5].

Wordwall - сервіс є сучасним інструментом для зацікавленості учнів [5]. В цьому сервісі проводимо фронтальне опитування на онлайн-уроках, використовуємо для рефлексії.

Mentimeter - ще один онлайн-сервіс, який доцільно використовувати. Це простий і доступний в освоєнні інструмент голосування, який забезпечує миттєвий зворотний зв'язок від аудиторії. Його зручно використовувати для

опитування учнів в режимі реального часу, оскільки він доступний і на мобільних пристроях, і в електронному середовищі [4]. В сервісі *Mentimeter* проводимо інтерактивний моніторинг для того, щоб впливати на процес розвитку учнівських компетентностей, зрозуміти їх навчальні потреби. Це дає змогу ретельніше підготуватися до уроку, підібрати правильні методи навчання. Якщо учні не задоволені уроком, їм тяжко або не зрозуміло – потрібно щось змінювати.

Для формувального оцінювання використовуємо тести в Гугл-формі з використанням коментарів для підтримки та корекції знань.

Формувальне оцінювання – це не інструмент контролю знань, а інструмент підтримки і розвитку. Воно розвиває у здобувачів освіти компетентність «вміння вчитися» [3]. Це тести із зворотним зв'язком. Можна доповнити кожне питання коментарем. Для здобувача освіти стане зрозумілим, на яких саме аспектах теми варто зосередитись, а які - вже не потребують детального розгляду.

Для систематизації знань і підготовки до тематичного оцінювання готували інтерактивні презентації в застосунках Genial і Thinglink.

У застосунку *Thinglink* розроблено глосарій. За допомогою глосарію можна повторити основні види обробки деталей та вузлів при підготовці до підсумкового оцінювання. Це дуже зручно, особливо в наш неспокійний час. Весь матеріал зібраний в одній презентації. Де б не знаходились учасники освітнього процесу, вони можуть все повторити без підручників, конспектів та зошитів.

Для кращого розуміння технології обробки записували власні відеоролики в майстерні училища і надавали до них доступ через мережу *YouTube* (<https://www.youtube.com/watch?v=Vh8v9LOIjTM>). Проте просто наявність відеоролика і завдання його переглянути не більш інформативні, ніж наявність підручника і вказівка “прочитати параграф”. Важливо сформулювати чітко завдання: що саме мають зробити здобувачі освіти

після перегляду відео. Наприклад: «Заповнити інструкційну картку з послідовністю обробки», «Вказати технічні умови на обробку вузла».

Особливої уваги заслуговує програма FastStone Capture. Я ознайомилася з нею, коли готувала креативні домашні завдання для розвитку логічного мислення, вміння аналізувати інформацію. Записували короткі відеоконсультації до завдань за допомогою цієї програми і відправляли учням у Google Classroom і на Viber (<https://www.youtube.com/watch?v=hz9Yxivnw8&t=40s>).

FastStone Capture – це функціональний скріншотер, і акцент у програмі зроблено саме на процес створення фотознімків з екрану монітора. Можливість запису відео з екрану розробники передбачили в доважок до основних можливостей програми. Але саме цей доважок можна використовувати при дистанційному навчанні, тому що базові налаштування для створення відео і навіть нескладний редактор відео в FastStone Capture присутні. Відео можна підправити, вирізавши певні кадри відповідно до заданої тривалості вперед або назад. FastStone Capture дозволяє записувати тільки звук з підключеного до комп'ютера мікрофона, тільки звуки комп'ютера (все те, що чути в динаміках, наприклад, музика, звукові оповіщення Windows), доступні також обидва ці варіанти разом [7].

Робили презентації до уроків і записували відеолекції, тобто коментували слайди власним голосом (<https://youtu.be/l8VD7akUVfg>).

Це дуже ефективно, особливо в воєнний час, тому що здобувачі освіти сприймають краще ту інформацію, яку подає їм викладач, який читає безпосередньо на уроці в звичайному режимі.

Робимо скрінкасти з відеороликів на YouTube, коли не задовольняє пояснення чи відеоролик дуже довгий. Наприклад: лайфхаки, інструкції з користування яким-небудь інтернет-інструментом.

Отже, цифрові технології активно впливають на процес навчання, оскільки змінюють схему передачі знань і методи навчання, дозволяють зробити процес навчання мобільним, диференційованим та індивідуальним. Правильно

підібрані цифрові інструменти для організації дистанційного навчання дозволяють зробити освітній процес максимально комфортним та ефективним[6].

Список використаних джерел

1. Дистанційне навчання: як зацікавити учнів. URL : <https://tatariv.e-schools.info/pages/resursi-ta-servsi> (дата звернення: 16.09.2022).
2. З досвіду роботи "Використання хмарних технологій та сервісів в освітньому процесі". URL : <https://naurok.com.ua/z-dosvidu-roboti-vikoristannya-hmarnih-tehnologiy-ta-servisiv-v-osvitnomu-procesi-6840.html> (дата звернення: 16.09.2022).
3. МОН. РЕКОМЕНДАЦІЇ щодо впровадження змішаного навчання у закладах фахової передвищої та вищої освіти. URL : <https://mon.gov.ua/storage/app/media/vishcha-osvita/2020/zmyshene%20navchanny/zmishanonavchannia-bookletsreads-2.pdf> (дата звернення: 17.09.2022).
4. «Організація дистанційного навчання в умовах воєнного стану: практичний інструментарій». URL : <https://vseosvita.ua/webinar/orhanizat-siia-dystantsiinoho-navchannia-v-umovakh-voiennoho-stanu-praktychnyi-instrumentarii-679.html> (дата звернення: 17.09.2022).
5. Проєкт «EU4Skills: Кращі навички для сучасної України». Онлайн-курс “Покращення цифрових навичок викладачів та управлінського персоналу закладів профтехосвіти” для педагогічних працівників (викладачі та майстри).
6. Цифрові інструменти для організації змішаного навчання в шкільній природничо-математичній освіті. URL : <file:///C:/Users/user/Downloads/644.pdf> (дата звернення: 17.09.2022).
7. Як записати відео з екрану монітора за допомогою програми faststone Capture <http://pro-computer.pp.ua/1032-yak-zapisati-vdeo-z-ekranu-montora-za-dopomogoyu-programi-faststone-capture.html> (дата звернення: 16.09.2022)

НАРОДНІ РЕМЕСЛА ГУЦУЛЬЩИНИ ЯК СКЛАДНИК КРЕАТИВНИХ ІНДУСТРІЙ УКРАЇНИ

Стеф'юк Р. Г., директор Косівського фахового коледжу прикладного та декоративного мистецтва Львівської національної академії мистецтв, викладач-методист, канд. мистецтвознавства, доцент (м. Косів, Івано-Франківська обл.)

Постановка проблеми. Народні художні промисли є традиційною галуззю української культури. Законодавство визначає народний художній промисел як творчу та виробничу діяльність, метою якої є створення художніх виробів декоративно-вжиткового призначення, що провадиться на основі колективного освоєння і спадкоємного розвитку традицій народного мистецтва у певній місцевості в процесі творчої праці майстрів народних художніх промислів.

У народних художніх промислах проявляються елементи нематеріальної культурної спадщини як головне джерело культурного розмаїття та самовираження українського народу. Водночас народні художні промисли належать до креативних індустрій, які є потужним рушієм соціально-економічного розвитку держави та сприяють підвищенню рівня зайнятості населення [1].

Сьогодні в Україні – у час повномасштабного вторгнення і агресії росії - відбувається поступове переосмислення ролі та місця традиційної народної культури та її першоджерел. Культура та мистецтво має стати потужною зброєю, індикатором ідентичності української нації. Народні художні промисли як основа автентичності та самобутності України мають відображати запити сучасного суспільства, формувати нові тенденції в цій та суміжних галузях, допомагати збагачувати культурне розмаїття. У народному мистецтві як першоджерелі духовно-культурного відродження зберігається та розвивається система цінностей взаємин людини зі світом.

Зростання попиту на рукотворні вироби народного мистецтва, зацікавленість молоді у їх виготовленні та світові тенденції розвитку крафтового виробництва свідчать про перспективність поєднання традиційних художніх технік народних художніх промислів із новітніми виражальними засобами креативного підприємництва, що може сприяти розвитку галузі як потужного інструменту культурної презентації України у світі.

Виклад основного матеріалу. Із здобуттям Україною незалежності, зміною політичної та економічної ситуації відбулася переорієнтація споживчого ринку. Глобалізаційні процеси і поширення виробів серійного виробництва призвели до зменшення обсягів виготовлення художніх виробів етномистецької традиції, зупинки підприємств народних художніх промислів та спонукали майстрів провадити творчу діяльність індивідуально. Тим часом кількість носіїв автентичних мистецьких традицій невпинно зменшується. Так, за інформацією Національної спілки майстрів народного мистецтва України, яка, відповідно до Закону України “Про професійних творчих працівників та творчі спілки”, провадить творчу атестацію професійних творчих працівників згідно свого статуту, за період 2010-2019 років лише близько 1300 осіб атестовано як майстрів народного мистецтва [1].

Аналіз стану народних художніх промислів свідчить про наявність значного потенціалу галузі. З огляду на світовий досвід у сучасних умовах народні художні промисли розглядаються як стратегічний ресурс розвитку територій, невід’ємний елемент регіональної культури та економіки, що створює додаткові робочі місця, зокрема для соціально вразливих груп населення, і стимулює туристичний розвиток у регіонах.

Косівський фаховий коледж прикладного та декоративного мистецтва Львівської національної академії мистецтв – унікальний навчальний заклад фахової передвищої освіти, який об’єднує в собі осередок митців-педагогів і в синергії з давньою мистецькою традицією творить сучасне високохудожнє

мистецтво. Фаховий коледж вирізняється потужною матеріально-технічною базою, спеціалізованими аудиторіями та майстернями.

Концепція діяльності навчального закладу базується на відродженні та розвитку народних ремесел Гуцульщини, творчому процесі на засадах давньої мистецької традиції. Вивчивши та переосмисливши історичний досвід династій відомих майстрів, професійними художниками вироблені авторські методики викладання, на їхній основі створено художньо вартісні твори мистецтва. Навчальний заклад утверджує та розвиває впродовж десятиліть багатопрофільне розмаїття народного мистецтва, будучи водночас оберегом і носієм етнокультури Гуцульщини [2].

Основні завдання, які ставить перед собою керівництво навчального закладу в контексті інтеграції у європейський простір:

- збереження та розвиток інтересу до традиційного мистецтва й культури в молоді, упровадження сучасних європейських технологій, методик та практик у освітній простір;
- укладення партнерств для інноваційних міждисциплінарних проєктів, створення на базі фахового коледжу експериментального освітнього простору, проведення модульних програм: дні інновацій, майстер-класи з декоративно-прикладного мистецтва, укладення партнерств із подібними закладами освіти за кордоном (обмін досвідом);
- проведення спільних конференцій між закладами мистецького профілю з метою набуття досвіду та широкого обміну інформації між усіма учасниками освітнього процесу;
- проведення пленерів та майстер-класів з виїздом у робітні майстрів (кераміка, текстиль, дерево);
- організація спільних виставок та відвідування музеїв різних європейських країн.

Одним із важливих аспектів для популяризації та розвитку народних ремесел у Косівському фаховому коледжі прикладного та декоративного мистецтва займають майстер-класи, які сьогодні користуються попитом.

Студенти та викладачі охоче діляться досвідом у тій чи іншій техніці виконання. Упродовж навчального року всі бажаючі мають змогу виконати від початку до завершеного вигляду невеличкий мистецький твір: глиняний свищик, гуцульську писанку та інші. Тому відвідування європейських країн, запрошення іноземних студентів із метою популяризації культурно-мистецької спадщини, зокрема народних ремесел, є дуже важливим чинником у збереженні, відродженні та розвитку потужного пласту національних традицій.

На жаль, сьогодні унікальні види декоративно-вжиткового мистецтва (художнє дерево, ткацтво, кераміка, вишивка та ін.) перебувають у складних умовах і потребують системної державної підтримки. Серед нинішніх загроз побутування творів декоративно-ужиткового мистецтва можна вважати нестабільну соціально-економічну та демографічну ситуацію в Україні, що приводить до зменшення кількості майстрів, які займаються цими ремеслами, особливо серед молоді. Особливо ця тенденція небезпечна на території гуцульського регіону, де історично сформувалися осередки народних ремесел, які під впливом суспільно-політичних, природних і інших факторів деградують або й зовсім зникають. Необхідно не лише зберегти, але й надати сучасного звучання, розвинути традицію художнього дерев'яного різьблення, текстилю, кераміки, вишивки через призму синтезуючої взаємодії культури та побуту етносу. Великою загрозою для майстрів є те, що вони самотужки повинні виконувати всі функції: від придбання сировини, виготовлення виробів і до збуту готової продукції. Вкрай тривожною є відсутність програми з боку держави підтримки творчої діяльності народних та професійних майстрів художніх виробів з дерева, системи заходів, що спрямовані на розвиток та популяризацію видів декоративно-вжиткового мистецтва [2].

Щоб зберегти й продовжити життєздатність цих видів мистецтва, потрібно не лише на місцевому й державному рівнях розробити програми розвитку народних художніх промислів, а й реалізувати її. Для популяризації

народних ремесел доцільно приділити більшій увазі промоції, випуску друкованої продукції: книг, альбомів, каталогів, а також рекламних сюжетів, фільмів та поширення в соцмережах. Сьогодні реалізуються додаткові заходи щодо охорони народних художніх ремесел, передачі її майбутнім поколінням. Так, у загальноосвітніх ліцеях на уроках трудового навчання вчать різьбі на дереві, ткацтва, кераміки, вишивки проводяться відкриті уроки, конкурси, виставки, майстер-класи, екскурсії до місцевих музеїв, творчих майстерень народних та професійних майстрів.

Органами місцевої влади (Косівська районна рада, Косівська районна державна адміністрація) формується єдина політика з охорони художніх промислів, яка буде реалізовуватись через «Програму відродження, збереження та розвитку народних художніх промислів Косівщини», що була прийнята на сесії Косівської районної ради. Стратегічними напрямками цієї Програми є: освітньо-просвітницький (навчальні програми, лекції, семінари та ін.); туристично-пізнавальний (екскурсії в майстерні митців, майстер-класи, фестивалі); рекламно-інформаційний (публікації, видання буклетів та екскурсійних путівників, створення фільмів); виставкова діяльність; економічно-актуальні та соціально-стимулюючі заходи для захисту майстрів (премії, гранти, нагороди, пільги). З метою посилення співпраці та залучення до реалізації цієї програми громадськості, експертів та майстрів, 2017 року створена Координаційна рада з питань нематеріальної культурної спадщини.

Висновки та пропозиції. Сьогодні, у час культурної глобалізації, урбанізації, уніфікації цінностей (цінності, за визначенням спеціалістів з національної безпеки, у сучасному світі є найстабільнішим елементом соціальної системи), потрібно терміново вирішувати питання збереження та розвитку традицій народного мистецтва. Для популяризації мистецьких творів необхідно створити державний реєстр майстрів, національну електронну базу, карту з розміщенням осередків виробництва різьблених виробів, що дасть можливість детальніше ознайомитись рекреантам із митцями Гуцульщини. Варто створити нормативно-правову базу, фінансове

та матеріально-технічне забезпечення даної галузі, відновити ринки збуту. Надважливим аспектом є надання грантової підтримки студентам спеціалізованих мистецьких закладів усіх рівнів.

Необхідно розробити відповідний документ, у якому буде вказано вищезгадані види декоративно-вжиткового мистецтва, надати матеріальну підтримку майстрам, які вже мають свою справу та майстерню: щомісячні стипендії для молодих майстрів та студентів; стимулювання довгострокових пільгових кредитів. Позитивного результату можна досягти, застосувавши комплексний та послідовний підхід, чітко визначену державною політикою та стратегією. Виховати національно свідому молодь можливо лише за умови збереження глибоких засад національної культури та мистецтва – головних пріоритетів ідентифікації держави та консолідації нації.

Список літератури

1. Концепція Державної програми розвитку художніх промислів на 2020-2025 рр. URL : <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1677-2021-p#Text>

2. Стеф'юк Р. Г., Бзунько С. В. Дерев'яне різьблення Гуцульщини: осередки збереження та розвитку традицій. With proceedings of the international Scientific and Practical conference «Theoretikal and empirical scientific research: concept and trends». Oxford, United Kingdom : «European Scientific Platform», 2020. (Vol. 4). P. 117–120.

МОЖЛИВОСТІ ВИКОРИСТАННЯ ТУРИСТИЧНОГО ПОТЕНЦІАЛУ СТРИЙСЬКОГО РАЙОНУ ЛЬВІВСЬКОЇ ОБЛАСТІ ДЛЯ ПОВОЄННОГО ВІДНОВЛЕННЯ ЕКОНОМІКИ РЕГІОНУ

Тимощук О. О., кандидат юридичних наук, викладач туристичних дисциплін відокремленого структурного підрозділу «Стрийський фаховий коледж Львівського національного університету природокористування» (м. Стрий, Львівська обл.).

Однією з проблем повоєнного відновлення економіки України є працевлаштування осіб, що втратили заробіток через військову агресію Російської Федерації, внутрішньо переміщених осіб та демобілізованих військовослужбовців. Під час економічного підйому таке питання мало б вирішуватися за рахунок ринкових механізмів – підприємства, що розвиваються мають створити нові робочі місця. Але питання чи можна розраховувати на швидке відновлення економіки України залишається відкритим. Тому не слід нехтувати потенційною можливістю самозайнятості населення в місцевості, що має достатні туристичні ресурси. Мова йде про надання послуг для туристів на базі сільських садиб, хостелів, кемпінгів.

Військовий стан докорінно вплинув на туристичну галузь України. Зараз значна частина засобів розміщення працює як притулок для внутрішньо переміщених осіб. Також туризм в Україні зазнав негативного впливу від епідемії Covid-19. Але виявляється, що пандемія більш за все вплинула на міжнародний туризм, і навпаки надала поштовх для розвитку внутрішнього туризму. Наразі за даними економічного розвитку масового закриття серед малих засобів розміщення не спостерігається. А підприємці в Карпатському туристичному регіоні спостерігають збільшення потоку внутрішніх українських туристів. Що стосується 2022 року, то деякі висновки можна робити з даних, що наводить Державне агентство розвитку туризму про обсяги туристичного збору. Так сума туристичного збору у Львівській області у першому півріччі 2022 року збільшилася на 193% порівняно з

аналогічним періодом 2021 року [8]. Слід врахувати той факт, що відносно виїзного туризму зараз діють значні юридичні обмеження, а великі туристичні місцевості на півдні України поки що недоступні. Тому, на наш погляд, є всі передумови очікувати вибухового попиту на туристичні послуги в Карпатському туристичному регіоні.

Саме до цього туристичного регіону належить Стрийський район Львівської області.

Район у сучасних кордонах функціонує з липня 2020 року [6]. Адміністративним центром є місто Стрий. Через місто проходить автомобільний шлях М 06 Київ – Чоп. Стрий є важливим залізничним вузлом має щоденне сполучення із Києвом, Львовом, Закарпаттям. Біля міста розташований колишній аеродром «Львів 2», який за характеристиками злітної смуги може приймати літаки усіх типів [1]. Наведені факти свідчать про сприятливе для розвитку туризму географічне розташування та транспортне сполучення Стрия.

Аналіз сучасної туристичної індустрії Стрийського району дозволяє виокремити два основні напрямки – бальнеологічний туризм у м. Моршин та гірськолижний у смт. Славське. Окремо слід зазначити музей заповідник Тустань (с. Урич), що є унікальним прикладом створення сучасної туристичної атракції - центру фестивального туризму до якого приїздять 150 тисяч туристів на рік [9].

Але бальнеологічний та гірськолижний туризм є не єдиними напрямками розвитку туризму на Стрийщині. На наш погляд, найбільш недооціненими є нішеві види туризму, для розвитку яких Стрийський район має великий потенціал.

Пішохідний туризм. Карпати, а саме Сколівські Бескиди займають значну частину Стрийського району. Ці гори майже ідеально підходять для пішохідних маршрутів низького та середнього рівнів складності [3]. Сколівські Бескиди вважаються одним з найменш залюднених та найбільш

лісистих регіонів України. Тому у відношенні природної цінності – це район надзвичайно цікавий та неповторний.

Найкращі трекінгові маршрути пролягають з м. Сколе до г. Парашка (1268 м.) та Лопата (1210 м.). З с. Тухля на г. Путище (831 м.) та Яровище (909 м.). З с. Верхня Рожанка на г. Високий Верх (1242 м.) та до полонини в урочищі Лужок. З с. Лавочне на Верховинський Вододільний хребет, на г. Явірник (1120 м.), до витоків річок Стрий та Опір. З с. Росохач веде одноденний маршрут на Росохацькі полонини. Від с. Тухолька можна дістатись до полонини заказника Бердо. До г. Пікуй 1408 м. веде стежка з перевалу Івашківський (Латорицький). Маршрути відзначаються особливою мальовничістю. Проте жоден з них не має відповідного маркування на місцевості, не існує достатньої інформаційної підтримки туристів, в гірській місцевості немає туристичних приютів, контрольно-рятувальні загоны значною мірою тримаються на ентузіастах. Нажаль, сучасний пішохідний туризм більш нагадує неорганізований самодіяльний та попри великий потенціал не дуже сприяє розвитку туризму в регіоні та не приносить суттєвих прибутків району та місцевим мешканцям.

Етнографічний та сільський туризм є найбільш перспективним для розвитку в Стрийському районі з декількох причин. По-перше, район має значні ресурси для розвитку цього виду туризму. По-друге, цей вид туризму є привабливим з точки зору помірних початкових капіталовкладень [7]. По-третє, спостерігається стійкий зріст попиту на даний вид відпочинку. По-четверте, в Стрийському районі вже працює значна кількість об'єктів. Молочна ферма Мукко (м. Стрий), рибне господарство Золота форель (с. Коростів), сільськогосподарський кооператив з виробництва чаїв Бескид (с. Довжки), буйволина екоферма Плай (с. Климець), козяча ферма двох Катерин (с. Тухля), рибне господарство Вежа Ведмежа (с. Волосянка), пасіка Медовий блюз (с. Луб'яна) [5]. Наведений перелік показує лише господарства, що працюють з туристичними групами та не враховує дрібні

приватні садиби, що надають послуги розміщення та харчування неорганізованим туристам.

Враховуючи значну кількість сільських садиб, що вже працюють, та той факт, що кожна сільська оселя потенційно може приймати туристів, можна ще раз наголосити на перспективності розвитку сільського зеленого туризму. З етнографічної точки зору надзвичайно перспективним для розвитку сільського туризму є наступні регіони.

С. Либохора - одне з найдавніших сіл району. В селі збереглися старі бойківські хати, найстарша з яких - 1749 року, водяний млин кінця 19 ст., дерев'яна церква Різдва Христового 1850 р. З Либохори починається пішохідний маршрут на найвищу вершину Сколівських Бескидів – г. Магура.

Села Нижня Рожанка та Верхня Рожанка, що лежать в одній з найяскравіших місцевостей гір Львівщини. У місцевості збереглися старі бойківські хати. Краєвид села урізноманітнюють мальовничі дерев'яні огорожі, стоги сіна, дерев'яні шопи. У цій частині Карпат досі діє пастише господарство. У Верхній Рожанці зберігся один з найцінніших храмів Бойківщини - повністю дерев'яна церква Святого Духа 1804 року із збереженою дерев'яною покрівлею [2].

Наведені види туристичних можливостей показують лише частину туристичного потенціалу Стрийського району. Так, на його території проводяться різноманітні фестивалі, по річках Стрий та Опір організують сплави на рафтах та човнах. В межах району розташовані мальовничі водоспади Кам'янка та Гуркало. Окрасою є безліч архітектурних пам'яток: палаци в м. Сколе та с. Підгірці, старовинні дерев'яні церкви, печерні комплекси біля с. Розгирче та м. Миколаїв, пам'ятки та музеї національно-визвольної боротьби українського народу [4].

Стрийський район у сучасних кордонах існує недавно і туризм є відносно новим напрямом розвитку для регіону. Звичайно, є багато питань які мають бути вирішені. Зокрема брак доступної інформації для туристів про багаті туристичні можливості району, особливо іноземними мовами,

розробка цікавих туристичних маршрутів, створення єдиних для району програм розвитку туризму і т. ін. Але, вже існуючий рівень розвитку туризму в регіоні, збільшення попиту на внутрішній туризм в Україні та наявність значних туристичних ресурсів дозволяють розглядати туристичну галузь як одну з найперспективніших для повоєнного розвитку.

Список літератури

1. Аеродром. Туристичний інформаційний центр Стрийщини веб-сайт. URL: <https://www.stryi-tur.info/marshruti/vijskovij/aerodrom/> (дата звернення: 16.09.2022).
2. Гори Львівщини. Цікаві туристичні шляхи на україно-польському прикордонні. Львів : Rovin, 2011. 264 с.
3. Блистів Т.В., Горбацьо І.І., Нужний О.В. Теорія і практика туристичних походів: навч. посіб. Львів : НВФ Українські технології, 2006. 132 с.
4. Львівщина – туристична енциклопедія / упоряд. Сидоренко Г. Львів : Карпати.інфо, 2011. 268 с.
5. Мапа фермерських господарств Львівщини, які приймають у себе туристів на екскурсії. веб-сайт. URL: <https://www.google.com/maps/d/u/0/viewer?mid=1wifksCL1oEc5x0STIx-yZ0a0h7OvqcQv&ll=49.17686734604557%2C23.932639673590405&z=10> (дата звернення: 16.09.2022).
6. Про утворення та ліквідацію районів : Постанова Верховної Ради України від 17 липня 2020 року № 807-ІХ. Відомості Верховної Ради України. 2020. № 33. ст.235.
7. Рутинський М. Й., Зінько Ю. В. Сільський туризм: Навч. Посіб. – К.: Знання, 2006. 271 с.
8. Турзбір в Україні за перше півріччя 2022 року зріс майже на 29%. Державне агентство з розвитку туризму: веб-сайт. URL: <https://www.tourism.gov.ua/blog/turzbir-v-ukrayini-za-pershe-pivrichchya-2022-roku-zris-maузzhe-na-29> (дата звернення: 16.09.2022).

9. Як заповідник Тустань робить унікальну екосистему співпраці музею, громади й бізнесу. Українська правда: веб-сайт. URL: <https://life.pravda.com.ua/culture/2020/09/11/242281/>.

РОЗВИТОК ТВОРЧОСТІ ЗДОБУВАЧІВ ОСВІТИ В ПОЗААУДИТОРНІЙ РОБОТІ ЗАКЛАДІВ ОСВІТИ

Тихонова О.Ю., керівник гуртка комунальний заклад «Кіровоградський обласний центр туризму, краєзнавства та екскурсій учнівської молоді» (м. Світловодськ, Кіровоградська обл.)

Анотація. У науковій статті розглядається розвиток творчості студентів, як здобувачів освіти в позааудиторній роботі. У педагогічній площині розглядається творчість дається як творча здатність, яка є потужним фактором розвитку особистості, визначає її схильність до нестандартного мислення та поведінки. Немає сумніву, що творчий талант може стати потужним стимулом економічного розвитку і засіб національного престижу.

Ключові слова: вища освіта, творчість, позааудиторна робота

Постановка проблеми: У час дистанційного навчання, а також нестабільної ситуації в країні, багато закладів освіти надають перевагу розвитку творчості у здобувачів освіти. Тому проблема розвитку творчої особистості, збагачення інтелектуального та культурного потенціалу підростаючого покоління набула особливого значення в контексті зміцнення української держави. Це потребує вдосконалення та впровадження інноваційних технологій та реалізації нових підходів до розвитку креативності учнів в умовах сучасного освітнього середовища.

Мета статті: розкрити аспекти творчості у здобувачів освіти у сучасному українському просторі.

Основний матеріал. Сфера творчості людини не є сферою тільки моральної боротьби, боротьби за моральне удосконалення світу, за єдиний ідеал, за життєвість однієї ідеї. Сфера творчості людини – це сфера творчості нових форм буття, нових значень у всіх напрямках розуміння істини, краси, добра, справедливості, тобто тих форм буття, котрі викликаються до дійсності творчою силою людини. Саме у здатності до творчості постає зміст буття людини як культурно-історичної особистості. Сучасний світ – це

динамічне місце конкуренції. Креативність стала важливою навичкою для успіху в усіх сферах діяльності. Творчість можна розвивати, навчаючись нестандартно мислити та творчо вирішувати проблеми. Саме у позааудиторний час здобувачі освіти мають можливість розвивати креативність, творчість.

Шляхом анкетування здобувачів освіти віком від 18-21 року було показано, що 80% учнівської молоді розуміють, що розвиток творчості – це найважливіша складова успіху. І здатність до творчості можна розвивати. Так більшість відкривають для себе наступні кроки для розвитку творчості:

- Ризик своїми ідеями

Щоб бути творчими, студенти повинні мати сміливість пробувати нові речі та експериментувати з різними ідеями. Творчість вимагає дослідження, хоробрості, ризику та наполегливості. Студенти не повинні боятися помилок чи критики, а бачити в них можливості для зростання.

- Починають проявляти творчість частіше, ніж робили це раніше

Творчі здібності слід демонструвати завжди, коли це можливо. Творчість – це навичка, яка може принести багато користі студентам, педагогам і суспільству в цілому. Творчі виставки мотивуватимуть інших студентів пробувати щось нове у своїй роботі, а також нададуть педагогам можливість ділитися творчими ідеями один з одним.

- Приймають рішення які раніше не приймали

Творчість величезна і постійно змінюється. Творчість потрібно розвивати таким чином, щоб учні мали свободу досліджувати свої ідеї, не боячись бути засудженими чи висміяними. Заохочуйте їх ризикувати з новими проектами, тому що, роблячи це, вони покажуть вам, що можливо при творчому застосуванні. Креативні рішення не завжди традиційні; інколи потрібно розсунути межі та мислити нестандартно, щоб представити себе інноваційне рішення.

Також, проведений аналіз розвитку творчості здобувачів освіти, а саме у галузі туризму зазначив наступне: щоб розвивати творчість поза аудиторією, студентам спеціальності «Туризм» потрібно проводити екскурсії до туристичних компаній, запрошувати провідних фахівців компаній до участі у освітньому процесі. Так студенти зможуть мати можливість спостерігати за процесом роботи, розвивати творчі навички для туризму, Безпосереднє спілкування студентів з робітниками відомих українських туристичних компаній пробуджує бажання стати схожими на професіоналів, що є великим кроком до розвитку професійної творчості здобувачів освіти.

Здобування туристичної освіти передбачає накопичення досвіду самостійної творчої діяльності, виконання творчих завдань як у команді, так і індивідуально, але важливо саме у позааудиторному середовищі.

Індивідуальна творча діяльність дозволяє активізувати особистий досвід студента, розвиває вміння самостійно виділяти конкретне рішення до завдання.

Групова (командна) творча діяльність розвиває вміння узгоджувати свою точку зору з думкою інших, шукати компроміс, аналізувати пропоновані учасників команди напрями пошуку рішення. Групова форма дозволяє студентам туристичної галузі з'ясувати різні точки зору, що немало важливо у даній спеціальності.

Аналізуючи сучасний розвиток творчості у студентів, було виділено виконання інтерактивних вправ у позааудиторний час.

Проходження онлайн тестів, вирішення поставлених творчих онлайн задач безпосередньо розвиває креативність у наш сучасний час.

У міру того, як студент просувається в навчанні, комп'ютер аналізує його відповіді та на основі цих даних визначає подальші відповідні індивідуальні дії, наприклад: додаткову інформацію у разі труднощів у розумінні матеріалу, подальші роздуми на тему, яка викликала інтерес, або можливість повторити або пропустити певний розділ цього завдання.

Інтерактивні завдання передбачають моделювання різноманітних ситуацій, використання ігор, розв'язування задач на основі аналізу відповідної навчальної ситуації, тобто учень приймає зважені рішення з елементами творчості. В умовах інтерактивного навчання можна організувати диференційоване навчання, яке максимально враховує умови формування творчих здібностей здобувачів освіти.

Комп'ютер дозволяє ширше використовувати міжпредметні зв'язки. Робота в цьому середовищі стає більш творчою. Багатофакторність системи, науковий підхід, багатство інструментарію, великий обсяг електронної довідкової інформації та залучення мультимедійних засобів дозволяють досягти успішного поєднання ігрової діяльності, пізнавального та експериментального дослідження. Звільняється час для творчої практичної роботи, ліквідації прогалин у знаннях, актуалізації раніше вивченого матеріалу. У разі виникнення труднощів студент може за допомогою комп'ютера швидко знайти потрібну інформацію та повторити її.

Таким чином, використовуючи свої гаджети, навіть просто сидячі у маршрутці, можна розвивати свою творчість, креативність, не маючи при цьому купу посібників, спеціалізованих книжок, як у минулому студенти розвивали свою творчість.

Отже, підводячи підсумки аналізу теми наукової статі, можна виділити наступне: у сучасний час можна знайти багато шляхів для розвитку творчості у позааудиторний час. Це може бути читання спеціальної літератури, відвідування командних заходів, або індивідуально проходити інтерактивні справи, тести у будь-яку годину. Для спеціалістів туризму відкриті можливості відвідування туристичних компанії для покращення професійної творчості та креативності, проходити практику разом з професіоналами та вчитися у них розвивати свою творчість.

Список літератури:

1. Альфонсо Мендоса молодший «П'ять способів заохотити студентів бути більш творчими» - [Електронний ресурс] / Режим доступу

<https://medium.com/teachers-on-fire/5-ways-to-encourage-students-to-be-more-creative-f6e12014e5f4>

2. Коптіла Ю.М. «Розвиток творчої особистості учня в сучасному освітньому просторі "- [Електронний ресурс] / Режим доступу https://www.narodnaosvita.kiev.ua/?page_id=5810
3. Стаття "Розвиток творчої компетентної особистості шляхом використання інтерактивних методів навчання"- [Електронний ресурс] / Режим доступу: <https://naurok.com.ua/stattya-rozvitok-tvorcho-kompetentno-osobistosti-shlyahom-vikoristannya-interaktivnih-metodiv-navchannya-9696.html>

СУЧАСНІ ПІДХОДИ ДО МОНІТОРИНГУ РЕКРЕАЦІЙНО-ТУРИСТИЧНОГО ПОТЕНЦІАЛУ РЕГІОНІВ УКРАЇНИ.

Удовик С.І., старша викладачка кафедри «Технологій навчання, охорони праці та дизайну» БІНПО (м. Біла Церква, Київська обл.)

Актуальним завданням для нашої країни є впровадження методів моніторингу та контролю над природоохоронними територіями [1]. Цю функцію держава поклала на Міністерство захисту довкілля та природних ресурсів України, та її структурні підрозділи. Виконуючи поставлену задачу міністерство вступає у різнобічну кооперацію з іншими країнами та організаціями.

Для запобігання прямого впливу на природоохоронні території навколо них створюють буфер, яким слугують території на яких діяльність людини обмежена. Такими територіями можуть бути заказники, сільськогосподарські території тощо.

Значна кількість елементів, яка шкодить навколишньому середовищу й несе безпосередню небезпеку здоров'ю людини, надходить у навколишнє середовище, в процесі діяльності самої людини, тому при проведенні екологічних досліджень звертають увагу на ймовірність потрапляння практично всіх елементів і їх сполуки в кругообіг природи і діяльності людини.

На 1 січня 2021 року, за статистикою Департаменту заповідної справи Міністерства екології та природних ресурсів України, близько 6% території держави України входить до складу природно-заповідного фонду країни. Загальна площа природно-заповідного фонду України становить 3567,1 га куди входить 7855 заповідних територій і об'єктів. В цілому, заповідна справа за роки незалежності в країні характеризується як прогресуючий розвиток.

На сьогодні в Україні створено 640 територій і об'єктів, що охороняються законом це:

1. Біосферних заповідників – 5 («Асканія-Нова», Дунайський, Карпатський, Чорноморський, Чорнобильський радіаційно-екологічний).
2. Природних заповідників – 19.
3. Національних природних парків – 47.
4. Заказників – 306.
5. Пам'ятників природи – 132.
6. Ботанічних садів – 18.
7. Зоологічних парків – 7.
8. Дендрологічних парків – 19.
9. Парків-пам'яток садово-паркового мистецтва – 88.

Середній показник заповідних територій в Європейських країнах становить 15% від загальної площі країни, що в два рази перевищує той самий показник в Україні.

ЮНЕСКО в програмі «Людина та біосфера» ще 1971 році започаткувала створення світової мережі біосферних заповідників. Ця мережа об'єднує природоохоронні території, які наочно демонструють збалансовану взаємодію людини (її діяльності) і природи (кругообіг і системність). Особливу увагу приділяють моніторингу, досліді і прогнозуванню розвитку навколишнього середовища для прийняття спільних рішень при подальшому існуванні.

За визначенням «Біосферний заповідник» це – природоохоронна територія міжнародного значення, створена для збереження найтипівіших природних комплексів біосфери, здійснення екологічного моніторингу та змін навколишнього середовища під впливом людської діяльності.

Список літератури

1. Закон України «Про Основні засади (стратегію) державної екологічної політики України на період до 2030 року» // Відомості Верховної Ради. 2019. № 16. ст. 70.

2. Програма дій «Порядок денний на XXI століття» ухвалена конференцією ООН з навколишнього середовища і розвитку в Ріо-деЖанейро, 1992 р. Київ : Інтелсфера, 2000.

3. Рамкова Конвенція ООН про зміни клімату. Паризька угода, 2015. URL : https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_161.

СУЧАСНІ ПІДХОДИ ДО ПРОВЕДЕННЯ УРОКУ ВИРОБНИЧОГО НАВЧАННЯ

Урюпіна М.В., викладач професійно-теоретичної підготовки Білоцерківського фахового коледжу сервісу та дизайну.(м. Біла Церква, Київська обл.)

Одним із головних завдань сучасного етапу глобалізації, інформатизації, впровадження ринкових важелів виробництва є підготовка конкурентоздатного кадрового складу як головної рушійної сили організації. Адже працівники, які створюють продукти та послуги, формують культуру праці, внутрішній клімат, активну ринкову позицію організації.

Сучасний світ, що динамічно розвивається, відкриває нові перспективи для зростання різних сфер економічної діяльності. Однією з таких сфер є сфера послуг, розвиток якої обумовлено низкою факторів, зокрема, поліпшення загального рівня життя населення, збільшення темпів життя, брак часу на самообслуговування, і, відповідно, зростання потреб у кваліфікованих професійних послугах. Особливе місце у виробництві та наданні побутових послуг займають підприємства, що надають перукарські та косметичні послуги, як одні з найбільш рентабельних у сфері побутового обслуговування. На сьогодні ринок перукарських послуг представлений перукарнями, салонами краси, студіями краси та іншими недержавними підприємствами.

Професія перукаря завжди була, є і буде затребуваною та не підвладною ні часу, ні кризам, оскільки у пошуках індивідуального стилю людина протягом життя експериментує зі своєю зовнішністю. Волосся – це дар природи, унікальний інструмент самовиявлення людини. За виглядом волосся визначають рівень культури, естетичного розвитку і смаку людини, її соціальний статус.

Вимоги до сучасного майстра перукарської справи дуже високі, перше, це глибокі теоретичні знання, водночас із володінням прийомами й

методами практичної роботи з виконання стрижок, завивання і укладання волосся, його фарбування, моделювання зачісок тощо. По-друге, перукар має бути освіченим у питаннях гігієни, безпеки праці, володіти знаннями з матеріалознавства, хімії, анатомії, біології; знати закони колористики, просторової композиції. По-третє, вагомим компонентом професійного портрета перукаря є культура, уміння доброзичливо контактувати з людьми, знання з етики та психології, історії перукарської справи.

Означені напрями розвитку компетентності та професіоналізму, виховання загальної і професійної культури фахівців з перукарської справи реалізуються в освітньому процесі Білоцерківського фахового коледжу сервісу та дизайну.

Окреслимо суттєві ознаки та відмінності сучасного уроку виробничого навчання підготовки фахівців з перукарської справи. На наш погляд, головним аспектом є принцип системності та послідовності навчання, так навчальний матеріал має бути чітким, структурно організованим, раціонально поділеним його на окремі смислові фрагменти. Також необхідним є його послідовний виклад, логічні переходи від засвоєння попереднього матеріалу до нового.

В сучасних умовах збройної агресії РФ проти України маємо враховувати психоемоційний стан учнів. Внаслідок сильних емоційних переживань когнітивні можливості мозку значно погіршуються, тому здобувачі освіти набагато складніше сприймають нову інформацію і відтворюють раніше засвоєну. Серед учнів коледжу є такі, що потрапили із зон активних бойових дій; втратили рідних та близьких. Їхня психіка наразі надзвичайно вразлива.

Тому починати заняття у нових реаліях варто не з повторення вивченого, а з дружнього спілкування та підтримки. Своїм виглядом педагог повинен випромінювати спокій, впевненість, добродушність та готовність вислухати й розрадити. У цей непростий час викладачеві необхідно встановити зі здобувачами освіти довірливі взаємовідносини, створити

відчуття безпеки та підтримки та водночас розвинути компетентність та професіоналізм на високому рівні. Так, при успішному опануванні професії випускники коледжу швидко себе реалізують у сфері послуг.

Чи може сучасний урок бути радісним і цікавим для учнів та розкрити творчий потенціал особистості? Сучасним є урок, побудований на засадах розвиваючого навчання, який сприяє розвитку в учнів розумових операцій: умінь аналізу, синтезу, порівняння, узагальнення, систематизації, класифікації, визначення причинно-наслідкових зв'язків та залежностей між різноманітними фактами, явищами, а також виробленню навичок логічного структурування. Використання на уроках інноваційних технологій забезпечує позитивну мотивацію здобуття знань з предмета, дає відчуття потреби в самоосвіті, формує стійкий інтерес до матеріалу, що вивчається, сприяє розвитку творчої особистості.

Особливої уваги на уроках потребують питання виховання особистості. Сьогодні акцентує увагу на таких пріоритетних напрямках, як формування національної свідомості, любові до рідної землі, поваги до культури та історії свого народу; шанобливого ставлення до культури всіх народів, що проживають на території України; формування творчої, працелюбної особистості; розвиток духовної культури особистості; формування екологічної культури; розвиток індивідуальних здібностей і забезпечення умов їх реалізації.

В основу виховного процесу ЗП(ПТ)О суверенної України покладені такі принципи:

1. Інтеграція всіх виховних сил, єдність школи та інших соціальних інститутів, їх взаємодія, втілення в життя положення "виховання дітей – справа всенародна". Культуро-відповідність у змісті виховання.

2. Гуманізація, яка виходить із визнання кожної особистості вищою соціальною цінністю і передбачає створення сприятливих умов для становлення громадянина з високими моральними, інтелектуальними і фізичними якостями, посилення уваги до вивчення індивідуальних

особливостей учнів і формування їхніх нахилів і здібностей, природо-відповідність у вихованні.

3. Гуманітаризація — раннє виявлення здібностей у дітей, їх цілеспрямований розвиток, спрямування енергії в русло свідомої культурної творчості на користь конкретної особистості і всіх людей. Гуманітаризація передбачає також використання виховних можливостей кожного предмета, який вивчають учні.

4. Демократизація стосунків — це врахування справді народного характеру школи, співробітництво і співтворчість педагогів і дітей, створення в школі атмосфери діяльності, спілкування, самоврядування, самоутвердження.

5. Добра воля дітей, самодіяльність, свободо-відповідність у вихованні, без яких не можуть бути реалізовані ідеї розвитку та співпраці. Потрібно спиратися на інтереси дітей, романтику, прагнення до самореалізації своїх природних сил, сприяти автономізації особистості, її самостійності і свободі.

6. Поступове перетворення учня з об'єкта пасивного сприймання виховання на суб'єкт активного самовиховання.

7. Плюралізм у діяльності громадських юнацьких і дитячих організацій, відмова від масового залучення дітей до них.

З принципів випливають правила, форми й методи виховання як часткові вимоги. Так, процес виховання у коледжі реалізується під час виховних годин, зустрічей з видатними людьми, походів, екскурсій, турнірів, змагань, класних зборів, вечорів, конференцій, благодійних акцій тощо, із застосуванням методів: повідомлення, роз'яснення, переконання, вправи, прикладу, змагання, довіра, громадська думка, заохочення та ін.

Відтак, підсумовуючи зазначене, підкреслимо, що в сучасних умовах, організація виробничого навчання має ґрунтуватися на засадах системності, послідовності, логічності навчання та з урахуванням психоемоційного стану здобувачів освіти, пріоритетних напрямків виховного процесу в умовах збройної агресії росії.

РОЗВИТОК ПРОФЕСІЙНИХ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ ФАХІВЦЯ ОБРАЗОТВОРЧОГО ТА ДЕКОРАТИВНОГО МИСТЕЦТВА У ЗАКЛАДІ ВИЩОЇ ОСВІТИ

Фижделюк В. Ю., викладач професійної підготовки Вижницького коледжу прикладного мистецтва ім. В. Ю. Шкрібляка (м. Вижниця, Чернівецька обл.)

Зміни освітніх парадигм до європейської інтеграції суттєво впливають на професійну освіту у мистецькій сфері. Збереження культурної спадщини свого народу, усвідомлення культурного контенту у світовому контексті, створення умов для розвитку й творчої самореалізації особистості – основна мета державної політики у цій галузі. Відповідно до цього вища мистецька освіта покликана на «формування фахівців, здатних розв'язувати складні задачі та практичні проблеми у галузі образотворчого мистецтва, декоративного мистецтва та реставрації або у процесі навчання, що передбачає проведення наукових досліджень та/або здійснення інновацій та характеризується комплексністю та невизначеністю умов і вимог» [1, 5].

У Вижницькому коледжі прикладного мистецтва ім. В. Ю. Шкрібляка вікова традиція, крок за кроком від викладача до студента, стає усе більш багатогранною, а поняття «професійного розвитку» молодого фахівця завжди залишається пріоритетним. Збереження традицій, їх налаштування на нові запити культурного простору сьогодення - головна умова успішної та продуктивної модернізації мистецької освіти.

Класично структура змісту художнього навчання ґрунтується на виділенні головних, найбільш суттєвих компонентів процесу фахової підготовки й визначенні доцільних зв'язків між ними. Як свідчить аналіз нормативно-програмних матеріалів, структуризація сутності й оформлення змісту процесу художнього навчання визначається метою дисциплін мистецького циклу та основними положеннями організації процесу

навчально-пізнавальної, навчально-творчої діяльності студентів у їхньому взаємозв'язку.

На заміну предметно-дисциплінарній орієнтації стала стратегія компетентнісного підходу до формування фахівця образотворчого та декоративного мистецтва. Освітній процес у коледжі охоплює широкий спектр дисциплін, які необхідні для формування загальних та спеціальних компетентностей, що задекларовані стандартом вищої освіти за цією спеціальністю:

- компетентнісний принцип коригує всі рівні освітнього процесу (від етапу складання освітніх програм до отримання власне диплому);
- блок загальних компетентностей доповнюється доволі широким полем спеціальних фахових компетентностей;
- 50-60% обсягу освітньої програми спрямовано на спеціальних фахових компетентностей, що надає високий ступінь свободи у наповненні освітньої програми відповідно актуальних викликів сьогодення і водночас гарантом змістовно якісного наповнення освіти за однією спеціальністю в різних специфічних умовах;
- програмні результати навчання приведені відповідно до компетентнісного принципу;
- можливість вчасно коригувати стратегії розвитку мистецької освіти у відповідності до сучасних вимог та запитів національної й світової культури.

Формування мистецької культури розглядається як усвідомлений, наполегливий та керований викладачами процес, в основі якого закладена науково обґрунтована психолого-педагогічна система, побудована на основі знань щодо розмаїття сфери мистецтва, особливостей художньо-образної мови, засобів виразності, а також умінь і навичок для художньо-творчої діяльності майбутніх фахівців.

Впродовж навчання студент проходить певні стадії формування професійних компетентностей. Зокрема перший-другий курс характеризується періодом найбільш напруженої навчальної діяльності -

адаптивний рівень - стадія введення в художню діяльність, опанування початковими знаннями й умінням.

Третій курс – початок професійної спеціалізації, стадія усвідомлення художньої мови, практичного оволодіння способами та прийомами формоутворення й образотворення в мистецтві - художньо-репродуктивний рівень навчально-пізнавальної діяльності студента.

На четвертому курсі формується особисто-продуктивний рівень. Студент проходить третю стадію – навчально-творчої діяльності - на практиці усвідомлює смисл способів дій професійної діяльності у відтворенні художнього образу засобами мистецтва при проходженні практики та виконанні дипломної роботи фахового молодшого бакалавра.

Освітній рівень бакалавр – суб'єктивно-професійний рівень мистецької підготовки, тобто особистісного зростання, її професійна усталеність у художній діяльності, а практичний навчально-пізнавальний досвід реалізується у творчому самовираженні особистості в мистецькому просторі. Випускники коледжу отримують уміння і навички художника відповідної спеціальності і мають право викладання художніх дисциплін в освітніх закладах професійної та середньої освіти.

Окреслений масив особливостей логіко-сислового змісту процесу художньої підготовки студентів надає можливість доцільніше керувати педагогічним процесом, отримувати якісні показники результатів навчання і виховання особистості.

Професійне становлення фахівця в процесі навчання відбувається через системність спеціалізованого професійного мистецького виховання на всіх освітніх етапах; велику частку індивідуальної роботи; діалогову позицію в професійній комунікації; спроможність та спрямованість на реалізацію у творчих та викладацьких фахових проєкціях; завдяки широкому спектру фахових дисциплін; різноманітна жанрова амплітуда змісту та форм державної атестації.

Список використаних джерел

1. Стандарт вищої освіти/ Наказ МОН від 24.05.2019р. № 726 – м. Київ, 2019 – 14ст.
2. Бондаренко З. П. Деякі аспекти професійної підготовки студентів в умовах ВНЗ / З. П. Бондаренко [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://virtkafedra.ucoz.ua/el_gurnal/pages/vyp7/konf3/Bondarenko.pdf
3. Лябик С. І. Проблеми підготовки спеціалістів. Професійне становлення особистості / С. І. Лябик. Хмельницький національний університет [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.rusnauka.com/33_DWS_2010/33_DWS_2010/Pedagogica/74704.doc.htm
4. Єрко А.І., Тимошук А.В Особистісно-професійне становлення фахівців в умовах вищого навчального закладу / Молодий вчений № 12.1 (52.1).2017 [Електронний ресурс]

РОЗВИТОК ТВОРЧОСТІ ЗДОБУВАЧІВ ОСВІТИ В ПОЗААУДИТОРНІЙ РОБОТІ ЗАКЛАДІВ ОСВІТИ

Фурсова О.І., майстер виробничого навчання, відповідальна за виховну роботу в державному навчальному закладі «Білицький професійний ліцей» (м. Білицьке, Донецької обл.)

Писанкарство належить до одного із найцікавіших видів народної творчості. Згідно Стратегії розвитку освітнього закладу та плану виховної роботи в ліцеї кілька років тому створено *гурток «Оберіг»*, де займаються писанкарством здобувачі освіти нашого закладу 1-3 курсів.

Для досягнення поставленої мети обрані наступні завдання:

- розуміння особливостей писанкарства як окремого виду декоративно - ужиткового мистецтва;
- формувати вміння і навички створювати найпростіші композиції для писанки (символікою зображення елементів, кольору, симетрією і асиметрією, ритмом, гармонією кольорових співвідношень).
- розвивати окомір, витримку, уміння планувати і послідовно виконувати роботу, а також образне мислення, фантазію, художній смак.
- виховувати зацікавленість до культурних традицій українського народу, гордість за своїх співвітчизників, предків, формувати національну самосвідомість здобувачів освіти.

Роботи наших учнів беруть участь у виставках, конкурсах, виставках міського, обласного, Всеукраїнського рівня. Це сприятиме розширенню їхнього світогляду та надихатиме на здобуття власних результатів своєї праці.

Гурток «Оберіг» дає змогу учням ознайомитися з різними техніками написання писанок, навчитися писати писанки різних регіонів України та відроджувати традиції нашого краю.

Своїми руками здобувачі освіти створюють шедеври . Під час занять гуртківці знайомляться із звичаями минулого та сьогодення, отримують корисні практичні навички, значно підвищують свій культурний рівень.

Практична робота з гуртківцями полягає в опануванні майстерністю виготовлення писанок, починаючи від простіших і до складніших, різнокольорових, а також – до виготовлення авторських писанок. Вивчаючи особливості писанок по регіонах, також розглядають і інші види народної творчості у цих регіонах (кераміка, вишивка та ін.).

Для того щоб заняття проходили успішно, слід роботу виконувати у чіткій послідовності. На кожному занятті обов'язково згадуються народні свята, які відбуваються в цей календарний період, що дають змогу гуртківцям глибоко проникнутись духом українського народу.

Історія писанкарства. Яйце в міфології, значення півня і курки в народних звичаях.

Практичне заняття: показ різних писанок за кольором. Удосконалення техніки роботи.

Символіка в писанкарстві, її значення. Головні символи та їх використання на писанках. Практичне виготовлення писанок із символами: хрест, тризуб, триріч, двозуб, коло, ромб. Богиня Берегиня, рослинні символи, тваринні символи, писанки з побутовим орнаментом. Писанки на релігійну тематику. Кольорова символіка. Колекція кольорових писанок.

Різновиди писанок за геометричним поділом: хрестоподібний поділ; барильце; сакви-балаги.

Класифікація писанок за регіонами (загальні поняття).

Заняття складається з трьох частин:

1. Вступна частина – організаційні моменти. Підготовка фарб та робочих місць (викладання теоретичної частини заняття).
2. Практична частина – виготовлення писанок.
3. Заключна частина – завершення роботи. Огляд та оцінювання робіт здобувачів освіти. Організація виставки учнівських робіт.

Після занять – прибирання приміщення, робочих місць.

Матеріали та пристрої для написання писанок:

- Видутка (ціла шкарлупа від яйця);
- Простий олівець;
- Гумка;
- Бджолиний віск;
- Писачок;
- Тоненький дротик (для прочищення писачка);
- Свічка (воскова чи парафінова);
- Підставка під свічку;
- Анілінові чи харчові барвники;
- Оцет;
- Вода;
- Ложки для кожного кольору барвника;
- Паперові серветки чи чисті шматки ганчірок;
- Клейонка, нарукавники, фартух;
- Круглий надфіль діаметром 0.2-0,4 мм;
- Нитки Ірис;
- Банки під барвники, одноразові стаканчики.

Підготовка яйця для написання писанки

1. Біле куряче яйце миємо в теплій воді з додаванням будь-якого відбілювача. Просушуємо, або обережно витираємо насухо серветкою.

2. За допомогою круглого надфіля діаметром 0,3-0,4 см робимо отвір у верхній частині яйця.

3. За допомогою шприца ємністю 20 мм спорожняємо яйце:

- Набираємо в шприц повітря і поступово видуваємо його в яйце.

Останнє тримаємо вниз отвором над чистою посудиною. Цю процедуру повторюємо 3-4 рази до повного спустошення яйця;

- За допомогою того ж шприца впускаємо в пусте яйце чисту воду, збовтуємо її в яйці і повітрям, набраним в шприц, видуваємо воду з яйця. Повторюємо 1-2 рази.

- Пусте яйце викладаємо на чисту суху серветку отвором донизу для просихання.

Замість шприца можна використовувати компресор для подавання повітря в акваріум.

Правила безпеки праці при розписуванні

писанок воском

1. Працювати у спецодязі.
2. Бути обережними і зосередженими: не розмахувати руками, не бігати, не розмовляти дуже голосно.
3. Свічку запалює тільки керівник гуртка.
4. Перевіряти міцність закріплення писачка.
5. Не торкатися руками вогню.
6. Не перегрівати писачок.
7. Гарячий писачок тримати рівно, не перевертати;
8. Видутку тримати в руках дуже обережно.
9. Усі інструменти під час роботи повинні мати конкретне місце.
10. При фарбуванні писанки користуватися спеціальною ложкою.
11. Під час обтирання писанок користуватися спеціальними серветками.

Джерела та посилання

1. Дорошенко Г. Секрети писанкарства. Івано-Франківськ, 2009. 20 с.
2. Яйце світове: Київ, 2011 (НБУ ім. Ярослава Мудрого). // Українська міфологія та культурна спадщина: міф. уявлення, вірування, обряди, легенди та їхні відлуння у фольклорі і пізніших звичаях українців, братів-слов'ян та ін. народів / авт. Олексій Кононенко, 2011. — С. 28 : Фоліо.
3. Адруг А. К. Писанки Чернігівщини: історія і сучасність / Атолій Адруг ; відп. ред. О. Б. Коваленко. — Чернігів: Упр. у справах преси та інформації: Чернігів. обереги, 2005. — 58 с. : іл. — (Рідні джерела).
4. **Українська писанка: історія, традиції, цікаві факти.**
<https://pegas.ua/articles-pisanka>

РОЗВИТОК КРЕАТИВНОГО МИСЛЕННЯ ФАХІВЦІВ СФЕРИ ПОСЛУГ В УМОВАХ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИХ ТРАНСФОРМАЦІЙ

Харагірло В., старший викладач кафедри педагогіки, психології та менеджменту БІНПО .(м. Біла Церква, Київська обл.)

Сучасний соціально-економічний розвиток суспільства ставить нові завдання перед освітньою галуззю стосовно підготовки такого фахівця сфери послуг, який здатний адекватно реагувати на підвищення вимог до виконання професійної діяльності. Це потребує від особистості виявлення самостійності у здійсненні дій, відповідальності за прийняті рішення, готовності до неперервного професійного вдосконалення, яке супроводжується вивільненням її творчого потенціалу.

Оскільки творча праця є складною, то залучати до неї необхідно в умовах освітнього середовища, що дозволить процес виховання і самовиховання творчої особистості зробити свідомим, цілеспрямованим і контрольованим. Потреба у творчій діяльності на кожному робочому місці (незалежно в офісі чи на виробництві) викликана закономірностями розвитку економіки, зокрема, циклічним розвитком економіки, зміною технологічних укладів, дією закону підвищення ефективності (продуктивності) праці тощо.

В основі позитивних тенденцій розвитку економіки завжди лежить творча діяльність виконавців. Ступінь підготовки до такої діяльності залежить від психологічної готовності особистості її здійснювати і готовності педагогів її виховати. У зв'язку з цим педагоги мають володіти спеціальними методами і методиками для розкриття творчого потенціалу особистості здобувачів освіти під час навчально-виховного процесу, а також навчити їх спеціальних прийомів і методів розв'язання творчих проблем і завдань. Вирішення цього завдання має здійснюватися системно, залучаючи до формування творчої особистості майбутнього фахівця можливості освітнього процесу закладів професійної (професійно-технічної) освіти.

Сучасному суспільству потрібен фахівець сфери послуг з креативним мисленням. Креативність сьогодні виходить на перший план у життєвому просторі молодого покоління. Творчі особистості цінуються, а характерні якості креативності перебувають на перших позиціях у резюме осіб, котрі прагнуть працевлаштуватися. Як сформувати такого успішного здобувача освіти? Над вирішенням цього питання працюють педагоги. Креативність часто прирівнюють до геніальності й вважають природним даром. Проте практика показує, що це хибна думка. Зарубіжні вчені (А. Маслоу, Д. Дюфо, Е. Боно, Е. Фром, Дж. Гілфорд) стверджують, що креативне мислення - це навичка, яку може розвинути кожний [2]. Секрет креативності в умінні генерувати дрібні ідеї у великий проект. Але самі великі ідеї народжуються не миттєво, а виростають із дрібних у процесі тривалої, систематичної, наполегливої роботи. Складність мислити по новому, коли потрібно придумати щось таке чого ще не було знаходить пояснення у сформованих стереотипах. Стереотипи необхідні, вони полегшують нам життя. Проте можуть і заважати, якщо це стосується розробки креативного. Термін «креативність» у педагогіці та психології набув поширення у 60-ті роки ХХ ст. За сучасних умов він активно використовується в дослідженнях вітчизняних і зарубіжних авторів. Розглянемо природу походження терміну «креативність». Сучасному суспільству потрібен суб'єкт з креативним мисленням, яке потрібно розвивати. Креативність сьогодні виходить на перший план у життєвому просторі молодого покоління. Творчі особистості цінуються, а характерні якості креативності перебувають на перших позиціях у резюме осіб, котрі прагнуть працевлаштуватися. Як сформувати такого успішного здобувача освіти? Над вирішенням цього питання працюють педагоги. Креативність часто прирівнюють до геніальності й вважають природним даром. Проте практика показує, що це хибна думка. Зарубіжні вчені (А. Маслоу, Д. Дюфо, Е. Боно, Е. Фром, Дж. Гілфорд) стверджують, що креативне мислення – це навичка, яку може розвинути кожний [1,2]. Секрет креативності в умінні генерувати дрібні ідеї у великий проект. Але самі

великі ідеї народжуються не миттєво, а виростають із дрібних у процесі тривалої, систематичної, наполегливої роботи. Складність мислити по новому, коли потрібно придумати щось таке чого ще не було знаходить пояснення у сформованих стереотипах. Стереотипи необхідні, вони полегшують нам життя. Проте можуть і заважати, якщо це стосується розробки креативного. Термін «креативність» у педагогіці та психології набув поширення у 60-ті роки ХХ ст. За сучасних умов він активно використовується в дослідженнях вітчизняних і зарубіжних авторів. Розглянемо природу походження терміну «креативність».

Креативність - (лат. *creatio* – створення) – творча, новаторська діяльність; новітній термін, яким окреслюються «творчі здібності індивіда, що характеризуються здатністю до продукування принципово нових ідей і що входять в структуру обдарованості в якості незалежного фактора». Раніше у літературі використовувався термін «творчі здібності», однак пізніше почав витіснятися мовним запозиченням з англійської мови (*creativity, creative*).

Креативне навчання – це процес постійної співпраці викладача та здобувача освіти. Освітній процес організовується як живий контакт партнерів, зацікавлених один у одному та в справі, якою вони займаються разом. Креативне навчання має характерну рису: освітній процес зливається з життям, із рішенням реальних творчих задач. Система креативної освіти спрямована на формування творчого мислення всіх здобувачів освіти, розвиток їх інтелектуальних здібностей, які мають першорядне значення для оволодіння знаннями і вміннями в різних галузях науки. Але насамперед вона орієнтована на навчання обдарованих дітей, які в навчальних закладах потребують належної уваги. Креативна педагогіка прагне ненастирливо, вміло, направляти розвиток талановитих дітей, надати їм можливість повною мірою розкрити і реалізувати свої здібності [3].

Креативне мислення це складний процес в який включається сприйняття матеріалу, його осмислення, запам'ятовування, аналіз та синтез з метою

використовування набутих знань для висунення нестандартних, принципово нових рішень. Креативність це спосіб розумової діяльності основі якого лежить творчість [2].

Головна суть креативної освіти при підготовці фахівців сфери послуг відмовитись від репродуктивного відтворення матеріалу підручника і впровадження принципово нових методів навчання, що сприятимуть розвитку творчої особистості.

До креативних методів належать:

- *інтуїтивний метод* - метод емпатії, метод «мозкового штурму». Педагогічні методи, коли здобувач освіти виконує роль викладача чи майстра в/н, тощо. Методи спираються на нелогічні дії здобувачів освіти, які мають інтуїтивний характер.[4]
- *методи синектики, «морфологічного аналізу»* - виконання алгоритмічних приписів та інструкцій. Їх мета — побудова логічної опори для створення учнями принципово нових ідей.
- *метод евристики* - форма навчання, в якій педагог допомагає здобувачам освіти створювати нові знання або розуміння, формулювати проблеми, робити власні відкриття. До евристичних уроків відносяться ті, які забезпечують умови для створення здобувачами освіти або педагогами нових освітніх продуктів, тобто прийоми, які дозволяють здобувачам освіти вирішувати завдання шляхом «наведення» на можливі правильні їх рішення та скорочення варіантів таких рішень.[4].

Метод придумування. Задача методу: спосіб створення не відомого здобувачам освіти раніше продукту за результатами їх певних розумових дій.

Метод реалізується за допомогою таких прийомів:

- а) заміщення якості одного об'єкта якостями іншого з метою створення нового об'єкта;
- б) пошук властивостей об'єкта в іншому середовищі;
- в) зміна елемента об'єкта, що вивчається, та опис властивостей нового об'єкта, який здобуто за результатами цієї зміни.

Метод «Якби...». Здобувачам освіти пропонується скласти опис та намалювати малюнок про те, що відбудеться, якщо щось зміниться. Особливості методу: виконання здобувачами освіти подібних завдань не тільки розвине їх здатність уявляти, а й дозволить краще зрозуміти зв'язок реальності з майбутнім. Метод образної картини відтворює такий стан здобувача освіти, коли сприйняття і розуміння об'єкта, що вивчається, наче зливаються, відбувається його цілісне, нерозчленоване бачення.

Метод гіперболізації. Задача методу: збільшується чи зменшується об'єкт пізнання, його окремі частини або якості. Особливий ефект таким уявленням може надати Книга рекордів Гіннеса, у якій досягнення баланують на межі реальності та фантазії.

Метод аглютинації. Здобувачам освіти пропонується поєднати не поєднувальні у реальності якості, властивості, частини об'єкта. Особливості методу: зобразити, наприклад: гарячий сніг, вершину безодні, обсяг пустоти, заправка машини твердим паливом чорне світло тощо.

Метод «морфологічного аналізу», або метод багатовимірних матриць в основу якого покладено принцип систематичного аналізу (Ф. Цвіклі, Швейцарія.). У процесі розробки нової ідеї здобувачам освіти необхідно скласти матрицю, у якій слід розкрити повний перелік ознак даної ідеї або завдання (характеристики, процеси, параметри, критерії тощо). Відбувається процес знаходження нових, несподіваних та оригінальних ідей шляхом складання різноманітних комбінацій відомих та невідомих елементів. Аналіз ознак та зв'язків, отриманих з різних комбінацій елементів (побудов, процесів, ідей), застосовується як для виявлення проблем, так й для пошуку нових ідей.

Метод інверсії або звернення орієнтований на пошук ідей у нових, несподіваних напрямках, здебільшого протилежних традиційним поглядам та переконанням.

Таким чином, сьогодні розвиток креативності, зокрема креативної уваги та мислення фахівців сфери послуг набуває нового змісту. Ця проблема ще

здавна цікавила вчених, але досі вона ще досконало не досліджена, особливо, якщо мова йдеться про підготовку фахівців. Нового відтінку у розвитку креативності набуває інноваційний освітній простір. Саме він відіграє одну із важливіших ролей при підготовці висококваліфікованих фахівців .

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Амелькін В.І. Технічна творчість учнів . К. : Центр учбової літератури, 2010. 458 с.
2. Дичківська І.М. Інноваційні педагогічні технології . К. : Академвидав, 2004. 352 с.
3. Дубасенюк О.А. Професійна педагогічна освіта : інноваційні технології та методики. Житомир , Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2009. 564 с.
4. Ковальчук В.І. Організація роботи майстра виробничого навчання . К. Освіта. 2012. 112 с.

МЕТОДИКА ФОРМУВАННЯ SOFT SKILLS У СИСТЕМІ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ ФАХІВЦІВ СФЕРИ ПОСЛУГ І ТУРИЗМУ

ХЛИНОВСЬКА О., методист Навчально-методичного центру професійно-технічної освіти у Рівненській області (місто Рівне, Україна)

Для успішної кар'єри кваліфікованому робітнику важливо володіти найбільш цінними універсальними навичками.

Успіх практично будь-якого підприємства залежить від згуртованої і ефективно взаємодіючої команди. Роботодавці звертають увагу на соціальні навички майбутнього співробітника, адаптивність в поведінці, комунікативні здібності, вміння налагодити контакт з різними людьми і підтримувати рівні стосунки, а також залагоджувати розбіжності і конфлікти.

Уміння знаходити нестандартні рішення цінується багатьма працедавцями. В умовах високої конкуренції в бізнесі важливо вміти не загубитися в сірій масі, бути оригінальним і винахідливим.

Ще однією важливою рисою сучасного робітника є **уміння вирішувати комплексні завдання**.

В будь-якій роботі постійно з'являються нові завдання і напрямки, які необхідно освоювати. Чим швидше людина вміє освоювати нові знання, тим вигідніше роботодавцю.

Уміння організувати свою роботу, правильно розподілити час на виконання завдань - все це вимагає навичок самоорганізації. Результативність співробітників багато в чому залежить від уміння ставити правильні цілі і звичайно ж їх досягати.

Уміння грамотно і захопливо розповісти про свою роботу, про продукти або послуги компанії, підприємства зараз необхідно для багатьох професій.

Також, як показує практика, кращих результатів в роботі досягають люди з позитивним настроєм, тому роботодавці звертають увагу на

світосприйняття людини. Чим більше оптимізму, цілеспрямованості і позитивного ставлення до життя і роботи, тим вона результативніша.

Усі вище перелічені якості відносяться до “soft skills” (м'яких навичок) особистості, тому актуальним завданням сучасного педагога ЗП(ПТ)О є не лише сформувати конкретні професійні компетенції у здобувачів освіти (дати набір професійних знань, умінь і навичок), але й розвинути навички, які допоможуть майбутнім кваліфікованим робітникам успішно працевлаштуватися, закріпитися на робочих місцях та побудувати професійну кар'єру.

Ключові слова: “Hard skills” (тверді навички), “Soft skills” (м'які навички), творчий потенціал та креативність, критичне мислення, комунікабельність, робота в команді, тайм-менеджмент, самостійність та відповідальність.

Сьогодні Україна обороняється на всіх фронтах. Іде колосальна робота громадянського суспільства. Можна говорити про зброю, техніку, логістику, але все одно ми впираємося в конкретних людей та в їх кваліфікацію, а точніше, у швидке набуття мікрокваліфікацій. Якщо колись єдиними необхідними для кар'єри навичками були ті, що стосувалися конкретної професії (так звані жорсткі навички), то сьогодні процесом керують “soft skills”. Саме вони є архіважливим показником нашої “життєвої” компетентності, вагомим чинником для кар'єрного росту та успіху в повсякденному житті.

В даний час є лише один дієвий спосіб підготувати дитину до успішного дорослого життя: навчити адаптуватися до будь-яких змін, які чекають її у майбутньому. Робити ставку не тільки на жорсткі “hard skills (тверді навички), які відносяться до суто професійних (вміння контролювати та моніторити, психічні процеси, вербальні та аудіальні вміння, вправність рук та точність, та ін), але насамперед на “soft skills” (м'які навички) – вміння, які виробляються протягом життя людини. Це так звані особистісні якості, які не піддаються вимірюванню (соціальні навички, емоційний інтелект, силу

волі, завзятість, креативність, вміння протидіяти стресам і знаходити спільну мову з оточуючими, здатність адаптуватися до змін в умовах життя та праці, здатність до навчання та інші), але головною складовою таких навичок є здатність до подальшого саморозвитку. Саме такі навички можуть бути основою для успішності людини, її комфортної та щасливої життя.

“Soft skills” важливі як в роботі, так і в житті. Велика частина навичок, які використовуються для досягнення цілей, – це вони. При цьому чим вище ви піднімаєтеся кар’єрними сходинками, тим більшу роль відіграють соціальні навички у вашому житті, в той час як професійні відходять на другий план. Актуальність розвитку “соціальних навичок” (soft skills) обумовлена тим, що на сучасному етапі суспільного розвитку, що характеризується динамічними інноваційними процесами, змінюється погляд на професіограму молодого фахівця. Сьогодні підприємства та організації вимагають від своїх працівників не лише високого рівня професійних знань, умінь і навичок, а й, навичок комунікації, здатності до самоорганізації, творчості та креативності.

Тому пріоритетом для системи професійної освіти Рівненщини є підготовка конкурентоспроможних фахівців, спрямованих на професійну успішність. Основна ідея розвитку “soft skills” у здобувачів освіти - це не тільки формування так званого “емоційного інтелекту”, але і навичок:

- творчого потенціалу та креативності (здатність вийти за рамки звичних рішень, яка допоможе кожному фахівцю проявити творчі ідеї);
- критичного мислення (здатність раціонально розуміти, що варто робити і у що варто вірити; здатність мати свою точку зору; вміння ідентифікувати її серед гори думок і суджень, десь почутих і прочитаних);
- комунікабельності (вміння ефективно спілкуватися; здатність розуміти, що має на увазі співрозмовник, і бути зрозумілим їм, вміння домовлятися, досягати своєї мети через спілкування; цей вид навичок виконує безліч важливих функцій в розвитку особистості: вміння

презентувати себе, ідею і бути цікавим співрозмовником надзвичайно важливе сьогодні);

- роботи в команді (важливе вміння домовитися, почути іншого, де потрібно — промовчати, підбадьорити, похвалити або навпаки делікатно вказати на помилку; навичка яка допоможе уникнути деструктивних спорів, згладжувати гострі кути і адекватно реагувати на критику);

- тайм-менеджменту (ефективний інструмент, який може допомогти кожній особистості планувати час на роботу, відпочинок, хобі, особистий розвиток; організація праці конкретної людини на робочому місці; навички тайм-менеджменту необхідні, щоб справлятися із завданнями вчасно, не відчуваючи дискомфорту або відчуття, що завдання стають більші за вас);

- самостійності та відповідальності (одна з базових характеристик особистості, за якої людина здатна визначати свої потреби, задовольняти їх і нести відповідальність за наслідки вчиненого вибору, брати більшу відповідальність, трудитися більше всіх, постійно вчитися і прагнути виконати свої обов'язки на 120% – в такому випадку кар'єрне зростання не змусить довго чекати). Ключові компетентності (вище перераховані) “soft skills” створюють “канву”, яка є основою для успішної самореалізації здобувача освіти як особистості, громадянина та фахівця.

На думку експертів, успішними в майбутньому будуть ті, хто вмітиме навчатися впродовж життя, ставитиме чітку мету.

Гурткова робота, створення соціальної реклами, круглі столи, квести, спільні та творчі проекти, інтерактивні ігри, просвітницько-профілактичні, тренінгові програми, спільний відпочинок, спорт, хобі, челенджі, флешмоби, соціальні проекти, волонтерство – все це навчає працювати в команді, успішно спілкуватися в різних середовищах та оволодівати іншими сучасними вміннями та навичками.

Висновок: Отже, сьогодні виникає потреба не тільки давати здобувачам освіти знання з певних предметів (жорсткі навички), але й формувати і розвивати життєво необхідні навички – “soft skills”.

Вирішити життєві виклики в змозі компетентний випускник закладу освіти, який здатний самостійно приймати рішення щодо побудови й реалізації професійної кар'єри, скоригувати за потреби цілі і задачі професійного зростання на певному віковому етапі, стійко та впевнено вирішувати проблеми, не зупинятися на невдачах і перешкодах, а розцінювати їх як можливість набуття життєвого досвіду. А головним завданням педагога є формування компетентності здобувачів освіти у реалізації власної професійної кар'єри.

Список використаних джерел:

1. Бондарчук Ірина. “Soft skills, або "м'які навички" для навчання та роботи. Видавництво Шкільний світ, 2020, 120 с.
2. Дроздова Ю.В., Дубініна О.В. “Soft skills – невід'ємні аспекти формування конкурентоспроможності студентів у XXI столітті”: збірник тез доповідей міжвузівського науково-методичного семінару (Київ, 21 лютого 2020 р.). К.: КНТЕУ, 2020. С. 31–34.
3. Коваль К.О. Розвиток “soft skills” у студентів – один з важливих чинників працевлаштування. Вісник Вінницького політехнічного інституту. 2015. № 2. С. 162–167.
4. “Навички для успішної кар'єри” [курс для здобувачів освіти закладів професійної (професійно-технічної) освіти] – К.: 2020. – 300 с.
5. “10 корисних навичок для успішного працевлаштування”. [Електронний ресурс] / – Режим доступу : <https://powerpact.com.ua/articles/10-useful-skills-for-successful-employment-in-any-company?hl=uk> Дата звернення: 17.05.2022. – Назва з екрана.

ІННОВАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ В ОБРАЗОТВОРЧОМУ МИСТЕЦТВІ. НЕТРАДИЦІЙНІ ТЕХНІКИ ЖИВОПИСУ

Хоренко Т.О., викладач вищої категорії Чернігівського вищого професійного училища побутового обслуговування (м. Чернігів, Чернігівська обл.), педагогічне звання «старший викладач»

Нетрадиційні техніки живопису – це спосіб створення нового, оригінального твору мистецтва, у якому гармонуює все: і колір, і лінія, і сюжет.

Результат зображувальної діяльності не може бути поганим чи хорошим, робота кожної людини індивідуальна, неповторна. Саме нетрадиційні техніки створюють атмосферу розкритості, відкритості, дозволяють швидко досягнути бажаного результату, розвивають самостійність учня, створюють емоційно-позитивне відношення до діяльності.

Існує безліч технік і творча фантазія митця продовжує пошук. На жаль, майже немає літератури, де можна б було знайти інформацію про методіку роботи в цих техніках.

Фантазія людини безмежна. Звичайні речі можуть стати новим засобом зображення і відкрити багаті можливості в образотворчому мистецтві для людей з різним рівнем художньої підготовки. Наприклад, що можна побачити розглядаючи рентгенівський знімок? Більшість людей бачить звичайне зображення кісток людського організму. А молоді митці Європи та Америки вже давно використовують цей позбавлений емоцій продукт технічного прогресу для створення незвичних творів мистецтва.

Рентгенограма (рентгенівський знімок) – отримане за допомогою рентгенівських променів негативне зображення об'єкта на спеціальній фотоплівці або папері. Такі зображення є чіткими, контрастними, не мають сторонніх тіней і повністю передають анатомічну будову об'єкта.

Саме цю властивість рентгенівських знімків доречно використати в роботі з учнями при вивченні теми «Живописне зображення людини».

Не секрет, що пересічний глядач бачить лише те, що очікує побачити. Живопис дає можливість розвитку більш повного зорового сприйняття. Щоб правильно зобразити модель, необхідно навчитись детально аналізувати її, бачити наскрізь, визначати найцікавіші і найкрасивіші моменти, бо основна мета художника – виділити основні цінні якості і передати красу моделі.

В процесі роботи над зображенням голови людини в техніці «живопис на рентгені» учні реалізують свої знання з анатомії, кольорознавства, навички живописної короткочасної роботи і, звісно, свій хист, своє вміння бачити прекрасне навколо себе і творити по законам краси.

Сюжети «рентгенівських картин» зовсім не оригінальні і можливо не викликають великої цікавості у пересічних глядачів. Але працюючи в цій техніці учень проникає вглиб предметів, бачить їх наскрізь, розкриваючи всю багатогранність. Навіть якщо готова робота не нагадує фотографію з усіма деталями та повною схожістю, в ній реалізується творча індивідуальність та художній смак учня.

Сучасні викладачі постійно шукають у викладанні образотворчого мистецтва нові грані та резерви навчання і виховання. Творчість – це вища форма активності, здатність створювати щось нове, оригінальне. Творчість присутня в будь-якій сфері людської діяльності, тому її розвиток, на мою думку, є найголовнішим завданням всього процесу навчання.

Уроки образотворчого циклу настільки багатогранні, що дозволяють вирішувати не тільки проблеми духовного але й психофізичного та соціального здоров'я учнів. Мистецтво не просто сприяє розвитку особистості, але й визначає духовне становлення та психологічний розвиток людини. Необхідно планувати роботу так, щоб залучати учнів до творчого пошуку, активізувати здібності, щоб кожен зміг спробувати свої можливості у ролі художника, митця...

Давно відомо, що заняття творчістю в будь-якому віці допомагають знімати емоційне напруження, зменшують тривожність, агресію. А враховуючи те, що сучасний викладач працює в умовах пандемії та військового часу, тож тренінгові технології можуть стати допоміжними в освітньому процесі.

Чимало художників досконало володіють давно відомими техніками, використовуючи в своїй роботі різноманітні художні матеріали. Але все більше молодих сучасних митців віддають перевагу нетрадиційним технікам живопису. Саме використанню незвичних матеріалів та технік для створення художнього образу присвячена позааудиторна робота учнів груп фахових молодших бакалаврів.

Термін *«нетрадиційний»* - означає використання матеріалів, інструментів, способів малювання, які не є традиційними, широко відомими.

Нетрадиційні техніки живопису – це спосіб створення нового, оригінального витвору мистецтва, у якому гармонують все: і колір, і лінія, і сюжет.

Саме нетрадиційні техніки створюють атмосферу розкритості, відкритості, дозволяють швидко досягнути бажаного результату, розвивають самостійність учня, створюють емоційно-позитивне відношення до діяльності.

Результат зображувальної діяльності не може бути поганим чи хорошим, робота кожної людини індивідуальна, неповторна.

Досвід показує, що малювання нетрадиційними матеріалами дозволяє людині:

- ✓ отримувати незабутні позитивні емоції;
- ✓ активізувати прихований художній потенціал;
- ✓ розвивати творче мислення (як ще можна зобразити? як інакше?);
- ✓ розвивати уявлення;
- ✓ проявити індивідуальність (немає однакових робіт);

- ✓ позбутися психологічних меж, страхів (раптом не вийде так, як потрібно).

На жаль, майже немає літератури, де можна б було знайти інформацію про методику роботи в цих техниках. Існує безліч технік нетрадиційного живопису, і творча фантазія митця продовжує пошук.

Зацікавленість цією темою виникла дуже давно. Працюючи над заліковими роботами, курсовими, в позааудиторній роботі, учні часто зовсім випадково винаходять власні техніки. Моя мета як викладача – спонукати учнів вдосконалювати свої творчі роботи шляхом експериментування, самостійного пошуку, застосовувати різні матеріали та техніки в процесі роботи. Звичайно ж, це справа не одного дня, а поступова наполеглива праця. Моя робота спрямована на розвиток творчості, в результаті, якої учень створює нове, оригінальне, проявляє уяву, реалізує свій задум, самостійно знаходить засоби для його втілення.

Фантазія людини безмежна. Звичайні речі можуть стати новим засобом зображення і відкрити багаті можливості в образотворчому мистецтві для людей з різним рівнем художньої підготовки. Наприклад, що можна побачити розглядаючи рентгенівський знімок? Більшість людей бачить звичайне зображення кісток людського організму. А молоді митці Європи та Америки вже давно використовують цей позбавлений емоцій продукт технічного прогресу для створення незвичних творів мистецтва.

Хто перший вирішив використовувати рентген у сучасній творчості достеменно невідомо. Але роботи, створені в цій техніці вражають різноманітністю. Це і колажі з різноманітних знімків, і рентген квітів та інших об'єктів живої природи, і французька вишивка на рентгенівському знімку, і, звісно, живопис на рентгені.

Сучасні портативні рентгенівські апарати x-gaус просвічують будь-який предмет і дають реалістичне зображення анатомічної будови об'єкта. Такі зображення можна обробити на комп'ютері, додати колір, різні

додаткові деталі або змінити чіткість. В результаті глядач отримує таке враження, ніби бачить предмети наскрізь.

Саме цю властивість рентгенівських знімків доречно використати в роботі з учнями при вивченні теми «Живописне зображення людини».

Не секрет, що пересічний глядач бачить лише те, що очікує побачити. Перш ніж зобразити предмет чи образ, учень має уявити не тільки кінцевий результат, а й матеріали та техніку роботи, якими він досягне цього результату. Щоб правильно зобразити модель, необхідно навчитись детально аналізувати її, бачити наскрізь, визначати найцікавіші і найкрасивіші моменти, бо основна мета художника – виділити основні цінні якості і передати красу моделі.

В процесі роботи над завданням з живопису голови людини дуже часто виникають помилки на етапі побудови зображення. Учні часто забувають або не беруть до уваги анатомічні особливості моделі і ці помилки впливають на зовнішній вигляд твору, змінюючи його задум та викликають небажані розчарування у власних можливостях.

Робота над портретом в техніці **«живопис на рентгені»** дає змогу оминати грубі помилки, закріпити знання з анатомії і отримати масу позитивних емоцій. Колір рентгенівського знімку вже відіграє роль фону для моделі, а негативне зображення кісток людини можна вважати лінійно-конструктивним малюнком, в якому враховані всі основні пропорції.

В процесі роботи над зображенням голови людини в техніці «живопис на рентгені» учні реалізують свої знання з анатомії, кольорознавства, навички живописної короткочасної роботи і, звісно, свій хист, своє вміння бачити прекрасне навколо себе і творити по законам краси.

Сюжети «рентгенівських картин» зовсім не оригінальні і можливо не викликають великої цікавості у пересічних глядачів. Але працюючи в цій техніці учень проникає вглиб предметів, бачить їх наскрізь, розкриваючи всю багатогранність. Навіть якщо готова робота не нагадує фотографію з

усіма деталями та повною схожістю, в ній реалізується творча індивідуальність та художній смак учня.

Нетрадиційна техніка роботи «живопис на рентгені» вчить бачити красу як щось складне, глибоке і набагато цікавіше ніж проста зовнішня оболонка. Звісно, такі твори не можна назвати повноцінним живописом. Скоріш за все це ілюстрація, створена при поєднанні різноманітних технік, починаючи з елементів традиційного мистецтва, комп'ютерної графіки і завершуючи майстерністю самої природи.

Необхідно наголосити, що застосування цієї техніки *не замінює*, а *доповнює* традиційні заняття.

Використані джерела

1. Дичківська І.М. Інноваційні педагогічні технології. – К., 2004.
2. Кучеренко О.В. Використання тренінгових технологій на уроках образотворчого мистецтва.doc
3. Харченко О.О. Педагогічні науки. Сучасні методи викладання.
4. Туркот Т.І. Інноваційні технології та методи навчання Педагогіка вищої школи -, 2011.
5. Чен Н.В. Нетрадиційні техніки зображення: Навчально-методичний посібник.-Х., 2007.
6. http://allref.com.ua/skachaty/Vikoristannya_innovaciiynih_tehnologiy_na_urokah_obrazotvorchogo_mistectva
7. <http://creativng.net/art/vyshivanie-na-rentgenovskix-snimkax-ot-metyu-koks.html>
8. <https://cameralabs.org/4756-rentgenovskie-snimki-kak-iskusstvo-ot-are-vant-rita-arie-van-t-riet>
9. <http://oblosvita.com/> Розвиток творчих здібностей учнів на уроках образотворчого мистецтва шляхом використання інформаційно-комунікаційних технологій.html
10. <http://osvita.ua/> Інтерактивні технології в особистісно-зорієнтованій освіті.

11.<http://studopedia.net/> Використання інтерактивних технологій на уроках образотворчого мистецтва.html

Додатки

Колажі з рентгенівських знімків

Рентген об'єктів живої природи

Вишивка на рентгені
(роботи художника Метью Кокса)

Живопис на рентгені
(роботи художника Марс Натот)

Роботи учнів ЧВПУ побутового обслуговування в техніці «живопис на рентгені»

ІНДУСТРІЯ ГОСТИННОСТІ ТА ТУРИЗМУ: ПРОБЛЕМИ ТА ЗАВДАННЯ МАГІСТЕРСЬКОЇ ПІДГОТОВКИ КАДРІВ

Худавердієва Вікторія, док. екон. н., доцент, Державний біотехнологічний університет, Україна

Загоруйко Софія, магістр, Державний біотехнологічний університет, Україна

У процесі глобальної зміни суспільної парадигми одна з провідних ролей належить туризму через кілька основних причин [1]:

- значного зростання масштабів туризму у світі. В даний час туризм є однією з галузей світового господарства, що найбільш динамічно розвиваються. Він становить значну частину світового ВВП, залучає близько 7% світових інвестицій, створює багато нових робочих місць, є важливою статтею податкових надходжень у багатьох країнах;

- прямиий економічний ефект, який туризм надає на всі ключові сектори економіки, всі сторони життя суспільства. Туризм є одним з ефективних засобів структурної перебудови економіки та зміни пріоритетів у суспільному розвитку;

- специфіка соціальної функції туризму. На етапі свого розвитку туризм спрямований головним чином вирішення певних соціальних завдань. Соціальною нішою туризму є: 1) надання, передусім, нематеріальних благ споживачеві у вигляді послуг; 2) формування загальноосвітнього, культурного, соціального рівня населення; розширення міжнаціональних, міждержавних, міжетнічних, міжособистісних відносин; 3) забезпечення відпочинку, відновлення життєвих сил, здоров'я споживачів; 4) узгодження інтересів окремих груп населення з довгостроковими інтересами суспільства, у тому числі збереження сприятливого екологічного, соціального, культурного середовища.

- виняткову стійкість туризму до впливу несприятливих економічних чинників протягом свого історичного розвитку.

Швидке зростання індустрії туризму впливає на розвиток професійної освіти. Як відомо, показники зайнятості у туризмі - «важливий індикатор сучасної інноваційної економіки, оскільки нові робочі місця стимулюють розвиток пов'язаних з туризмом галузей – будівництва, інфраструктури та всього сектора послуг», – зазначає віце-президент Всесвітньої Ради з туризму та подорожей (WTTC) Річард Міллер. За розрахунками експертів цієї організації, одне робоче місце у туристичному секторі веде до появи не менше 20 місць у супутніх галузях. Але реальну ставку у туристичній індустрії необхідно робити на підготовку кваліфікованих кадрів [2].

У зв'язку з цим сьогодні на перший план виходить необхідність враховувати особливості та нові тенденції функціонування туристичної індустрії при формуванні набору професійних компетенцій фахівця у сфері туризму. Розглянемо три основні перспективні напрями підготовки фахівців у сфері туризму.

1. Туристична індустрія активно розвивається в усьому світі, зокрема. будуються нові об'єкти туристичної інфраструктури: готелі; ресторани, зони відпочинку та розваг та інші об'єкти. Тому важливо готувати фахівців, які не тільки володіють навичками організації та управління та туристичною діяльністю, а й фахівців у галузі інвестиційного менеджменту, які, з одного боку, володіють знаннями управління всіма етапами інвестиційного процесу з будівництва та реконструкції туристичних об'єктів, а з іншого боку, знайомі зі специфікою функціонування цих об'єктів на ринку туристичних послуг.

2. У туризмі з'являється все більше компаній, що належать до різних світових мереж. Ця особливість властива переважно готельному та ресторанному бізнесу, що становить основу туристичної індустрії. Це вимагає підготовки кваліфікованих фахівців, які володіють компетенціями, що дозволяють успішно працювати на риках мережевих компаній у сфері туризму.

3. Для успішного просування окремої дестинації ринку туристичних послуг потрібні скоординовані зусилля як самих агентів ринку туризму, так і

регіональної влади, зацікавлених у розвитку туризму тієї чи іншої території. Для найефективнішої взаємодії представників туристичної індустрії та органів влади різних рівнів управління сьогодні вже назріла необхідність спеціалізованої підготовки фахівців, які мають компетенції у сфері такої взаємодії.

При переході до нових освітніх стандартів третього покоління облік виділених напрямів підготовки дозволить підвищити ефективність всього процесу навчання спеціалістів у сфері туризму. До світових лідируючих освітніх закладів, які реалізують програми з підготовки фахівців для роботи в індустрії гостинності та в туризмі і при цьому ведуть активну наукову роботу в цій сфері, можна віднести University Ca'Foscari the Tourist Economy; Pierre Mendns Франція University, Economic Research Centre for Public Policies in Market Economy; Hong Kong Polytechnic University, The School of Hotel and Tourism Management (SHTM), La Rochelle Business School of Tourism; а також ряд китайських університетів - Heilongjiang University, Shanghai University, East China Normal University, Beijing Jiaotong University, Beijing International Studies University [3].

Структура та наповнення навчальних планів вишів, які готують фахівців для індустрії гостинності та туризму, диференційовані залежно від рівня навчання, традицій системи національної освіти, компетенцій конкретних навчальних закладів. Можна стверджувати, що відмінними рисами світової системи підготовки кадрів для індустрії гостинності та туризму є [4]: прикладний характер підготовки більшості фахівців; велика кількість елективних дисциплін, що дозволяють студенту розширити свій кругозір та освоїти суміжні (а іноді й досить віддалені) сфери діяльності; висока частка у навчальних планах різного виду практик, стажувань; активну участь практично всіх студентів у різних формах міжнародного обміну; надзвичайно високий рівень освоєння студентами інформаційних технологій незалежно від обраної сфери діяльності в індустрії гостинності та у туризмі;

мультилінгвістичний характер навчання, що передбачає вивчення як мінімум двох, а частіше трьох мов.

Закономірно, що формування конкретних освітніх програм та набору навчальних курсів здійснюється «у відповідь» на запити ринків послуг гостинності та туризму. Серед дисциплін, що включаються до цих програм зарубіжних вузів, можуть бути виділені такі укрупнені блоки [2]: «загальноменеджеріальні» або «маркетингові» дисципліни, такі як Organizational Behavior, Decision Making тощо; бухгалтерський облік та фінанси, наприклад, Advanced Accounting Principles, Managerial Financial Accounting, Revenue Management; правовий блок; мовна підготовка; електронні технології у гостинності та туризмі; спеціальні дисципліни, наприклад Tourism Economics, Hospitality Marketing, Entertainment Studies; дисципліни, присвячені приватним операційним питанням, наприклад Service Excellence/Gastronomy, Principles of Bar and Beverage Operations, Food and Beverage Management.

Подібна установа в системі світової освіти у сфері туризму та гостинності логіка може бути використана і при створенні аналогічних освітніх програм в Україні. При цьому, безумовно, є сенс враховувати існуючі реалії вітчизняної індустрії гостинності та туризму, а також специфіку вітчизняного освітнього простору. При формуванні вітчизняних освітніх програм слід враховувати зазначені вище тенденції розвитку ринку, в тому числі зазначене нами широке представництво в індустрії гостинності та туризму міжнародних мережевих операторів, що обумовлює неухильне впровадження в практику роботи міжнародних, в тому числі корпоративних, стандартів якості послуг. Також важливо брати до уваги ще одну особливість індустрії гостинності та туризму, а саме той факт, що значну частину споживачів таких послуг становлять іноземні громадяни, які звикли до досить високого рівня обслуговування. Тому вирішення проблеми становлення та розвитку системи магістерської підготовки кадрів для

індустрії гостинності та туризму, на нашу думку, доцільно здійснювати саме в міжнародному контексті за декількома напрямками [5].

Так, має сенс включати до навчального процесу основні принципи та ідеї навчальних програм та програм дисциплін, що викладаються у провідних зарубіжних вищих навчальних закладах. Враховуючи, що ряд усталених у західній системі освіти курсів в наших закладах освіти практично не викладається, актуалізується завдання залучення для читання лекцій провідних фахівців із зарубіжних вишів. З погляду становлення та розвитку системи магістерської підготовки кадрів для індустрії гостинності та туризму принципове значення має низький ступінь інтеграції освіти, науки і практики, що спостерігається в готельній і туристичній сфері. Тим часом розвиток освіти не тільки нерозривно пов'язаний з соціально-економічними змінами, що фактично відбуваються, але і в істотній мірі забезпечується науковими дослідженнями [4]. До теперішнього часу рівень та масштаби навчання та наукових досліджень у тих провідних економічних вишах, де готують фахівців з туризму, не відповідають міжнародним вимогам. Магістерська підготовка не може протікати поза глибокими фундаментальними та прикладними науковими дослідженнями. Проведення науково-дослідної роботи, у свою чергу, припускають наявність певної емпіричної бази, основними джерелами забезпечення якої є галузі сфери послуг. Фактично організації сфери туризму та гостинності найчастіше закриті для надання емпіричної бази, що, безсумнівно, є серйозним бар'єром при проведенні наукових досліджень у даній галузі [6].

При цьому конкретне наповнення освітніх програм магістерського рівня для індустрії гостинності та туризму може істотно диференціюватися. Так, мова може йти про формування спеціалізацій з використанням комбінацій можливих напрямків «масовий туризм», «культурний туризм», «гостинність», «подійний туризм», «еко-туризм», «креативний туризм», «медичний туризм», «релігійний туризм» тощо. Залежно від спеціалізації навчальний план, відповідно, може мати різне наповнення, причому

переважно у частині елективних курсів. При цьому елективні курси мають сенс робити якомога конкретнішими, заснованими на особистих наукових інтересах окремих викладачів, наприклад, як Destination Australia: Immigration History або Convention Center Management у західних колег. Такий «суб'єктивний» підхід має сенс, оскільки дозволяє активно залучати студентів до реальних наукових досліджень, проведені викладачами вишів; розширювати їх кругозір і креативність; шукати нові підходи до традиційних практичних і наукових проблем і, що важливо, сприяти вибору теми магістерської роботи [4].

Інший напрям підготовки кадрів для вітчизняної індустрії гостинності та туризму, крім забезпечення якісного навчального процесу, посилення дослідницької орієнтації в рамках подібних магістерських програм. З цією метою є доцільним розгортання з провідними зарубіжними закладами освіти спільних досліджень ринку послуг індустрії гостинності та туризму, у тому числі порівняльних міжнародних досліджень. Тут слід активніше брати участь у спільних міжнародних дослідженнях різних сторін виїзного туризму

Повертаючись до ідеї тристороннього характеру освіти в індустрії гостинності та туризму, слід зазначити, що істотну роль, крім академічної підготовки та дослідницької орієнтації, відіграють зв'язки з бізнесом, у тому числі міжнародним. Так, цілком необхідно включення до програми магістерської підготовки майстер-класів з практики гостинності та туризму, причому їх набір не повинен бути еkleктичним і відірваним від загальної логіки навчального плану та окремих дисциплін. Конкретний майстер-клас має бути органічно вбудований у структуру навчального плану та контенту конкретної дисципліни, надаючи студентам можливість сформулювати свій погляд на обговорювані проблеми з урахуванням суто практичної точки зору. Крім того, у навчальних закладах виникає необхідність переходу на новий формат взаємодії з бізнесом, при якому ці дві сторони виступатимуть в якості довгострокового партнерства, створюючи своєрідну мережу, network.

Подібна інституалізація є стратегічно важливим завданням для вітчизняних навчальних закладів, що реалізують програми з гостинності та туризму. Найбільш виражена форма такого співробітництва спостерігається в зарубіжних навчальних закладах, що мають у своїй структурі в якості бази для емпіричних досліджень і практики студентів реально функціонуючу організацію галузі, наприклад готель [6].

Ще один перспективний напрямок - розробка програм подвійних дипломів магістерського рівня із зарубіжними закладами освіти. На даний момент на вітчизняному освітньому просторі існує дуже обмежений спектр програм подвійного диплому з іноземними закладами освіти у сфері туризму та гостинності.

Список літератури:

- 1 Марценюк Л. В. Проблеми та перспективи розвитку туризму в Україні. *Economics Bulletin*. 2019. №3. С.75-82.
2. Офіційний сайт Всесвітньої туристичної організації. URL: <http://www2.unwto.org/>.
3. Балаєва О. П. Ера послуг: потрібні професіонали. *Бізнес-освіта*. 2020. № 2. С. 99-110.
4. Рашкевич Ю. М. Болонський процес та нова парадигма вищої освіти URL: <file:///D:/Users/Dell/Downloads/BolonskyiProcessNewParadigm HE.pdf>
5. Розроблення освітніх програм. Методичні рекомендації. URL: http://ihed.org.ua/images/doc/04_2016_rozroblennya_osv_program_2014_tempus_office.pdf
6. Методичні рекомендації щодо розроблення стандартів вищої освіти Міністерства освіти і науки України від 01.06.2017 р. № 600 (у редакції наказу Міністерства освіти і науки України від 21.12.2017 р. № 1648), схвалені сектором вищої освіти Науково - методичної Ради Міністерства освіти і науки України (протокол від 29.03.2016 № 3).

ОСОБЛИВОСТІ ТА ПРОБЛЕМИ ПІДГОТОВКИ ФАХІВЦІВ ДЛЯ СФЕРИ ПОСЛУГ

Худавердієва В., док. екон. н., доцент, Державний біотехнологічний університет, Україна

Значення сфери послуг у сучасній економіці постійно збільшується, це зумовлює виникнення багатьох завдань, пов'язаних із розробкою адекватних підходів до менеджменту організацій, що надають послуги та підвищення професійного рівня працівників цих організацій. Зміна основ економічних відносин у країні, комерціалізація державного сектора та формування нового потужного комерційного сектора у сфері послуг призвело до виникнення не тільки нових підприємств, але й нових галузей послуг, які в умовах директивного етапу розвитку економіки не були затребувані (система банківських, фінансових, страхових організацій, охоронні підприємства, юридичні, консалтингові та аудиторські фірми, підприємства виїзного туризму та низку інших). Основними проблемами є такі. По-перше, сфера послуг у нашій країні традиційно виконувала функції соціального захисту значної частини населення. Ці завдання були основним пріоритетом функціонування галузей соціально-культурного сервісу (освіта, охорона здоров'я, культура, соціальне забезпечення, фізична культура та спорт) [1].

Розвиток туризму відіграє важливу роль у вирішенні соціальних проблем. У багатьох країнах світу саме завдяки туризму створюються нові робочі місця, підтримується високий рівень життя населення, створюються передумови для поліпшення платіжного балансу країни. Необхідність розвитку сфери туризму сприяє підвищенню рівня освіти, удосконаленню системи медичного обслуговування населення, запровадження нових засобів розповсюдження інформації тощо.

Туризм впливає на збереження та розвиток культурного потенціалу, веде до гармонізації відносин між різними країнами та народами, змушує уряди, громадські організації та комерційні структури брати активну участь у справі

збереження та покращення стану навколишнього середовища. Серйозним чинником підвищення ефективності функціонування підприємств сфери сервісу та туризму в усьому світі є наявність професійно підготовлених працівників, які володіють сучасними прийомами менеджменту, здатні до прийняття управлінських рішень в умовах невизначеності (ресурсної, кадрової, нормативної). Крім цього, важливим є і психологічна підготовка персоналу таких організацій, що працюють в умовах постійного контакту із споживачами послуг. Таким чином, формування цілісних програм підготовки фахівців, які володіють сучасними прийомами управління організаціями сервісу та туризму – невід'ємна складова їхнього успіху. Створення ефективної системи підготовки кадрів для туристичної індустрії вимагає проведення досліджень та складання обґрунтованих прогнозів у галузі розвитку кадрового потенціалу, і ця робота має бути покладена на провідні університети країни. Саме провідні професійні школи мають стати поєднувальним та системоутворюючим фактором успішного розвитку професійної туристичної освіти [2].

Протягом останніх двох десятиліть по суті заново сформувалися багато нових галузей сфери послуг, у тому числі туризм, готельне господарство, сфера суспільного харчування. Проте потреби вказаних галузей у необхідних кадрах не були достатньо підкріплені відповідними досягненнями у сфері освіти. Ця проблема набуває в даний час особливу гостроту внаслідок реформи системи вищої освіти, переходу на дворівневу систему підготовки кадрів і формування принципово нової для вітчизняного ринку праці в індустрії гостинності та туризму категорії випускників вишів, які мають магістерський ступінь [3].

Перетворення, що торкнулися сфери туризму та соціально-культурного сервісу, зажадали теоретичного осмислення процесів, що відбуваються, а також підготовки фахівців, здатних працювати в нових умовах. Зміна ставлення до галузей послуг та нове становище галузей сфери послуг вимагало нового менеджменту [4]. У 2022 р. у Державному

біотехнологічному університеті було створено кафедру туризму, основним об'єктом наукової та педагогічної діяльності якої стала сфера послуг. Початковий період становлення кафедри характеризувався публікаціями та спеціальними дослідженнями, присвяченими специфіці менеджменту організацій сфери послуг у сучасних умовах. У цей період особлива увага у діяльності кафедри приділялася створенню концепції підготовки фахівців для організацій соціальної сфери, яка формувалася на основі стандарту вищої освіти першого покоління та з урахуванням професійних знань та досвіду працівників кафедри.

На початковому етапі формування кафедри підготовка у рамках спеціальності 242 «Туризм» здійснювалася акцентуючи увагу на управлінні туристичним бізнесом. Сьогодні в умовах реформування вищої школи загалом, а також складу та змісту освітніх програм необхідно враховувати той досвід, який був накопичений іншими кафедрами за більш ніж десятирічний період їхньої діяльності. Найбільш суттєвими факторами підвищення якості підготовки фахівців у сфері сервісу та туризму ми вважаємо такі.

1. Необхідність теоретичної підготовки фахівців при одночасному формуванні в них навичок підприємницької діяльності, яка є важливою умовою виживання організацій у ринковому середовищі незалежно від форми власності. Усвідомлення відповідальності є основним принципом організації та змісту як навчального, так і виховного процесу, якого дотримується кафедра у своїй роботі зі студентами – майбутніми менеджерами сфери послуг.

2. Розробка та формування науково-методичного забезпечення, що дозволяє створити необхідну методичну базу для підготовки кадрів для сфери туризму на кафедрі. Дипломні роботи, студентів, які виконуються на кафедрі, присвячуються проблемам управління сферою послуг на різних рівнях, маркетингу в туристичних, готельних та сервісних організаціях, міжнародній індустрії гостинності, міжнародним відносинам у соціальній

сфері, управлінню персоналом у сфері послуг та багатьом іншим питанням менеджменту у сфері послуг. Велика увага на кафедрі приділяється питанням практики студентів випускних курсів в організаціях сфери послуг у різних секторах економіки. Серед підприємств, на яких проходять практику студенти в рамках підготовки менеджерів у сфері послуг – провідні туристичні фірми.

3. Підвищення якості підготовки фахівців та скорочення термінів адаптації випускників під час вступу на роботу сприяє практика у навчально-тренінговому центрі при кафедрі.

4. Поєднання можливостей проходження виробничої та переддипломної практики студентами та проведення наукових досліджень сприяло створення філії кафедри, де працюють провідні спеціалісти у галузі управління установами сфери туризму.

5. Творча співпраця вчених та практиків у галузі туризму та сервісу, сприяла залученню інтересів найбільших практиків до теоретичних проблем сфери послуг.

6. Важливим елементом успішної підготовки студентів є поєднання навчальної та наукової роботи. За час існування кафедри співробітниками було виконано низку науково-дослідних проектів, пов'язаних з вивченням особливостей функціонування організацій сфери послуг. Перспективи свого розвитку кафедра пов'язує сьогодні із переходом на дворівневу систему дипломів (бакалавр – магістр) та ліцензуванням спеціальності «Туризм» відповідно до державних освітніх стандартів вищої освіти третього покоління. В даний час кафедрою туризму закінчено роботу зі створення навчального проекту «Туризм», в якому основним і визначальним його зміст стає компетенція – здатність застосовувати знання та вміння для успішної професійної діяльності, що дозволяє вирішити проблему мотивації студента до здобуття спеціальності у сфері туризму [5].

Система дворівневої вищої освіти в Україні, як і в багатьох країнах світу, передбачає дві основні форми – бакалаврську та магістерську. У нашій

країні підготовка кадрів для індустрії гостинності та туризму лише на рівні бакалаврату є досить відпрацьованою та ефективною. Одна з суттєвих відмінностей бакалаврської системи підготовки - різке скорочення часу, що відводиться в навчальних планах на різні види практики, і передусім переддипломну практику. Проте скорочення термінів бакалаврської підготовки в порівнянні з підготовкою фахівців загалом не позначилося на якості навчання кадрів для таких практикоорієнтованих галузей, як індустрія сервісу та туризму. При цьому бакалаврські навчальні програми, що реалізуються на освітньому просторі, в даній сфері в основному спрямовані на підготовку лінійного персоналу і функціональних менеджерів середньої ланки готелів, туристичних агентств і т.п. Разом з тим, незважаючи на поширеність бакалаврських освітніх програм у сфері туризму, фактично відсутній корпус менеджерів та аналітиків, які мають специфічні знання в галузі туризму та гостинності, і здатні наблизити даний сектор економіки країни до рівня світових стандартів [1]. Топ-менеджерами в туристичних компаніях і менеджерами середньої ланки у вітчизняних готелях в даний час у нас в країні є, як правило, фахівці, що мають технічну, мовну та іншу освіту, що стояли біля витоків даних видів бізнесу 10-15 років тому.

В даний час вітчизняний ринок праці в індустрії гостинності та туризму відрізняють такі риси, як:

- гостра нестача персоналу середнього та нижчого рівня, що має спеціальну підготовку, певна частина якого замінюється на відповідних позиціях фахівцями з вищою освітою;

- структурна невідповідність фахівців, які готуються у вишах, потребам підприємств індустрії гостинності та туризму;

- відсутність достатньої кількості підготовлених фахівців вищої ланки, які мають освіту міжнародного рівня та досвід роботи у зарубіжних готелях та туристичних організаціях;

- нестача різнопрофільних форм підвищення кваліфікації працівників різного рівня. Незважаючи на те, що вітчизняна індустрія гостинності та

туризму не відноситься зараз до флагманів вітчизняної економіки, проте наша країна в цій сфері має широкі перспективи. Для скорочення розриву між рівнем розвитку вітчизняної індустрії гостинності та туризму та рівнем академічної підготовки в цій сфері вкрай актуальним стає формування значної групи вітчизняних фахівців, які мають не лише практичні навички, а й академічні знання в галузі поточного та стратегічного управління організаціями туризму та гостинності [6], причому на федеральному, регіональному та галузевому рівнях.

Список літератури:

1. Мельниченко О.О., Шведун В.О. Особливості розвитку індустрії туризму в Україні: монографія. Харків: Вид-во НУЦЗУ, 2017. 153 с.
2. Закон України від 05.09.2017 р. «Про освіту». URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/2145-19>
3. The Travel & Tourism Competitiveness Report. Retrieved from URL: <https://www.weforum.org/reports>
4. Закон України від 01.07.2014 р. № 1556-VII «Про вищу освіту». URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/2145-19>
5. Постанова Кабінету Міністрів України від 29.04.2015 р. № 266 «Про затвердження переліку галузей знань та спеціальностей, за якими здійснюється підготовка здобувачів вищої освіти». URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/266-2015-п>
6. Стандарти і рекомендації щодо забезпечення якості в Європейському просторі вищої освіти (ESG). URL: http://ihed.org.ua/images/doc/04_2016_ESG_2015.pdf

РОЗВИТОК КЕРАМІЧНОЇ ГАЛУЗІ ДОНЕЦЬКОГО РЕГІОНУ В УМОВАХ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИХ ТРАНСФОРМАЦІЙ.

Чепя О.А., майстер виробничого навчання та викладач спец. дисциплін Слов'янського багатопрофільного центру професійної освіти ім. П.Ф. Кривоноса.(м. Слов'янськ, Донецька обл.)

Слов'янськ віддавна відомий гончарними виробами, які створюють у дрібних гончарних майстернях, яких тут декілька сотень. Роками ці майстерні виробляли сувенірну продукцію для курортних містечок, підприємств, великих компаній.

Сьогодні Слов'янськ є найбільшим постачальником гончарних виробів для українського ринку, але мало хто знає, що місцевій керамічній традиції вже понад століття.

Найвідоміший виробник кераміки у Слов'янську – Слов'янський керамічний комбінат. Історія цього потужного керамічного підприємства розпочалася у далекому 1893 році, коли троє польських підприємців відкрили акціонерне товариство «Дзевульський і Лянге» й купили земельну ділянку для побудови заводу поблизу залізниці в місті Слов'янськ Харківської губернії. Ці та інші факти ми докладно вивчаємо на уроках з історії кераміки.

На комбінаті виготовлявся посуд, який був, мабуть, практично в кожній радянській родині, його можна було впізнати за характерними рисами і за відомою позначкою на виробі.

У 1997 році почалася приватизація комбінату. Це був довгий, складний і болісний процес, який остаточно поклав керамічний завод на лопатки. У 1998, рішенням Арбітражного суду було відкрито процес банкрутства ВАТ «Слов'янського керамічного комбінату». У наступні роки майно комбінату реалізовувалося на торгах з метою погашення заборгованості. Крім того, йшло неконтрольоване розкрадання матеріальних цінностей. Це призвело завод до повної зупинки і фактичного банкрутства.

Завод поступово розвалювався, але залишалося найцінніше — людський досвід. Саме цей досвід і вивів Слов'янськ на новий етап розвитку кераміки. Дрібні підприємства уходили з ринку, не витримуючи конкуренцію, залишалися найсильніші і найкреативніші! Саме ці підприємства зараз знаходяться у пошуку спеціалістів у керамічній сфері.

За підтримки програми ООН із відновлення та розбудови миру в 2021 році було прийнято рішення про відкриття на базі нашого закладу професії «Виробник художніх виробів з кераміки». Були обрані приміщення для майбутніх майстерні та класу. Наша творча група розпочала зустрічі та наради за круглим столом, де брали участь роботодавці по виробництву кераміки міста, керівництво та робітники художньо-естетичного профілю нашого центру, спеціалісти навчально-методичного центру професійно-технічної освіти Донецької області. Велику допомогу та підтримку нам надали наші колеги з Волині.

Для мене, як для майстра виробничого навчання є дуже цікавою тема, що стосується вимог до наших майбутніх випускників зі сторони наших роботодавців, тому що ми повинні підлаштовувати нашу робочу програму до вимог виробників саме нашого міста, де після закінчення навчального закладу наші здобувачі освіти будуть працювати. Зараз є велика потреба спеціалістів в цій галузі, тому наші випускники не залишаться без роботи! В рамках співпраці з підприємствами Слов'янська ми систематично відвідуємо керамічні виробництва, де нас ознайомлюють з традиціями та процесом виготовлення кераміки новими технологіями і секретами сучасного виготовлення керамічної продукції. На високому рівні проходять уроки виробничого навчання, а все завдяки найновішому обладнанню в наших майстернях, аналогів якому немає в Україні! Вивчаємо увесь процес починаючи з виготовлення керамічної маси-до випуску готової продукції, тим самим розвиваємо кераміку нашого регіону, поповнюючи підприємства Слов'янська новими кваліфікованими спеціалістами, в яких вони мають велику потребу.

Не зважаючи на воєнний стан в нашій країні у Слов'янську, де залишаються та відмовляються евакуюватись близько 20 тисяч жителів, де обстрілами пошкоджено більшу частину будівель – у місті все ще працюють та виробляють продукцію кілька підприємств. Одне з найбільших очолює Володимир Кирик, який є завідуючим комісією в нашому закладі «Виробників художніх виробів з кераміки», його цех робить глиняний посуд за старовинними технологіями. Він займається гончарним виробництвом із 2004 року і про своє підприємство може розповідати годинами. Володимир прийняв рішення залишитися у рідному місті і не вивозити свій бізнес, як зробило більшість підприємств. Через постійні обстріли стіни цеху для фортеці довелося обкласти глиняною цеглою. Навіть зараз в місті залишаються наші здобувачі освіти, навчальний процес продовжується попри все і де яким з них Володимир допомагає на своєму виробництві, він демонструє процеси, які є в нашій навчальній програмі за планом, учні можуть вже зараз пробувати робити все власноруч.

Щоб виробництво працювало і розвивалося, на це потрібно хворіти! Ось, наприклад, із червоної глини – це етно-серія. Вироби виглядають старими – такими, як їх наші прадіди виготовляли". Малюнки на його піалах та мисках вирізують вручну, а потім самі вироби обприскують кефіром, як у старі часи, та змащують медом із воском, це для кольору, коли воно обпалюється в грубці- виходить чорним. Потім його «старять».

Гончарних цехів у Слов'янську до війни було близько п'яти сотень, таких великих як у Володимира-не більше чотирьох. Сьогодні працюючих цехів у місті майже не залишилося. Є працівники, які ухвалили рішення не виїжджати з міста. Тим, хто залишився-Володимир надає робочі місця, вони працюють, одержують зарплату. Є заклик керівництва України, що економіка має працювати, сплачуючи податки, таким чином Володимир Кирик підтримує державу.

Ми з учнями впевнені в тому, що повернемося в рідне місто і разом будемо будувати майбутнє керамічної галузі нашого рідного краю!

Додатки

Урок виробничого навчання, на фото В. Кирик з майстер-класом по заливанню та випалу керамічних виробів на новому обладнанні в наших майстернях.

СУЧАСНІ ТЕХНІКИ ТОНУВАННЯ ВОЛОССЯ: КОРОТКИЙ ПОРАДНИК ДЛЯ МАЙСТРІВ ПЕРУКАРСЬКОЇ МАЙСТЕРНОСТІ

Шевчук О. О., викладачка спецтехнологій ДПТНЗ «Рівненського центру ПТО сервісу та дизайну» (м. Рівне, Рівненська область)

Враховуючи реалії сьогодення, чимало викладачів спецтехнологій постали перед дилемою актуальності та затребуваності власної фахової майстерності. Однак, війна не повинна ставати перешкодою для професійного зростання.

Такий виклик доречно сприймати як можливість перелаштувати свою діяльність, удосконалити творчий процес, вивчити нові техніки. Враховуючи запити аудиторії, роботодавців, учням треба давати такі знання і навички, якими б вони могли сміливо користуватися, які б відповідали потребам клієнтів.

На сьогоднішній день фарбує волосся понад 75% жінок. Деякі вибирають один колір, інші – певні техніки або тонування. Якщо клієнт сумнівається, що краще, то звертається за допомогою до фахівця.

У матеріалі викладемо підходи для здійснення тонування, які використовує під час підготовки учнів у ДПТНЗ «Рівненському центрі ПТО сервісу та дизайну».

Тонування – процедура, яка забезпечить багатогранний, насичений колір вашого волосся, при цьому не зашкодить його структурі.

Тонування – відбувається напівперманентним (тонуючим), нестійким або кислим барвником. На вологе волосся. Діє на кутикулярний шар волосся, можливо трохи заходить в кортекс. В склад входять доглядові компоненти. Тонування допоможе нам коли хочеться змінити відтінок, додати блиску, коли колір змивається на волоссі.

При тонуванні натурального і освітленого волосся ми працюємо з ФО. При роботі з раніше фарбованим волоссям, ми працюємо з кольором, який бачимо.

Фарбування – перманентним, стійким барвником. На сухе волосся. Барвник лужний, тому мінімальна кількість доглядових компонентів. Використовується Для перенаправлення кольору, стійкого зафарбовування сивини, підняти рівень глибину тону.

Для тонування використовують різні барвники:

1. Напівперманентний барвник (тонуючий) або деміперманентний. (є ще семі – ще легший). Для надання відтінку фарбованому волосся, камуфляж сивини, для зафарбовування блонда (темніше), зміна відтінка.
2. Кислий (амінокислота замість аміаку, не зачіпає натуральну базу, його пігменти формуються на поверхні волосини і швидко змиваються)
3. Тонери – мінімальна кількість бази, для блонда
4. Прямі пігменти (тонуючі маски, тонуючі шампуні, кондиціонери)
5. Тонуючі бані (ф+окисник 1,5%+шампунь) піна швидко розносить пігмент – візуальний контроль
6. Пінна баня – це система стійкого тонування волосся, яка дозволяє майстрам «витягнути» тільки нюанс з барвника, пропускаючи коричневу базу. Колір проявляється відразу і ви бачите чим фарбуєте. Колір м'яко вимивається без КБ. Рецепт запатентований Головченко Н.
7. Кольорова баня. Такий метод в 70-і роки запропонував бренд Revlon для поновлення довжини фарбованого волосся. Це економило час, фарбу і пігмент не накопичувався у волоссі. Його використовують для експрес-тонування, для нейтралізації небажаного відтінка, для репігментації.

Стійкість кольору залежить:

1. Використовуваного продукту (барвники з базовими пігментами завжди будуть триматися довше)
2. Якість волосся (чим щільніша, плотніша волосина, тим довше триматиметься колір)

3. Домашній догляд і гарячі інструменти (температура вище 40 розчеплює колір, тобто видаляє модифікатор кольору)

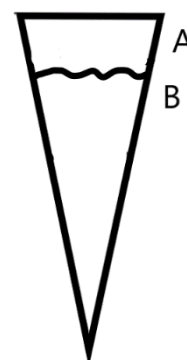
У формулі тонування повинно бути:

1. Нейтралізуючий пігмент (враховуємо ФО з яким працюємо)
2. Пігмент, якого не вистачає (золото, якщо волосся пористе)
3. Бажаний відтінок

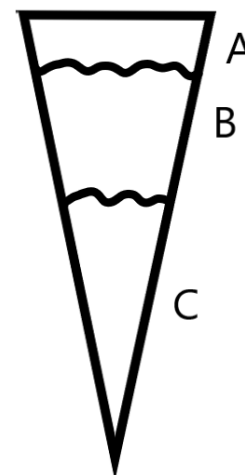
Попереднє тонування – для заповнення пустот, вирівнювання полотна (clear + мікстон +2,7%), а потім фінальне тонування

Техніки тонування:

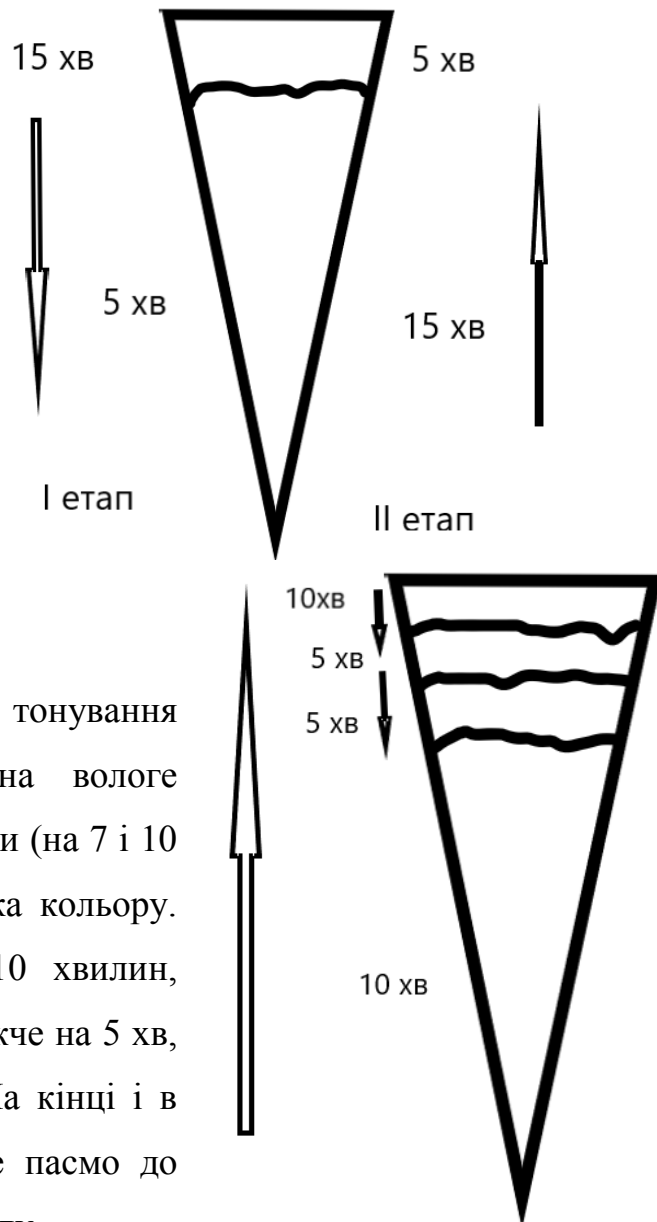
1. Одночасно наносимо А і В, між собою з'єднуємо пальцями. Може бути 5 і 10 РГТ

2. Може бути 3 відтінки: 7, 9, 10 чи 11 РГТ. Теж наносимо відразу і тушуємо переходи.

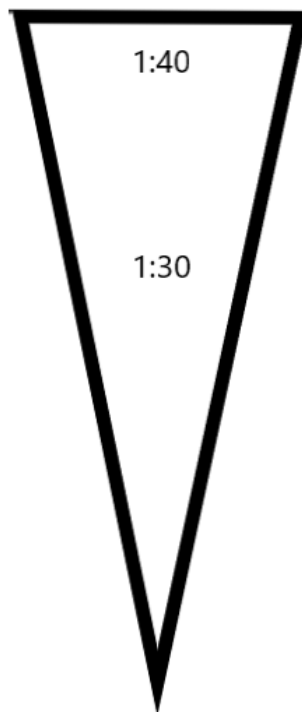

3. Реверсне тонування або зворотнє . Використовується тоді коли потрібно ущільнити корінь, для блондинок щоб був рівномірний відтінок. Наприклад після знебарвлення в нас корінь 11.03, довжина 10.03, розводимо барвник на 10 рівні (10N +10V) наносимо на корінь і на довжину на 5 хв ту саму суміш (перед нанесенням довжину змочити). 2 етап – світліший колір в зворотньому напрямку (SPN+SPV+clear)

4. Бразильський варіант тонування волосся. Відбувається на вологе волосся, готується 2 формули (на 7 і 10 РГТ) і виконується розтяжка кольору. Нанесли весь корінь на 10 хвилин, сухим пензлем стягуємо нижче на 5 хв, потім ще нижче на 5 хв. На кінці і в зворотному порядку на все пасмо до коренів на 10 хв нову формулу.

5. Спосіб напilenня. Підходить для чистого, прозорого блонду. Коли розводимо барвник 5 чи 6 містить базові пігменти) у 1:30 чи 1:40 (1 гр 6.77 + 30гр хвилин. Наносимо на вологе кінцевому результаті буде відтінок.

РГТ (той який співвідношенні 1,9%) на 10-15 волосся. В легкий прозорий

Лісировка— техніка нанесення прозорих шарів фарби з метою підсилення об'єму для візуального ефекту. На волоссі це можна зробити за допомогою прямих пігментів (каплі, маска, шампунь) і окситативних (мікстон, барвники). Для цього можна використовувати:

- Колір і багато окисника
- Колір , окисник, шампунь
- Колір, окисник, вода
- Колір, окисник, шампунь, вода
- Колір, окисник, піна (для транспортування кольору)
- Пігмент, шампунь
- Пігмент, маска

Описані підходи до здійснення тонування активно застосовуємо під час підготовки фахівців відповідного напрямку.

ПРОФЕСІЙНА ПІДГОТОВКА ФАХІВЦІВ СФЕРИ ОБСЛУГОВУВАННЯ НА ЗАСАДАХ КОМПЕТЕНТІСНОГО ПІДХОДУ

Шевчук С.С., старша викладачка кафедри методики професійної освіти та соціально-гуманітарних дисциплін БІНПО ДЗВО «УМО» НАПНУ

Сучасний етап розвитку українського суспільства висуває нові вимоги до якості професійної підготовки випускників професійних (професійно-технічних) навчальних закладів, головним показником якої є професійна компетентність, що характеризується сформованістю спеціальних знань, умінь та якостей, необхідних для успішного розв'язання професійних завдань.

Особливі вимоги суспільство висуває до якості підготовки фахівців сфери обслуговування, діяльність яких пов'язана з наданням послуг і створенням продуктів, що задовольняють матеріальні, естетичні та духовні потреби людини.

Необхідність формування нової генерації висококваліфікованих фахівців сфери обслуговування, здатних виконувати складні виробничі завдання на високому професійному рівні, вимагає від закладів професійної (професійно-технічної) освіти переосмислення мети і змісту професійної підготовки цієї категорії спеціалістів на основі компетентісного підходу.

Сьогодні актуальними є змістовні трансформації у системі професійної підготовки фахівців сфери обслуговування, зокрема це стосується пошуку інноваційних форм, нових методик, інтерактивних технологій навчання на всіх етапах освітнього процесу у професійній школі. Стає необхідним перехід до систем навчання, зорієнтованих на формування як особистісних якостей фахівця, так і компетенцій у майбутній професійній діяльності. Проте кардинальні зміни, що відбуваються в українській професійно-технічній освіті, нові умови її функціонування вимагають істотного коригування освітнього процесу. З огляду на це, в системі професійної

підготовки фахівців сфери обслуговування широко впроваджується компетентнісний підхід.

На основі аналізу професійної компетентності та її ключових компетенцій щодо випускників закладів професійної (професійно-технічної) освіти як майбутніх фахівців сфери обслуговування можна виокремити **базові компетенції**, що їх мають формувати педагоги професійної школи в процесі професійної підготовки, а саме:

- *мотиваційна компетенція* – усвідомлення учнем мотивів до якісного здійснення майбутньої професійної діяльності, а отже, набуття ними необхідних знань, умінь і навичок, професійно значущих якостей, що забезпечать можливість виконання ними професійних обов'язків певного рівня;
- *когнітивно-творча компетенція* – здатність учнів творчо набувати професійні знання, уміння і навички, мати творчий потенціал самоосвіти і саморозвитку, що визначає їх спроможність до творчості у майбутній професії, успішність майбутньої професійної діяльності;
- *комунікативна компетенція* – це орієнтованість особистості у різних ситуаціях спілкування, здатність ефективно брати у них участь, що базується на знаннях і відчуттях досвіду особистості, здатності ефективно взаємодіяти з іншими завдяки розумінню самої себе та інших при постійній зміні психічного стану, міжособистісних відносин та умов професійної та соціальної сфер.

Актуалізація проблем формування професійної компетентності зумовлюється динамічними змінами у сучасній сфері обслуговування, які стають беззастережним імперативом для розвитку економіки України та спонукають до підвищення професіоналізму, компетентності працівників у цій галузі професійної діяльності.

Семантика поняття «професійна компетентність» у різних науках засвідчує цілком різне його трактування, однак наукова експлікація таких понять, як «компетенція», «компетентність», «професійна компетентність»

зумовлює теоретичне розкриття останнього у дискурсі підготовки фахівців сфери обслуговування. Аналіз численних наукових праць з проблеми досліджень компетентності призводить до розуміння поняття «компетенція» як сукупності взаємопов'язаних якостей особи (знань, умінь, навичок, способів діяльності), що задаються стосовно певного кола предметів і процесів, і необхідних для якісної продуктивної діяльності відносно них. Натомість «компетентність» – це особистісна якість людини, яка характеризує її здатність самостійно приймати оптимальні рішення та ефективно реалізовувати їх у конкретних життєвих ситуаціях або у певних галузях діяльності.

Дослідження закономірностей окремих видів компетентностей залежно від конкретних сфер їх застосування, діяльнісної або пізнавальної спрямованості слугувало підґрунтям для уточнення поняття «професійна компетентність фахівців сфери обслуговування», що розглядається як інтегрована якість особистості, яка характеризує її знання, уміння, навички, особистісні професійно важливі якості, готовність до діяльності, прийняття оптимальних рішень та здатність ефективно їх реалізовувати у певній, конкретній галузі виробничої діяльності (наприклад, транспортній, торговельній, туристичній, готельно-ресторанній, фінансовій, банківській та ін.), одержуючи суспільно визначений та прогнозований результат. Одразу ж слід зазначити, що сфера обслуговування (або сфера послуг), будучи третинним сектором економіки, не завжди завершується виробництвом продукту, а скоріше сприяє процесу виробництва, підвищуючи рівень його продуктивності.

Варто наголосити, що у розвинених країнах світу третинний сектор економіки найбільший за кількістю працівників (понад 50%) і зростає найшвидшими темпами. На основі аналізу потреб вітчизняної сфери обслуговування з'ясовано, що зрослі вимоги ринку праці потребують перегляду змісту професійної підготовки відповідної категорії фахівців. У конкурентній боротьбі на внутрішньому ринку України між вітчизняними та

іноземними надавачами послуг поки що превалюють останні, що вимагає від українських виробників оперативно знаходити оптимальні комерційні рішення, ефективно діяти у маркетингових умовах, надавати товари і послуги, які відповідають світовим стандартам якості та вимогам споживачів. Успішне забезпечення таких показників можливе лише на основі створення ефективної системи підвищення професійної компетентності фахівців, зайнятих у сфері послуг. На разі вітчизняний ринок послуг зміцнює свої позиції, адаптуючись до нових форм функціонування економіки, інноваційних форм і методів управління, що й зумовлює використання світового педагогічного досвіду з метою перебудови системи професійної підготовки фахівців сфери обслуговування. Професійна компетентність фахівця у цьому контексті є фундаментальною передумовою успішної професійної діяльності людини у виробничих структурах майбутнього та здатна забезпечити ефективне подолання розриву між вимогами сфери послуг та можливостями професійно-технічної освіти.

Нині виокремлено ***концептуальні положення підготовки майбутніх фахівців сфери обслуговування на засадах компетентнісного підходу:***

1. професійна компетентність є мірою та головним критерієм професійної підготовленості фахівців сфери обслуговування;
2. професійна компетентність фахівців сфери обслуговування – це не лише знання, уміння, навички, а й творче ставлення до справи, позитивні нахили, інтереси і прагнення, здатність ефективно використовувати певний досвід, а також особистісні якості для забезпечення необхідного результату на конкретному робочому місці, в конкретній професійній ситуації;
3. професійна компетентність визначається здатністю суб'єкта праці мобілізувати знання, уміння та досвід в конкретній соціально-професійній ситуації і якісно виконувати професійні функції відповідно до посади, яку він обіймає;

4. професійна компетентність інтегрує зміст, пов'язаний з майбутньою професійною діяльністю у сфері послуг, актуалізуючи набуті знання і уміння в потрібний момент задля використання їх у процесі професійної діяльності;
5. професійна компетентність фахівців сфери обслуговування цілеспрямовано формується з урахуванням сучасного стану та перспектив розвитку сфери послуг, а також соціально-психологічних, етичних, правових норм, усталених в суспільстві;
6. модель формування професійної компетентності фахівців сфери обслуговування містить низку послідовних етапів: мотиваційний (професійна спрямованість і мотивація), когнітивний (система знань про майбутню професійну діяльність та вміння їх застосовувати), діяльнісний (система фахових умінь і навичок, формування яких забезпечується змістом, формами і методами виробничого навчання) та оцінно-контрольний (діагностика, аналіз, коригування навчальних досягнень учня та рефлексія суб'єктів педагогічної взаємодії); кожен з цих етапів має відповідне змістовне й організаційно-управлінське наповнення;
7. формування професійної компетентності фахівців сфери обслуговування можливе завдяки реалізації таких педагогічних умов:
  - впровадження інноваційних педагогічних технологій формування професійної компетентності;
  - акцент на діяльнісний, практико-орієнтований етап формування професійної компетентності;
  - підвищення рівня професійної компетентності майбутніх фахівців сфери обслуговування під час виробничих практик;
  - впровадження якісного організаційно-методичного забезпечення формування професійної компетентності;
  - ціннісно-орієнтована спрямованість формування професійної компетентності майбутніх фахівців сфери обслуговування;
  - організація підготовки інженерів-педагогів до формування професійної компетентності фахівців сфери обслуговування.

Практико-орієнтована компетентнісна методологія зумовлює упровадження в навчально-виховний процес нового змісту, інноваційних форм, методів і технологій організації освітнього процесу у закладі професійної (професійно-технічної) освіти. Саме застосування осучасненого змісту та педагогічних інновацій сприяють досягненню високих навчальних показників та дають змогу випускникам професійної школи виходити на ринок праці, володіючи високим рівнем сформованості професійної компетентності.

Домінуючим принципом упровадження педагогічних інновацій є їх інтеграція, що реалізується на цільовому, змістовому, процесуальному та оцінно-результативному рівнях. Так, чітко визначені навчальні цілі, а з ними і весь перебіг навчання з фаху – забезпечують гарантоване досягнення результатів. Змістове наповнення педагогічних інновацій формує сукупність усіх використаних у конкретній педагогічній системі методів, засобів і форм навчання. Процесуальний аспект визначає послідовність оволодіння майбутніми фахівцями сфери обслуговування окремими виробничими операціями, способами професійної діяльності. Оцінно-результативний рівень відображається у результатах виконання поставлених перед учнем практичних завдань, що й засвідчує якість сформованості професійної компетентності майбутнього фахівця сфери обслуговування. Формування професійної компетентності здійснюється шляхом інтегрованого застосування різних педагогічних технологій: проблемно-розвивального, особистісно-орієнтованого, інтерактивного навчання, метод проектів, ігрові технології, навчально-творчі задачі, навчальний тренінг, методи стимулювання творчої активності учнів та інші.

Сучасні вимоги до фахівця сфери обслуговування передбачають визначення його професійної діяльності як поліструктурної, поліпредметної, поліфункціональної системи, що містить не лише професійні знання, навички та досвід, а й ставлення до справи, здатність ефективно використовувати набуті знання, уміння, особистісні якості для забезпечення необхідного

результату на конкретному робочому місці, у реальній робочій ситуації. Завдання практичного навчання фахівців сфери обслуговування полягає в їх здатності до практичної реалізації набутих знань, мобілізації умінь і досвіду у конкретній соціально-професійній ситуації задля якісного виконання завдань і обов'язків відповідно до посадових функцій. Практична складова професійної підготовки фахівців сфери обслуговування органічно доповнює теоретичну, забезпечує принцип зв'язку теорії з практикою, впливає на конкретизацію та закріплення знань, розвиває пізнавальні здатності й самостійність учнів, формує в них практичні уміння і навички.

Під час виробничих практик використовується комплекс заходів, спрямованих на формування соціально адаптованої та професійно відповідальної особистості, яка, по-перше, володіє прикладними теоретичними знаннями й уміннями оцінювати та розв'язувати ситуативні завдання; по-друге, має досвід роботи, що ґрунтується на практичних навичках у розв'язанні реальних виробничих завдань, набутий під час практик і в процесі виробничого навчання; по-третє, володіє якостями і властивостями, необхідними для певного виробничого середовища (дисциплінованість, відповідальність, комунікативність, здатність працювати в команді, самостійність тощо). Організація виробничих практик, спрямованих на систематизацію й удосконалення набутих знань та умінь, поглиблення досвіду професійної діяльності, спричиняє якісно нові перетворення у мотиваційній (задоволення професійних потреб), когнітивно-пізнавальній (оновлення, розширення, поглиблення знань), діяльнісно-поведінковій (відповідальність, досвід, продуктивне перетворення дійсності, виконання виробничих дій та операцій тощо), емоційно-вольовій (саморегуляція, самоконтроль, рефлексія) сферах особистості. Практики на виробництві, інтегруючись з виробничим навчанням у межах професійного (професійно-технічного) навчального закладу, спрямовані на оволодіння учнями знаннями й уміннями у професійній галузі, сприяють формуванню їхньої професійної адаптації до виробничої системи та професійній

соціалізації, засвоєнню соціально значущих норм і правил, що детермінуються специфікою професії у сфері обслуговування.

Аналіз науково-педагогічної літератури дає змогу визначити **організаційно-методичні засоби** забезпечення освітнього процесу, якими є:

- ❖ нормативно-правові акти в галузі професійно-технічної освіти (закони, постанови, накази, кваліфікаційні характеристики,
- ❖ державні галузеві стандарти, нормативи щодо організації навчально-виробничої діяльності тощо),
- ❖ наукові (концепції, принципи, інноваційні підходи),
- ❖ навчальні (плани, програми дисциплін, підручники, посібники, електронні освітні ресурси тощо),
- ❖ методичні (інноваційні методики, засоби навчання, інструктивні, методичні матеріали до виконання самостійних, лабораторних, практичних робіт тощо),
- ❖ матеріали, які описують зміст, визначають структуру, прогнозують результат, регламентують послідовність і перебіг теоретичного, практичного навчання та виробничих практик.

Завдання і принципи організаційно-методичної роботи реалізуються за такими **напрямами**: *діагностико-прогностичний, навчально-методичний, організаційно-координаційний.*

Отже, важливим аспектом у формуванні професійної компетентності фахівців сфери обслуговування є обґрунтування методичних основ якісного забезпечення освітнього процесу, що передбачають інтеграцію фундаментальних і спеціальних знань на засадах створення такої педагогічної системи, яка б сприяла цілісному й неперервному розвитку, професійному зростанню та життєвому становленню особистості.

Список літератури

1. Завалевський Ю. І. Сутність інноваційної педагогічної діяльності. – Педагогічний дискурс, випуск 17, 2014. С. 63-69.

2. Ковальчук В., Оршанський Л. Професійна підготовка на засадах компетентнісного підходу. – Молодь і ринок, №11-12, 2016. С.6-10.
3. Шевчук С.С. Діяльність педагога професійної школи у контексті інноватики: Навчально-методичний посібник для самостійної роботи слухачів курсів підвищення кваліфікації. Біла Церква: БІНПО ДВНЗ «УМО» НАПНУ. 2017. 106 с.
4. Шевчук С.С. Реалізація сучасних освітніх практик у професійну підготовку фахівців сфери обслуговування: Навчально-методичний. Біла Церква: БІНПО ДВНЗ «УМО» НАПНУ. 2018. 139с.

ФІЛОСОФІЯ ГАРМОНІЇ КРАСИ ЯК ЗАСІБ ФОРМУВАННЯ ДУХОВНИХ ЦІННОСТЕЙ ТА ТВОРЧОСТІ У МОЛОДІ

Шмегельська Ю. В., кандидат мистецтвознавства, викладач Білоцерківського фахового коледжу сервісу та дизайну (м. Біла Церква, Київська обл.); Київського національного університету культури і мистецтв (м. Київ)

Нинішній час дає нам можливість спостерігати істотні зміни у світових цінностях. Проблема духовного розвитку особистості стала актуальною для людства з моменту її усвідомлення. В різні історичні періоди розв'язання цієї проблеми потребувало різних філософських підходів.

Поняття краси та прекрасного, які як слова мають спільний корінь і в естетиці інколи постають синонімами, є вихідними, найпершими категоріями естетики. Це значить, що весь зміст уявлень про естетичне так чи інакше обертається навколо цих категорій; отже, їх вивчення вводить в осереддя естетики як системи наукового знання. Люди з давніх часів помітили, що їх надзвичайно приваблює та зачаровує те, що пов'язане з красою, а також відштовхують прояви потворного та деформованого. Таємниці краси інтригували, дивували красою та позитивно впливали на людину.

Краса – це якості людини, тварини чи предмети, які роблять цей предмет (людину, тварину) приємним для оточуючих. На цей предмет приємно дивитися, цю музику приємно слухати. Це і є краса – якась внутрішня гармонія предмета.

Розглядаючи сьогодення можна сказати, що лиш одиниці замислюються та говорять про красу, про прекрасне. Всі інші поринули в інший вирій життя. В буденність, в життєві проблеми. Мабуть, через те наш світ і наше суспільство стало таким жорстоким, незграбним, жалісним та не до кінця розвинутим. Тому й з'явилися такі проблеми як наркотизм, алкоголізм, тютюнопаління, крадіжки та хуліганство. Але для того й існує краса, щоб люди прагнули до неї, прагнули до чогось прекрасного, для того,

щоб наше життя набуло різнобарвності. І пройшовши нелегкий шлях суспільство все ж таки прийде до цього рано чи пізно. Через усі бурі людство пристане до цього берега. У грозі і блискавці воно навчиться шанувати прекрасне. Авжеж, навчитись творити красу не так той й легко. Іноді люди просто не помічають її, нехтують нею, зневажають її, але ж вона у всьому, потрібно тільки придивитись до неї.

Актуальність дослідження обумовлена тим, що сучасні проблеми молоді сьогодні якнайбільше загострюються. Цю тему неможливо обійти, її потрібно знати кожному, адже люди рано чи пізно починають замислюватись над своїм життям, над тим, яке місце вони в ньому займають. Тому дуже важливим є спрямування молодих людей, яких закрутила життєва рутинна, на правильний шлях, на самовдосконалення, на створення краси своїми руками.

В сучасному суспільстві духовні регулятори соціального життя мають різні конкретні форми: цінності орієнтації, ідеали, соціальні установи, норми, принципи поведінки, безпосередні мотиви конкретних дій та вчинків. Одні визначають стратегічну спрямованість діяльності індивіда, другі – нормативно регламентують її, інші – безпосередньо, ситуативно детермінують поведінку людей. Дані феномени духовного світу утворюють ієрархічну систему, вершину якої складають орієнтації та цінності. Цінності вивчаються багатьма науками, але особлива роль в їхньому дослідженні належить філософії та соціології, тому що їх цікавлять цінності, перш за все, як фактор, який відграє певну роль в регуляції соціальних взаємодій, як важливий елемент культури, ідеології, ціннісно-нормативного механізму соціальної регуляції.

Характеристика значення та ролі цінностей в житті сучасного суспільства буде не повною, якщо не відмітити наступне. Для задоволення своїх потреб люди повинні, перш за все, оцінити світ, його окремі сторони, зв'язки, зрозуміти їхнє значення, виробити уявлення про бажане, щоб діяти.

Таким чином, цінності – це бажаний, найкращий для даного соціального суб'єкта стан соціальних зв'язків, принципів і практик соціальних

взаємовідносин, критеріїв оцінки реальних явищ. Вони визначають сенс, стратегію цілеспрямованої діяльності і, тим самим, регулюють соціальні взаємодії, внутрішньо спонукаючи до діяльності. Цінність і формує ідеали, і орієнтує людину в оточуючому середовищі, і спонукає до дій. В житті сучасного суспільства цінності виконують роль своєрідних центрів управління поведінкою людей.

В повсякденному житті людина доволі часто не співвідносить свої дії з цінностями (наприклад, під час ведення домашнього господарства, виконання професійних обов'язків тощо), але в цих діях цінності проявляються у латентному вигляді. Особливо виразно вони проявляються в моменти, коли людина знаходиться в ситуації вибору, конфлікту. В цих випадках ціннісне мислення актуалізується.

Так, XXI століття принесло нам небачені раніше досягнення, інноваційні технології, вдосконалило та модернізувало стиль життя взагалі. Це підтверджується тим, що люди розвиваються, не стоять на місці, що вони працюють над собою. Актуальність вивчення проблем молоді, її освіти, виховання, соціального становлення, участі у суспільному житті перебувають у центрі уваги і на стику різних наук. Філософія відносить їх до найважливіших. Зважаючи на те, що соціальний портрет молоді формується під впливом різноманітних суспільно – політичних і соціальних чинників, вона виявляє інтерес до того, яку роль відіграватимуть для молоді певні соціальні цінності, норми моралі, традиції тощо. Але як живе сучасна молодь? Що зараз для неї важливо? Чого вона прагне? Саме такі питання постають перед сучасними викладачами, філософами, психологами, соціологами, публіцистами, які займаються вивченням життя молодого покоління. Кожна людина, коли і де б вона не жила, повинна усвідомлювати, для чого вона існує, що для неї є цінним, на що їй варто орієнтуватися. Адже людина – це складний, таємний, багатогранний світ.

Становлення особистості починається із здобуття освіти, професійного та життєвого досвіду, боротьби за своє місце у суспільстві. І все це здається

дуже не просто. В Україні – з її невизначеним майбутнім, перманентними політичними конфліктами та економічними негараздами – бути молодим удвічі тяжче.

І тому людство, а особливо молодь забуває про красу. Вона захоплюється іншим, чимось негативним, не випромінюючи красу. А це, як відомо, призводить до розпаду людини як особистості. Існує незаперечна істина «Краса врятує світ». Кожен розуміє її по своєму, і залежить це від того, у чому саме він вбачає силу краси. То можуть бути безсмертні мистецькі шедеври, що налаштовують душу на величне. Або неперевершеної краси рідні краєвиди, які надихають людину на гідне життя та вчинки. Сила життєдайності краси міститься у злитті воедино зовнішньої та внутрішньої краси самої людини. Тільки така особистість здатна збагачувати життя суспільства, віддаючи йому все найкраще, що в ній є. Є таке народне прислів'я «З личка не пити водички». Це значить, що якою прекрасною зовні не була людина, найважливіша в ній краса внутрішня. Її канони народжувалися і закріплювалися віками, передаючись від співвітчизників, повага до літніх людей та піклування про дітей, сердечне бажання допомагати іншим, лагідність, оптимізм, почуття гумору... Цей перелік найкращих рис характеру людини можна продовжувати й далі, та головне – щоб ми не тільки усвідомлювали це, але й прагнули, наповнити свої душі цим багатством, віддавати його людям.

Ми переконані, що молодь у наш час постала перед складним вибором. Система її цінного світогляду формується під впливом глобальної зміни ієрархії загальнолюдських цінностей орієнтацій. Прикро визнавати, що трансформація суспільного життя вивела на перші місця цінності особистого рівня, які забезпечують власні потреби та комфортне самопочуття. Сучасні суспільні відносини певною мірою провокують розквіт егоїзму в свідомості людини. Особливо це відбивається на особистості, яка знаходиться на шляху формування свого бачення проблем існування, яка тільки зіткнулася з

визначенням духовних обмежень для себе, так би мовити, «моральних мурів».

На сьогоднішній день сучасні проблеми молоді стають все більш розвинутими. Про них нині говорять у всьому світі. З ними пов'язують і падіння звичаїв, і зростання злочинності, і збільшення транспортних аварій та інших нещасних випадків.

Кожна людина має право жити так, як вона хоче, може запланувати своє життя, визначивши мету існування, вибрати шлях реалізації мети. Все залежить від характеру людини, вольових зусиль. Для того, щоб жити так, як хочеш, потрібно вміти долати перешкоди, труднощі. Мало одного тільки бажання хотіти, потрібна ще й праця, боротьба, щоб чогось досягти. Але все ж таки, що складніше і важливіше – будувати життя чи пристосуватися до нього. Звичайно, складніше і важливіше будувати життя, а пристосуватись – легше і простіше, але не цікаво.

Насамперед, ми впевнені, що потрібно жити щасливо. А жити щасливо – це бути здоровим, мати улюблену справу, це коли тебе поважають люди, коли у тебе є вірні друзі, коли на землі панує мир, любов і злагода між людьми.

Пізнати щастя можна і в праці, і в боротьбі, і в дружбі чи в коханні. Важливо тільки, щоб праця була корисною не тільки для тебе, а й для людей, країни, щоб боротьба переслідувала гуманну ідею, а любов і дружба не були егоїстичними.

Отже, людина в змозі змінити своє життя, потрібно тільки мати величезне бажання, джерела натхнення та творчості. Ця творчість може проявлятися у створенні прекрасного власними руками, у допомозі людям робити та створювати красу. Адже все, що нас оточує, створене за допомогою краси.

НОВІ ФОРМИ ПАРТНЕРСЬКОЇ ВЗАЄМОДІЇ У СИСТЕМІ ЗП(ПТ)О – ЗЗСО (ДОПРОФІЛЬНА ПІДГОТОВКА ТА ПРОФІЛЬНЕ НАВЧАННЯ СТАРШОКЛАСНИКІВ)

Юденкова О.П., кандидат педагогічних наук, доцент кафедри методики професійної освіти та соціально-гуманітарних дисциплін Білоцерківського інституту неперервної професійної освіти

Анотація. *Представлено експериментальну модель мережевої організації допрофільної підготовки та профільного навчання старшокласників на базі ресурсного центру ЗП(ПТ)О. Висвітлено досвід партнерської взаємодії ДНЗ «МВПУПІТ» (м. Дніпро) із ЗКО «СЗШ № 6» на основі мережевої взаємодії в організації комплексної професійної орієнтації молоді для сфери послуг.*

Ключові слова: модель допрофільної підготовки та профільного навчання, ресурсний центр, суб'єкти освітнього округу, профорієнтація та життєві плани старшокласників.

Актуальність теми. Наступне десятиліття стане вирішальним щодо реформування та модернізації всієї освітньої системи. Профільне навчання покликане бути основою переходу до інноваційної моделі розвитку освіти, допомагати закладам загальної середньої освіти запровадити диференціацію, створити умови для самоствердження та самореалізації кожної особистості.

Профільна середня освіта задовольнить необхідність формування нового покоління, здатного розбудовувати громадянське суспільство; бажання молоді здобути освіту, яка відповідає б чинним міжнародним стандартам; переходу від знаннєвої парадигми освіти до компетентнісної.

Концепція профільного навчання в старшій школі [1] передбачає в якості одного із стратегічних напрямків оновлення загальної середньої освіти створення системи профільного навчання в старших класах загальноосвітньої школи, зорієнтованого на індивідуалізацію навчання та соціалізацію учнів з урахуванням реальних потреб ринку праці. Профільне навчання передбачає

запровадження системних змін в освітньому процесі старшої ланки загальноосвітньої школи – в його цілях, структурі, змісті та організації. Наразі, мешканців громади надзвичайно турбує реформа «Нова українська школа», яка стала відповіддю на усвідомлений запит суспільства на якісну й доступну освіту. За графіком, передбаченим концепцією реформи, у вересні 2021 року учні пілотних класів перейшли до 5 класу. Вони вже навчаються за новим Державним стандартом базової освіти, який розробляли у 2019–2020 роках. Однак, спостерігається недостатня підтримка пілотних шкіл та вчителів у впровадженні нового змісту освіти та нових методик і технологій навчання. А від успіху цього пілоту залежить якість впровадження реформ у базовій школі з 2022 року, коли всі п'ятикласники розпочнуть навчатися за новим Держстандартом. У 2027 році ці ж діти мають піти в новостворену профільну середню школу, а у 2029- му для них уперше відкриються двері дванадцятого класу. Ключ до успішного впровадження змін — залучення широкого кола небайдужих до майбутнього української школи. Заклади професійної (професійно-технічної) (далі – ЗП(ПТ)О) освіти вже сьогодні стають партнерами у реалізації допрофільної підготовки учнів старших класів.

Концепція Нової української школи, унормована в законах «Про освіту» та «Про повну загальну середню освіту», передбачає створення нової структури шкільної освіти. Вона складається з трьох рівнів – початкової, базової та профільної середньої шкіл. Навчання в середній школі відтепер триватиме 12 років. Перший 12-й клас з'явиться 2029 року. Така тривалість навчання обслуговує насамперед новий компетентнісний зміст освіти і справжню трирічну старшу профільну школу.

Таким чином, у 10–12 класах учні зможуть навчатися за академічним спрямуванням, ґрунтовно поглиблюючи свої знання за певним профілем, або ж за професійним спрямуванням – здобуваючи професію поряд із середньою освітою. Старт старшої профільної школи у 2027 році передбачає створення мережі опорних закладів професійної (професійно-технічної) освіти, які

мають забезпечити реалізацію рівного права молоді до різних технологій (професій, навичок).

Широкий аналіз наукових джерел засвідчив відсутність цілісних системних досліджень дидактичних засад профільного навчання. Водночас сучасні спрямовані на розв'язання проблем профілізації старшої школи. У працях О. Барановської, Н. Бібик, М. Бурди, Г. Васьківської, Г. Вороніної, О. Корсакової, С. Косянчука, В. Кременя, А. Самодрини, О. Топузова, С. Трубачевої та ін. з'ясовуються проблеми змісту профільної освіти. У дослідженнях С. Бондар, М. Головка, О. Ляшенка, Н. Новожилової, О. Петуніна, М. Фірсової та ін. висвітлюються проблеми розроблення форм і методів організації навчальної діяльності у профільній школі. Поряд з цим, в педагогічній теорії недостатньо висвітлено реальні педагогічні практики реалізації допрофільної підготовки та профільного навчання для окремих профілів, наприклад сфери послуг. Системних наукових досліджень, присвячених вивченню моделей впровадження допрофільної підготовки старшокласників в умовах освітньої кооперації з опорними ЗП(ПТ)О, як ресурсними центрами не має в достатній мірі.

У дидактичному аспекті метою профільного навчання є створення оптимальних умов для виявлення задатків, розвитку інтересів і здібностей кожного школяра шляхом реалізації сукупності методів, форм і засобів навчання, які організовуються з урахуванням індивідуальних здібностей учнів з метою протидії нівелюванню особистості. Найважливішим засобом для досягнення цієї мети є надання учням можливості вибору (Н. Буринська, М. Бурда, В. Буряк, С. Гончаренко, В. Кизенко, Ю. Мальований, В. Паламарчук, О. Савченко, О. Ярошенко та ін.) [4, с. 10].

Педагогічні працівники ЗП(ПТ)О впевнені, що професійна орієнтація молоді нині здійснюється самоплинно і школярі ще не в повній мірі готові до мотивованого професійного самовизначення. Саме на цій підставі суспільство має гіпертрофовану по відношенню до запитів економіки структуру підготовки кадрів. Ринкові відносини допускають розвиток форм

професійної самопрезентації, але освітяни мають розуміти, що в умовах реформування освітньої сфери, має здійснюватись посилення державного патронажу, в школах мають створюватися належні умови для вільного та правильного вибору майбутньої професії. Саме слабка взаємодія шкіл із ЗП(ПТ)О має глибокий негативний вплив на трудову мотивацію в цілому.

Стратегія розвитку системи підготовки робітничих кадрів в Україні та реалізація Концепції профільного навчання в профільній школі визначають загалом суспільні відносини усіх учасників соціально-економічного розвитку держави, кожної фізичної та юридичної особи, суспільства та держави в цілому. Комплекс заходів щодо реалізації моделі впровадження профільного навчання старшокласників на базі ресурсного ЗП(ПТ)О, як опорного профільного закладу міста має відтворювати алгоритм реалізації відповідних організаційно-педагогічних умов, методів та форм, що зорієнтовані на кінцевий результат. Алгоритм реалізації такої моделі як регіональної стратегії розвитку одночасно двох освітніх ланок (загальноосвітньої та професійної (професійно-технічної) освіти) має бути зрозумілим усім учасникам процесів змін і виходити із постановки завдань в цілому і на кожному етапі.

Постановка проблеми. Науковці розглядають перехід до профільного навчання як форму радикальної диференціації навчання з різних позицій: з психолого-педагогічних – створення оптимальних умов для виявлення задатків, здібностей, розвитку інтересів кожного учня, формування старшокласниками життєвих планів відповідно до викликів ринку праці; із соціальних – найбільш повне розкриття можливостей кожного учня як члена суспільства; з методичних – створення нової дидактичної системи мотивації та організації індивідуалізованого навчання. Поряд із цим, загальновідомим чинником низького рівня розвитку профільного навчання в цілому та технологічного напрямку зокрема та на базі ЗП(ПТ)О є відсутність єдиної системи управління процесом профілізації старшої школи на рівні міста, регіону.

Враховуючи об'єктивну потребу в організації саме регіонального експерименту із питань допрофільної підготовки та профільного навчання та актуальність означеної проблеми, її практичне значення для вчителів загальноосвітніх навчальних закладів м. Дніпра та ЗП(ПТ)О, було прийнято спільне рішення на випередження Департаментом освіти і науки Дніпропетровської облдержадміністрації з Управлінням освіти та науки Дніпропетровської міської ради про проведення дослідно-експериментальної роботи за темою: «Створення моделі впровадження профільного навчання старшокласників на базі ресурсного центру «Професійний розвиток молодіжних ініціатив»» з наданням статусу експериментального навчального закладу обласного рівня ДНЗ «Міжрегіональне вище професійне училище з поліграфії та інформаційних технологій» (далі ДНЗ «МВПУПТ»), як опорного ресурсного центра.

За наслідками укладених домовленостей у місті вперше започатковано партнерську співпрацю між КЗО «Середня загальноосвітня школа № 6» та ДНЗ «МВПУПТ», створено управлінські документи організаційно-розпорядчого та довідково-інформаційного супроводу експерименту відповідно до чинної нормативно-правової бази, а саме: укладено договори про спільну освітню діяльність між суб'єктами на засадах мережевої взаємодії, погоджено з департаментом освіти і науки облдержадміністрації Положення про ресурсний центр профільного навчання та допрофільної підготовки учнів «Професійний розвиток молодіжних ініціатив», затверджено план заходів спільної діяльності, затверджено в установленому порядку та погоджено з НМЦ ПТО у Дніпропетровській області навчальні програми з позашкільної освіти за науково-технічним напрямом (10 профілів).

З врахуванням кадрових, матеріально-технічних інформаційних ресурсів ДНЗ «МВПУПТ», соціокультурної та виробничої інфраструктури Чечеловського району міста Дніпро, перспективою здобуття подальшої професійної освіти та майбутніми життєвими планами здобувачів освіти КЗО

СЗШ № 6 у 2021 році було затверджено для впровадження інноваційної експериментальної діяльності профілі навчання (поглиблене і професійно зорієнтоване вивчення циклу споріднених предметів):

- Кулінарна студія локальної кухні «Кукурбіта» - 28 год.
- Дизайн освіта – галузь креативних індустрій» - 28 год.
- Поліграфічна майстерня «Палітра друку» - 28 год.

Методичні комісії ДНЗ «МВПУПІТ» - «Комп'ютерна обробка», «Друкарське виробництво», «Побутове обслуговування» протягом 2021 - 2022 навчального року створили належні організаційно-педагогічні умови, щоб реалізувати індивідуальні освітні траєкторії, забезпечити педагогічний супровід для побудови індивідуального освітнього маршруту школярів КЗО СЗШ № 6.

Під час освітнього процесу враховували, що допрофільна підготовка має сприяти профільному самовизначенню здобувачів освіти, тому організували курси за вибором молоді на основі врахування їх вікової категорії, проводили профорієнтаційні заходи, інформували учнів про професії закладу освіти. Адже індивідуальна освітня траєкторія передбачає створення освітнього середовища, зорієнтованого на особисті здібності здобувачів освіти та їхній розвиток через різні види діяльності, передусім практичної.

З метою поширення результатів експерименту ДНЗ «МВПУПІТ» було проведено конференцію «Шляхи реалізації Концепції профільного навчання в освітній галузі м. Дніпро на прикладі діяльності партнерської взаємодії «Професійна альтернатива» за участю шкіл міста та ЗП(ПТ)О на вирішення стратегічних завдань щодо ефективного переходу старшої школи на профільну підготовку учнів (з акцентом на технологічний профіль навчання). Науковий захід проходив під гаслом: «Профільне навчання: зміна принципу «вчити всіх усьому» на принцип «вчити всіх за запитамі».

Досвід запровадження допрофільної підготовки та профільного навчання для формування в молоді стійких інтересів для вступу на навчання

в ЗП(ПТ)О з професії «Кухар; кондитер» показує, що комплекс заявлених вище проблем актуальний, а проблема профілізації старшої ланки загальної середньої освіти потребує нового погляду щодо її суті і можливостей здійснення в сучасних умовах та за активною участю саме ЗП(ПТ)О. Вважаємо, що повноцінне освітнє забезпечення щодо створення організаційно-педагогічних умов для формування життєвих планів старшокласників, надання їм якісних професійних та профорієнтаційних послуг може бути здійснено на основі структурної і змістової інтеграції загальної і професійної освіти, створення нових організаційно-педагогічних систем, а саме впровадженні моделі мережевої організації допрофільної підготовки та профільного навчання старшокласників на базі ресурсного центру опорного навчального закладу.

Виклад основного матеріалу. У ході проведення дослідження педагогічним колективом здійснено історико-аналітичний огляд системи профорієнтаційних послуг в провідних країнах Європи та США. У цих країнах означеною проблемою відповідні фахівці на високому рівні опікуються вже понад 100 років. Це і є одним із показників ефективності їх економік. Можемо навести такі приклади: в 1981 р. в США було прийнято закон про професійну консультацію в початковій школі; в 1994 р. на федеральному рівні прийнята програма «Від школи до роботи», що охоплює два напрямки: для учнів, які планують після школи вступати до ВНЗ та професійні коледжі, та для тих, які планують працювати. І цей досвід є достатньо ефективним.

Загальновідомо, що удосконалення процесу навчання часто пов'язане з моделюванням відповідних процесів на психологічних, соціологічних, педагогічних, технологічних, організаційних та інших рівнях. Складова процесу моделювання – спостереження за суб'єктами у навчальному процесі з метою виявлення переваг, елементів успіху, орієнтованих на кінцевий результат.

У ході нашого дослідження виявлено, що процеси професійного навчання та профорієнтаційної діяльності передбачають моделювання педагогічного процесу як складної системи і побудови його моделі у вигляді системи з виділеними компонентами та зв'язками між ними: цільовий, концептуальний, змістовий, процесуальний, діагностичний та результативний. Моделювання мережевої організації партнерської взаємодії «Професійна альтернатива» вимагає використання нових підходів: проектно-технологічного, професійно-зорієнтованого, соціально-психологічного, компетентнісного, середовищного, міжсекторального та інших. Відповідно до мети дослідження добираються й цілі: проектування професійної орієнтації та самовизначення учнів ЗЗСО, формування у старшокласників життєвих планів – стратегічна; та тактичні – забезпечення доступності учнів ЗЗСО в отриманні якісної професійної освіти (технологічний профіль) відповідно до їх індивідуальних нахилів та потреб; встановлення наступності у діяльності загальноосвітньої та професійної школи в профільному навчанні; створення умов для успішної соціалізації випускників ЗЗСО та ЗП(ПТ)О із урахуванням реальних потреб ринку праці.

У контексті нашого дослідження під моделлю допрофільної підготовки та профільного навчання старшокласників ми розуміємо – багатовимірний, багатофункціональний та багатопрофільний цілісний навчальний процес, що охоплює професійну підготовку та профорієнтаційну діяльність, організаційно-педагогічний супровід надання учням ЗЗСО професійно-зорієнтованої та консультативно-фахової допомоги у формуванні життєвих планів, вибору напрямку майбутньої професійної діяльності, який базується на основі сучасних профорієнтологічних категорій та є відкритим та здатним до саморозвитку.

В основу моделі покладено обґрунтовані організаційно-педагогічні умови: системний моніторинг потреб регіону у робітничих кадрах та діагностика ціннісних орієнтацій і життєвих планів випускників шкіл; створення мережі суб'єктів партнерської взаємодії; створення на базі

ЗП(ПТ)О ресурсного центру або центру кар'єри; конструювання змісту програм професійної спрямованості; створення кейсів профорієнтаційної літератури та діагностичних методик; формування готовності педагогічних працівників ЗП(ПТ)О та ЗЗСО до профорієнтаційної діяльності; підвищення рівня мотивації у старшокласників до отримання професії.

Відповідно до запропонованої моделі організаційно-педагогічні умови з організації допрофільної підготовки та профільного навчання у системі «ЗЗСО – ресурсний центр ЗП(ПТ)О» мають у кінцевому результаті формування відповідного рівня допрофесійної підготовки учнів ЗЗСО до формування власних життєвих планів; професійне самовизначення особистості засобом запровадження технологічного профілю навчання.

Досвід впровадження допрофільної підготовки та профільного навчання для сфери послуг у ДНЗ «МВПУПТ» сприяв обґрунтуванню таких складових інноваційної діяльності:

Стратегічна ціль діяльності : проектування професійної орієнтації та самовизначення учнів ЗЗСО, формування у старшокласників життєвих планів

Тактичні цілі:

- забезпечення доступності учнів ЗЗСО до отримання якісної професійної освіти (технологічний профіль) відповідно до їх індивідуальних нахилів та потреб;

- встановлення наступності у діяльності загальноосвітньої та професійної школи в профільному навчанні;

- створення умов для успішної соціалізації випускників ЗП(ПТ)О з професії «кухар; кондитер» із врахуванням реальних потреб ринку праці.

Підходи: науковий системний, синергетичний, діяльнісний, проектно-технологічний, професійно-зорієнтований, соціально-психологічний, компетентнісний, середовищний, міжсекторальний.

Принципи: фуркації, варіативності й альтернативності, наступності та неперервності, гнучкості, діагностико-прогностичної реалізованості.

Організаційно-педагогічні умови:

1 системний моніторинг потреб регіону у робітничих кадрах (сфера обслуговування) та діагностика ціннісних орієнтацій і життєвих планів випускників шкіл;

2 створення мережі суб'єктів освітнього округу;

3 створення на базі ЗП(ПТ)О ресурсного центру

4 конструювання змісту програм професійної спрямованості

5 створення кейсів профорієнтаційної літератури та діагностичних методик

6 формування готовності педагогічних працівників ЗП(ПТ)О та ЗЗСО до профорієнтаційної діяльності

7 підвищення рівня мотивації у старшокласників до отримання професії.

У зв'язку із цим викликають інтерес виявлені нами результати у ході реалізації дослідження щодо впровадження допрофільної підготовки та профільного навчання в межах партнерської взаємодії «Професійна альтернатива», а саме тенденції щодо зміни мотивації учнівської молоді при виборі своєї майбутньої професії. Проведено системне анкетування учнів ЗЗСО за анкетною «Формування життєвих планів школярів», яке показало, що майже 45% юнаків та дівчат обирають свою професію самостійно, на вибір професії впливають батьки – 34,2%, друзі – 11,2%, а вплив на професійну орієнтацію школи залишається надзвичайно низьким – 4,6%.

Поряд із цим, спостерігаємо позитивні зміни у розумінні та вищій оцінці молоддю власних конкурентних якостей, що свідчить на наш погляд про вплив ринкових відносин. Так, наприклад, серед мотивів вибору майбутнього фаху провідним стає «прагнення стати самостійним і матеріально незалежним» (40,7%), а також приємно вражає такий показник як «бажання отримати якісну професійну підготовку» (39,6%).

У моделі з організації допрофільної підготовки та профільного навчання вагомий акцент здійснюється на сучасні організаційні форми, методи та засоби її реалізації та мають вагоме практичне значення, а саме:

– залучено широке коло соціальних партнерів – представників професії «кухар; кондитер» з метою створення різноманітного освітньо-інформаційного середовища (наприклад, започатковано спільний проект молоді ДНЗ «МВПУПІТ» з випускниками шкіл «Актуальне інтерв'ю» – молодь веде діалог з відомими роботодавцями Дніпропетровщини);

– створено та розміщено актуальну профорієнтаційно вагому інформацію на паперових та електронних носіях з метою її поширення (в рамках експерименту підготовлено «Профорієнтаційних альманах»);

– забезпечено доступ підлітків до актуальної професіографічної бази даних та відомостей про можливості отримання додаткової інформації по формуванню життєвих планів молоді, додаткових освітніх послуг (на сайті училища створено рубрику «Профконсультація»);

– організовано ефективну комунікацію учнів шкіл з учнями училища, представниками підприємств, випускниками ДНЗ «МВПУПІТ» – носіями професійного досвіду (проводяться щорічні інтелектуально-пошукові квести на базі училища «Я і моя професія»);

– створено оглядову карту професійно-виробничого середовища та профорієнтаційно-вагомих можливостей профільного навчання в ДНЗ «МВПУПІТ» (на базі ресурсного центру «Професійний розвиток молодіжних ініціатив»);

– накопичено для використання іміджеву інформацію про продукти та послуги підприємств та фірм, здійснюється показ школярам зразків, які їх знайомлять із змістом роботи та технологічними процесами (на базі лабораторії кулінарної справи);

– проводяться просвітницько-освітні форуми, різноманітні майстер-класи для підлітків, зональні тренінги, педагогічні майстерні.

– розробляються відповідні методичні ресурси: діагностичний матеріал для вивчення нахилів та інтересів, здібностей, освітніх запитів школярів, їх психофізіологічних якостей, готовності до навчання за обраним напрямком та спеціальностями; підготовка збірників матеріалів із змістовим

наповненням та тематикою найбільш популярних серед молоді майстер-класів; підготовка навчальних програм та змісту курсів за виробом; обмін позитивним досвідом роботи загальноосвітніх навчальних закладів міста з підтримки професійного самовизначення школярів тощо.

Усі перераховані вище спільно сплановані та проведені заходи свідчать про стійку тенденцію зближення закладів загальної середньої освіти з професійною, орієнтацію на запити ринку праці та погодження їх із запитами та можливостями випускників. Поряд із цим, практична реалізація моделі допрофільної підготовки та профільного навчання в освітньої кооперації зіштовхнулась з окремими проблемами: змістового та організаційного характеру, такі як відсутність навчально-методичного забезпечення допрофільної підготовки; відсутність чіткої системи фінансування профільного навчання. Ці проблеми породжені невідповідностями між нормативними вимогами концепції профільного навчання та фактичною їх реалізацією. Їх вирішення – це справа часу та відповідна допомога органів управління освітою.

Висновки. Результати теоретичного аналізу досліджуваної проблеми підтвердили її актуальність і необхідність науково-теоретичної та експериментальної розробки.

Визначено суть базового поняття «життєві плани учнів ЗЗСО». У нашому розумінні – це визначене змістовою ціллю молодої людини уявлення про майбутню професію та шляхи її обрання, формування у школярів основ оволодіння профільною компетентністю з метою здійснення нею професійного самовизначення відповідно до задоволення власних потреб та ресурсів як засобу досягнення мети.

Теоретично обґрунтована та розроблена модель мережевої організації допрофільної підготовки та профільного навчання старшокласників на базі ресурсного центру ЗП(ПТ)О, що відображає обґрунтовані організаційно педагогічні умови.

Подальші наукові розвідки щодо реалізації завдань дослідження полягають у визначенні критеріїв ефективності допрофільної підготовки та профільного навчання школярів та здійсненні експериментальної перевірки моделі мережевої організації допрофільної підготовки та профільного навчання старшокласників.

Використана література:

1. Концепція профільного навчання в старшій школі. [Електронний ресурс]/https://osvita.ua/legislation/Ser_osv/4827/
2. Неперервна професійна освіта: філософія, педагогічні парадигми, прогноз : монографія / В.А. Андрющенко, І.А. Зязюн, В.Г. Кремень, С.Д. Максименко, Н.Г. Ничкало, С.О. Сисоєва, Я.В. Цехмістр, О.В. Чалий ; за ред.. В.Г. Кременя. – К.: Наукова думка, 2003. –853 с.
3. Соловйов В.Ф. Модель профільної допрофесійної підготовки у сільській загальноосвітній школі та професійному ліцеї сільськогосподарського профілю / В.Ф. Соловйов // Наступність у діяльності загальноосвітньої та професійної школи в профільному навчанні : матеріали V Міжнародної науково-практичної конференції / інститут післядипломної освіти інженерно-педагогічних працівників Університету менеджменту освіти. – Донецьк : ІПО УМО, 2009. – С. 295–300.
4. Формування змісту профільного навчання: теоретико-методологічний аспект: кол. монографія / [авт. кол.: Г. О. Васьківська, В. І. Кизенко, С. В. Косянчук, О. В. Барановська, та інші.]; за наук. ред. д-ра пед. наук Г. О. Васьківської.– Київ, КОНВІ ПРІНТ 2018.– 260 с.

РОЗВИТОК ТВОРЧОГО ПОТЕНЦІАЛУ ЗДОБУВАЧІВ ОСВІТИ ЗАКЛАДІВ ПРОФЕСІЙНОЇ (ПРОФЕСІЙНО-ТЕХНІЧНОЇ) ОСВІТИ ЧЕРЕЗ ФОРМУВАННЯ КЛЮЧОВИХ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ НА УРОКАХ ПРЕДМЕТУ «СПЕЦТЕХНОЛОГІЇ»

Якимець В.М., викладач спецтехнології Державного навчального закладу «Криворізький центр підготовки та перепідготовки робітничих кадрів будівельної галузі»

У сучасному світі гостро стоїть проблема творчого розвитку особистості. Кожна цивілізована країна дбає про творчий потенціал суспільства загалом і кожної людини зокрема. Посилюється увага до розвитку творчих здібностей особистості, надання їй можливості виявити їх.

На сьогоднішній день компетентнісний підхід є одним з напрямків оновлення вітчизняної системи професійної (професійно-технічної) освіти, що впливає із Законів України «Про освіту», «Про професійно-технічну освіту», Національної доктрини розвитку освіти, державного стандарту повної загальної середньої освіти, стандартів професійної (професійно-технічної) освіти. Передбачається, що в основу оновленого змісту загальної освіти буде покладено формування і розвиток ключових та загальнопрофесійних компетентностей здобувачів.

Незважаючи на те, що проблема розвитку творчого начала в здобувачів освіти досліджується давно, багато питань залишається невирішеними. Як і раніше, більшість навчального часу відводиться репродуктивній, нетворчій діяльності, значна частина завдань у підручниках має також відтворювальний характер. Тому актуальним на сьогодні є формування творчої особистості, ґрунтуючись на теоретичні розробки вчених-педагогів В.І. Андреева, Ю.К. Богоявленської, Р.М. Грабовської, Н.В. Кузьміної, Я.О. Пономарьова, Н.Ф. Тализіної та ін., які досліджували проблему творчості.

Творчість пов'язана з компетентністю особистості в певній сфері діяльності. Під творчістю слід розуміти вищу форму психічної активності,

самостійності, яка породжує нове і відрізняється своєю неповторністю і оригінальністю.

Одним із найважливіших завдань сучасної освіти є формування творчої, мислячої особистості. Головною метою закладів освіти, як зазначено зокрема в Концепції загальної середньої освіти, є створення сприятливих умов для розвитку творчого потенціалу та таких індивідуальних здібностей особистості, які забезпечать їй досягнення життєвого успіху [1]. Саме у творчості людина може самореалізуватися і самоутвердитися.

Формування творчої компетентності здобувачів – це процес постійної співпраці викладача та учня. Тому треба сприяти розвитку творчих компетентностей здобувачів та формуванню їх творчих навичок, необхідних для становлення основ індивідуально - особистісної життєтворчості, а саме:

- вміння бачити та сформулювати проблему;
- вміння знаходити нові рішення;
- здобуття життєвого досвіду;
- вміння діяти в нестандартних ситуаціях;
- прийняття рішень та планування дій;
- самоорганізація та самовиховання;
- активізація творчих здібностей здобувачів;
- реалізація творчого потенціалу здобувачів.

Сучасний урок, особливо в контексті компетентнісного підходу, змінює завдання оцінювальної діяльності як викладача, так і здобувачів. Оцінювати свою діяльність здобувач має за допомогою різних оцінювальних форм протягом уроку. Перевага такого підходу полягає в тому, що кожен отримує оцінку не за окремо виконане завдання, а за всю роботу на уроці, тобто застосовується технологія формувального оцінювання.

Розвиваючи **творчі здібності здобувачів освіти**, слід дотримуватися певних принципів в організації навчання:

- принцип зв'язку з життям;

- принцип саморозвитку;
- принцип оптимального поєднання індивідуальної та колективної форми навчально-творчої діяльності;
- принцип інформативності;
- принцип віри у власні сили і можливості дитини.

Кожна дитина потребує творчого підходу, великої любові та терпіння від викладача. Лише з таким підходом до справи є шанс розкрити й розвинути всі кращі сторони чутливої дитячої душі, творчого потенціалу дитини.

Отже, саме такі види діяльності, як виконання творчих, інтерактивних та логічних вправ, завдання на розвиток творчої уяви, моделювання, самостійна діяльність, робота над проектами, інсценізація, кольорознавство, творчі виставки, сприяють формуванню творчої компетентності здобувачів.

Список використаних джерел:

1. Білецька М. В. Творчість як суб'єктивна передумова креативного розвитку особистості: теоретико-методологічні підходи / М. В. Білецька // Науковий вісник Мелітопольського державного педагогічного університету. Серія: Педагогіка: зб. наук. пр. / Мелітоп. держ. пед. ун-т ім. Богдана Хмельницького. – Мелітополь, 2011. – № 6. – С. 6-13.
2. Дідик О.В. Компетентісно - орієнтоване навчання // Основа.- 2010. С.7-10.
3. Кремінський Б.Г. Обдарованість та проблема розвитку здібностей особистості // Практична психологія та соціальна робота.-2004-.№12.-с.74-76.
4. Пометун О., Пироженко Л. Сучасний урок : Інтерактивні технології навчання. К.: Видавництво А.С.К.,2003.-192с.

IV. КОРИСНІ ПОСИЛАННЯ

4.1 Електронна бібліотека Національної академії педагогічних наук України: *ресурс кафедри методики професійної освіти та соціально-гуманітарних дисциплін*

<https://lib.iitta.gov.ua/view/divisions/dvemh/>

4.2 Youtube-канал Білоцерківського інституту неперервної професійної освіти

<http://surl.li/cimgr>

4.3 Електронний ресурс наукових публікацій НПП кафедри МПО та СГД на сайті Білоцерківського інституту неперервної професійної освіти

<http://surl.li/cimha>

КАФЕДРА МЕТОДИКИ ПРОФЕСІЙНОЇ ОСВІТИ ТА СОЦІАЛЬНО-ГУМАНІТАРНИХ ДИСЦИПЛІН

Єрмоленко А.Б.,
к.політ.н., доц.,
завідувач кафедри

Мандрагеля В.А.,
д.філ.н., проф.,
професор кафедри

Кучерак І.В.,
к.пед.н.,
доцентка кафедри

Юденкова О.П.,
к.пед.н.,
доцентка кафедри

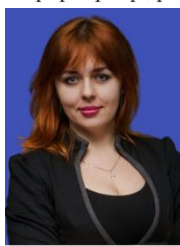
Масліч С.В.,
к.пед.н., доц.,
доцентка кафедри

Шевчук С.С.,
ст.викладачка
кафедри

Геревенко А.М.,
ст.викладач
кафедри

Мозгова С.В.,
ст.викладачка
кафедри

Петрушак О.М.,
ст.викладачка
кафедри

Баркар В.І.,
ст. викладачка
кафедри

Ковалюк М.В.,
ст. викладачка
кафедри

Тітова Л.О.
ст. лаборант
кафедри

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ ПЕДАГОГІЧНИХ НАУК УКРАЇНИ
ДЕРЖАВНИЙ ЗАКЛАД ВИЩОЇ ОСВІТИ «УНІВЕРСИТЕТ МЕНЕДЖМЕНТУ ОСВІТИ»
БІЛОЦЕРКІВСЬКИЙ ІНСТИТУТ НЕПЕРЕРВНОЇ ПРОФЕСІЙНОЇ ОСВІТИ

ВСЕУКРАЇНСЬКА НАУКОВО-ПРАКТИЧНА ІНТЕРНЕТ-КОНФЕРЕНЦІЯ

**«ІННОВАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ ПРИ ПІДГОТОВЦІ ФАХІВЦІВ СФЕРИ
ПОСЛУГ ТА НАРОДНИХ РЕМЕСЕЛ В УМОВАХ ВОЄННОГО
ТА ПОВОЄННОГО ЧАСУ»**

22 вересня 2022 року
м. Біла Церква

Комп'ютерне забезпечення, макетування та дизайн

Єрмоленко А.Б., завідувач кафедри методики професійної освіти та соціально-гуманітарних дисциплін Білоцерківського інституту неперервної професійної освіти Державного закладу вищої освіти «Університет менеджменту освіти», кандидат політичних наук, доцент

Білоцерківський інститут неперервної професійної освіти
м. Біла Церква, просп. Незалежності 52/4

